

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

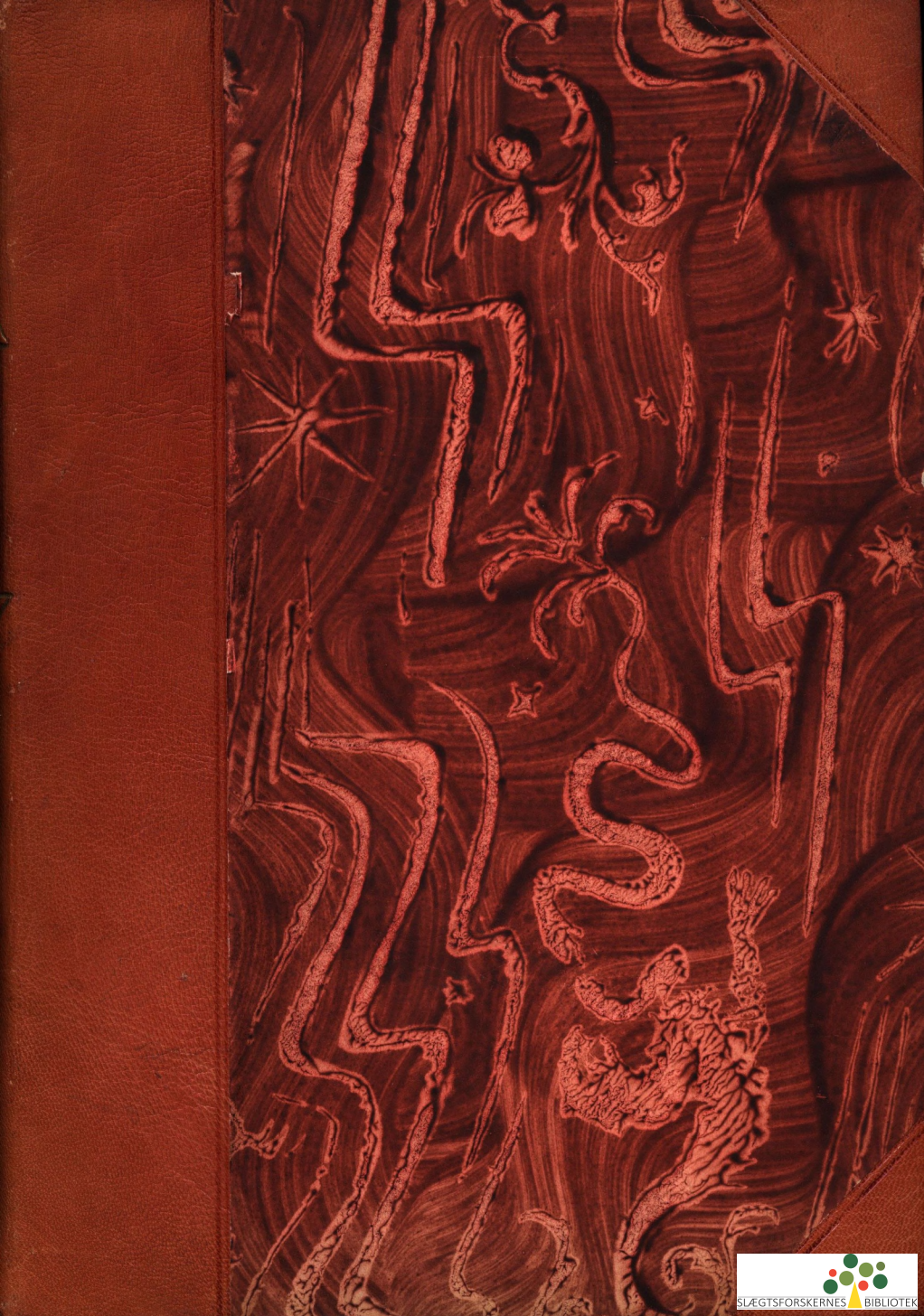
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

DEN YNGRE SLÆGT
PONTOPPIDAN

DEN YNGRE SLÆGT
PONTOPPIDAN

VED
AXEL PONTOPPIDAN
KAPTAJN I LIVGARDEN

MED VIGNETTER AF METTE LISE v. d. RECKE

KØBENHAVN · J. H. SCHULTZ FORLAG

»CARLSEN-LANGES LEGATSTIFTELSE«
HAR YDET STØTTE TIL FORSTUDIERNE

UNIVERSITETSBOGTRYKKERIET (J. H. SCHULTZ A-S) · KØBENHAVN 1931

DENNE BOG TILEGNES MINE SØNNER,

HENRIK OG ØVE PONTOPPIDAN

*Sammenhold giver
Slægten Styrke.*

Indhold.

	Side
I. <i>Indledning</i>	11
II. <i>Slægten og Navnet</i>	15
III. <i>Vaaben</i>	27
IV. <i>Stamtavle:</i>	
A. De ældste Slægtled (med Plan I)	33
B. Damsholtelinien (Hovedlinien) (med Plan II)	51
C. Rærlinien (med Plan III)	87
D. Ørtinglinien (med Plan IV)	117
V. <i>Biografier:</i>	
<i>Præsten Børge Dinesen Pontoppidan</i> af Genealog Albert Fabritius	153
<i>Præsten Dines Børgesen Pontoppidan</i> af Pastor Morten Pontoppidan	163
<i>Stiftsprovst, Professor Johan Ludvig Pontoppidan</i> af Professor ved Universitetet, Dr. phil. W. Norwin	171
<i>Tegnemester og Kartograf Christian Pontoppidan</i> af Kaptajn i Livgarden Axel Pontoppidan	178
<i>Præsten Børge Pontoppidan</i> af Pastor H. P. Pont- oppidan	188
<i>Præsten Dines Pontoppidan</i> af Højskoleforstander Alfred Povlsen	195
<i>Generalkonsul Hendrik Pontoppidan</i> af Børskom- missær Jul. Schovelin	206
<i>Købmand og Skibsreder Isaak Pontoppidan</i> af Se- kretær i Udenrigsministeriet Willie Bodenhoff....	225
<i>Kammerherre, Oberst Ludvig Pontoppidan</i> af Oberst J. O. Jensen	233
<i>Hansa-Købmanden Erik Pontoppidan</i> af Købmand Hermann Diekmann	244
<i>Professor, Dr. med. Erik Pontoppidan</i> af Overlæge ved Rudolph Berghs Hospital, Dr. med. O. Jersild	253
<i>Forstanderinde, Frøken Inger Pontoppidan</i> af For- standerinde paa »Frøken Schneiders Børnehjem« Frøken Maria Mynster	257

	Side
<i>Præsten og Forfatteren Morten Pontoppidan</i> af Dr. phil. og theol. L. Moltesen	264
<i>Professor, Dr. med. Knud Pontoppidan</i> af Overlæge ved Sct. Hans Hospital Dr. med. A. Bisgaard....	271
<i>Forfatteren, Dr. phil. h. c. Henrik Pontoppidan</i> af Bibliotekar ved Universitetsbiblioteket C. Dumreicher	279
VI. Fortegnelse over Familiearkivets Indhold af Aktstykker til Belysning af Slægtens Historie, tilhørende Udgiveren....	295
VII. Fortegnelse over udkomne <i>Bøger, Skrifter</i> m. m. af Medlemmer af den yngre Slægt Pontoppidan	297
VIII. <i>Udgiverens Anetavle</i>	mellem 302—3
IX. <i>Billedfortegnelse</i>	303
X. <i>Henvisninger og Kilder m. m.</i>	307
XI. Fortegnelse over <i>Bogens Bidragydere</i>	317
XII. <i>Personregister</i>	319

Tegn og Forkortelser.

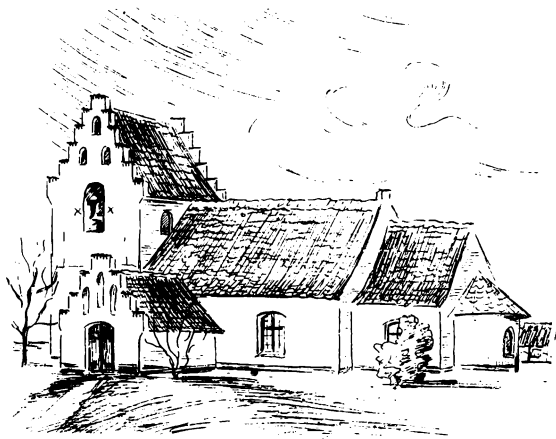
*	iødt.
†	død.
begr.	begravet.
b. v.	borgerlig viet.
Kbg.	Kirkebog.
Kgd.	Kirkegaard.
K.B.	Det Kgl. Bibliotek.
U.B.	Universitetsbiblioteket.
L.B.N.	Landsbiblioteket for Nørrejylland (Aalborg.)
R.A.	Rigsarkivet.
H.A.	Hærens Arkiv.
L.A.S.	Landsarkivet, Sjælland, Lolland m. m. (Kbhvn.)
L.A.F.	Landsarkivet, Fyen (Odense.)
L.A.J.	Landsarkivet, Jylland (Viborg.)
Kh.S.	Kirkehistoriske Samlinger.
Pr.S.	Præstehistoriske Samlinger.
Ph.T.	Personalhistorisk Tidsskrift.
B.A.S.	Biblioteca academiae Soranae.

K. ¹	Kommandør af 1. Grad af Dannebrogordenen.
K. ²	Kommandør af 2. Grad af Dannebrogordenen.
R. ^o	Ridder af Dannebrogordenen.
D.M.	Dannebrogsmændenes Hæderstegn.
F.M.1.	Fortjenstmedaillen i Guld.
M.ing.&art.	Medaillen Ingenio et arti.
E.M.2.	Erindringsmedaille for Krigen 1864.
H.H.T.	Holmens Hæderstegn.

I.F.3. Den islandske Falk, Ridder.

B.L.3.5. Belgiske Leopolds Orden, Kommandør, Ridder.
B.Z.L.F. Badenske Zähringer Löveordens Fortjenstkors.
F.Æ.L.5. Franske Æreslegion, Ridder.

F.B.S.4. Franske Benins sorte Stjerneorden, Officer.
 F.A.D.5. Franske Annamorden, Ridder.
 F.F.M.I. Fransk Fortjenstmedaille i Guld.
 Fi.H.R.2.3.² 3.¹ Finlandske hvide Rose, Kommandør II, Ridder I.
 Fi.Fr.m.S. Finske Frihedskors med Sværd.
 Fi.Fr.M. Mindemedaille for den finske Frihedskrig 1918.
 Fi.Sk.F. Finske Skyddskårs Fortjenstkors.
 Gr.Fr.5. Græske Frelserens Orden, Ridder.
 H.F. Hansastaden Hamborgs Fortjenstkors.
 I.Kr.5. Italienske Kroneorden, Ridder.
 K.U. Kyffhäuserforbundets Udmærkelsestegn.
 L.F. Lippeske Fortjenstkors.
 Le.S.3. Lettiske tre Stjerners Orden, Kommandør.
 M.S.Gr.3. Mecklenborg-Schwerinske Griforden, Ridder.
 N.O.N.4. Nederlandske Oranje-Nassau Orden, Officer.
 N.St.O.2.² 3.¹ 3.² Norske St. Olavsorden, Kommandør II, Ridder I og II.
 Po.P.R.4.5. Polske »Polonia Restituta«, Officer, Ridder.
 Pr.R.Ø.4. Preussiske Røde Ørns Orden, Ridder.
 Pr.J.K. 1. og 2. Preussiske Jernkors, 1. og 2. Klasse.
 R.St.Stan.2.3. Russiske St. Stanislausorden, Kommandør, Ridder.
 S.Sv.2.² 3.¹ 3.² Svenske Sværdorden, Kommandør II, Ridder I og II.
 S.N.3. Svenske Nordstjerneorden, Ridder.
 S.V.2.² 3.¹ Svenske Vasaorden, Kommandør II, Ridder I.
 S.M.V.O. Svensk Medaille til Erindring om den V. Olympiade.
 Sp.I.K.3. Spanske Isabella den Katholskes Orden, Ridder.
 Sp.S.M.F.3. Spanske »Sømiliter Fortjenstorden«, Ridder II.
 U.K.M. Ungarske Krigs-Mindemedaille.
 W.F.m.S. Württembergske Friederichsorden med Sværd, Ridder.

I.

Indledning.

Der findes her i Landet to Slægter **Pontoppidan**, den ældre og den yngre. Begge stammer fra samme Sted, Sønder-Broby i Sallinge Herred paa Fyen, og for at betegne deres Tilknytning til dette Broby antog de — det var paa en Tid, da Latin endnu var raadende i lærde Kredse — Navnet **Pontoppidanus** - - **Pontoppidan**.*)

Den foreliggende Stamtavle over **den yngre Slægt Pontoppidan** er, med Betegnelsen »De ældste Slægtled«, ført samlet ned til henved Aar 1800; derefter deles den i 3 Linier:

Damsholte Linien (Hovedlinien),
 Rær Linien,
 Ørting Linien.

Linierne har faaet Navn efter de Sogne, hvis Præstegaarde var Bolig for de 3 Liniers Stamfædre:

Børge Pontoppidan,	Børge Pontoppidan,	Jens [Kraft] Pontoppidan
1776—1854	1768—1817	1773—1828
Damsholte	Rær	Ørting

*) *pons* = Bro, *oppidum* = By.

For Oversigtens Skyld er Personerne nummereret fortløbende. Bag Navnet anføres indenfor en skarp Parenthes først Faderens Løbenummer i Parenthes, dernæst Generationsbetegnelsen med Romertal; de forskellige Søskendeflokke indenfor samme Generation betegnes med et stort Bogstav og Personernes Rækkefølge indenfor Søskendeflokken med småa Bogstaver.

Som det vil fremgaa af Stamtavlen, har de af Stamfaderen Hans Mickelsens Efterkommere, der ikke henhører til Slægten Pontoppidan, hverken faaet Løbenummer eller er ført videre ud over 2. Generation.

Af Stamtavler over Slægterne er tidligere trykt:

Giessings Stamtavle i »Danske Jubel-Lærere« II, 2	(184—234.)	Kbhvn 1783
»Lengnicks Stamtavle«	—	1851
»Genealogi over Familien Pontoppidan«		Bergen 1852
»Slægten Pontoppidan«		Nykøbing F. 1905
Hauch-Fausbøll: »Slægthaandbogen« (795—820)		Kbhvn 1900

Efter Stamtavlen omtales i udførligere Biografier 15 Medlemmer af Slægten paa Grund af den særlige Indsats, de hver paa sin Vis har ydet. For Henrik Pontoppidans Vedkommende omfatter Biografien dog kun det rent personalhistoriske.

Til Forfattere af disse bringer jeg ikke alene min egen, men Slægtens Tak for deres Arbejde. Med Vemod og Taknemlighed mindes jeg Pastor H. P. Pontoppidan, Spjellerup, der afgik ved Døden kort efter at have skrevet Biografien af sin Farfader, og Pastor Morten Pontoppidan. Begge har ydet en meget betydelig Indsats ved Udarbejdelsen af denne Bog. En særlig Tak retter jeg til Genealog Albert Fabritius, Arkivar P. B. Grandjean og Arkivar H. B. N. Seestén, der har staaet mig bi med Raad og Daad og da navnlig med Arbejdet i Arkiverne, samt takker iøvrigt enhver af Familien og alle andre, der har vist Interesse for vor Slægts Historie — ikke mindst de mange Præster Landet rundt, som saa venlig

har besvaret mine mange Forespørgsler. Endelig bringer jeg en Tak til Bibliotekerne, Arkiverne — herunder Rigsarkivet i Oslo — »De Kgl. Ordeners Kapitel« og »Dansk Genealogisk Institut« og til Frøken v. d. R e c k e for Bogens Tegninger samt til Direktionen for »C a r l s e n - L a n g e s L e g a t s t i f t e l s e « og til Forlagets Direktør, Kammerjunker H. l e S a g e d e F o n t e n a y, der turde paatage sig Udgivelsen.

Med Hensyn til Billedstoffet kunde jeg have ønsket at forsyne Slægtsbogen med endnu flere Billeder end dem, der forekommer her. De i saa Fald forøgede Omkostninger, som yderligere vilde fordyre Bogen, vil antagelig forklare min Resignation.

Med Haabet om, at S l æ g t e r n e P o n t o p p i d a n i kommende Tider maa holde sammen og vedvarende holde vort gode Navn i Ære, afslutter jeg dette Arbejde.

Enhver Tilføjelse eller Rettelse modtages med Tak.

Klampenborg, 22. November 1931.

AXEL PONTOPPIDAN.

CIVITATIS EPISCOPALIS OPHEVARVM SIVE OTTHONIAE, VTI VULGO DICITVR, FIONIAE: HNSVLARVM DANIAE REGNI AMOENISSIMAE FERTI-
 LISSIMAEQVE METROPOLIS SECYNDVM SECVLVM QVI FIGVRAM QVAM HOC SECVLO HABET, DEINEATIO ANNO PARTAE PER VNIVM MEDITTOREM XPM, SALVTIS . . .
 . . . M. D. LXXXIII. *Genere, virtutibus, famaeque digni Historici Saxoniae, Imperatoris et Regis Danico: consulari, Ducis atque Sigfridi, Absconis, et Dithmaris, gubernatore: summum et optimi, consilium
 praestitero imperialis significatione.*

II.

Slægten og Navnet.

Den yngre Slægt Pontoppidans Stamfader,

Hans Mickelsen,

født ca. 1590, død ca. 1638, var Sognepræst til Longelse og Fuglsbølle paa Langeland. Han var gift anden Gang med

Pernille Hansdatter,

Datter af Sognepræst til Kirkeby og Lunde Hans Lauridsen (1560—1619) og Magdalene Nielsdatter Juul. I dette Ægteskab var der 9 Børn, af hvilke den yngste, Dines Hanssen Langeland (1633—1709), blev Sognepræst i Sønder-Broby, hvorfra hans Børn tog Navnet Pontoppidan.

Om **Hans Lauridsen** beretter Ollerup-Kirkeby Kaldsbog af 1848, Kirkeby Sogn, følgende:

»Da Biskop Jacob Madsen (v. J. Madsens Visitatsbog S. 198) d. 1. Maj 1588 visiterede i Svendborg, bemærkede han: »Her. Hans Lauritss' i Kerkeby og Lunde clager, att hand giffver 7 Tr., 1 Pund Korn til Sognepræsten til S. Nicolai Sogen, att han motte haffue den fri, oc Sognepræsten, som af Arilds Tid haffuer hagd saadanne Bekendelse, fordi de to Sogner haffuer ligget til S. Nicolai Alter, beger gerne at ske kunde, om hand kunde naa noget andet i Steden. Thii han haffuer ringe Løn, saavelsom den anden Sognepræst ibid.«

Ved Kongebrev af 7. Juni 1594 fritoges han for denne Afgift. I Ansøgningen om denne Gunst skriver han om sig selv: »jeg fattige unge Mand«, ligesom han udtaler, at det kniber for ham, hans fattige Hustru og Børn.

I Kaldsbogen staar endvidere:

»Samme Biskop visiterede i Kirkeby 27. Marts 1589 (v. Visitatsbog S. 219) Skærtorsdag. Han laa da i Kirkeby Præstegaard om Natten, men bemærker, at der var kun liden Plads, og at Gaarden var meget arm. Om Præsten Hans Lauritzen fortæller han, at han dengang var 29 Aar gammel, Søn af Hr. Laurits i Espe, havde en god Stemme og prædikede godt, at han var gift med Formanden Niels Juuls Datter Magdalene, med hvem han havde 1 Barn, 1 Aar gammelt, ved Navn Niels; Konens Moder, altsaa Niels Juuls Enke, Apelonie, en liden Qvinde, nød et tarveligt Ophold hos dem. Ved Visitatsen Skærtorsdag prædikede Hans Lauritzen over 1 Cor. 11 om Nadveren:

1) Hvad giver den,

2) Hvorledes forberede vi os til Nadveren. — — — —«

I Aaret 1595, d. 30. Oktober, visiterede samme Biskop i Kirkeby, og formodentlig har Hans Lauritzen da endnu været Præst der, da han nemlig blot bemærker: »omnia salva, sit gloria Deo.«

Kirkeby Kirke er den samme, som da Hans Lauridsen var Præst der og i det allervæsentligste uforandret. Kirkeby Præstegaard er blevet en Bondegaard, der endnu bevarer Navnet; den er nu ombygget, men Omgivelserne er — navnlig ned imod Aaen — som i gamle Dage.

Hans Lauridsen var Broder til den ældre Slægt Pontoppidans Stammoder, Anna Lauridsdatter (1579—1670), gift med Erich Knudsen (1568—1631), hvis Børn, der ogsaa alle var født i Sønder-Broby, allerede paa Christian IV's Tid havde taget deres Slægtsnavn derfra.

Slægterne Pontoppidan er saaledes af fælles Oprindelse, idet de, som allerede Giessing og hans Hjemmelmænd vidste det, begge kan føres tilbage til

Jesper Lauridsen

(* 1490),

Bonde i Vester-Aaby i Sallinge Herred, Hans Lauridsens og Anna Lauridsdatters Farfader.

I de senere Generationer er begge Slægter ved Giftermaal indbyrdes knyttet nærmere til hinanden.

Om *Jesper Lauridsen*, der fødtes i *Kong Hans' Dage*, beretter *Giessing* i sin »Nye Samling af Danske, Norske og Islandske Jubel-Lærere« (II, 2; 140) med *Jespers Søns Sønnesøns Søn*, *Rektor Axel Lauridsen Achthonius* (1648—1713), som Kilde følgende:

»*Jesper* var *Bonde* i *Aabye* i *Salling Herred* i *Fyen*, og levede i de vanskelige og mest urolige Tider, da Reformationen var begyndt i Tydskland, og her i Danmark skede i Regieringen store Forandringer, der *Kong Christian II* af Adelen blev opsagd, og drog ud af Riget, og Rigens Raad med Adelen indkaldede hans Hr. *Farbroder*, *Fyrsten i Holsteen*, under det Navn, *Friderich den Første*, at være *Konge* over *Dannemark* og *Norge*. Og som *Allerhøistbemeldte Kong Friderich* og hans *Søn*, *Christian III* (som var opdraged i boglige Konster og den sande evangeliske Lærdom hos sin *Morbroder*, *Joachim I*, *Churfyrste* i *Brandenburg*), havde faaet *Smag* og *god Grund* i den rette evangeliske Religion, som *Lutherus* ved *Guds Naade* og *Kraft* førde til *Lyset* i Tydskland, hvilken *Evangelii Kundskabs Lugt* udbredede sig til de omliggende Lande, og kom saa herind i Danmark. — — — *Udi* alle de *Krigs-Troubler* og *Tumler* boede den ærlige *Bonde*, *Jesper Lauridsen*, i *Aabye* — — —, og leed der adskillig *Viderværdighed*, som saadan *Krig* og *Tumult* medfører — — —.«

I *Pontoppidan*, »*Den Danske Atlas*«, (III; 549) læses: »— — — *Da Grevens Feide* var forbie, og *Kong Christian III* gav nogen *Friehed* for dem, som ville boesætte sig i den tidt udplyndrede og ruinerte *Bye Odense*, saa blev af den *Bonde* en *Borger*, fornemmelig tilskyndet af *Begierlighed* efter at høre *Evangeliske Prædikener*, som han fandt stor *Behag* i. Men da han ikke forstod sig paa nogen *Handel*, *Haandverk* eller andet *Brug* til *Borgerlig Næring*, saa syntes han, at *Slagteriet* lod sig allerleest lære — — —.«

Han forlod derfor Bondestanden og flyttede til Odense, hvor han købte en Gaard lige ved Kirken og Skolen, kaldet Klingeberg.*) Her levede han nu som Borger og Slagter »og ærlig ernærede sig og sine tvende Sønner, Laurids og Jørgen Jespersøner,« — fortsætter Giessing — »medens de gik i Skolen og laae ved Academiet. Dette hans gudelige Foretagende gav Gud Lykke til, og behagede det Herren saa vel, at han omsider kaldede dem begge i sin Kirke og Menighed til Præster og Lærere, den ene i Salling Herred, den anden i Gudme Herred, begge i Fyens Stift, begge Jubel-Lærere. — — —

— — — Man kan i denne Mands Afkom spore Guds besynderlige Forsyn, Naade og Velsignelse i at befordre denne Sal. Mands gudelige Forsæt, at der han fast over sin Evne vilde stræbe at legge en Steen til Zions Opbyggelse, og Guds hellige Ords Fremgang, i det han ofrede Herren sine Sønner til hans hellige Høst og Arbeid, just paa en Tid, da han nu først kunde have Tieneste og Nytte af dem til sin egen Høst og jordiske Arbeid, saa vilde Gud igien lade see, at han ikke vilde forsmaae dette Velvilligheds Offer, men har sat hans Sæd og Afkom i Mangfoldighed for sit Ansigt i sit Huus og Menighed, indtil denne Tid, foruden dem, som i verdslig Stand har tiend Gud, og ere komne til Ære — — —.«

Rektor Achtonius forfattede følgende Gravskrift over sin Farfaders Farfader:

»Scer Efterkommere, og tænk paa den Fader,
Her hviler Jesper, som stor Afkom efterlader
Af mange lærde Folk og hæderlige Mænd,
En hellig Grøde, som er kommen af hans Lænd.

*) Om dette Navn udtaler Hugo Mathiessen i »Gamle Gader« (1917), S. 17, at Ordet Klingeberg er tysk, født af Klinge, det vil sige en Bæk eller et Vandløb, som sprænger sig Vej i en Kløft i Bjerget, et Udtryk, afledt af Lyden af det mellem Stene strømmende Vand.

1654 tilskøder Henrik Torkelson Henrik Gyldenstjerne sin Gaard i Odense, kaldet Klingeberg.

Der Provster, Præster og Magistri kan beskue
 Bisper
 En fattig Fader, som har stræbd af al Formue
 At sætte dennem i en ziirlig Ære-Stand,
 Enddog han selv kun var en ringe Bondemand.

O! ærer i hans Grav den, eder saa til Ære
 Har hiulpet med slig Flid, forglemd maae han ei være,
 Han har vel baared vist en tung og langsom Sæd,
 To Sønner, som hans Troe til Skolen har henstæd.

Men han dog siden med stor Glæde har frembaared
 De Neger, som Gud har saa mildelig udkaared,
 Til sine Tienere dem for sit Ansigt sat,
 At være i hans Haand en Kongelige Hat.

Han sine Neger og endnu hvert Aar indhøster,
 Og med sin Sædes Frugt for Gud sit Hierte trøster,
 Naar de indsamles til Guds Rige efter Haand,
 Og samles med ham i det salig Livsens Land,

Hvor han skal kiende dem, han ei har seed førre,
 Som komme er' af ham med Glæd' og Lyst des større,
 Naar hver omvender sig i Troen før sin Død,
 Han dennem da skal see med Fryd i Himlens Skiød.«

Giessing (II, 2; 232) sammenligner ikke uden Grund Jesper Bonde og hans to Sønner med Joseph og hans Sønner Ephraim og Manasse: »Den enes Afkom har mangfoldigere udbredt sig, end den andens, saaledes og: blandt Hr. Jørgen Jespersens Børn og Afkom faae vi neppe et Dosin Præster, derimod blandt Hr. Laurids Jespersens Børn og Afkom, besvogrede og beslegtede, finder vi en Skare af flere end 300 Geistlige, og blandt disse nævnes her 7 Bisper, 3 Doctores Theologiæ, 4 Professorer, 300 Provster, Præster, Rectorer og andre Geistlige; og blandt alle disse nævnes 21 Jubel-Lærere. Saa findes og i dette mærkelige Slægt-Register 1 Commandeur, 1 General-Major, 15 fra Oberst indtil Cadetter, 1 Kammerherre, 3 Conferentsraader, 3 Étatsraader, 5 Justitsraader, 5 Cancellieraader, 1 Krigsraad, 1 Kammerraad, 1 Consistorialraad, 1 Agent og 2 Secretairer, 26 af Renteskrivere, Byefogeder, Herredsfogeder, Toldere og andre

Embedsmænd, og blandt alle disse ere 4 Nobilerede og 3 Proprietairer: Resten er Biske-, Provste-, Præste- og andre Embedsmænds Døttre tilligemed Almuens Folk, en Skare af flere end 1144 Mennesker, og hertil hidhøre endnu mange flere, om hvilke jeg forgieves søgd Underretning. See! Alle disse ere Børn og Descendenter, besvogrede og beslegtede til Jesper.

Som vel en Bønde var, og maatte Ploven kiøre,
Men Gud omsider ham fra Ploven vilde føre:
2 Sønner offred han til Herrens Tieneste,
Men det blev ham og dem en riig Velsignelse.«
Esaie 49, 18, 21.

Hans ældste Søn **Laurids Jespersen** (1522--1604), var født i Aaby. Han gik i den latinske Skole i Odense tilligemed Broderen Jørgen, hvorfra de begge af Skolens Rektor, Mag. Christen Schytte, blev sendt til Akademiet.

I 1551 kaldtes han til i sit Alders 29. Aar at være Sognepræst for Espe og Vantinge Menigheder, og Aar 1562 blev han udnævnt til Provst i Sallinge Herred.

En af hans Forretninger som Provst var, at han, tilligemed Biskoppen og Odense Præster samt 10 af Stiftets Provster, var med til at dømme Mag. Niels Glad, der havde forset sig i Uddelelsen af Alterens Sakramente.

Da Laurids Jespersen »havde trolig arbejded i Herrens Viin-gaard over 40 Aar, fik han i Aaret 1592 sin fjerde Søn, Hr. Jørgen Lauridsen til sin Capellan og Medtjener; og da han 2 Aar derefter blev forflyttet, fik han sin femte og yngste Søn, Hr. Christopher, sig med Succession adjungeret, indtil han mæt og mat af Aar og Arbeid, som en troe Tiener gik ind til sin Herres Glæde, den første Søndag efter Trinitatis 1604, da han havde leved over 82 Aar og været Præst paa eet Stæd over 52 Aar.« (Giessing; II, 2; 145).

Han havde 18 Børn med sine to Hustruer Maren og Sara, sidstnævnte Datter af Pastor Christen Christensen af Fravde. Sønnen Jesper Lauridsen (1630), Sognepræst til

Østrup og Hjadstrup og Provst i Lunde Herred, gjorde et Epitafium over ham med følgende Indskrift:

Epitaphium
Honesti ac Docti Viri
Dni Laurentii Caspari

hujus Ecclesiae Espensis Pastoris annos 52 nec non hujus Provinciae Praepositi fidelissimi annos 42, qvi obiit anno aetatis suae 82. Christogonias 1604. Scriptum à filio suo Casparo Laurentii Pastore Ecclesiae Dei Østrup.

Vir gravis, amosus, morum pietate celebris, / Pastor in hac aede, dignus honore suis, / Qvi totum vitae cursum consumpsit honestè / In spargendo gregi semina pura Dei. / Ecce iter aeternae monstrat, praeeunte modesto / Exemplo, vitae: dum calor ossa fovet. / Hæc est Doctoris Laus & Dignissima Virtus, / Virtutum Exemplis sic typus esse gregis. / Qvem Deus altitonans numerosa prole heavit, / Ex qua concepti gaudia magna Senex. / Vir verè felix, felici Sydere natus, / Cui refluunt gratis munera tanta Dei. / Hic cum multa suae compleerat Lustra senectæ, / Viribus ex haustum se sua fata locant. / Exitus optatus vitae respondet honestæ: / Angelus huic praesens nuncia læta refert. / Utraq; pura thoro servans sua fædera conjunx / Vicino recubat consociata loco, / Corpora pulvereo jaceant oblecta Sepulcro, / Qvæ tamen evigilent voce sonante Tubæ. / Ingeniose Puer, celebri de stirpe Parentum / Progrediens Patriis sistito, quæso, viis / Doctrinæ, ingeniiq; tui, pietatis & usum / Officio simili, quæso, probato gregi. / Vive puer, dilecte Deo, cui cura Salutis, / Qvo duce possideas coelica Regna simul.

Textus Sepulturæ habetur Gen. 25.

Fuerunt autem dies vitae Abrahe &c. («Marmora Danica», I; 257 og 258).

Pontoppidan tilføjer i »Den Danske Atlas« (III; 549), »hvor dog ikke caveres for Rigtigheden af det ene Vers, saa lydende:

Exitus optatus vitae respondet honestæ
Angelus huic praesens nuncia læta refert.«

Om dette Epitafium, der nu forlængst er borte, findes iøvrigs følgende hos Giessing (II, 2; 144):

»Udi et Haandskrift, mig tilskikked af Velærværdige Hr. Provst Næ r a a e i Svendborg — — — findes disse Ord:

»Jeg har været i Espe Kirke den Stund Sal. Hr. L a u r i d s J e s p e r s e n s Epitaphium stod i sin fulde esse undertaget hans eget Ansigt, som vaar affskallet — — —«.*)

*) Laurits Pedersen, Næraae, Sognepræst til Vor Frue i Svendborg 1762, * 1714, † 1794.

I Espe-Vantinge Pastorats Embedsbog findes følgende om Laurids Jespersen:

»Hr. Laurids Jespersen, Sognepræst i 53 Aar (1551—1604), Herredsprovst i 42 Aar.

I Espe Kirkebog, begyndt 1663 af Jens Rasmussen, staar paa Titelbladet anført, at paa en Ligsten -- hvor anbragt, kan ikke læses — findes følgende Indskrift:

Her under ligger begravet hæderlig og vellærd Mand Hr. Lauritz Jespersen med sine 2 Hustruer Maren og Sara, med hvilke han auflode 18 Børn, af dem blefve 5 Præster, og hafde hand i sin Lifs Tiid 67 Børne Børn og 10 Børnebørns Børn, siden døde hand, der hand var 82 Aar gammell, Anno 1604 den 1. Søndag efter Trinitatis, efter at hand hafde været Præst till disse Sogne 52 Aar og Proust i Salling Herred 42 Aar. Gud gifve dem en glædelig Opstandelse.

Filiis erecta tabella A^o 1613.«

I Kirken, som med Hensyn til det ydre ikke er undergaaet nogen Forandring siden Midten af 16. Aarhundrede, er ophængt en Tavle med Navnene paa de Præster, som har været ansat ved denne siden Reformationen. Det tredie Navn i Rækken er Laurids Jespersen. Inde i Kirken er der senere kommet et nyt Alterbillede og en ny Døbefont, Kopi af den oprindelige. Af Præstegaarden fra den Tid findes intet.

Blandt Laurids Jespersens Efterkommere er, foruden de to Slægter Pontoppidan, saa kendte Præsteslægter som A c h t h o n, L a c o p p i d a n, L u c o p p i d a n, S t e e n s t r u p og S c h e b y.

Erich Knudsen var Ridefoged paa Rigsraad Christian Holcks Gods i Fyen og Forvalter paa den af Rigens Marsk Anders Bille anlagte Geværfabrik. Han boede paa »Bjergegaard«^{*)} i Sønder-Broby og blev i sit Ægteskab med Anna Lauridsdatter

^{*)} »Bjergegaarden«s nuværende Matr.-Nr. 8 a, tidligere Fæstegaard under Grevskabet »Muckadell«, ligger mellem Jernbanestationen og Kirken.

Fader til 12 Børn, hvoraf 8 levede. Af disse blev alle Sønnerne, fem i Tal, Præster. Den yngste i Søskendeflokken var den navnkundige Erik Eriksen Pontoppidan, kaldet »den Ældre« (1616—1678), Dr. theol., først Slotspræst paa Antvorskov, derpaa Sognepræst til Køge, Ølsømagle og Lellinge og Provst for Ramsø Herred og fra 1673 Biskop i Trondhjem. Han udfoldede en betydelig Forfattervirksomhed, hvoraf hans paa Latin skrevne »Grammatica Danica« er den ældste danske Grammatik, der findes.

Hans eneste Søn, i Ægteskab med Catharina Valentin Køler, Valentin Eriksen Pontoppidan, f. o. 1661, blev dansk Ministerresident i Venedig og skal være adlet af Kongen af Frankrig med Navnet Liliencrantz. Han døde ugift 1711.

Det blev Biskoppens ældre Broder, Sognepræst til Vejle og Harrestrup, Provst for Hornstrup, den lærde Magister Henrik Eriksen Pontoppidan (1608—1659), der fortsatte Slægten gennem Ægteskabet med Anna Krabbe, Datter af Ridder Lauritz Krabbe til »Almenes« i Halland. Han var Fader til Stiftsprovst og Sognepræst ved Aarhus Domkirke, Magister Ludvig Henriksen Pontoppidan (1648—1706), blandt hvis Sønner her skal nævnes Dr. theol. Christian Ludvigsen Pontoppidan (1696—1765), der ogsaa blev Stiftsprovst i Aarhus, og Biskop Erik Ludvigsen Pontoppidan, kaldet »den Yngre« (1698—1764), hvis vidtspændende kirkelige og humane Interesser allerede i hans Samtid gav ham en enestaaende Anseelse; Slotspræst paa Frederiksborg, Professor i Theologi og Biskop i Bergen (1748—55); derefter Universitetets Prokansler, Forfatter af historiske og theologiske Værker, der spredtes ud over hele Norden; mest kendt er hans »Forklaringer til Luthers Katekismus« samt de den Dag i Dag stærkt benyttede Kildeskrifter, »Marmora Danica« og »Den Danske Atlas«.

Sidstnævnte blev Fader til Kontreadmiral Christian Frederik Pontoppidan (1739—1816) og til Direktør for den Kgl. Grønlandske Handel, Raadmand i København, Etatsraad Carl Pontoppidan (1748—1822).

Forbindelsen med den ældre og yngre Slægt er altsaa saaledes, skematisk opstillet:

Jesper Lauridsen

Laurids Jespersen

Hans Lauridsen

Anne Lauridsdatter
Erich Knudsen

Pernille Hansdatter
Hans Mickelsen

Den ældre Slægt

Den yngre Slægt

Indtil noget nær Midten af forrige Aarhundrede udtaltes Navnet Pontoppidan, med Tryk paa første Stavelse.

Dette svarede til den korrekte Stavelse-Deling, som er Pont-oppidan.

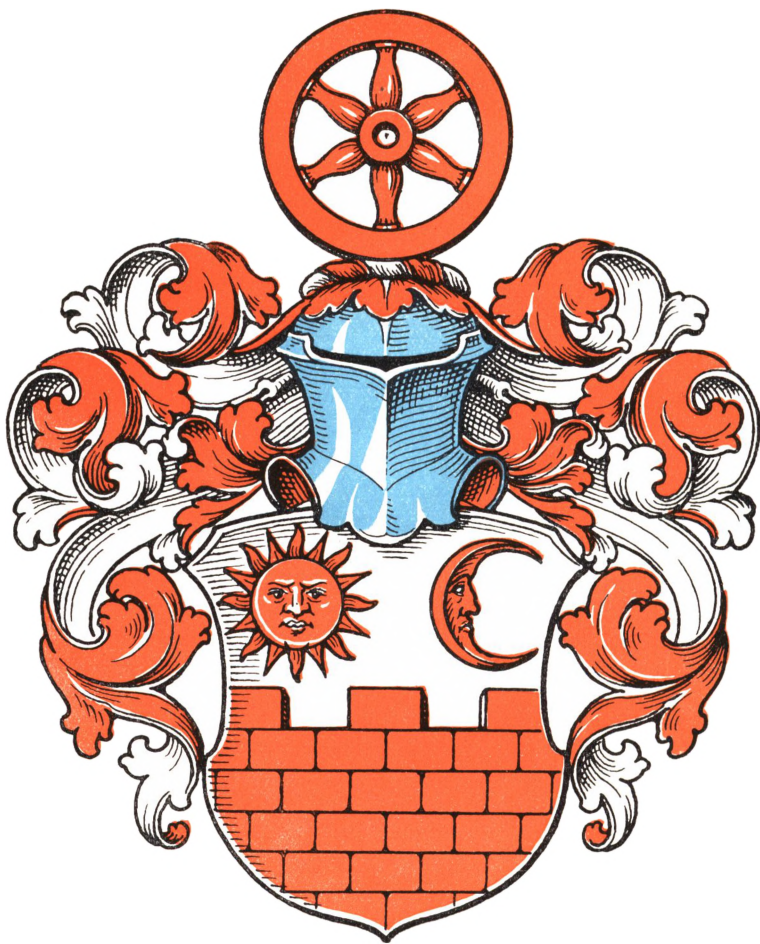
Før at faa dette »Pont« frem, lagdes Trykket der, men det førte rigtignok til, at Mellemstavelsen »op« næsten forsvandt, saaledes at Udtalen altsaa blev »Pontepidan«.

I Sverige fandtes i det 17. og 18. Aarhundrede en Familie Pontoppidan, som dog er uden Forbindelse med de danske Slægter.

Præsten Petrus Pontoppidan i Öfraby og Benestad (Lunds Stift) var født 29. Oktober 1659 i Broby i Gjønge Herred i Skaane, Søn af Præsten der, Mogens Pedersen. Han døde Pinsedag, 21. Maj 1705. I Ægteskabet med Engela Norager var der 9 Børn, af hvilke Petrus blev Student 1705 og siden gik Militærvejen. En anden Søn, Magnus Pontoppidan (f. 31. Januar 1691, d. 10. Oktober 1755), blev 8. April 1734 Præst i Vanstad, 1741 Provst i Färs Herred. Han var 17. Februar 1721 blevet gift med Anna Margreta Unga (Dat-

ter af Kronefoged i Vestergötland Jö r a n U n g e), med hvem han havde en Søn, hvis Skæbne er ukendt, og to Døtre, der begge blev gift med Præster. (Cawallin: »Lunds stifts herdaminnen«; III. 98; IV, 114).

De Pontoppidan'er, som nu lever i Sverige, hører alle, som det vil fremgaa af nærværende Stamtavle, til den danske yngre Slægts Damsholte Linie.

III.

Vaaben.

Det ældste Slægtssegl findes i Rigsarkivet paa et Testamente af 16. Januar 1697. Det er brugt af Præsten i Sønder-Broby, Dines Hansen Langeland, og viser:

Et Træ med en paa heraldisk højre Side anbragt Stjerne eller Sol.

I Seglet, der desværre er meget læderet, synes der at være Spor af en Maane.

Den yngre Slægt Pontoppidans Vaaben — se Side 26 — er:

En rød Sol og en rød aftagende Maane, jævnsides stillede over en tretindet rød Mur i Sølv.

Hjelmtegn: et rødt Hjul med seks Eger.

Dette Vaaben skal være ført af: Børge Dinesen Pontoppidan (1683—1758), Præst til Torkildstrup og Lillebrænde paa Falster. Beviset herfor kan dog ikke paa nærværende Tidspunkt præsteres, hvorimod et Dokument, dateret Aalborg, den 25. September 1775, udviser, at hans Søn, Stiftsprovst, Professor Johan Ludvig Christian Pontoppidan (1735—1799) har anvendt det, se Fig. a.

Fig. a.

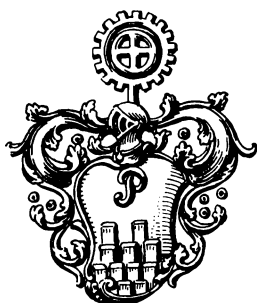

Fig. b.

At Børge Dinesen Pontoppidans Vaaben stammer fra eller har sin Oprindelse fra

Biskop Erik Pontoppidan den Ældre's Vaaben, er utvivlsomt, idet saavel Solen som den aftagende Maane og et Hjul findes i dem begge.

Navnet Pontoppidan var jo allerede paa den Tid godt kendt i Landet, takket være hine dygtige Brobyværk-Sønner, der — som tidligere omtalt — paa mødrene Side var Slægtninge af Dines Hansen Langeland (kødelige Fætre til hans Moder).

At hans Søner, foruden det fælles ny Navn, ogsaa har antaget et Vaaben med nær Tilknytning til den ældre Slægts, er kun rimeligt og synes da ogsaa at have været Tilfældet.

Skikken at føre Vaaben har aldrig været noget Privilegium for Adelslægter. Allerede i Middelalderen benyttede de borgerlige Slægter Vaabener med samme Ret som Adelen. Heller ikke i den nyere Tid har nogen Kgl. Resolution ændret dette Forhold. Enhver Familie har Ret til at have sit Fællesmærke, en naturlig Sammenknytning inden for Slægter, hvor Samfølelsen er stærk.

Vor Slægts Vaaben findes under H. Ditmars Maleri af: Ericus Ericius Pontoppidanus (stukket af A. Hællwegh), se Fig. c.

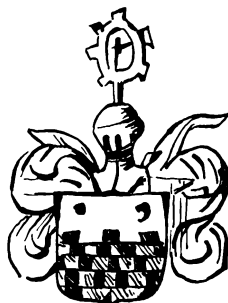

Fig. c.

Fig. d.

Samme Vaaben findes ogsaa paa en formindsket Copi efter Haelweghs Stik, se Fig. d., og viser her:

En med 4 hvide Lilier øverst, nederst og paa Siderne belagt, oval, liggende (grøn?) Laurbærkrans, lagt paa en rød Mur i Sølv under et blaåt Skjoldhoved, hvori en Guldsol og en aftagende Guldmaane er jævnsides stillede.

Hjelmtegn: En flyvefærdig Sølvsvane, staaende paa et rødt Møllehjul.

Paa Sønnen Valentin Eriksen Pontoppidans Vaaben under Navnet: Liliencrantz, som findes i øverste Hjørne paa Ditmars Maleri, ses den samme Mur under de to Himmeltegn, samt Svanen paa Hjelmen, uden Hjulet, se Fig. e.

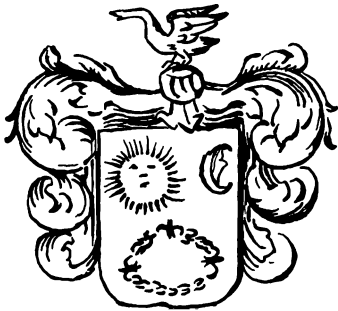

Fig. e.

Paa Abraham Wuchters Maleri af Erik Pontoppidan den Ældre paa Frederiksborg Slot findes et utydeligt Vaaben. Skjoldet er firdelt. I 2. og 3. Felt, der er af blaa Bundfarve, ses nogle røde Streger, der muligvis kan være en Bro — altsaa en Hentydning til Slægtens danske Navn. Der er Sandsynlighed for, at 1. og 4. Felt — begge med hvid Bundfarve — ogsaa har vist ens Mærke.

Hjelmklædet er rødt og hvidt.

Udover Hjelmtegnet, Sølvsvanen paa et rødt Møllehjul, findes der ikke nogen Lighed med Vaabenerne hos Haelwegh.

Foruden ovennævnte Vaabener førte flere andre indenfor den ældre Slægt deres eget Vaaben, bl. a. de 3 Brødre:

Magister, Provst Henrik Ludvigsen Pontoppidan (1679—1760), Stiftsprovst, Dr. theol. Christian Ludvigsen Pontoppidan (førte 2 forskellige Vaabener), Prokansler, Dr. theol. Erik Ludvigsen Pontoppidan den Yngre samt Kontreadmiral Christian Frederik Pontoppidan.

Af disse bruges stadig Prokanslerens Vaaben:

Skjoldet tværdelt ved en af rødt og Sølv toradskaktavlet Sparre, 1. Felt 2 Gange delt i 3 Felter af Sølv, hvori et

naturligfarvet Hjortehoved med Hals, Guld, hvori 3 blaa Kugler, og Rødt, hvori et guldkronet Ørnehead med Hals. 2. Felt blaat, deri en 6-oddet (Guld?) Stjerne over et Bjerg. Dette sidste forekommer ikke i de senere Segl med samme Vaaben.

Hjelmtegn: et af 2 harniskklædte Arme holdt Anker.

Ogsaa inden for den yngre Slægt er der ført og føres den Dag i Dag flere Vaabener.

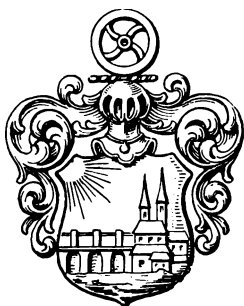

Fig. f.

Fig. g.

Rær Linien har saaledes jævnsides med Vaabenet Side 26 ført følgende, se Fig. f.

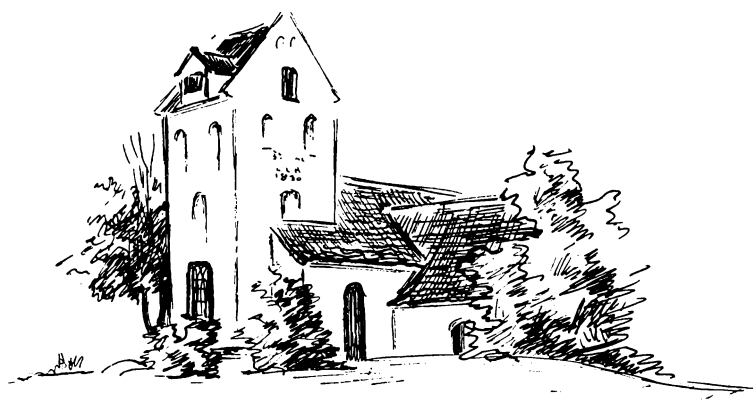
En Bro, der fører over et Vand til en By med 2 Kirke-taarne.

Hjelmtegn: et Hjul med Eger.

Dette Vaaben stammer fra Provst Andreas Christian Pontoppidan (1812—1892).

Broderen Hendrik Pontoppidan (1814—1901) erstatte i sit Vaaben Hjulet med 3 Hvede-Aks, et Symbol paa hans Agerbrug, se Fig. g.

Den yngre Slægt Pontoppidans Medlemmer burde efter de Oplysninger, der nu er bragt til Veje, enes om kun at føre det Vaaben, som stammer fra Børge Dinesen Pontoppidan, Præsten i Torkildstrup, og som bevisligt er ført inden for Familien i 6 Generationer.

IV.

Stamtavle.

A. De ældste Slægtsled.

1. **Hans Mickelsen** [I], * ca. 1590; † Longelse mellem $^{29}/_{11}$ 1637 og $^{22}/_{10}$ 1638¹). (Maaske identisk med den Hans Mickelsen *Sandager*, som 1608 blev immatrikuleret og $^{14}/_{4}$ 1609 indskrevet til Kommunitetet). Sognepræst til Longelse og Fuglsbølle ca 1614.

Longelse Kirke*) staar den Dag i Dag som i Hans Mickelsens Levetid; en Hovedreparation har dog fundet Sted i 1830. Kirken er lys, venlig og hyggelig og ligger højt paa en Bakke ved Hovedlandevejen fra Rudkøbing til Spodsbjerg. Den gamle Præstegaard, hvor Svenskekongen Karl X Gustaf paa sin March over Isen i 1658 holdt Hvil og spiste Frokost; nedbrændte 1862; kun et Hønsehus blev staaende og staar endnu. Fra Haven er der storslaet Udsigt ud over Øen over til Taasinge, ja over hele Lolland — et herligt Udsyn over Langelandsbæltet med dets Sejlere og Dampskibe.

Hans Mickelsen opsatte et nu forsvundet Epitafium over sin første Hustru. Epitafiet, der har baaret Aarstallet 1614, har forestillet „I Midten 2de Præster paa den eene Side og een

*) Ovenstaaende Vignet.

Kone paa den anden Side, med 2de svøbte Børn midt imellem disse 3de Personer. Frelseren findes og derpaa afmalet korsfæst“, men Inskriptionen er ikke bevaret²⁾). 1632 er hans Navn malet paa Altertavlen. Hvornaar han er død, vides ikke bestemt — der omtales et Brev fra ham ²⁹/₁₁ 1637; men han er død — antagelig — kort før ²²/₁₀ 1638, da hans Svoger *Jørgen Hansen*, der var Præst i Skeby og Otterup, ansøgte Kongen om at lade Lensmanden paa Tranekær udnævne en Væрге for Hans Mickelsens efterladte 9 Børn, da han selv var forhindret paa Grund af sit Embede, og der ikke var fødte Værger paa fædrene Side³⁾).

~ 1' ca. 1615 Formanden i Embedet *Peder Hansens Enke Mette? Jacobsdatter?* † Longelse ca. 1618.

~ 2' ca. 1619 *Pernille Hansdatter*. Datter af Sognepræst *Hans Lauridsen* til Kirkeby og Lunde og *Magdalene Nielsdatter Juul*.

[Hun ~ 2' Eftermanden i Embedet *Jacob Pedersen Langeland*, * Longelse ca. 1611; † der 1674. Søn af Sognepræst *Peder Hansen* til Longelse og Fuglsbølle og *Mette? Jacobsdatter?* og saaledes Hans Mickelsens Stedsøn af 1' Ægteskab. Han var 1638 Hører i Vor Frue Skole og opholdt sig ¹²/₂ s. A. i Odense, da han vilde rejse udenlands, hvad han dog opgav. ²⁰/₂ s. A. udnævntes han til Kapellan hos Jacob Nielsen Lem til Snøde og Stoense; ordineret ⁷/₃ 1638. Hans Eftermand i dette Embede blev kaldet ¹²/₁₂ s. A., og Jacob Pedersen maa følgelig inden denne Dato være blevet kaldet som Sognepræst til Longelse²⁾).

[9 Børn, af hvilke 8 kendes: Nr. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9].

2. **Mette Hansdatter** [(1) II a], * Longelse ca. 1620; † Steenstrup 1653⁴⁾).

~ 1640 *Hans Pedersen Langeland*, * Longelse ca. 1612; † Steenstrup ¹⁰/₅ 1675. Søn af ovennævnte Peder Hansen og Mette? Jacobsdatter? og saaledes Mette Hansdatters sammenbragte Broder. Han gik i Odense Gymnasium, hvorfra han blev dimitteret til Universitetet 1634. Biskop Hans Mikkel-

sen, for hvis Børn han, ligesom sin ældre Broder, havde været Lærer, fattede stor Godhed for ham og anbefalede ham til Professor, Mag. Thomas Bang, der ogsaa blev hans Privatpræceptor, og i hvis Hus han tilbragte sine akademiske Aar. Han blev immatrikuleret $\frac{26}{4}$. Fra København tog han ud som Huslærer paa Landet, men blev snart efter kaldt tilbage til Odense af Biskoppen for at blive Hører ved Gymnasiet, hvor han dog kun forblev 1 Aar, da Fru Karen Krabbe til »Løitved« 1639 kaldte ham til Sognepræst til Steenstrup og Lunde; ordineret $\frac{3}{10}$. Om Hans Pedersen melder Christoffer L. Friis i sine Optegnelser om danske Psalmedigtere: »En retsindig Præst til Steenstrup og Lunde -- — —« og uden Tvivl Oversætter af Johann Rist's Salme: »Nu velan, vær frisk til Mode«, der findes i Kirkepsalmebogen 1699⁵).

[8 Børn, gennem hvilke han bl. a. blev Stamfader til Slægten Steenstrup].

[Han ~ 2' 1661 *Kirsten Jacobsdatter (Jensdatter) Frøich*].

3. **Hans Hansen Langeland** [(1) II b], * Longelse ca. 1622; † Birket 1686.

Han gik i Odense Gymnasium og havde paa Klostret sin Kost, som han mistede i nogen Tid for paa Faderens Forbøn at blive taget til Naade igen⁶). Student 1639; immatrikuleret $\frac{6}{6}$, pers. Kapellan i Horslunde 1651, derefter i Birket, til hvilket Embede han aflagde Ed $\frac{26}{3}$ 1653⁷). Sognepræst her 1657.

I Kirken hang 1757 et Epitafium paa Væggen lige for Kirkedøren, øverst var et Citat af Esaj. 53, 4. 5. paa Latin. »Paa Taulen forestilles en Præst i nu brugelig Præstedragt og et Fruentimmer ved hans venstre Side. Nedenunder findes disse Ord med forgyldte Bogstaver paa Dansk:

Anno 1670 haver hæderlige og vellærde Mand Hans Hansen L., da Sognepræst her paa Steden med sin kiære Hustrue Dorothea Hans D. W. Gud til Ære, Kirken til Prydelse og dennem selv til en christelig Amindelse ladit dette Epithaphium bekoste«.

~ 1' ca. 1658 Enken efter Formanden i Embedet *Kjeld Thøgersen Gunderup*.

~ 2' *Dorothea Hansdatter Viingaard*. Datter af (?) Sognepræst *Hans Nielsen Viingaard* til Fløstrup og Ullerslev og *Karen Olufsdatter*⁸⁾.

4. **Laurids Hansen Longelse** [(1) II c], * Longelse ³¹/₇ 1623; † Fejø 1679.

Han blev oplært hjemme ved dygtige Lærere til sit 14. Aar; blev da sendt til Gymnasiet i Odense, hvor han var i 9 Aar. Dimitteret 1646 og immatrikuleret ²⁵/₅. Opholdt sig 3 Aar ved Universitetet og fik Testimonium ⁸/₁₀ 1649. Var derefter Hører i Nakskov; blev pers. Kapellan paa Fejø ²⁶/₅ 1654⁹⁾, hvorefter Sognemændene ¹⁷/₁₂ 1658 kaldte ham til Sognepræst her. 1665 beskyldtes han med flere af Sogneboerne for Trolddom. Provsten Jacob Clausen, Hr. Gert Eriksen i Kjettinge og Hr. Søren Jensen paa Askø vidnede imod ham, men da de ikke kunde fremlægge Beviser imod hans og Sognefolkenes Benægtelse, frifandtes de Anklagede¹⁰⁾. ³⁰/₃ 1662 forærede han Kirken en Sølvkalk.

~ Sommeren 1659 *Maren Carstensdatter*^{*}). Enke efter Sognepræst paa Fejø *Laurids Jørgensen*¹¹⁾.

10 Børn⁹⁾: a. *Hans*, * ⁸/₁₁ 1661. — b. *Karsten*, * ²⁹/₁₂ 1662. — c. *Laurids*, * 1664, døbt ³/₄ af Hr. Dines Jacobsen; han blev uden Tvivl Gaardmand og nævnes Laurids Laurids Søn Lungelse. — d. *Jørgen*, * ¹²/₁₂ 1665, baaret af Anna Hr. Christens i Uttersløv. — e. *Friderich*, * ²/₄ 1667. — f. En dødfødt Søn ³⁰/₁ 1669. — g. *Michaël*, * ¹⁸/₉ 1670 (Michaël Lauridsen Lungelses Søn Laurids blev døbt 1723). — h. *Christopher*, * ¹⁹/₇ 1673. — i. *Niels*, * ¹⁰/₁₂ 1675 (begr. her ⁷/₁₁ 1692). — j. *Pernille*, * ²⁸/₈ 1677.

5. **Michel? Hansen Langeland** [(1) II d], * ca. 1624; formentlig død ung.

Student fra Odense Gymnasium 1644, immatrikuleret i Juni og indskrevet til Kommunitetet i December 1644 sammen med Nr. 6¹²⁾.

*) Hendes Moder *Gye Pedersdatter* var 1661 gift med *Jens Zachariasen* i Nakskov og blev begravet i Koret i Fejø Kirke ²⁰/₇ 1674.

6. **Jacob Hansen Langeland** [(1) II e], * Longelse ca. 1626.
Student fra Odense Gymnasium 1644; immatrikuleret i Juni og indskrevet til Kommunitetet i December s. A.¹³). Efter Giessings Opgivelse skal han have været Rektor i Rudkøbing¹⁴).
7. **Anna Marie Hansdatter** [(1) II f], * Longelse ca. 1630; levede paa Langeland 1664.
~ *Niels Hansen*. Landstingsskriver i Rudkøbing, Bestalling ¹³/₆ 1663¹⁵). ²/₁₂ 1669 beskikkedes Anders Christensen Bruun som hans Medhjælper med Ret til at succedere ham¹⁶).
8. **Claus Hansen Langeland** [(1) II g], kendes kun fra Broderen Laurids (Nr. 4)'s Omtale af ham i den nu tabte Fejø Kirkebog. Han levede 1675, da Datteren *Pernille* blev døbt i Fejø Kirke ²⁶/₁₂. Hun blev begravet der ¹⁹/₃ 1676⁹).
[1 Barn].
9. **Dines Hansen Langeland** [(1) II h], * Longelse ⁸/₅ 1633; † Sønder-Broby ²¹/₇ 1709¹⁷), begr. i Kirken¹⁸).
Dines Hansen blev undervist hjemme, til han kom i Odense Skole, hvor han gennemgik de øverste Lektier i Aarene 1647—52, var derefter 2 Aar paa Odense Gymnasium. Student 1654; immatrikuleret ⁶/₅. Indskrevet til Kommunitetet Dec. s. A. Da der var smitsom Sygdom i Hovedstaden, rejste han dog snart tilbage til Fyen, hvor han til 1655 opholdt sig hos sin Svoger, Sognepræsten i Steenstrup. Saa drog han atter til København, fuldførte sine Studier og holdt sin Dimisprædiken i Trinitatis Kirke 1657. Efter et Besøg hos Broderen Hans i Birket, kom D. H. igen til Fyen, hvor han ved den fornævnte Svogers Bistand kom til Sognepræsten i Agernæs og Krogsbølle Huse, Gøde Hansen, hos hvem han var i ²/₂ Aar¹⁹). Pers. Kapellan i Sønder-Broby 1660, ordineret i St. Knuds Kirke i Odense ¹⁷/₁₀ s. A. af Biskop Laurids Jacobsen²⁰). Sognepræst her 1666, kaldet ¹⁴/₁²¹).
Da Kirkens Ejer, Anders Trolle, forordnede ham Eftermanden til Medtjener, forrettede han dog stadig selv Guds-

tjenesten. Men da han 1708 d. 19. Sept. holdt sin Datter, Margrete Dinesdatters Bryllup med Eftermanden, fik han Dagen efter et farligt Tilfælde, som en Besvimelse, der dog gik over for den Gang, indtil han, 6 Uger før han døde, fik en Rørelse i højre Side; »og skønt det synes virkelig den 15. Juli at have bedret sig, kom dog Døden og gjorde Ende paa hans Liv. 76 Aar, 2 Maaneder og 15 Dage og her i Menigheden 49 Aar og 6 Maaneder saa nær en Jubelærer«.

Tilnavnet Langeland, hvormed Dines Hansen betegnes i Wibergs »Præstehistorie«, har han aldrig ført. Ganske vist underskriver han paa Latin sin Præsted Dionysius Johannis Langlandus (Langelænder²²),

*Dionysius Johannis Langlandus
Anno ætatis 77.*

men ellers skriver han sig altid paa dansk — med smaa Variationer i Stavemaaden — Dinis Hansen og kaldes saaledes af andre.

Dinis Hansen

Desværre er Sognekaldets ældste Arkiv brændt med Præstegaarden 1868, saa de svage Spor af hans Liv og Virken maa søges i Biskoppens og i Sallinge Herreds Provsti's Arkiver. Han har sikkert været en praktisk dygtig Mand. Præstegaarden havde han 1667 købt for 100 Rd. (og da fandtes der ikke i nogen Maade Forbedringer, siden den forrige Sognepræst, Hr. Peder Jørgensen, havde købt den i 1664, men derimod paa adskillige Steder mærkelig Brøstfældighed baade paa Tømmer og Tag), men 1690²³) udtaler Dines Hansen, at han siden har meget forbedret den og tilbygget en

Del, hvor tilforn ej var Bygning, saa den nu synes at være 200 Rd. værd. Ved hans Død vurderedes den til 230 Rd.²⁴) -- At han har siddet lunt inden Døre, fremgaar af Registreringen ved Skiftehandlingen efter hans Død; han havde foruden en god Besætning et betydeligt og ret værdifuldt Bo²⁴). Desværre er hans Bogsamling ikke medtaget ved denne Registreringsforretning — den havde Sønnerne delt mellem sig —, men da man ved, hvilke Bøger Sønnen Hans efterlod sig²⁵), kan man skønne, at den gamle Præst som Bogejer har indtaget en smuk Plads mellem sine Kaldsfæller.

Man har maaske ogsaa Lov til at formode, at det ikke alene var, fordi Dines Hansen var en af de ældre Præster i Herredet og i en Arrække Nabo til Provsten, at han meget ofte var en af dennes to Assessorer, naar Provsteretten blev sat.

I 1664 var Peter Gregersen blevet Substitut i Sønder-Brody. Han blev en Gang eller to sat i Rette af sin gejstlige Øvrighed for Ulydighed mod Sognepræsten, et Par Gange skal han have været ganske forrykt, men han har vist iøvrigt passet sit Kald nogenlunde. I hvert Fald sad han som Degn i Sognet i næsten 25 Aar. Nytaarsdag 1689 mødte han imidlertid helt beruset og drukken i Kirken og forholdt sig meget uskikkelig og forargelig i Fagter, Ord og Gerninger, — hans i den gejstlige Justitsprotokol refererede Udtalelser er ikke alle egnede til Gengivelse! — saa den i den Anledning satte Provsteret dømte ham til ved aabentbart Skrifte at afbede sine grove Forseelser og til at have sit Embede forbrudt²⁶). Af den Maade, hvorpaa Dines Hansen optraadte hin Nytaarsdag og efter Sagens Paadømmelse, faar man et tiltalende Indtryk af ham som en Mand, der vel hæveder sit Embedes Værdighed og Kirkens Tugt, men som dog gerne vil handle saa mildt og lemfædeligt som muligt og lindre Dommen for den Dømte.

Man kan sikkert gaa ud fra, at man her ser et Glimt af *Præsten* Hr. Dines Hansen, Guds Ords Tjener i Sønder-Brody.

Omtrent saadan saa Sønder-Brody Kirke ud 1589 efter gamle Biskop Jacob Madsens ubehjælpssomme Rids i hans

Visitatsbog. Den ligger midt i Byen paa et ret højt Sted, og ved dens Fod mødes Landevejene Odense-Faaborg og Assens-Nyborg-Svendborg. Kirken er en romansk Bygning,

som i Middelalderens sidste Tid mod Vest har faaet tilføjet Taarnet — en rigtig hyggelig, gammel Landsbykirke, blytækt, undtagen Taarnet (Blytaget blev ca. 1803 ombyttet med Stentag), og den havde et lidet, blytækket Spir med to smaa Klokker (altsaa foruden Klokkerne i Taarnet), Apsis, 4 store Hvalvinger. Fonten*) — en romansk Granitfont med Fremstillinger af den velsignende Kristus og et Menneske i Kamp med et Udyr — stod i Taarnet. Præstegaarden ligger ca. $\frac{1}{2}$ km fra Kirken, omgivet af en pragtfuld 3—4 Tdr. Land stor Have; den er genopført efter Branden i 1868²⁷⁾.

~ 1' Nørre-Aaby $\frac{8}{9}$ 1667 *Dorthe Alexandersdatter*; † Sønder-Broby $\frac{5}{8}$ 1680. Datter af Sognepræst *Alexander Christensen Sønderborg* til Nørre-Aaby og Ingslev og *Margrethe Frederiksdatter*.

[7 Børn: Nr. 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16].

~ 2' Landet $\frac{12}{10}$ 1681 *Mette Jensdatter Lucoppidan*, * Landet 1658, døbt der $\frac{6}{4}$. Blev som Enke boende i Sønder-Broby²⁸⁾. Datter af Sognepræst *Jens Mogensen Hosum* til Landet og Bregninge og *Karen Mogensdatter*²⁹⁾.

[4 Børn: Nr. 17, 18, 49, 50].

I dette præstelige Slægtled blev den fynske Hjemby korte Navn ombyttet med den tungtvejende Latinisering.

10. **Pernille Dinesdatter Pontoppidan** [(9) III a], * Sønder-Broby ca. 1668; † »Asdal« $\frac{29}{5}$ 1749³⁰⁾ hos Forpagter Lov-

*) Vignet Side 3.

mann, gift med Dorthe Jensdatter Schalsdorph, Datter af Jens Jensen Schalsdorph, begr. der $\frac{6}{8}$.

Hun er saaledes den ældste i den yngre Slægt, som har baaret Navnet *Pontoppidan*.

~ 1' *Jens Jensen Schalsdorph*, † før 1709³¹). Forvalter under Stamhuset »Birkelse«. [3 Døtre].

~ 2' efter $\frac{28}{8}$ 1709 *Simon Eliæsen Lund*, † 1730. 1713 Forpagter af »Baggesvogn«; Ejer af »Mølgaard« i Ugilt Sogn 1714—23, senere Forpagter paa »Odden«, hvilken Forpagtning Enken overtog efter hans Død.

11. **Margaretha Dinesdatter Pontoppidan** [(9) III b], * Sønder-Broby ca. 1670; † der $\frac{26}{10}$ 1711. [Skifte efter hende $\frac{21}{11}$ 1711. Da hun ingen Børn havde, affandt Manden sig ved Skiftet med hende med hendes Familie ved at betale den 50 Rd.]³²).

~ Sønder-Broby $\frac{19}{9}$ 1708 *Matthias Nielsen Gudme*, * Gudme 1667; † Sønder-Broby $\frac{12}{10}$ 1728, begr. i Kirken. Pers. Kapellan i Sønder-Broby $\frac{19}{2}$ 1701, Sognepræst der 1709. Søn af Sognepræst *Niels Madsen Lørup* til Gudme og Brudager og *Karen Hansdatter Lottrup*.

[Han ~ 2' $\frac{2}{1}$ 1712 *Anna Dorothea Hansdatter Møller*, * 1681; † $\frac{1}{5}$ 1746. Datter af Sognepræst *Hans Hansen Møller* til Gudbjerg og *Elisabeth Lottrup*]³³).

[3 Børn, hvoraf to Døtre*) kaldte sig Pontoppidan]³⁴).

I Kirken hænger et Epitafium over ham med følgende Inskription (det bemærkes, at alle Ord er skrevet helt med store Bogstaver):

„Her under hviler i Herren dend i Livet ærværdige, hæderlige og vellærde, nu Salige Guds Mand Her. Matthias Nielsen Gudme, barnefødt i Gudme Præstegaard A° 1667 af de paa dend Tid der-værende hæderlige Præstefolk, var 12 Aar Capellan og 19 Aar Sognepræst her for S. Broby Meenighed — Leved først i Ægteskab med dend hæderbaarne og Gud elskende nu Salige Matrone, Margretha Dinesdatter Pontoppidan, som døde 1711 i sin første Barselseng og ligger her begravet. Siden i Ægteskab med den hæderbaarne og Gud elskende Matrone, Anna Dorothea Hansdatter

*) *Margreta Elisabeth Matthiasdatter Pontoppidan* († 1718), *Karen Pontoppidan*, † 1792 som Enke efter Biskop *Jørgen Hee*, Aarhus.

Møller, i hvilket Ægteskab Gud velsignet dem med 3 Børn, af hvilke dend ældste Datter, Margreta Elisabet Matthisdatter Pontoppidan, som døde A° 1718 ligger her begravet Dend sal. Guds Mand døde A° 1728 d 12 Oktober.

Apoc., 2, 10. Vær troe indtil Døden, og jeg vil give dig Livsens Krone“ 27).

12. **Hans Dinesen Pontoppidan** [(9) III c], * Sønder-Broby ca. 1672; † der 1712 (Skifte afholdt $23/9$ s. A.)³⁵).

Student fra Odense Gymnasium 1692; immatrikuleret $20/7$. Skal have været Vicerektor i Ærøskøbing³⁶), men opholdt sig baade 1709 og ved sin Død i Sønder-Broby. Han efterlod sig en efter Tidens Forhold anselig Bogsamling, mest theologiske og latinske Klassikere. Død uden Livsarvinger.

13. **Jørgen Dinesen Pontoppidan** [(9) III d], * Sønder-Broby ca. 1673; † før $28/8$ 1709.

Student fra Odense Gymnasium 1693; immatrikuleret $24/7$. Hører ved Viborg Skole. Han nævnes ikke i Skiftet efter Faderen († 1709) og er følgelig død uden Livsarvinger.

14. **Michael Dinesen Pontoppidan** [(9) III e], * Sønder-Broby ca. 1675; † før $24/11$ 1711.

Student fra Odense Gymnasium 1695; immatrikuleret $24/7$. Han levede 1709, men nævnes ikke i Skiftet efter Søsteren 1711; er altsaa død uden Livsarvinger.

15. **Mette Dinesdatter Pontoppidan** [(9) III f], * Sønder-Broby ca. 1677; † Grünstadt 1754.

~*Jacob Wagner*; † Grünstadt 1750. Apotheker i Grünstadt.
[2 Børn].

16. **Jacob Dinesen Pontoppidan** [(9) III g], * Sønder-Broby ca. 1679; † før $28/8$ 1709 uden Livsarvinger.

17. **Jens Dinesen Pontoppidan** [(9) III h], * Sønder-Broby ca. 1682; † før $28/8$ 1709 uden Livsarvinger.

18. **Børge Dinesen Pontoppidan** [(9) III i], * Sønder-Broby $10/8$ 1683; † Torkildstrup $17/5$ 1758, begr. der $21/5$.

Student fra Odense Gymnasium 1702; immatrikuleret

$20\frac{1}{7}$, cand. theol. $25\frac{5}{5}$ 1705. Alumnus paa Ehlers Kollegium 1708—10³⁷), Residerende Kapellan i Rudkøbing og Skrøbelev $30\frac{6}{6}$ 1710³⁸), ord. $17\frac{1}{12}$. Compastor paa Herlufsholm $31\frac{1}{10}$ 1722³⁹). Sognepræst til Torkildstrup og Lillebrænde $8\frac{1}{1}$ 1740⁴⁰).

Har udgivet, se Side 297.

~ i Huset (København, Vor Frelsers Sogn) $8\frac{1}{4}$ 1723 *Merlene Sophia Jochumsdatter Leegaard*, * Assens ca. $20\frac{1}{10}$ 1700, døbt der $5\frac{1}{11}$; † Stubbekøbing $8\frac{1}{8}$ 1760, begr. der $13\frac{1}{8}$. Datter af Proprietær *Jochum Hansen Leegaard* til »Billeshave« og »Skærbæk« og *Sophie Amalie Thomasdatter*.

Se Side 153.

[8 Børn: Nr. 19, 20, 21, 22, 23, 34, 47, 48].

19. **Charlotte Amalie Pontoppidan** [(18) IV a], * Lille Næstved 1724, hjemmedøbt $\frac{1}{2}$, fremstillet i Kirken $16\frac{1}{3}$; † Mariager $3\frac{1}{4}$ 1771, begr. der $9\frac{1}{4}$.

~ $23\frac{1}{5}$ 1766 *Jørgen Schaarup*, * Aarhus 1729; † Mariager $20\frac{1}{3}$ 1778, begr. der $27\frac{1}{3}$. Student fra Aarhus 1748; immatrikuleret $29\frac{1}{7}$. Residerende Kapellan i Mariager samt Sognepræst til Hem og Sem $14\frac{1}{2}$ 1766⁴¹). Søn af Skipper *Niels Gregersen Schaarup*, Aarhus, og *Ingeborg Nielsdatter*.

20. **Mette Sophie Pontoppidan** [(18) IV b], * Lille Næstved $21\frac{1}{8}$ 1725, hjemmedøbt $23\frac{1}{8}$; † Lille Næstved 1728, begr. Herlufsholm $25\frac{1}{8}$.

21. **Christian Leegaard Pontoppidan** [(18) IV c], * Lille Næstved 1728, døbt Herlufsholm $26\frac{1}{2}$; † Lille Næstved s. A., begr. Herlufsholm $15\frac{1}{4}$.

22. **Christiana Sophia Pontoppidan** [(18) IV d], * Lille Næstved 1730, hjemmedøbt $13\frac{1}{2}$; † Lille Næstved s. A., begr. Herlufsholm $12\frac{1}{3}$.

23. **Dines Børgesen Pontoppidan** [(18) IV e], * Lille Næstved $21\frac{1}{6}$ 1733, hjemmedøbt $23\frac{1}{6}$, fremstillet i Herlufsholm K. $28\frac{1}{7}$; † Lundum $24\frac{1}{7}$ 1791, begr. der $28\frac{1}{7}$.

Student fra Nykøbing F. 1752; immatrikuleret $29\frac{1}{7}$, cand. theol. $20\frac{1}{11}$ 1756. Pers. Kapellan i Torkildstrup $4\frac{1}{2}$ 1757⁴²),

ordineret $27/5$. Hjælpepræst i Stadager 1760–62, residerende Kapellan i Stubbekøbing $21/6$ 1762⁴³), indsat $1/8$. Magister $21/6$ 1762. Sognekapellan til Nykøbing F. og Systofte $2/3$ 1764⁴⁴). Sognepræst til Lundum og Hansted $11/3$ 1773⁴⁵), indsat $16/5$ 46).

~ i Huset (Nørre Vedby Sogn) $15/2$ 1764 *Birthe Maria Sidenius*, * Tved $20/9$ 1743, døbt der $26/9$; † Damsholte $5/5$ 1830, begr. der $9/5$. Datter af Provst, Sognepræst *Isak Abrahamsen Sidenius* til Nørre Vedby og *Abele Marie Jensdatter*.

Se Side 163.

[10 Børn: Nr. 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33].

24. **Abild Maria Pontoppidan** [(23) V a], * Nykøbing F. $29/7$ 1765, døbt der $3/8$; † »Klostermølle« $26/2$ 1800, begr. Vorladelgaard $5/3$.

~ Lundum $4/7$ 1788 *Hans Peter Møller*, * ca. 1754; † »Bredvad Mølle« $28/2$ 1825, begr. Træden $6/3$. Ejer af »Urup Mølle«.

[2 Børn].

25. **Magdalena Sophia Pontoppidan** [(23) V b], * Nykøbing F. $7/1$ 1767, døbt der $15/1$; † Nykøbing F., begr. der.

26. **Børge Pontoppidan** [(23) V c], * Nykøbing F. $6/8$ 1769, døbt der $11/8$; † Nykøbing F. $23/9$ s. A., begr. der.

27. **Magdalena Sophia Pontoppidan** [(23) V d], * Nykøbing F. $27/6$ 1771, døbt der $4/7$; † Nykøbing F. $27/7$ 1772, begr. der.

28. **Magdalene Sophie Pontoppidan** [(23) V e], * Nykøbing F. $27/9$ 1772, døbt $5/10$; † Kolding $29/1$ 1847.

~ Eltang $14/1$ 1795 *Jakob Aagaard*, * Kolding $5/5$ 1764, døbt der $9/4$; † Kolding $23/11$ 1820, begr. der $29/11$. Borger- skab som Købmand i Kolding $12/3$ 1795. Borgerkaptajn, For- ligelseskommissær og Kirkevæрге. Søn af *Svend Madsen Aagaard*, Blytækker ved »Koldinghus«, senere Gartner, og 2' Hustru, *Dorthe Lauridsdatter*⁴⁷). Jfr. Nr. 53, 125.

[12 Børn].

29. **Charlotta Amalia Pontoppidan** [(23) V f], * Lundum $12/4$ 1774, døbt der $19/4$; † Raadved $21/3$ 1836, begr. Lundum $27/3$.
30. **Anna Margretha Pontoppidan** [(23) V g], * Lundum $11/8$ 1775, døbt der $30/8$; † Hansted $23/6$ 1844, begr. der $23/6$.
31. **Børge Dinesen Pontoppidan** [(23) V h], * Lundum $27/9$ 1776, døbt der $14/10$; † Damsholte $16/5$ 1854, begr. der $23/5$.
15 Børn: se *Damsholtelinien*, Side 51 og 188.
32. **Christiana Sophia Pontoppidan** [(23) V i], * Lundum $11/12$ 1777, døbt der $7/1$ 1778; † Albæk $23/6$ 1852.
~ Skæve $6/6$ 1822 *Frederik Christian Mohr*, * ca. 1794; † Vorsaa $11/4$ 1885, begr. Albæk $19/4$. Mejeriforpagter i Dybvad. senere paa »Siverslet« i Albæk Sogn. Ved sin Død boede han som Aftægtsmand i Vorsaa.
33. **Isaak Pontoppidan** [(23) V j], * Lundum $18/4$ 1779, døbt der $11/5$; † Lundum $22/9$ s. A, begr. der $26/9$.
34. **Johan Ludvig Christian Pontoppidan** [(18) IV f], * Lille Næstved $12/10$ 1735, hjemmedøbt $14/10$, fremstillet i Herlufsholm K. $22/11$; † Aalborg $14/2$ 1799, bisat $22/2$, begr. der Budolphi Kgd. $22/3$.
Student fra Nykøbing F. 1752; immatrikuleret $29/7$, cand. theol. $15/6$ 1758. Efter at have faaet det Winstrup-Resenske Legat rejste han — forsynet med Pas af $18/8$ 1758 — til Rostock, hvor han var i $2\frac{1}{2}$ Aar, derefter til Jena og andre tyske Universiteter. Vendte hjem 1762. Hovmester i Sorø. Professor hist. og eloqv. ved Sorø Akademi 1764⁴⁸). Prof. theol., Sognepræst i Sorø og Provst i Alsted Herred $22/2$ 1765. Sognepræst ved Budolphi K. i Aalborg $31/3$ 1779⁴⁹). Stiftsprovst 1789⁵⁰).
Har udgivet, se Side 300.
~ 1' i Huset (Sorø) $23/5$ 1766 *Bodild (Bolette) Cathrine Elling*, * Kbhvn. $21/8$ 1744, døbt der, Trinitatis K. $27/8$; † Sorø $21/3$ 1772, begr. der $31/3$. Datter af Byskriver og Postmester *Ove Elling*, Sorø, og *Birgitte Larsdatter*⁵¹).
[4 Børn: Nr. 35, 36, 37, 38].

Under syvende Hvælving [i søndre Sidegang] i Sorø Kirke findes en Sten, 15 T. bred, $22\frac{1}{2}$ T. lang, hvorpaa der staar:

Bolette / Cathrine / Pontoppidan / født / Elling / benlagt / 1772.

I den søndre Sidegang findes en Trætavle, 2 Al. 2 T. bred, ca. 1 Al. 3 Kv. høj. Paa Midten af denne en oval Blikplade, omgivet af en forgyldt Ramme, hvorpaa ses, i Tidens Aand, Engle, Straaler o. s. v.

Paa Pladen læses:

Heri er henlagt / et Legeme / Før prydet med yndig Deylighed / og / besælet med stille Dyd. / Evæ Æble / bragte Jorden fortidlig denne Frugt, / da / Frue Bolette Cathrine Pontoppidan / født Elling / gift i 6 Aar / med / Hr. Joh. Ludv. Chr. Pontoppidan / Prof. Theol. ved S. R. A. &c. / fjerde Gang Moder, døde i sit Kald / A^o 1772 d. 25 Martii / i sit Alders 28de Aar. / Hun var sin elskede Mands Lyst / og sine gamle Forældres sidste Glæde. / Men / det Timelige er Forfængelighed; / den fornuftige Skabning er bestemt / til / et ævigt Liv. / Ordspr. XXXI, 30. *)

~ 2' Sonnerup K. $\frac{2}{2}$ 1773 *Onse Marie Kraft***), * Sorø $\frac{21}{10}$ 1748, døbt der $\frac{31}{10}$; † Aalborg $\frac{10}{9}$ 1793, begr. Budolphi K. $\frac{17}{9}$. Datter af Professor math., Justitsraad *Jens Kraft*, Sorø, og *Bodil Cathrine Evertsen*⁵²).

[8 Børn: Nr. 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46].

Onse Marie Pontoppidan ligger begravet i Aalborg, hvor hendes Mand satte følgende

»Opskrivt paa Liigpladen.«

Ezech. XXIV, 16

Saa tog Herren Dig / Onse Marie Kraft! / Du mit Livs og min Siels Lyst. / Kierlige Kone. / Ømme Moder. / I Gierningen Huustroe. / Første Gang saae jeg Dig for 30 Aar siden, / At troloves Herren. / For 20 Aar trolovedes Du mig, / Som Skilsmissen nu bedrøver. / Holdt høiere Pligter mig ikke tilbage, / og Nie Børns Raaben; / Var ikke Troen til Gud, / Og Haabet at samles igien, / Som, Du og i Din Døds-Time trøstede os med, / Kunde jeg i de mørke Øjeblik / Ønske for Tiden at følge Dig i Lyset. / Men! / den

*) Af Professor Jeremias Wøldike.

***) I Kirkebogen er Fornavnet stavet Untze.

Evige satte Maalet. / Han tage fat paa min høire Haand. / Og sige:
Frygt ikke, Jeg, Jeg hielper Dig.*

Johan Ludvig Christian Pontoppidan. / A° MDCCXCIII.

* Es. XLI, 13

Se Side 171.

35. **Dødfødt Datter** [(34) V A a], begr. Sorø $\frac{4}{4}$ 1767.
36. **Børge Pontoppidan** [(34) V A b], * Sorø $\frac{2\frac{1}{2}}{7}$ 1768, døbt der $\frac{2}{8}$; † Rær $\frac{20}{6}$ 1817, begr. der $\frac{30}{6}$.
8 Børn: se *Rærlinien* Side 87.
37. **Frideriche Sophie Magdalene Pontoppidan** [(34) V A c], * Sorø $\frac{19}{3}$ 1770, døbt der $\frac{2\frac{1}{3}}{3}$; † Arendal $\frac{6}{12}$ 1848.
~ Aalborg, Budolphi K. $\frac{12}{8}$ 1789 *Ole Frideric Obel*, * Gudum 1757, døbt der $\frac{17}{7}$; † Gudum $\frac{25}{9}$ 1809, begr. der $\frac{30}{9}$. Student fra Aalborg 1774; immatrikuleret $\frac{30}{6}$, cand. theol. 1780. Sognepræst til Gudum og Lillevorde, kaldet som Adjunctus og Successor $\frac{5}{11}$ 1783, ordineret $\frac{12}{12}$ s. A. Søn af Sognepræst *Hans Jørgen Olsen Obel* til Gudum og Lillevorde og *Cecilie Bloch Jensdatter Brasch*⁵³). Jfr. Nr. 39.
[5 Børn].
38. **Boletta Catharina Pontoppidan** [(34) V A d], * Sorø $\frac{20}{3}$ 1772, døbt der $\frac{31}{3}$; † Aalborg $\frac{3}{9}$ 1788, begr. der, Budolphi K.
39. **Jens [Kraft] Pontoppidan** [(34) V A e], * Sorø 1773, døbt der $\frac{9}{12}$; † paa »Venneboe« $\frac{19}{12}$ 1828, begr. Ørritslev $\frac{27}{12}$.
8 Børn: se *Ørtinglinien* Side 117.
40. **Birthe (Betzy) Pontoppidan** *) [(34) V Af], * Sorø $\frac{28}{12}$ 1774, døbt der $\frac{4}{1}$ 1775; † Frederiksværn $\frac{29}{8}$ 1870, begr. der $\frac{3}{9}$ ⁵⁴).
Kom til Norge som Gouvernante hos en Familie i Frederikshald. Som gift boede hun dels i Bergen, hvor hendes Mand efter sin Moder havde arvet en Ejendom, dels i Frederiksværn. Hun var »meget høj med et kraftigt Legeme, men der var vist ogsaa en kraftig Aand«; og hun var meget afholdt og agtet af sine mange Venner. Ved et Fald i sin
- *) Carl Lorchs Maleri af Betzy Valeur ejes af Fru Thrap-Meyer, Oslo.

Stue beskadigede hun sin ene Haand, hvorved hun blev ret uarbejdsdygtig; men hun læste meget og var stærkt interesseret i Tidens Begivenheder. Dog holdt hun sig mest til Bibelen — den »forstod hun bedst«. Efter Mandens Afsked havde hun i mange Aar Søkadetter i Huset⁵⁹).

~ Frederiksværn ²⁸/₅ 1802 *Abraham Valeur*, * Bergen ¹⁴/₄ 1777; † paa Merdø ved Arendal ¹⁰/₄ 1838, begr. Tromø Kgd. ²⁰/₄. Vicekommandant i Frederiksværn 1806. Kaptajnlieutenant 1810. Næstkommanderende paa Værftet i Frederiksværn, Marinens Hovedværft, senere Værftschef og Kommandant ad interim i Byen. Overgik 1814 til Norges Marine. Afsked 1815 med Kaptajns Karakter. Overtolder i Arendal. (R.*). Søn af Cancelliraad og Postmester *Herman Christian Valeur*, Bergen, og *Giertruida Holtermann*⁵⁵). [6 Børn].

41. **Andreas Pontoppidan** [(34) V A g], * Sorø ³¹/₁₀ 1776, døbt der ⁶/₁₁; † paa »Søholt« ¹⁷/₅ 1811⁵⁶).

Student fra Aalborg 1793; immatrikuleret ⁴/₁₁, cand. theol. 1799. Huslærer paa »Søholt«⁵⁷).

Førte i Signetet Forbogstaverne A. P.⁵⁸)

42. **Amalie Lovise Pontoppidan** [(34) V A h], * Sorø ²³/₁₁ 1778, døbt der ²⁹/₁₁; † Frederiksværn ⁵/₈ 1863.

Var en meget opvakt Dame, stærkt interesseret i Literatur. Hun var halt og gik med Stok, men var meget dygtig til Haandarbejde, broderede kunstfærdige Landskaber af Haar.

Levede sin meste Tid hos Søsteren, Birthe Valeur i Frederiksværn⁵⁹).

43. **Magnine Pontoppidan** [(34) V A i], * Aalborg 1780, døbt der Budolphi K. ²⁸/₉; † Porsgrund ⁷/₁ 1827, begr. der, Østre Porsgrund Kgd. ¹³/₄.

Kom som ung til Norge⁵⁹).

~ Frederiksværn ⁶/₂ 1807 *Louis de Vauvert*, * ²⁵/₃ 1757; † Østre Porsgrund ⁶/₁ 1826, begr. der ¹³/₁. Købmand og Forligskommissær i Østre Porsgrund. Søn af Kaptajn i Infanteriet *Frederik de Vauvert*, Gjerpen. Jfr. Nr. 45.

[6 Børn].

[Han ~ 1' *Marthe Holmstad Tobiesen*, * Valle 1762; † Øster Porsgrund 1805. Datter af Sognepræst *Christen Tobiesen* til Hjortdal og *Magdalene Barfod*]⁵⁴).

44. **Christian Henrik Pontoppidan** [(34) V A j], * Aalborg 1782, døbt der, Budolphi K. $\frac{3}{12}$; † paa »Lundbæk« $\frac{19}{10}$ 1811, begr. Bislev $\frac{21}{10}$.

Student fra Aalborg 1798; immatrikuleret $\frac{6}{11}$, cand. theol. 1802. Var Lærer i nogle Aar ved et Drenginstitut i Aalborg⁵⁷). Senere Hovmester paa »Lundbæk« hos Lensbaron Niels Juel-Rysenstein.

45. **Charlotte Pontoppidan** [(34) V A k], * Aalborg 1784, døbt der, Budolphi K. $\frac{18}{8}$; † Vestre Porsgrund $\frac{21}{10}$ 1848, begr. der $\frac{28}{10}$ ⁵⁴).

Kom som ganske ung sammen med sine tre ældre Søstre til Norge⁵⁹).

~ *Frederik de Vauvert*, * Gjerpen $\frac{3}{11}$ 1785, døbt der $\frac{11}{11}$; † Bamle $\frac{20}{3}$ 1874, begr. Vestre Porsgrund Kgd. $\frac{26}{5}$ ⁵⁴). Købmand og Skipper. Meldte sig frivillig som Fører af »Søllings Lodskutter, Nr. 25«, der bragte Post fra Norge til Danmark under Krigen mod England 1807. Efter dennes ret hurtige Forlis ved Jomfruland, førte V. »Rosenkrantz«, der bl. a. overførte Greve Wedel-Jarlsberg — den senere Statholder i Norge — fra Fladstrand til Frederiksværn igennem en Flaade af 22 fjendtlige Sejlere. 1808—10 Maanedsløjtnant ved Frederiksværns Citadel og udmærkede sig her med Opbringelsen af Prisen »Concordia«. 1853 Lodsoldermand, Havnefoged og Indrulleringsbetjent i Porsgrund; Afsked 1870⁶⁰). Søn af Købmand *Louis de Vauvert*, Gjerpen, og 1' Hustru. Jfr. Nr. 43.

46. **Caroline Pontoppidan** [(34) V A l], * Aalborg 1787, døbt der, Budolphi K. $\frac{17}{1}$; † Aalborg $\frac{31}{1}$ 1787, begr. der.

47. **Christian Jochum Pontoppidan** [(18) IV g], * Lille Næstved $\frac{20}{2}$ 1739, hjemmedøbt $\frac{22}{2}$; † Ketting paa Als $\frac{10}{2}$ 1807, begr. der $\frac{16}{2}$.

I udenlandsk Krigstjeneste fra 1758—1773. Tegnemester ved Landkadetkompagniet $^{14}/_{11}$ 1773. Kartograf. Afsked fra $^{1}/_{4}$ 1800. Tvilling.

Har udgivet, se Side 297.

~ 1' Lundum $^{2}/_{1}$ 1776 *Marie Elisabeth Friderici*, * 1749; † København $^{20}/_{5}$ 1785. Plejedatter af Slotsforvalter *Bruun* paa Nykøbing Slot.

~ 2' $^{1}/_{2}$ 1786 *Dorothea Maria Bøttger*, * København 1748, døbt der, St. Petri K. $^{20}/_{1}$; † Ketting $^{1}/_{8}$ 1829, begr. der $^{8}/_{8}$ ⁶¹). Datter af *Henrik Bøttger* og *Anna Maria*
Se Side 178.

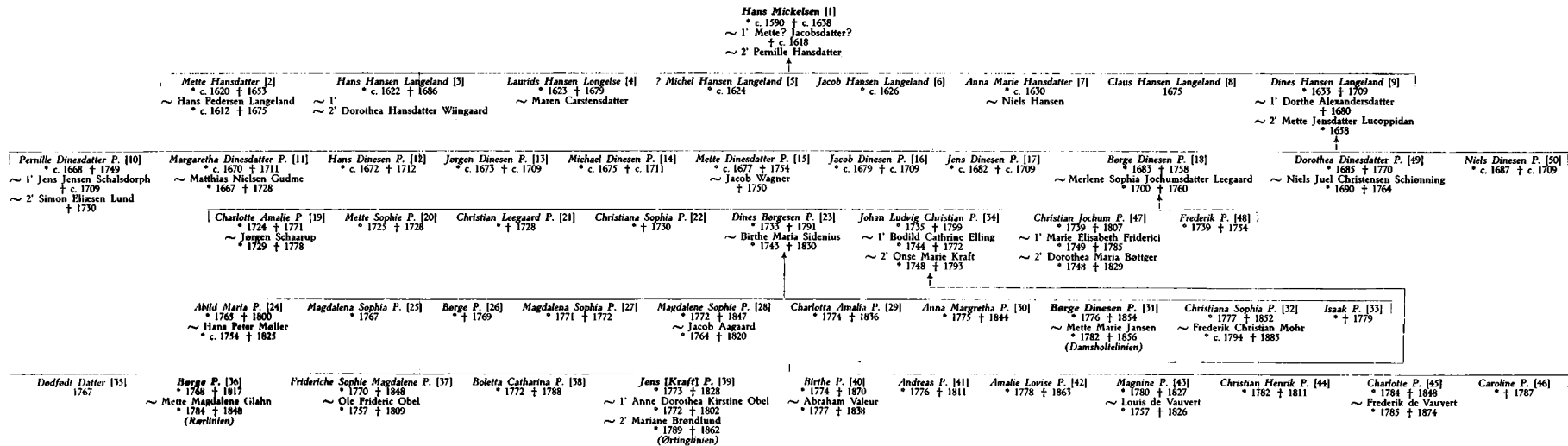
48. **Frederik Pontoppidan** [(18) IV h], * Lille Næstved $^{20}/_{2}$ 1739, døbt Herlufsholms K. $^{22}/_{2}$; † Lille Næstved 1754, begr. der $^{6}/_{2}$. Tvilling.

49. **Dorothea (Dorthe) Dinesdatter Pontoppidan** [(9) III j], * Sønder-Broby 1685; † Faaborg $^{26}/_{6}$ 1770, begr. der $^{29}/_{6}$.

~ i Huset (Faaborg) $^{5}/_{7}$ 1717 *Niels Juel Christensen Schiønning*, * Hersted $^{17}/_{8}$ 1690, døbt der $^{25}/_{8}$; † Faaborg $^{1}/_{12}$ 1764, begr. der $^{8}/_{12}$. Opkaldt efter Generaladmiralløjtnant Niels Juel, for hvis Børn hans Fader havde været Huslærer i 8 Aar⁶²). Købmand og Consumptionsforvalter i Faaborg. Ægteparret fik $^{12}/_{8}$ 1740 Tilladelse til, at den længstlevende maatte sidde i uskiftet Bo og siden skifte med Samfrænder⁶³). Søn af Sognepræst *Christen Mouritsen Schiønning* til Hersted og *Birgitta Jørgensdatter*. [2 Børn].

50. **Niels Dinesen Pontoppidan** [(9) III k], * Sønder-Broby ca. 1687; † før $^{28}/_{8}$ 1709.

Han nævnes ikke i Skiftet efter Faderen og er altsaa død uden Livsarvinger.

B. Damsholtelinien. [Hovedlinien].

31. **Børge Dinesen Pontoppidan** [(23) V h], * Lundum 27/9 1776, døbt der 14/10; † Damsholte 18/5 1854, begr. der 23/5.

Student fra Horsens 1796; immatrikuleret 7/11 s. A., cand. theol. 1801. Res. Kapellan i Grenaa 1803. Hjelpepræst i Nimtofte 1804—05. Feltpræst 1805. Kapellan paa Bogø 1809. Sognepræst til Damsholte 11/9 1821. Den 23/5 1852 rantes Pontoppidan paa Prædikestolen af et apoplektisk Tilfælde, der blev medvirkende til hans Død.

Børge Pontoppidan har efter Familietraditionen¹⁾ været en for sin Tid ikke alene usædvanlig frisindet og selvstændig Mand, men ogsaa en meget egenraadig og stridbar Mand — en Personlighed af sjældne Dimensioner; i øvrigt en Præst, som holdt paa sin Stands Ære og Værdighed, men i daglig Omgængelse var jævn og ligefrem med varm Følelse for Menigmand. Paa Bogø gik der længe et Sagn om, at Præsten en Dag ude paa Marken var kommen i Skænderi med en Husmand, der arbejdede for ham. Husmanden brugte uhøviske Ord, og P. gik hjem, iførte sig Ornat, vendte tilbage til Husmanden, stillede sig lige overfor ham og sagde: »Paa Knæ!« Og Husmanden maatte ned paa sine Knæ og bede om Forladelse²⁾. Samme Aar B. P. fik sit Embede paa Møen, købtes Hovedgaarden »Marienborg« i Damsholte Sogn af den 24aarige

Peter Adolph Tutein, der senere blev almindelig bekendt og anset baade som Godsejer og som Politiker. Disse to, Præsten og Herremanden, kom straks i Klammeri med hinanden, og det er ikke let at paavise, hvem der mest havde Skyld deri. I sine Sammenstød med Godsejer Tutein, der efter hans Mening indførte »franske Sæder« paa Slottet og i Egnen, skal denne være kommet med en Udfordring, som Præsten besvarede med: »at paa Kaarder forstod han sig ikke, men dersom Godsejeren vilde møde ham paa dansk Vis med de bare Næver, var han til Tjeneste«¹⁾).

Damsholte Præstegaard, der af Haven ligger godt skjult fra Landevejen til Stege, er bygget 1858 paa en anden Plads end den oprindelige. Et Minde fra Pontoppidans Dage er en lang, smuk Kastanie Allé, der fra Chausséen fører op til Gavlen af det nuværende Stuehus, hvorfra i sydlig Retning haves en sjælden smuk Udsigt ud over »Marienborgs« Marker og Skovpartier³⁾. Til Bedriften hørte ca. 46 Tdr. Land, bekvemt beliggende omkring Præstegaarden⁴⁾. Fem Minutters Gang fra denne ligger Kirken*), som er bygget 1743, da Kong Christian VI stiftede Damsholte Menighed⁵⁾.

Har skrevet, se Side 297.

~ $\frac{8}{8}$ 1803 *Mette Marie Jansen*, * Flade 1782, døbt der $\frac{13}{1}$; † Stege $\frac{23}{1}$ 1856, begr. Damsholte $\frac{29}{1}$. Datter af Biskop *Rasmus Jansen*, Aalborg, og *Frederikke Petersen*.

Se Side 118.

[15 Børn: Nr. 51, 52, 53, 54, 70, 73, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129].

51. **Birgitte Marie Pontoppidan** [(31) VI a], * Nimtofte $\frac{25}{3}$ 1804, hjemmedøbt $\frac{26}{3}$, fremstillet i Kirken $\frac{23}{5}$; † København $\frac{5}{9}$ 1888. begr. der, St. Johannes K. $\frac{11}{9}$. Tvilling.

Marie Pontoppidan havde som ung gennemgaaet en tysk Uddannelsesanstalt og var senere i en Aarrække Institutbestyrerinde i Kolding. Forholdsvis tidligt holdt hun op med dette Arbejde og flyttede til sin Broder, Apotekeren i Ny-

*) Vignet Side 51.

sted, Camillus Pontoppidan, og der boede hun i mange Aar. De sidste Aar boede hun i København sammen med hans Enke. Da Marie Pontoppidan fyldte 80, samledes Slægten til Fest, hvortil Morten Pontoppidan havde skrevet en Sang, der sandt og kønt tolkede, hvad alle følte. Den endte med dette Vers:

Ja, du sidder saa sneende hvid
 Med Alderdoms dejlige Krone,
 Sagtmodig og værdig og blid
 Paa Slægtens Hæderstrone. —
 Hvad gør vel de otti Aar,
 Og at Sneen dækker dig til?
 Derunder dit Hjerte jo slaar
 Med den gamle Kærligheds Ild.⁶⁾

52. **Frederik Pontoppidan** [(31) VI b], * Nimtofte $^{25}/_3$ 1804, hjemmedøbt $^{26}/_3$, fremstillet i Kirken $^{23}/_5$; † Nimtofte $^{26}/_9$ s. A., begr. der $^2/_{10}$. Tvilling.

53. **Rasmine Frederikke Kirstine Pontoppidan** [(31) VI c], * Nimtofte $^7/_8$ 1806, hjemmedøbt $^8/_8$, fremstillet i Kirken $^{19}/_9$; † Aarhus $^1/_{10}$ 1879, begr. Kolding $^6/_{10}$.

~ Kolding $^{11}/_2$ 1836
*Dines Christian Jochum
 Pontoppidan Aagaard*,
 *Kolding $^{16}/_8$ 1807, hjem-
 medøbt $^{18}/_8$, fremstillet
 i Kirken $^{11}/_{10}$; † Køben-
 havn $^6/_8$ 1899, begr. Kol-
 ding $^{14}/_8$. Kunstmaler
 og Fotograf i Kolding.
 Har kopieret Malerierne
 af sine Svigerforældre,
 de gamle Præstefolk i
 Damsholte, i flere Eks-
 emplarer. Søn af Køb-
 mand *Jacob Aagaard*,
 Kolding, og *Magdalene Sophie Pontoppidan*. Jfr. Nr. 28, 125.

[3 Børn].

54. **Hans Peter Pontoppidan** [(31) VI d], * Bogø ²⁶/₉ 1810, hjemmedøbt ³⁰/₉, fremstillet i Kirken ¹⁸/₁₁; † ²⁶/₁₂ 1840.

Styrmandseksamen i København ³¹/₁₀ 1828. Forliste i Biscaya Bugten paa Rejse til Cette med en Brig, tilhørende Grosserer Rentzmann i København. Til Fartøj og Besætning hørtes intet senere⁷).

~ København, Holmens K. ¹⁶/₁₀ 1839 *Sophie Augusta Holst*, * København ²⁶/₇ 1810; † København ¹⁶/₅ 1887, begr. der, Holmens Kgd. ²²/₅. Efter Mandens Død var hun indtil 1883 Bestyrerinde af Sø-Etatens Asyl i Nyboder. Sine sidste Aar tilbragte hun paa »Frederiksdal« i Sønnens Hjem.

[1 Barn: Nr. 55.].

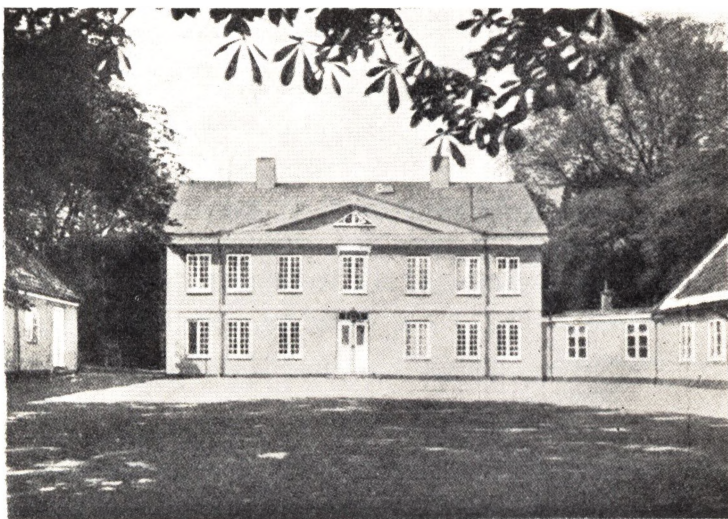
55. **Børge Peter Pontoppidan** [(54) VII a], * København ²⁷/₇ 1840, døbt der, Holmens K. ³⁰/₈; † Helsingborg ³/₇ 1902, begr. der, Nya Kgd. ⁸/₇.

Paa hans Bedstefader, Pastor Børge Pontoppidans, Anmodning tog Farbroderen, Købmand Isaak Pontoppidan i Helsingør, sig af den fra 1-Aars Alderen faderløse Dreng, sørgede for hans Opdragelse og lod ham uddanne som Landmand. I et af de sidste Breve, den gamle Præst i Damsholte skrev til Isaak, staar der: »Jeg har det Haab, at du vil

være en Fader for Peter«. Og det var han, og en god Fader, ligesom Peter var ham en god Søn. Han var Forvalter paa flere sjællandske Gaarde, indtil Isaak Pontoppidan ca. 1860 hjalp ham til at købe »Frederiksdal« ved Helsingborg, som han ejede indtil 1888.

Opførelsen af »Frederiksdal« paabegyndtes 1787 af Frederik Wilhelm Cöster og fuldendtes omkring 1800 af hans Sønner. Hovedbygningen, der er »en ren og vacher represen-

tant för de klassicistiske strömningarna i tidens byggnadskonst«, ligger omgiven af en stor og prægtig Park. Areal ca. 330 Tdr. Land. Efter Ejeren, Konsul Trapps Død 1916 skænkede Enken, født Henckel, Ejendommen til Helsingborg Friluftsmusæum.

Pontoppidan blev i 1888 Forpagter af »Bankogården« ved Helsingborg og var i sine sidste Aar ansat under Magistraten i Helsingborg som Leder af Byens »Renholdningsværk«. Han var flittig og utrættelig i sin store Bedrift, glad og elskværdig; en god Husbond for sine Folk, der elskede »Patronen« paa »Frederiksdal«⁸⁾.

~ Helsingborg, St. Mariæ K. ²⁶/₄ 1867 *Maja Marie Chri-*

stensen, * København $^{23}/_{12}$ 1846, døbt der, Trinitatis K. $^{26}/_{3}$ 1847; † Helsingborg $^{2}/_{7}$ 1912, begr. der, Nya Kgd. $^{7}/_{7}$. Datter af Hotelejer og Købmand *Anton Julius Christensen*, Helsingborg, og *Juliane Marie Graae*.

[8 Børn: Nr. 56, 57, 58, 59, 60, 63, 67, 68].

56. **Johannes Erik Pontoppidan** [(55) VIII a], * »Frederiksdal« $^{3}/_{3}$ 1871, hjemmedøbt $^{26}/_{4}$; † »Bankogården« $^{11}/_{6}$ 1890, begr. Helsingborg, Nya Kgd. $^{16}/_{6}$.

Læste til Student paa Helsingborgs »Högre Allm. Läroverk«, men døde faa Dage før Eksamen.

57. **Elisabeth Maria Pontoppidan** [(55) VIII b], * »Frederiksdal« $^{4}/_{8}$ 1873, hjemmedøbt $^{14}/_{9}$.

~ i Huset (Helsingborg) $^{12}/_{5}$ 1899 *Pout Otto Hedström*, * Helsingborg $^{26}/_{7}$ 1870, hjemmedøbt $^{7}/_{8}$. Købmand i Helsingborg; fra 1914 bosat ved Förslöfsholm i Skaane. Søn af Købmand *Carl Evald Hedström*, Helsingborg, og *Maria Janentzky*.

[Förslöfsholm].

[1 Barn].

58. **Børge Pontoppidan** [(55) VIII c], * »Frederiksdal« $^{27}/_{9}$ 1875, hjemmedøbt $^{17}/_{10}$.

Uddannet som Brygger. Efter forskellige Ansættelser i Sverige og Tyskland gennemgik han Bryggerakademiet »Waitrenstephan« ved Friesing i Bayern 1905–06 og var derefter Brygmester ved Grästorps Bryggeri i Vestergötland indtil Bryggeriets Nedlæggelse 1910. Uddannede sig derpaa i Sverige og Danmark til Gartner, gennemgik Gartnerskolen i Alnarp i Skaane 1913–14; Gartner ved de kommunale Haver i Lund, Kommunegartner i Simrishamn siden 1918.

[Simrishamn].

59. **Anna Kirstine Pontoppidan** [(55) VIII d], * »Frederiksdal« $^{18}/_{8}$ 1877, hjemmedøbt $^{28}/_{9}$.

~ København, St. Jacobs K. $^{10}/_{11}$ 1906 *Valdemar Harboe*,

* København $20/3$ 1869, døbt der, Holmens K. $21/5$. Kasserer og Bogholder, senere — indtil 1931 — Prokurist i Firmaet »Marcus og Co.«. Søn af Skibsfører i »Det forenede Dampskibsselskab« *Johan Jørgen Bøysen Harboe*, København, og *Anna Margrethe Agerup*.

[København].

[2 Børn].

60. **Paul Henning Pontoppidan** [(55) VIII e], * »Frederiksdal« $7/7$ 1879, hjemmedøbt $3/8$.

Kom i 15 Aars Alderen til Søs. Styrmandseksamen fra Malmø Navigationsskole 1901. Søkaptajnseksamen samme Sted 1903. Fører for Tiden S/S »Gerania« af Rederiet »A.B. Gerania«, Gävle.

~ i Huset (Malmø) $29/11$ 1912 *Ellen Elisabeth Svensson*, * Malmø $2/6$ 1888, døbt der, St. Petri K. $15/6$. Datter af Op-
synsmand *Sven Jonas Svensson*, Malmø, og *Anna Olsson*.

[Gøteborg]

[2 Børn Nr. 61, 62].

61. **Maja Pontoppidan** [(60) IX a], * Gøteborg $5/9$ 1913, hjemmedøbt $7/10$.

[Gøteborg].

62. **Inger Elisabeth Pontoppidan** [(60) IX b], * Gøteborg $18/12$ 1916, hjemmedøbt $7/2$ 1917.

[Gøteborg].

63. **Sven Axel Pontoppidan** [(55) VIII f], * »Frederiksdal« $21/11$ 1881, hjemmedøbt $26/12$.

I Købmandslære i Hamborg. 1914 ansat ved »Christiani og Nielsen«s Afdelingskontor her, 1917 i Oslo og siden 1918 Prokurist i Firmaets Afdelingskontor i Stockholm.

~ Hamborg $10/7$ 1918 *Amalie Marie Gertrud Jaeger*, * Preetz (Holsten) $12/10$ 1894, hjemmedøbt $10/1$ 1895. Datter af Godsejer *Gottlieb Julius Johannes Jaeger* til »Lappin« ved Parchim i Mechlenborg og *Merry Henriette Bielenberg*.

[Stockholm].

[3 Børn: Nr. 64, 65, 66].

64. **Karin Elisabeth Pontoppidan** [(63) IX A a], * Stockholm $2/9$ 1919, døbt der, Gustaf Wasa K. $24/9$.
[Stockholm].

65. **Ilse-Beth Merry Pontoppidan** [(63) IX A b], * Stockholm $21/2$ 1922, døbt der, B. B. Pro Patria $1/3$. Tvilling.
[Stockholm].

66. **Inga-Lisa Anna Pontoppidan** [(63) IX A c], * Stockholm $21/2$ 1922, døbt der, B. B. Pro Patria $1/3$. Tvilling.
[Stockholm].

67. **Knut Isak Pontoppidan** [(55) VIII g], * »Frederiksdal« $10/9$ 1883, hjemmedøbt $14/10$; † Helsingborg $1/11$ 1916, begr. der, Nya Kgd. $7/11$.

Uddannet ved Handelen dels i Helsingborg, dels i Hamborg. Bankassistent i »Skånska Handelsbanken«, sidst i »Enskilda Banken« i Vänersborg. Han døde under et Besøg i Helsingborg.

Knut Pontoppidan var et pligtro, alvorligt, ja tungsin-digt Menneske, der udførte sit Arbejde godt og var afholdt af sine Overordnede⁷⁾.

68. **Einar Ove Harald Pontoppidan** [(55) VIII h], * Helsingborg $17/3$ 1888, hjemmedøbt $26/4$.

Uddannet ved Boghandelen i Helsingborg. Blev 1905 ansat i Otto Hedströms Glas- og Porslinsaffär i Helsingborg; opholdt sig 1 Aar i Hamborg i en lignende Forretning. Bogholder hos Hedström og fra $1/1$ 1929 Indehaver af Firmaet.

~ Förslöfs K. $10/10$ 1917 *Märta Fast*, * Kiaby (Skaane) $3/4$ 1891, hjemmedøbt $12/4$. Datter af Sognepræst *Wilhelm Jonas Fast* til Kiaby, senere Förslöfsholm, og *Johanna Cecilia Margretha Edestrand*.

[Helsingborg].

[1 Barn: Nr. 69].

69. **Ulla Margretha Elisabeth Pontoppidan** [(68) IX B a], * Helsingborg $\frac{6}{12}$ 1921, hjemmedøbt $\frac{5}{2}$ 1922.

[Helsingborg]

70. **Frode Camillus Pontoppidan** [(31) VI e], * Bogø $\frac{18}{8}$ 1812, hjemmedøbt $\frac{23}{8}$, fremstillet i Kirken $\frac{11}{11}$; † Nysted $\frac{9}{2}$ 1871, begr. der $\frac{17}{2}$.

Cand. pharm. 1837. Provisor i Stubbekøbing. Købte 1847 Nysted Apotek. Medlem af Byraadet 1869--70.

Camillus Pontoppidan var en elskværdig, livlig og meget selskabeligt anlagt Mand; han kunde dog af og til være vanskelig at omgaas, men dette var rent forbigaaende, og han var meget afholdt af sine Bysbørn. Disse kom gennem Aarene til at betragte ham som en af Nysteds Ori-

naler, navnlig hvad angik Ydre og Paaklædning, som han til daglig gjorde meget lidt ud af. Han var ikke, som Datidens øvrige Apotekere, nogen velhavende Mand. Han døde efter et langt Sygeleje.

Hans Billede hænger paa Nykøbing Raadhus.

~ 1' Herritslev (Nysted Kbg.) $14/5$ 1849 *Caroline Haderup*, * Nysted $23/11$ 1824; † Nysted $2/7$ 1850, begr. der $8/7$. Datter af Toldkontrolør *Kristian Ludvig Haderup*, Foldingebro, og *Marie Cathrine Berthelsen*.

~ 2' Nysted $5/9$ 1851 *Ines Seidelin*, * Skanderborg $30/4$ 1817, døbt der $15/7$; † København $22/5$ 1889, begr. der, St. Johannes K. $28/5$. Datter af Overformynder, Apoteker, Assessor pharm. *David Seidelin*, Skanderborg, og *Cecilia Ulrikke Sidelmann*. [2 Børn: Nr. 71, 72].

71. **Caroline Pontoppidan** [(70) VII A a], * Nysted $22/7$ 1852, døbt der $19/9$; † Nibe $22/8$ 1916, begr. København, Assistens Kgd. $28/8$.

Caroline Pontoppidan havde sit Hjem i København, hvor hun i Samfund med andre Mennesker levede et rigt Liv til gensidigt Udbytte for Aand og Hjærte. Hun var i Besiddelse af en stærk og livlig Aand, af en fast Vilje og var energisk og flittig. Hun viede sin Moder alle sine Kræfter indtil dennes Død. Interesserede sig levende for Literatur og fik i øvrigt sit Livs rigeste Opgaver som Møster for Søsterbørnene, hvem hun gav af sit Hjærtes Fylde. Santhalmissionens Arbejde og Bevægelse satte dybe Spor hos hende, der selv var baade en from Kristen og en varm Fædrelandsven. Hun døde efter lang Tids Sygdom under et Ophold hos Søsteren i Nibe Præstegaard⁹⁾.

72. **Cecilie Ulrikke Birgitte Marie Pontoppidan** [(70) VII A b], * Nysted $10/6$ 1856, døbt der $17/8$.

~ Nysted $10/6$ 1874 *Fritz Holger Christiani*, * Bjerregrav $19/7$ 1848, hjemmedøbt $20/7$, fremstillet i Kirken $17/8$; † Hellerup $25/3$ 1931, begr. København, Assistens Kgd. $31/3$. Cand.

theol. 1872. Pers. Kapellan i Majbølle 1873, tillige i Saxkøbing 1875. Sognepræst til Ø. Nykirke 1877, til Nibe og Voxlev 1880, i Vartov Kirke i København 1920; her oplevede han sit 50 Aars Præstejubilæum. Siden 1925 til sin Død bosat i Hellerup. (R.*). Søn af Sognepræst *Anton Carl Emil Christiani*, Nysted, senere Bjerregrav, og *Anna Jacobine Foss*.
 [Hellerup]. [9 Børn].

73. **Dines Pontoppidan** [(31) VI f], * Bogø $^{11}/_3$ 1814, hjemmedøbt $^{11}/_4$; † Randers $^{31}/_5$ 1879, begr. der $^6/_6$.

Student fra Nykøbing F. 1832, cand. theol. 1837. Huslærer hos Provst Holten i Skudeløv og senere Lærer ved Borgerdydskolen paa Christianshavn (1839). Søgte af Helbredshensyn Stillingen som Skibspræst paa Fregatten »Bellona« og foretog paa denne i 1840-41 et Togt til Sydamerika omkring Cap Horn. Kort Tid Hjelpepræst hos L. C. D. Westergaard i Odense, St. Hans K., res. Kapellan ved Domkirken i Ribe og Sognepræst til Sem 1843, for Trinitatis K. i Fredericia og til Vejlbj 1856, til St. Mortens K. i Randers 1863. Vandt 1843 1' Præmie af det evangelisk-christelige Prædike-Legat. Deltaget flittigt i kirkelige Forhandlinger ved Smaaskrifter og Artikler i Tidsskrifter og Blade. En Øjensygdom, der tiltog med Aarene og tilsidst gjorde ham næsten blind, hindrede en varig Fortsættelse¹⁰).

Har skrevet, se Side 298.

~ Vordingborg $^{16}/_5$ 1844 *Birgitte Christine Marie Oxenbøll*, * Randers $^{30}/_{12}$ 1824, døbt der $^{13}/_2$ 1825; † Frederiksberg $^{14}/_1$ 1888, begr. Randers $^{21}/_1$. Datter af Byfoged, Justitsraad *Morten Oxenbøll*, Vordingborg, og *Johanne Cecilie Stilling*.

Se Side 195.

[16 Børn: Nr. 74, 75, 86, 87, 103, 104, 106, 107, 108, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120].

74. **Johannes Pontoppidan** [(73) VII B a], * Ribe $^5/_9$ 1845, døbt der, Domk. $^6/_10$; † Ribe $^{11}/_2$ 1846, begr. der, Domk. $^{14}/_2$.

75. **Erik Jansen Pontoppidan** [(73) VII B b], * Ribe $16/6$ 1847, døbt der, Domk. $28/7$; † Charlottenlund $21/11$ 1919, begr. København, Bispebjerg Krematorium $23/11$.

Student fra Randers 1865, cand. med. 1872. Reservelæge i Søværnet 1872—74. Kandidat ved Kommunehospitalet 1874—76. Dr. med. 1876 («Om Lupus»). Specialistanerkendelse (Dermato-Venerologi). Kommunelæge paa St. Thomas 1876—81. Besøgte Amerika og Sandwichøerne 1881—82. Praktiserende Læge i København 1882. Reservelæge ved Kommunehospitalets Afd. IV 1882—85. Privatdocent. Visiterende Læge ved Politiet 1887—1903. Overlæge ved Rudolph Bergh's Hospital 1904—16. Medlem af »Svenska läkaresällskapet« 1903. Formand for »Dansk Dermatologisk Selskab« 1909, korresponderende Medlem af »Berliner Dermatolog. Gesellschaft« 1910 og af »Sociedad Dermatolog. de Argentina« 1910. Formand for »Dansk Forening til Kønssygdommenes Bekæmpelse« 1911—13. Æresmedlem af »Societa Italiana di Dermatologia« 1913 og af »Royal Society of Medicine« 1914. Valgt i Rom 1912 til Præsident for den kommende VIII internationale dermatologiske Kongres.

Professor 1903. (R.*) 1916.

Har skrevet, se Side 298.

~ Ørum $18/6$ 1886 *Johanne Jensine Hansen*, * Fredericia $5/3$ 1863, døbt der, Trinitatis K. $10/5$. Datter af Kaptajn i Fodfolket *Ernst Balthasar Meitzner Hansen*, Fredericia, og *Ane Kirstine Hansen*.

Se Side 253.

[København].

[4 Børn: Nr. 76, 79, 80, 84].

76. **Børge Pontoppidan** [(75) VIII A a], * København $25/6$ 1887, døbt der, Helligaands K. $2/8$.

Student København (Schneekloth) 1905, cand. med. 1912. Kandidat, Assistent og Reservelæge ved Københavns Kommunes Hospitaler, Rigshospitalet og Finsens Lysinstituts dermatologiske Klinik. Reservelæge ved Rudolph Bergh's Hospital 1920—25. Praktiserer siden 1914 i København som

Speciallæge for Hudens og Haarets Sygdomme. 1918 Specialistanerkendelse (Dermato-Venerologi). Siden 1923 Leder af den kommunale Klinik for vederlagsfri Behandling af veneriske Sygdomme paa Østerbro. 1921—1923 Læge ved Welanderhjemmet. Medlem af »Dansk Dermatologisk Selskab« og »Nordisk Dermatologisk Forening«. Medlem af Bestyrelsen for »Danske Lægers og Dyrlægers Motorklub«.

~ 1' Hellerup $\frac{8}{2}$ 1915 *Asa Philip*, * København $\frac{19}{4}$ 1892. Datter af Direktør *Oscar Philip*, København, og *Olga Ruben*. Ægteskabet opløst. [2 Børn: Nr. 77, 78].

~ 2' København Raadhuset $\frac{6}{1}$ 1928 *Elisabeth Marie Holm*, født v. *Bülow*, * »Ristrup« $\frac{12}{2}$ 1885, hjemmedøbt $\frac{24}{4}$, fremstillet i Sabro K. $\frac{23}{7}$; Datter af Godsejer *Frederik Rudbeck Henrik v. Bülow* til »Ristrup« og *Anna Sophie Mathia Dreyer*.

[København].

77. **Erik Pontoppidan** [(76) IX C a], * København $\frac{6}{12}$ 1915, døbt Hellerup K. $\frac{23}{1}$ 1916.

[København].

78. **Ole Jørgen Pontoppidan** [(76) IX C b], * København $\frac{4}{4}$ 1919, døbt Helsingør, Mariæ K. $\frac{20}{6}$.

[København].

79. **Inger Pontoppidan** [(75) VIII A b], * København $\frac{19}{10}$ 1888, døbt der, Helligaands K. $\frac{30}{11}$.

Student København (Zahle) 1908, cand. jur. 1920.

~ 1' Stenløse $\frac{31}{3}$ 1910 *Søren Oluf Emil Therkelsen* (antog senere Efternavnet *Trust*), * København $\frac{29}{6}$ 1884, døbt der, Holmens K. $\frac{11}{10}$; † London $\frac{26}{10}$ 1927, begr. der, Hendon Park Kgd. $\frac{3}{11}$. Cand. polyt., Ingeniør, ansat hos Marconi i Chelmsford (v. London); senere i Norge. Søn af Direktør ved Københavns Belysningsvæsen *Anders Therkelsen* og *Anna Emilie Conradt Ekeroth*. Ægteskabet opløst.

~ 2' Søllerød $^{10}/_6$ 1922 *Carl Pontoppidan* (af den ældre Slægt), * Kastrup $^{7}/_2$ 1883, døbt Taarnby K. $^{9}/_4$. Cand. polyt., Ingeniør hos »F. L. Smidth og Co.«. Sekondløjtnant ved Kystartilleriet. Søn af Cand. polyt., Ingeniør *Erik Peter Pontoppidan*, Holmegaard Glasværk, og *Mette Marie Jansen*. Jfr. Nr. 127.

[Hølte].

[3 Børn].

80. **Holger Pontoppidan** [(75) VIII A c], * Charlottenlund $^{1}/_6$ 1891, døbt Gentofte K. $^{12}/_8$.

Bankuddannelse i Hamborg, Assistent i Privatbanken 1908. Aftjente Værnepligten ved 4. Bataillon (Kbhvn) 1909. Siden 1926 Direktør for »A/S H. Pontoppidan«, Aarhus.

~ København, St. Pauls K. $^{5}/_5$ 1916 *Olga Sigrid Lind*, * København $^{2}/_8$ 1890, døbt der, Holmens K. $^{2}/_{11}$. Datter af Bogtrykker *Henry Lind*, København, og *Louise Marie Knuth*.

[Aarhus].

[3 Børn: Nr. 81, 82, 83].

81. **Dines Pontoppidan** [(80) IX D a], * København $^{16}/_8$ 1917, døbt Ordrup K. $^{23}/_9$.

[Aarhus].

82. **Johan Henrik Pontoppidan** [(80) IX D b], * København $^{11}/_{12}$ 1919, døbt der, St. Jacobs K. $^{9}/_2$ 1920.

[Aarhus].

83. **Aase Pontoppidan** [(80) IX D c], * København $^{13}/_7$ 1920, døbt Taarbæk K. $^{5}/_9$.

[Aarhus].

84. **Eiler Pontoppidan** [(75) VIII A d], * Frederiksberg $^{6}/_5$ 1894, døbt der, Frederiksberg K. $^{25}/_6$.

Student Hellerup (Plockross) 1912, cand. jur. 1917. Sekretær i Statspolitiet. Sagfører 1921. Landsretssagfører s. A. Deltog i Finlands Frihedskrig 1918. Løjtnant ved 1. Vasa-Gardebataillon.

(Fi. Fr. m. S.), (Fi. Fr. M.), (U. K. M.).

~ København, Holmens K. $14/3$ 1919 *Hedvig Christine Marie Lorenzen*, * København $3/4$ 1895, døbt der, St. Jacobs K. $3/5$. Datter af Koffardikaptajn *Ingver Peter Lorenzen*, København, og *Karen Alma Sørensen*.

[København]

[1 Barn: Nr. 85].

85. **Mogens Pontoppidan** [(84) IX E a], * København $8/4$ 1925, døbt der, Holmens K. $6/5$.

[København].

86. **Inger Pontoppidan** [(73) VII B c], * Ribe $6/4$ 1849, døbt der, Domk. $17/5$; † Næstved $7/6$ 1905, begr. København, Vestre Kgd. $13/6$.

Forstanderinde for »Frøken Josephine Schneiders Børnehjem« fra 1888 til 1910.

Se Side 257.

87. **Morten Oxenbøll Pontoppidan** [(73) VII B d], * Ribe $3/1$ 1851, døbt der, Domk. $22/4$; † Haderslev $21/9$ 1931, bisat København, Vartov K. $25/9$, begr. Vestre Kgd.

Student fra Randers 1868, cand. theol. 1873. Aftjente sin Værnepligt ved Fæstningsartilleriet s. A. Kapellan ved St. Olai Kirke i Helsingør 1876. Forstander for Frelslev Folkehøjskole 1878, for Hjørlunde Folkehøjskole 1880 - 91. Sognepræst til Hagested og Gislinge 1894; til Greve og Kildebrønde 1898; til Stenløse og Viksø 1902. Afsked 1921; levede siden udelukkende for sin Forfattervirksomhed. Han boede i Gandløse pr. Maaløv og døde under et Ophold i Haderslev hos sin Datter og Svigersøn, Amtslandinspektør Lindhard. Medredaktør af »Tidens Strøm« 1884 - 91. Ud-giver af »Frit Vidnesbyrd« 1893 1905, 1913 - 15 i Forbin-delse med Pastor N. P. Arboe Rasmussen.

Ved hans Død skriver Pastor Oscar Geismar, Slotskirken, følgende:

»-----

Hans Røst naede ikke vidt ud, men hans Pen saa meget

længere. Den talte Troens Sag blandt Vantro og den frie Tankes Sag blandt Troende, og hvert Ord, der flød fra den, var gennemlysnet af den gammeldags Guds frygt, som var Marven i hans Personlighed.

Man leder i Danmarkshistorien for at finde den Epoke, hvori Morten Pontoppidan hørte hjemme, og man standser ved den store Rationalismes Dage, Reventlow'ernes og Colbjørnsens oplysningsglade og reformivrige Danmark. Kristendom var den Gang, hvad den stadig var for Pontoppidan: Guds frygt, Fromhed, men fra dette Centrum udstrålede en Energi, en Kampvilje, der bredte sig hele Cirklen rundt. Det bundne skulde frigøres, det vilde bringes under Kultur. Naar Morten Pontoppidan nu har lukket sine Øjne, fornemmes det, som forsvandt med ham et helt Stykke af Danmarks Saga. Men vi, der har kendt ham, kan, saa længe vi lever, umuligt glemme hans stolte og beskedne Rejsning, hans trodsige Hærmændssind, hans fromme og barnlige Guds frygt¹¹).

Har skrevet, se Side 301.

~ København, Vartov K. $\frac{5}{11}$ 1875 *Julie Marstrand*, * København $\frac{5}{1}$ 1855, døbt der, Garnisons K. $\frac{29}{4}$. Datter af Maleren, Professor, Direktør for Kunstakademiet, Etatsraad *Vilhelm Nicolai Marstrand*, København, og *Margrethe Christine Weidemann*.

[Gandløse]. [8 Børn: Nr. 88, 89, 95, 96, 97, 100, 101, 102].
Se Side 264.

88. **Bodil Pontoppidan** [(87) VIII B a], * Helsingør $\frac{10}{7}$ 1877, døbt der $\frac{2}{9}$.

~ Roskilde (b. v.) $\frac{5}{11}$ 1900 *Jens Peter Johannes Lindhard*, * Dalby $\frac{25}{4}$ 1870, døbt der $\frac{19}{6}$. Docent i Gymnastik-teori. Dr. med., Professor extraord. Siden 1917 Forstander for Statens Gymnastikinstitut. (R.*). Søn af Købmand *Sophus Johan Lindhard*, Dalby, og *Bolette Amalie Hansen*. Jfr. Nr. 100. [7 Børn].

[København].

89. **Knud Mortensen Pontoppidan** [(87) VIII B b], * Frerslev $22/8$ 1878, hjemmedøbt $25/9$, fremstillet i Herløv K. $29/6$ 1879.
 Studerede som ung Violinspil. Kunstmaler — studerede i New York, Filadelfia og Baltimore 1905 - 09. Har udstillet i København. Siden 1915 Journalist ved Dagbladet »Politiken«.
 ~ Stenløse $28/4$ 1913 *Kirstine Katrine Larsen*, * København $22/3$ 1894, døbt der. Emanuel K. $29/4$; † Holte $28/3$ 1921, begr. Søllerød $2/4$. Datter af Maskinfabrikant *Jens Andreas Larsen*, København, og *Anne Marie Albrechtsen*.
 [København]. [5 Børn: Nr. 90, 91, 92, 93, 94].
90. **Jens Andreas Pontoppidan** [(89) IX F a], * København $30/7$ 1914, døbt der, Mariendals K. $3/1$ 1915.
 [København].
91. **Peder Vilhelm Pontoppidan** [(89) IX F b], * København $5/2$ 1916, døbt Volstrup K. $6/8$.
 [København].
92. **Niels Jørn Pontoppidan** [(89) IX F c] * København $29/4$ 1917, døbt Stenløse K. $2/6$ 1918.
 [København].
93. **Hans Christian Pontoppidan** [(89) IX F d], * København $17/6$ 1919, døbt Stenløse K. $1/8$ 1920.
 [København].
94. **Hans Jacob Einer Pontoppidan** [(89) IX F e], * København $30/10$ 1920, døbt Søllerød K. $30/6$ 1921.
 Adopteret af Professor i Retsvidenskab, Docent ved Universitetet, Dr. jur. *Niels Frederik Axel Møller* og *Anna Dorthea Jørgensen* — med Tilføjelse af Efternavnet: **Møller**.
 [Holte].
95. **Margrete Pontoppidan** [(87) VIII B c], * Frerslev $28/12$ 1879, døbt Herløv K. $7/3$ 1880; † Gjørlev $22/1$ 1925, begr. der $26/1$.
 ~ 1' Stenløse $18/9$ 1906 *Hjalmar Svendsen* (førte siden 1912 Efternavnet: *Svendsen-Tune*), * Tune $13/11$ 1874, døbt

der $^{22}/_{12}$; † 1925 paa Rejsen hjem i Nærheden af Frankrig, om Bord paa et Skib; nedsænket i Havet.¹²⁾ Maskinmester, senere Koffardikaptajn i Congo. Søn af Forstander for Landbrugsskolen *Anders Svendsen*, Tune, og *Magdalene Mortensen Albek*. Ægteskabet opløst.

~ 2' Stenløse $^{1}/_{1}$ 1911 *Georg Günther Eberhardt Foerster*, * Posen (Posen) $^{8}/_{6}$ 1876; † Osterode Harz $^{9}/_{12}$ 1923. Overingeniør i Zahlendorf, Berlin. Søn af Regeringsraad *Robert Foerster*, Berlin, og *Margrethe Mayer*.

[2 Børn].

96. **Gertrud Pontoppidan** [(87) VIII B d], * Hjørlunde $^{10}/_{1}$ 1881, hjemmedøbt $^{16}/_{3}$.

~ Stenløse $^{9}/_{10}$ 1911 *Svend Holme*, * Randers $^{13}/_{4}$ 1880, døbt der $^{18}/_{5}$. Ingeniør, Direktør for Vestsjællands Sukkerfabrik i Gørlev. Søn af Forpagter *Andreas Gerhard Gottlieb Holme*, »Schildenseje«, senere Ejer af »Oldengaarden«, og *Anna Marie Catharina Povlsen*.

[Gørlev].

[2 Børn].

97. **Dines Mortensen Pontoppidan** [(87) VIII B e], * Hjørlunde $^{9}/_{3}$ 1882, døbt der $^{21}/_{5}$.

Uddannet som Boghandler i Faxe og senere i Hillerød og hos Gyldendal. Etablerede i 1916 en Boglade i Ballerup under Navnet »Ballerup Bog- og Papirhandel, Sortimentsboghandel og Papirhandel«. Solgte den i 1917. Kasserer og Fuldmægtig i »Nordisk Bank« 1918. Siden 1921 ansat i »Den Danske Landmandsbank«, først som Fuldmægtig og nu som Kasserer.

~ Stenløse $^{6}/_{11}$ 1909 *Nanna Rasmussen*, * Jordrup $^{14}/_{3}$ 1884, døbt der $^{13}/_{4}$. Datter af Købmand *Jørgen Rasmussen*, Jordrup, og *Ane Christensen*.

[København].

[2 Børn: Nr. 98, 99].

98. **Morten Pontoppidan** [(97) IX G a], * København $^{15}/_{2}$ 1915, døbt Stenløse K. $^{20}/_{6}$.

[København].

99. **Annette Pontoppidan** [(97) IX G b], * København $27\frac{1}{12}$ 1919, døbt der, Hans Tavsens K. $30\frac{1}{5}$ 1920.
[København].
100. **Petra Pontoppidan** [(87) VIII B f], * Hjørlande $11\frac{1}{9}$ 1884, døbt der $19\frac{1}{10}$.
~ Stenløse $12\frac{1}{4}$ 1908 *Thorvald Lindhard*, * Dalby $18\frac{1}{3}$ 1883, hjemmedøbt $9\frac{1}{5}$, fremstillet i Kirken $12\frac{1}{8}$. Amtslansinspektør i Haderslev. Søn af Købmand *Sophus Johan Lindhard*, Dalby, og *Bolette Amalie Hansen*. Jfr. Nr. 88.
[Haderslev]. [7 Børn].
101. **Svend Mortensen Pontoppidan** [(87) VIII B g], * Hjørlande $30\frac{1}{8}$ 1885, døbt der $25\frac{1}{10}$.
I Manufaktur lære i Roskilde; derefter I Aar i London. Rejste i 1908 til Canada. Uddannet i Iowa som Mejerist. Ansat i Landbrugsministeriet i Montreal som Landbrugs-konsulent. Engelsk Indfødsret. Kalder sig: **Broby**.
[Montreal, Que, Canada].
102. **Povl Vilhelm Pontoppidan** [(87) VIII B h], * Hjørlande $1\frac{1}{3}$ 1889, døbt der $14\frac{1}{4}$.
Student København (Schneekloth) 1908, cand. med. 1916. Reservelæge i Hæren 1916–17 (Næstved). Kandidat, Assistent og Reservelæge ved Amtssygehuset og ved Garnisonssygehuset i Næstved, ved Frederiksberg og Bispebjerg Hospitaler. Læge ved Kryolitbruddet i Ivigtut 1919, ved Rosenborg Brøndkur 1924, ved Rigshospitalet fra 1924–30. Specialist i Fysiurgi i København siden 1926.
~ Stenløse $2\frac{1}{2}$ 1920 *Clara Wieth*, født *Rasmussen*, * København $23\frac{1}{4}$ 1883, døbt der, St. Mathæus K. $14\frac{1}{10}$. Skuespillerinde. Uddannet paa Det Kgl. Teater's Balletskole og Elevskole. Debuterede som Tove i Drachmanns »Gurre«. Vedblev i de følgende Aar at udføre Balletpartier som Bruden i »Brudfærden i Hardanger« jævnsides med mindre Skuespilroller. 1905 engageret til »Dagmarteatret«, hvor hen-

des første Rolle var Jane de Simerose i »Damernes Ven«, og hvor hun snart kom til at spille et stort Repertoire, der omfattede baade Lystspilletts unge Damer og forskellige Karakterroller. »Det ny Teater« 1908—09. I 1914—17 var Clara Pontoppidan knyttet til »Alexandrateatret«; var Gæst paa »Folketeatret« og fra 1923 atter ved »Dagmar-teatret«. Siden 1925 ved »Det Kgl. Teater«. Datter af Købmand *Eduard Heinrich Rasmussen*, København, og *Caroline Sara Vilhelmine Brammer*.

(M. ing. & art.) 1931.

[Ordrup].

2 Adoptivbørn af engelske Forældre:

a. **Flemming Stuart Pontoppidan**, * $\frac{2}{2}$ 1916.

[Ordrup].

b. **Richard Aschly Pontoppidan**, * $\frac{16}{5}$ 1917.

[Ordrup].

103. **Marie Kristine Pontoppidan** [(73) VII B e], * Ribe $\frac{15}{4}$ 1852, døbt der, Domk. $\frac{14}{6}$; † Vordingborg $\frac{9}{4}$ 1904, begr. Frederiksberg, Assistens Kgd. $\frac{15}{4}$.

~ Randers $\frac{28}{6}$ 1872 *Niels Øllgaard Kampmann*, * Hammel $\frac{8}{8}$ 1843, døbt der $\frac{1}{12}$; † Roskilde $\frac{23}{2}$ 1914, begr. Frederiksberg, Assistens Kgd. $\frac{27}{2}$. Birkedommer paa Samsø 1882, Borgmester, By- og Herredsfoged i Hjørring 1887, By- og Birkedommer i Vordingborg 1894—1904, derpaa Herredsfoged og Birkedommer i Lejre (Roskilde). (R.* DM.). Søn af Herredsfoged, Etatsraad *Hack Kampmann*, Randers, og *Christiane Elisabeth Willemoes*.

104. **Knud Børge Pontoppidan** [(73) VII B f], * Ribe $\frac{10}{7}$ 1853, døbt der, Domk. $\frac{22}{8}$; † Hillerød $\frac{21}{10}$ 1916, begr. der $\frac{28}{10}$.

Student fra Randers 1870, cand. med. 1876. Kandidat ved Sindssygehospitalet ved Aarhus 1876—77. Reserve-læge ved Søværnet 1878—79. Vandt 1879 Universitetets Guldmedaille for den retsvidenskabelige Prisopgave »Om den ufuldstændige Tilregnelighed og dens Behandling i

nyere Straffelove«. Efter en lang Uddannelse paa Sct. Hans Hospital og især paa Kommunehospitalet, hvor han var Reservelæge paa 6. Afdeling, blev han 1888 Overlæge her og Universitetets Docent i Psykiatri. I 1883 Dr. med. (»Den kroniske Morfinisme«). I 1897 Overlæge ved Sindssygehospitalet ved Aarhus, indtil han i 1901 blev Professor i Retsmedicin (indtil 1914). Læge ved Aandssvageanstalten Gl. Bakkehus 1903 - 06. Formand for Retslægeraadet 1909. Professor 1892. (R.*) 1898. (DM.) 1913.

Har skrevet, se Side 300.

~ Hjørring, Sct. Kathrine K. $18/4$ 1893 *Johanne Elise Segelcke*, * Hjørring $4/4$ 1874, døbt der $19/6$. Datter af Brænderiejer *Axel Rosenkranz Segelcke*, Hjørring, og *Marie Schibbye*.

Se Side 271.

[København].

[1 Barn: Nr. 105].

105. **Erik Pontoppidan** [(104) VIII C a], * København $31/1$ 1894, døbt der, Kommunehospitalets K. $6/4$.

Student fra Sorø 1912. Forstkandidat 1920. Ophold i Polen 1920 25. Studerer Jura. Manuducerer i Statsret, Folkeret og Statsforvaltningsret.

~ København, Vartov K. $25/12$ 1930 *Alice Jespersen*, * København $28/9$ 1906, døbt der, Thomas K. $11/11$. Datter af adm. Direktør for A/S »Politiken« *Carl Nicolai Jespersen*, København, og *Emma Marie Hansen*.

[Charlottenlund].

106. **Margrethe Pontoppidan** [(73) VII B g], * Ribe $13/12$ 1854, døbt der, Domk. $11/3$ 1855; † København $19/11$ 1919, begr. Baarse $24/11$.

~ Randers $26/8$ 1879 *Emil Jens Jesper Jespersen*, * Aarhus $16/7$ 1839, døbt der, Domk. $9/9$; † Baarse $24/5$ 1901, begr. der $29/5$. Cand. theol. 1864. Pers. Kapellan i Ubbby 1867. Ordineret $12/2$ 1868. Sognepræst til Ørum og Ginnerup 1874. Sognepræst til Magleby paa Møen 1880. Sogne-

præst til Baarse fra 1893. Søn af Stiftsfysikus, Justitsraad *Jacob Vilhelm Jespersen*, Aarhus, og *Anna Marie Kirstine Bloch*. [4 Børn].

[Han ~ 1' Viborg ²⁰/₅ 1870 *Johanne Justine Laub*, * Ryslinge ²²/₃ 1844; † Ubbby ²⁴/₆ 1871. Datter af Biskop, Dr. theol. h. c. *Hardenack Otto Conrad Laub* og *Susanne Charlotte Hedevig Johanne Tostrup*].

107. **Johanne Cecilie Pontoppidan** [(73) VII B h], * Ribe ²⁴/₃ 1856, døbt der, Domk. ¹⁰/₆; † Randers ⁵/₁₂ 1864, begr. der ¹⁰/₁₂.

108. **Henrik Pontoppidan** [(73) VII B i], * Fredericia ²⁴/₇ 1857, døbt der, Trinitatis K. ⁶/₉.

Sit Fornavn mener P. selv at have faaet efter Provst Henrik Pontoppidan (1679 -1760), Sognepræst til den tyske Garnisonskirke i Fredericia (Michaelis Kirke). Han kom til Verden i det Hus, som ligger paa det nordvestlige Hjørne af Skæringen mellem Prinsessegade og Dronningensgade, og som hans Fader købte i Midten af forrige Aarhundrede og indrettede til Præstegaard for Trinitatis Kirke.

Forlod 16 Aar gammel Randers Latinskole med Realafgang og tog Adgangseksamen til Polyteknisk Lærestalt i 1874. I 1877 1. Del af Ingeniørexamen, men tabte Interessen for Studierne og trak sig tilbage 2 Aar senere i sidste Øjeblik efter skriftlig Del af den afsluttende Eksamen. Aftjente sin Værnepligt i 1880 ved Ingeniørregimentet og debuterede som Forfatter 1881 efter et Par Aar i Forvejen at have været Lærer i Naturfag og Landmaaling ved sin Broder, Morten P.s, Højskole i Frerslev. Fik i 1890 det Ancherske Legat og slog sig ned i Fredensborg, senere i København, hvor han efter nogle Aar i Snertinge, Snekkersten og Hillerød, har haft Bopæl siden 1910. Sommerophold havde han som Regel i Rørvig -- »paa Sjælland boede han, i Jylland vandrede han gerne hvert Aar«.

Ved Siden af sit Forfatterskab har han nu og da maattet gøre journalistisk Arbejde; i Slutningen af 80erne ved

»Børstidende«, hvor et Par Artikler bragte ham Sagsanlæg*), og i 90'erne en kortere Tid ved »Politiken«.

P. fik sammen med K. A. Gjellerup Nobelprisen for 1917. Æresmedlem af dansk Forfatterforening og London Pen Club. Dr. phil. h. c. ved Universitetet i Lund 1929. Ærespræsident for den 1. Nordisk-tyske Forfatterkongres i Lübeck 1931 sammen med de tidligere Nobelpristagere Knut Hamsun, Selma Lagerlöf og Thomas Mann.

»For nylig er der paa Latinskolen tidligere Bygning i Randers« — fortæller en af hans gamle Klassekammerater — »opsat en Marmorplade med en Indskrift, som fortæller, at i denne Bygning gik Forfatteren Henrik Pontoppidan i Skole, men om hans gamle Lærere kunde komme til Kundskab om dette, vilde de fleste af dem sikkert vende sig i deres Grave. En enkelt, Læreren i Matematik, vilde maaske nikke med Hovedet; thi Matematik var et Fag, der havde Henriks fulde Interesse, og heri var han flink, udmærket, men i alle de andre Fag var han ligefrem umulig; og at Eleven skulde ende med at blive en Fornyer af det danske Sprog, endog som saadan blive trykt af i Skolebøger, havde næppe nogen af de andre Lærere i deres vildeste Fantasi kunnet tænke sig«.

Men uden for Skolen tog han Revanche; var det den nøgterne Matematik og kun den, han dyrkede i Skolen, var han uden for denne Æsthetikeren om en Hals. Her i Kammeraternes Kreds var han den ledende, der stiftede en Skoleforening af jævnaldrende, hvor Digtekunsten blev studeret og dyrket, og til denne Forenings Sammenkomster skrev han sine første Digte. Men endnu medens han gik paa den polytekniske Lærestanstalt var der ikke noget, der for hans Omgivelser tydede paa, at han tænkte paa at blive Digter. Tværtimod troede hans Kammerater, at

*) Jfr. Højesteretsdom af ¹⁰/₁₂ 1891, hvor Redaktøren idømtes 300 Kr. i Bøde „for en Forhaanelse af den kristne Kirkes Troslærdomme“.

han vilde blive en udmærket Ingeniør eller maaske en fremragende Videnskabsmand i et af de Fag, som han med særlig Interesse havde kastet sig over.

Det gik dog helt anderledes. Det gik her som i Skolen: I enkelte Fag præsterede han noget usædvanligt og vandt sine Læreres Interesse fuldt ud — andre Fag brød han sig slet ikke om — og saa en skønne Dag brød han, som ovenfor nævnt, af og rejste ud til Broderens Højskole, hvor han blev Lærer for de unge Bønderkarle.

Dette var dog kun en Overgang; allerede forinden var noget nyt begyndt at arbejde sig frem hos ham, og kort Tid efter Afrejsen ud til Landet, stod hans første Novelle trykt — den 18. September 1881. De, der husker dette, vil vide, hvilken Opsigt denne lille Fortælling vakte.

Alle kyndige var straks klar over, at her havde Danmark faaet en ny Digter, en virkelig og betydelig Forfatter.

Dog, til Trods herfor og uagtet Landets fornemste Forlag henvendte sig til den unge Digter, var det dog ikke nogen Publikumssucces i den Forstand, at Guldet regnede ned over ham. Han har aldrig været af dem, der havde meget af denne Vare, førend Nobelprisen tilfaldt ham.

Om sin Forfattervirksomhed udtaler P. i sin Selvbio-grafi, indsendt til Nobelstiftelsen i 1917, følgende:

»Efter en Sommerrejse til Schweiz, der var rig paa Op-levelser, begyndte jeg at skrive. Jeg søgte fra først af mit Maal i Natur- og Folkelivsskildringer, indtil med Aarene Menneskefremstillingen blev mig Hovedsagen.

Min første Bog udkom 1881. Jeg begyndte med nogle Bind mindre Fortællinger, deriblandt »Fra Hytterne«. Men de Emner, der særlig tiltrak mig, krævede en rummeligere Form, ogsaa en bredere Stil. Jeg vendte mig til Romanen, denne i tidligere Tid vanrøgtede og derfor lidet ansete Kunstform, som i det nittende Aarhundrede har udviklet sig og hævet sig til Rang med Dramaet og det gamle Epos. I en Trilogi — »Det forjættede Land«, »Lykke-Per« og »De dødes Rige« — har jeg søgt at give et sammenhæn-

gende Billede af Nutidens Danmark gennem Skildringer af Menneskesind og Menneskeskæbner, hvori Tidens sociale, religiøse og politiske Brydninger afspejler sig. Ved Siden heraf har jeg i Aarenes Løb frembragt en lang Række mindre og mere personlige Arbejder, hvor Fantasien har haft friere Spil. Jeg nævner »Ung Elskov«, »Minder«, »Den gamle Adam«, »Højsang«, »Borgmester Hoeck og Hustru«, »Den kongelige Gæst«, »Hans Kvast og Melusine«. Min samlede Produktion udgør ca. 40 Bind«.

Om disse skriver Professor Valdemar Vedel i Salmonsens Leksikon (1925):

»P. er en Mester i klar og livfuld Fortællekunst, og bag hans noget kølig-korrekte Stil er der en frisk og varm Menneskelighed, som tager Læseren om Hjærtet; alt, hvad han skriver, er virkelig Menneskefortolkning og alvorlig Livskritik, en Kunst for Livets Skyld i den store Naturalismes Skole. Og ligesom dansk Landskab er gengivet i P.s Digtning med samme fortrolige Inderlighed som i det bedste danske Landskabsmaleri — ligesom dansk Landlighed aldrig er blevet skildret saa sjælfult sympatisk som i Partier af »Det forjættede Land«, saaledes er 1880ernes og 1890ernes Hovedpersoner og Hovedstrømninger intetsteds forevigtet i Kunst med en saadan Samtidigheds-Forstaaelse som rundt i P.s Bøger«.

Skønt Rækken af de udmærkede Værker, han i Aarenes Løb har udgivet, saaledes er lang, har han dog altid ført en yderst nøjsom og beskeden Tilværelse, der i hans ældre Aar er falden sammen med hans Trang til at leve yderst tilbageholden og fjern fra al offentlig Hyldest. Men dette har dog ikke hindret ham i ved forskellige Lejligheder at tage kraftigt til Orde i Sager og Forhold, der havde hans særlige Interesse.

Saaledes det stærke Opraab i »Nationaltidende« Nytaarsdag 1928 om Forsvarssagen med hans vægtige Appel til Ansvarsfølelsen herhjemme.

Aar var da gaet, siden Henrik Pontoppidan havde grebet

umiddelbart ind i Samtidens Kamp om Ideer og Idealer. I Februar 1912, da Georg Brandes fyldte 70 Aar, havde han i »Politiken« offentliggjort sit ofte citerede, mærkelige Jubilæumsdigt til Realismens Hovedfører, hvori det bl. a. hed:

Den Sandhedens Sol, han paa Himmelen satte —
Hvem bragte den Glæde? Til hvem gav den Styrke?
Han raabte „Bliv Lys!“ — og der voksede Mørke.

— — —

Det Kundskabens Træ, han har plantet i Landet,
som favned saa vidt over Fjorde og Bugter,
forgifter nu Folket med ormstukne Frugter.

— — —

Et Par Aar senere havde han i sit lille, opsigtvækkende Stridsskrift »Kirken og dens Mænd« kastet en Brand ind i den danske Gejstligheds Lejr, og siden havde han i Bogen »En Vinterrejse« taget Bladet fra Munden angaaende vor overdrevne og tit urimelige Dyrkelse af norske Digterforbilleder.

Men bortset fra disse faa Udslag af Pontoppidans Trang til at gribe personlig ind i Samtidens Liv og Kamp har vi ikke set ham tage Del i den offentlige Debat. Han lever vedvarende helst afsondret fra Hoben; og hvor ellers Skønaanderne mødes, finder man sjældent Henrik Pontoppidan.

Har skrevet, se Side 299.

[Charlottenlund].

~ 1' Selsø ²/₁₂ 1881 *Mette Marie Hansen*, * Selsø ¹⁷/₁₁ 1855, hjemmedøbt ²³/₁₁, fremstillet i Kirken ¹⁶/₁ 1856. Datter af Gaardejer *Hans Nielsen*, Østerby, og *Karen Margrethe Jensen*. Ægteskabet opløst.

[Horsens].

[3 Børn: Nr. 109, 110, 111].

~ 2' Frederiksberg K. ⁹/₄ 1892 *Antoinette Caroline Elise Kofoed*, * Frederiksberg ²⁵/₆ 1862, døbt der, Frederiksberg K. ⁷/₈; † Svendborg ⁶/₂ 1928, begr. Rørvig ¹⁰/₂. Datter af Kontorchef i Finansministeriet, Justitsraad *Hans Peter Kofoed*, København, og *Elise Susanne Westermann*.

Se Side 279.

[2 Børn: Nr. 112, 113].

109. **Karen Pontoppidan** [(108) VIII D a], * Hjørlunde 6_{10} 1882, døbt der 14_1 1883; † Østby 8_3 1885, begr. Selsø 15_3 .
110. **Johanne Elisabeth Pontoppidan** [(108) VIII D b], * Hjørlunde 4_2 1884, døbt der 15_6 .
 ~ 1' København, Raadhuset 4_1 1907 *Wilhelm Pedersen Schrøder*, * Valore 22_2 1880, døbt Ejby K. 17_9 . Grosserer i København. Søn af Købmand *Peter Christian Harrechau Schrøder*, Viby, og *Karen Marie Hansen*. Ægteskabet opløst. [1 Barn].
 ~ 2' København, Stefans K. 4_5 1917 *Ricard Krause*, * Frederiksberg 28_9 1878, døbt København, St. Johannes K. 1_8 1879. Cand. jur. 1906. Ansat i Overpræsidiets 1903—17, som Ekspeditionssekretær fra 1908. Politifuldmægtig i Esbjerg 1925. Siden 1929 Politimester i Horsens (F.Æ.L.5.) Søn af Musikdirektør *Christian Ricard Krause*, Stockholm, og *Angeliqua Larsen*. [1 Barn].
 [Horsens].
111. **Hans Broby Pontoppidan** [(108) VIII D c], * Havreholm 28_{10} 1886, indført i Tikøb Kbg.; † Ashwille i Atlantic City U. S. A. 14_4 1926, begr. der 18_4 .
 Fra 18 Aars Alderen i Amerika, hvor han bl. a. studerede ved Universitetet i Ames. Forretningsbestyrer i A/S »H. B. Pontoppidan«. Senere Direktør for »Carolina Creaming Co.«, Ashwille, N. C., U. S. A. Ved sin Død havde han en stor og indflydelsesrig Stilling som Leder af en Ring af Mælkeforsyninger og Mejerier i North Carolina. Han havde her bygget en stor Mønstergaard, kaldet »Valkyriefarm«, som han drev efter dansk Mønster.
112. **Eise Catharina Pontoppidan** [(108) VIII D d], * Frederiksberg 7_7 1894, døbt der, Frederiksberg K. 2_8 .
 ~ Helsingør 24_7 1914 *Einar Thomsen*, * Frederiksberg 30_8 1891, døbt der, St. Johannes K. (Frederiksberg Kbg.) 28_9 . Cand. med. 1918. Dr. med. 1921. 1. Reservekirurg og Leder af kirurgisk Poliklinik paa Bispebjerg Hospital. Søn af

Kontorchéf i Krigsministeriet *Johan Vilhelm Emanuel Thomsen*, København, og *Ellen Johanne Rindom*. [3 Børn].
[København].

113. **Steffen Broby Pontoppidan** [(108) VIII D e], * Frederiksberg $^{14}/_3$ 1896, døbt der, Frederiksberg K. $^{17}/_4$.

Studerede Forsvæsen, bl. a. paa Landbohøjskolen. Rejste i 1920 til Brasilien, hvor han nu er Forstmand i Victoria.

~ Bahia 1927 *Mianna*, * Espirito Santo, Brasilien, $^{26}/_7$ 1907.

[Victoria, Estado do Espirito Santo].

114. **Mathilde Augusta Pontoppidan** [(73) VII B j], * Fredericia $^{25}/_{12}$ 1858, døbt der, Trinitatis K. $^{11}/_3$ 1859; † København $^{22}/_{10}$ 1912, begr. der, Vestre Kgd. $^{26}/_{10}$.

Hun var et ejendommeligt og i flere Henseender et begavet Menneske. Men der var noget uharmonisk i hendes Personlighed, der hæmmede en rolig Udvikling og Bestandighed i hendes Foretagender. Hendes Livs Vej blev ogsaa ret urolig og kroget. Hun havde Ophold og Virksomhed mange forskellige Steder og blandt meget forskellige Slags Mennesker. Men det var beundringsværdigt, hvor hun kunde holde Humør og Livsmod oppe og længe ogsaa sin Arbejdskraft. Sin smukkeste Gerning fik hun i de senere Aar som Husmoder for en forældreløs Søkendeflok. Her kom hendes Ejendommeligheder ikke i Vejen. Hun omfattede Ungdommen med Sympati og Forstaaelse. Her fik hun en rig og lykkelig Tid, indtil Kræfterne svigtede.¹³⁾

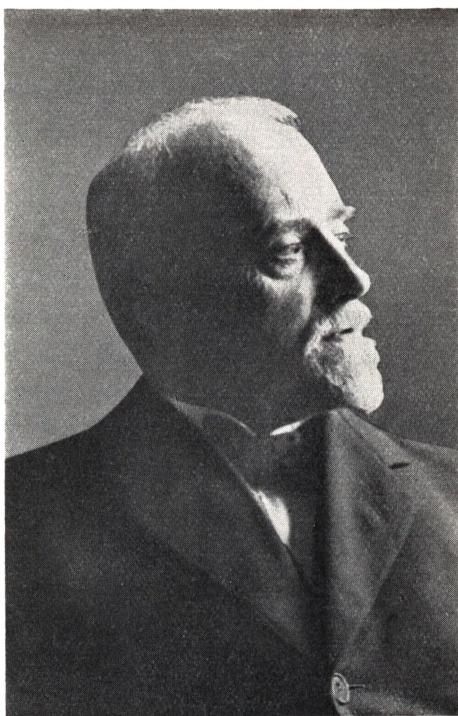
115. **Hans Peter Pontoppidan** [(73) VII B k], * Fredericia $^{23}/_9$ 1860, døbt der, Trinitatis K. $^{19}/_{11}$; † Spjellerup $^{19}/_5$ 1930, begr. der $^{24}/_5$.

Student fra Randers 1879, cand. theol. 1885. Pers. Kapellan i Horne 1886. Sognepræst til Taarup, Kvols og Borris 1886—94, til Storvorde og Sejlflod 1894—99, til

Ollerup og Kirkeby indtil 1905 og endelig til Spjellerup og Smerup indtil sin Død -- altsaa i over 25 Aar.

Spjellerup Præstegaard har faaet en særlig Plads i vor Kulturhistorie, idet J. P. Mynster her havde sit store aandelige Genembrud, der fik saa indgribende

Betydning for dansk Kirkeliv, da han senere kom til Frue Kirke i København og blev en af de betydeligste Skikkelser paa Sjællands Bispestol.

Kort før sin Død skrev Pastor Hans Peter Pontoppidan til Slægtsbogen følgende:

»Om mig er der sandelig intet særligt at melde. Min Fortjeneste blandt saa mange skrivende Brødre er den, saa at sige, intet at have skrevet. Har jeg haft Kløe i Fingrene, har det faaet Udslag i forskellige Bidrag til Blade og periodiske Skrifter, men uden større Betydning eller Omfang. Min Gerning som Præst har saa nogenlunde kunnet lægge Beslag paa min Produktionsevne og -lyst. Min kirkelige Retning? Jeg er vistnok stemplet af at tilhøre en gammel evangelisk-luthersk Præsteslægt med dertil hørende Kultur, hvilket giver en vis fri Stilling til de øjeblikkelig herskende Retninger og Meninger. I min Ungdom betød Præsten og Digteren C. Hostrup en Del for mig, og jeg har modtaget frugtbar Paavirkning fra grundtvigske Kredse. Nu sidder jeg i Jak. P. Mynsters gamle Præstegaard, og det passer mig ganske godt«.

Naar H. P. Pontoppidan om sig selv har skrevet, at det passede ham godt at sidde i den gamle Præstegaard, faar man netop gennem en saadan Udtalelse et Glimt at se af det, der mest prægede hans Færd som Præst og som Menneske: Glæde over alt det, der blev hans her i Livet. Ja, han var en glad Mand, frisk i sin Gerning og munter og i Besiddelse af et kultiveret Lune, som ofte gav sig Udtryk i Hjemmet og i den store Vennekreds. Han var dybt præget af sin Oprindelse og sin Slægt, som han kendte ud og ind. Denne Bog har da ogsaa i høj Grad nydt godt af hans store Viden om og Kærlighed til den. Hans Sinds Ridderlighed var almindeligt kendt, en Ridderlighed, der paa det skønneste viste sig overfor den, der stod ham nærmest. Med sin fine Form forbandt han et varmt Hjerte, som kun den kan det, der øser sin Kraft af Tilværelsens dybeste Kildevæld¹⁴).

Paa 70 Aarsdagen for hans Fødsel afsløredes paa hans Grav en Mindesten, rejst af Menighederne i Spjellerup og Smerup.

Har skrevet, se Side 298.

~ København, St. Jacobs K. $^{11}/_5$ 1887 *Dorothea Louise Schmidt*, * Viborg $^{25}/_{12}$ 1863, døbt der, Domk. $^8/_6$ 1864. Datter af Justitiarius *Jørgen Ludvig Schmidt*, Viborg, og *Betty Sophie Morville*.

[København].

2 Adoptivbørn:

a. **Emma Marie Pontoppidan**, * Arendal, $^{29}/_{10}$ 1891, døbt der, Barbu K. $^3/_1$ 1892. Tvilling.

Bogbinder.

[København].

b. **Dagmar Cathrine Pontoppidan**, * Arendal $^{29}/_{10}$ 1891, døbt der, Barbu K. $^3/_1$ 1892. Tvilling.

Bogholder i A/S. »N. S. Kejser«.

[København].

116. **Holger Pontoppidan** [(73) VII B l], * Fredericia $^{10}/_6$ 1862, døbt der, Trinitatis K. $^{20}/_6$; † New York $^{31}/_5$ 1891, begr. der.

Var en dygtig og begavet Mand, der tog Maskinisteksamen og udvandrede til De forenede Stater, hvor han bl. a. havde Ansættelse i »Hecla Iron Works«, Brooklyn, der ejedes af en Dansk-Amerikaner. Han naaede frem til at faa Andel i Forretningen, men brød af og rejste hjem. Her fik han et godt Tilbud om at komme tilbage og genindtræde. »Havde jeg blot 10,000 Kr., tog jeg ikke derover«, udtalte han Aftenen inden Afrejsen til U. S. A. Men disse havde han ikke — drog afsted, og alt saa særdeles lovende ud for ham, da han pludselig blev bortrevet af Tyfus¹⁵).

117. **Waldemar Pontoppidan** [(73) VII B m], * Randers $^{14}/_8$ 1863, døbt der $^{11}/_{10}$; † København $^4/_4$ 1894, begr. der, Vestre Kgd. $^{10}/_4$.

Waldemar P. lærte Boghandel hos Magnus A. Schultz i Aalborg. Senere arbejdede han, fra 1884–87, som Medhjælper hos Karl Schönberg, indtil han den 1. Januar 1888

etablerede en Forlagsvirksomhed, der dog aldrig naede noget Omfang af Betydning. P. var, indtil Sygdom tvang ham til at afstaa sin Forretning, Hovedkommissionær for »Jydsk Forlagsforretning« og havde tillige Udlevering af saavel Alb. Cammermeyers som Konrad Jørgensens Forlag. Var Kommissionær for »Samfundet til Ædruelighedens Fremme« og for »Danmarks Afholdsforening«.

118. **Svend Pontoppidan** [(73) VII B n], * Randers $^{24}/_6$ 1864, døbt der $^{12}/_8$; † Randers $^{15}/_4$ 1866, begr. der $^{19}/_4$.

119. **Ellen Elisabeth Pontoppidan** [(73) VII B o], * Randers $^{31}/_{12}$ 1865, døbt der $^{11}/_2$ 1866; † Randers $^{29}/_7$ 1866, begr. der $^2/_8$.

120. **Johanne Elisabeth Pontoppidan** [(73) VII B p], * Randers $^{15}/_1$ 1868, døbt der $^5/_4$.

~ Baarse $^3/_{11}$ 1896 *Asger Skovgaard Ostenfeld*, * Hvirring $^{13}/_{10}$ 1866, døbt der $^{11}/_{11}$; † København $^{23}/_9$ 1931, begr. Hellerup Kgd. $^{26}/_9$. Cand. polyt. 1890. Ingeniør. Docent i teknisk Mekanik og 1900 Professor i Bygningsstatik og Jernkonstruktion ved Polyteknisk Lærestanstalt. Dr. techn. h. c. ved den tyske Højskole i Prag. Medlem af »Mazaryk-Akademiet« i Prag og »Ingeniørvidenskabernes Akademi« i Stockholm. Æresmedlem i »Dansk Ingeniørforening«. (K.² DM.) (N. St. O. 2²). Søn af Sognepræst *Søren Rasmussen Ostenfeld*, Skibby, og *Inge Skovgaard*.

[København].

[3 Børn].

121. **Rasmus Jansen Pontoppidan** [(31) VI g], * Bogø $^{15}/_2$ 1815, døbt der $^{16}/_3$; † Damsholte $^{31}/_{12}$ 1828, begr. der $^4/_1$ 1829.

Døde som Discipel i Nykøbing lærde Skole af Koldbrand i Maven, som han fik paa en Rejse til Hjemmet paa Møen.

122. **Frederik [Moltke] Pontoppidan** [(31) VI h], * Bogø $^1/_2$ 1816, døbt der $^{21}/_7$; † Aarhus $^5/_6$ 1880, begr. der, Domk. $^{10}/_6$.

Om Frederik Pontoppidan vides ikke meget, og der er vist heller ikke meget at berette. Handelsbetjent og senere Købmand i Aarhus, hvor han havde en lille Bod. Men det hele gik i Stykker for ham, og han endte i Armod, støttet af Familien. Han døde som en tilsyneladende gammel Mand, som Livet havde taget lidt haardt paa¹⁴).

~ Aarhus, Frue K. $\frac{7}{6}$ 1849 *Edle Marie Hedvig Beck*, * Aarhus $\frac{26}{10}$ 1816, hjemmedøbt $\frac{3}{11}$, fremstillet i Frue K. $\frac{7}{2}$ 1819; † Aarhus $\frac{15}{1}$ 1892, begr. der, Domk. $\frac{21}{1}$. Datter af Snedkermester *Frederik Christian Beck*, Aarhus, og *Karen Marie Petersen*.

123. **Christiane Sletting Pontoppidan** [(31) VI i], * Bogø $\frac{12}{2}$ 1817, døbt der $\frac{28}{2}$; † Slesvig $\frac{17}{2}$ 1900, begr. der, Domk. $\frac{21}{2}$.

Gik i Skole i Kiel. Senere Lærerinde ved Søsterens Institut i Kolding.

~ Damsholte $\frac{8}{8}$ 1853 *Friedrich Nicolaus Brück*, * Tønning $\frac{30}{12}$ 1812; † Slesvig $\frac{20}{11}$ 1896, begr. der, Domk. $\frac{24}{11}$. Juridisk Eksamen 1847. Amtssekretær paa Fehmarnschen Amtshus 1847—52. Stadspræsident og 1. Borgmester i Frederiksstad fra 1853—66. Amtsrichter i Byen Slesvig 1867 (Bestalling af $\frac{9}{10}$ 1867). Oberamtsrichter 1874. Søn af Købmand og Vinhandler *Casper Lorenz Brück*, Tønning, og *Maria Dorothea Petersen*¹⁶). [2 Børn].

124. **Hanna Petrine Pontoppidan** [(31) VI j], * Bogø $\frac{28}{3}$ 1818, døbt der $\frac{14}{5}$; † København $\frac{2}{6}$ 1904, begr. Nykøbing F. $\frac{7}{6}$.

~ Nykøbing F. $\frac{22}{3}$ 1850 *Erik Peter Pontoppidan* (af den ældre Slægt), * København $\frac{22}{4}$ 1785, døbt der, Holmens K. $\frac{6}{5}$; † Nykøbing F. $\frac{18}{1}$ 1862, begr. der $\frac{25}{1}$. Sekondløjtnant i nordre sjællandske Landeværns Regiment 1804. Cand. jur. 1807. Premierløjtnant ved danske Livregiments 3. Bataillon 1808. Afsked og employeret i Civil-etaten 1811¹⁷). Borgmester i Nakskov og Herredsfoged i Sønderherred. Cancelliraad 1815. Justitsraad 1833. Birke-dommer paa Falster 1837. Etatsraad 1854. Afsked 1858.

Søn af Kontreadmiral *Christian Frederik Pontoppidan*, København, og *Hedevig Elisabeth Lovise Christine Rejersen*.

[1 Barn].

[Han ~ 1' $\frac{6}{10}$ 1811 *Charlotte Vilhelmine Elisabeth Westergreen*, * Sverige $\frac{28}{11}$ 1791; † $\frac{27}{5}$ 1849. Datter af Sabelfabrikør *Andres Westergreen**), Frederiksværk, og *Maria Elisabeth Høkerstrøm*].

125. **Isaak Sidenius Pontoppidan** [(31) VI k], * Bogø $\frac{29}{5}$ 1819, døbt der $\frac{1}{9}$; † Helsingør $\frac{11}{12}$ 1874, begr. der, St. Olai K. $\frac{17}{12}$.

Stod som Krambodsvend i Lære i Helsingør hos Hans Heinrich Lindhart; ægtede Principalens Enke og overtog Forretningen som Købmand og Skibsreder. Han udvidede Forretningen i betydelig Grad og havde mange offentlige Hverv, hvoraf skal nævnes: Oldermænd for »Købmandslavet«, Medlem af »Ligningskommissionen«, Formand for »Vandkompagniet«, Meddirektør i »Helsingørs Dampskibsselskab«, Medstifter og Medbestyrer af »Den private Understøttelsesforening«, Bestyrelsesmedlem i »De fattiges Kasse«, i »Understøttelsesforeningen for Handlende«, i »Brændselsforeningen«, i »Foreningen for Oprettelse af Arbejderboliger«, i »Den offentlige Laanekasse«, i »Helsingørs alm. Syge- og Ligkasse«, i »Helsingørs Ophalingsbedding« og i »Industriforeningen«¹⁹⁾.

~ Helsingør $\frac{29}{5}$ 1846 *Sophie Elise Lindhart*, født Lindhard, * Liørsløv $\frac{10}{11}$ 1802, hjemmedøbt, fremstillet i Kirken $\frac{27}{12}$; † Helsingør $\frac{15}{1}$ 1895, begr. der, St. Olai K. $\frac{22}{1}$. Datter af Stiftsprovst *Mogens Lindhard*, Aarhus, og *Dorothea Sophie Sommer*.

Se Side 225.

Plejedatter:

Magna Johanne Elisabeth Lindhard, * Højberg $\frac{19}{5}$ 1839; † $\frac{25}{1}$ 1884. Datter af Skolelærer *Johan Lindhard* og *Elisabeth Pouline Thomsen-Groth*.

*) Kom fra Sverige til Krudtværket i Frederiksværk 1799¹⁸⁾.

~ *Jacob Aagaard*, * Ribe $^{13}/_{11}$ 1831; † Frederiksberg $^{17}/_{9}$ 1904. Lærer ved Helsingør Realskole 1859. Sognepræst til Gjørding og Vejrup. Jfr. Nr. 28 og 53.

126. **Julie Christine Pontoppidan** [(31) VI l], * Bogø $^{25}/_{12}$ 1820, døbt der $^{21}/_{1}$ 1821; † Skanderborg $^{11}/_{3}$ 1891, begr. Ringkøbing $^{17}/_{3}$.

Lærerinde.

~ Damsholte $^{10}/_{11}$ 1846 *Frederik (Fritz) Walther*, * Vallekilde $^{7}/_{1}$ 1810, døbt der $^{12}/_{3}$; † Ringkøbing $^{16}/_{5}$ 1879, begr. der $^{21}/_{5}$. Lærer og Inspektør ved Asylskolen i Kbhvn. Toldinspektør i Ringkøbing, tidligere i Skagen. Søn af Sognepræst *Jens Kragh Walther* til Vallekilde, derefter Ballum og sidst Sønder Bjert og 1' Hustru *Jacobine Birgitte Bierfreund*.
[3 Børn].

127. **Wilhelmine Marie Pontoppidan** [(31) VI m], * Bogø $^{3}/_{2}$ 1822, døbt der $^{3}/_{3}$; † København $^{20}/_{2}$ 1908, begr. der, Assistens Kgd. $^{25}/_{2}$.

Lærerinde i Kolding.

~ Damsholte $^{30}/_{12}$ 1847 *Frederik Julius Jansen*, * Hobro $^{15}/_{11}$ 1820, døbt der $^{9}/_{3}$ 1821; † København $^{20}/_{4}$ 1903, begr. der, Assistens Kgd. $^{25}/_{4}$. Toldoppebørselskontrolør i Skanderborg, senere Toldforvalter i Assens. Etatsraad. Søn af Byfoged, senere Herredsfoged, Cancelliraad *Hans Billeskov Jansen*, Skjern, og *Elise Juliane Høm*. Jfr. Nr. 79.

[7 Børn].

128. **Sophie Pontoppidan** [(31) VI n], * Damsholte $^{16}/_{2}$ 1824, døbt der $^{8}/_{4}$; † Frederiksberg $^{15}/_{9}$ 1911, begr. København, Assistens Kgd. $^{21}/_{9}$.

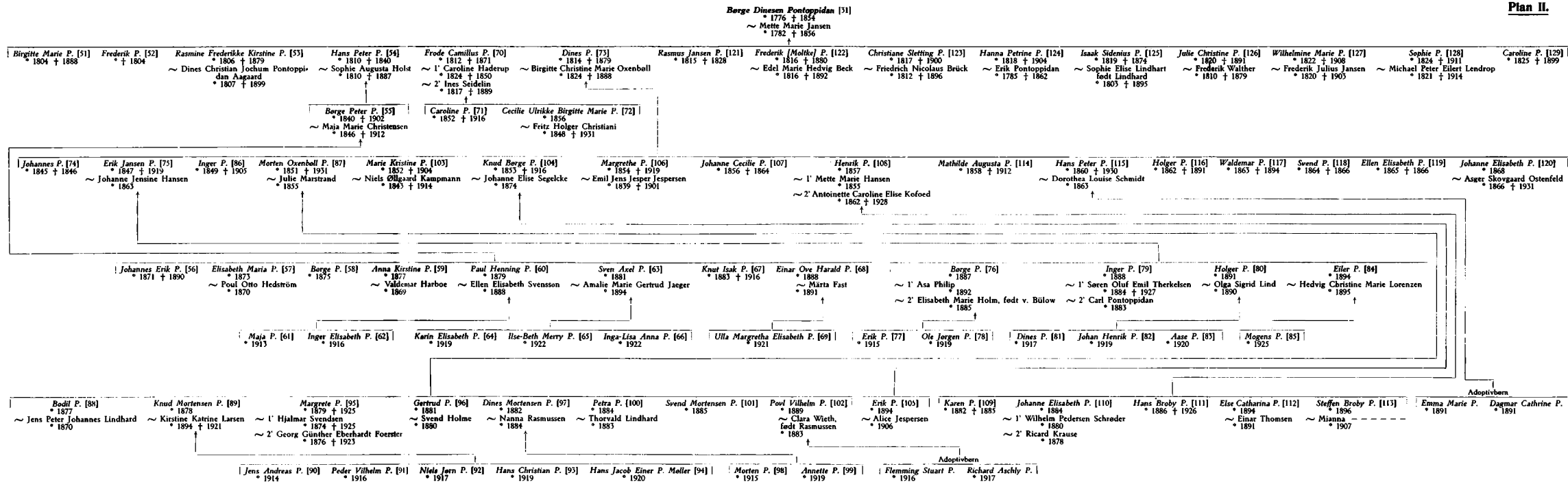
Uddannet i Kiel til Lærerinde.

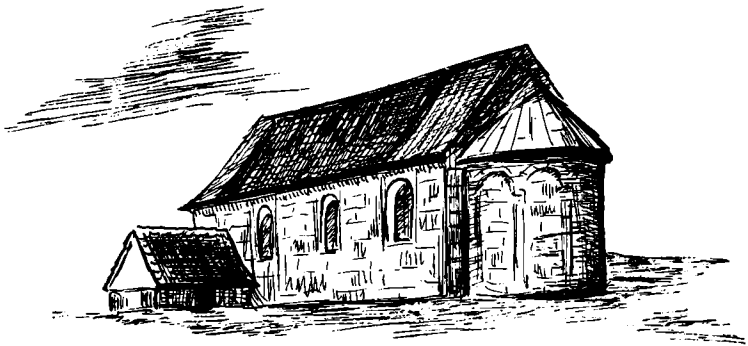
~ København, Slotsk. $^{24}/_{10}$ 1857 *Michael Peter Ejler Lendrop*, * København $^{3}/_{12}$ 1821, døbt der, Frue K. $^{8}/_{2}$ 1922; † Frederiksberg $^{14}/_{12}$ 1914, begr. København, Assistens Kgd. $^{21}/_{12}$. Cand. theol. 1844. Lærer ved Opfostringshuset.

Pers. Kapellan i Damsholte 1849. Sognepræst til Vrove og Resen 1857, til Førslev 1863 og sidst fra 1872 til Tjæreby. Boede de sidste Aar paa Frederiksberg hos Datteren og Svigersønnen, Kontorchef G. Burman-Becker. Søn af Hørkræmmer, Ejer af »Kaningaarden«, *Christian Ejlert Lendrop* og *Marie Elisabeth Wellerup*. [4 Børn].

129. **Caroline Pontoppidan** [(31) VI o], * Damsholte ²⁷/₉ 1825, døbt der ¹³/₁₁; † København ²⁹/₃ 1899, begr. der, Assistens Kgd. ³/₄.

Uddannet som Lærerinde i Kiel. Ofte blev det sagt om Børnene fra Damsholte Præstegaard: »Pontoppidan'erne er ikke belastede med Skønhed, men de har en god Forstand« — og hvad det sidste angaar, havde Caroline Pontoppidan faaet sin store Del. Hun var i sine unge Dage Lærerinde hos Dr. Callisen, »Norslund« ved Aarhus; flyttede derefter til sin Svoger, Pastor Lendrop i Tjæreby, med hvem hun senere fulgte til København²⁰).

C. Rærlinien.

36. **Børge Pontoppidan** [(34) V A b], * Sorø ²⁶/₇ 1768, døbt der ²/₈; † Rær ²⁰/₆ 1817, begr. der ³⁰/₆.

Student fra Aalborg 1789; immatrikuleret ¹⁰/₁₁, cand. theol. 1793. Sognepræst til Rær, Hansted og Vigsø 1803, ordineret ²¹/₁₂ s. A.

Ude paa Hanstholmen, den Knude i Nakken paa den jyske Halvø, ligger en halv Mil fra Vesterhavet den kullede, men smukke Rær Kirke*) og tæt op ad Kirkemuren den Grav, hvor i Aaret 1817 Præsten Børge Pontoppidan nedlagdes, knap 49 Aar gammel, efterladende i smaa Kaar Enke og fem Børn, for hvem Udsigterne var alt andet end lyse¹). Nogle af Børnene, saaledes den senere saa bekendte Generalkonsul Hendrik P., maatte ud til fremmede. Men Moderen oplevede, inden hun døde 64 Aar gammel, at se Sønnerne komme godt frem i Verden og Døtrene gift.

Som ganske ung Student var Børge Pontoppidan Informator hos Cancelliraad, senere Generalkrigskommissær Chr. Ewald i Odense. Under et Feriebesøg hos sin Kusine, Fredericia Lovisa Wedel, født Dinesen, paa »Kjærsgaard« paa Fyen, gives der følgende Beskrivelse af ham: »Navnet indgyder mig strax Ærbødighed, naar jeg tænker paa den salig Mand, som har forskaffet mig saa mangen deilig Kiedsommeligheds Tiime i den kiere Dogmatique; om denne Pont-

*) Ovenstaaende Vignet.

oppidan er i familie med hiin, skal jeg ikke kunde sige, men han ser meget geniemæssig ud, taler aldrig, læser i Haven og overalt og ser saa speculativ ud, som om han netop vilde opløse alle de Sætninger, som hans Forgænger har haft saa megen Møje ved at indvikle«²).

Han virkede i Rær i 14 Aar. Hos enkelte gamle i Sognet gaar der endnu (1930) Frasagn om ham som en Præst, man saa op til med en vis Respekt, og som ved visse Lejligheder kunde være ret frittalende. Saaledes skal han en gang fra Prædikestolen med Betegnelsen »den sorte Hund« have hentydet til en Mand i Sognet, som havde nægtet under et Uvejr at laane sin Nabo Anker og Kæde og derved for-

voldt, at dennes fuldt lastede Dæksbaad gik paa Stranden og knustes, hvorved Ejeren forarmedes¹).

Af Biskop *Jansens* Visitatsantegnelser i Rær Kirkebog, 1808—14, omhandlende Rær og annekterede Menigheder fremgaar det, at P. har prædikedet »med god Lærdom og til sand Opbyggelse«, og at Ungdommens Standpunkt efter Konfirmation har afgivet »et skjønt Beviis paa den gode Lærers velanvendte Flid«. Endvidere udtaler Biskoppen sin Tilfredshed med Skolelærernes Virksomhed.

Børge Pontoppidan har saaledes været en baade forstandig og rettænkende Præst, der har været ivrig for at hæve Menigheden aandeligt.

Præstegaarden fra P.s Tid blev nedrevet i 1859, og udover enkelte Træer i Haven er der nu ikke synlige Minder

fra denne Periode. De gamle Bygninger, fra hvis Stuehus der var Udsigt til Saarup Bakker, laa nedenfor en Bakke, nogenlunde i Læ for Vestenvinden, og umiddelbart nord for Gaarden ligger Kirken paa en Bakke³). Præstegaardens Jorder udgjorde ialt 63 Tdr. Land Ager med 30 Tdr. Land Eng og Hede⁴).

~ Skørping ²⁴/₅
1804 *Mette Magdalene Glahn*, * »Teglgaarden« ²¹/₅ 1784, hjemmedøbt ¹/₇, fremstillet i Skørping K. ⁷/₇; † Aalborg ⁹/₈ 1848,

begr. der, Budolphi K. ¹⁵/₈. Datter af Forpagter *Johan Henrik Glahn*, »Teglgaarden«, og *Bodil Bøgh*.

[8 Børn: Nr. 130, 133, 134, 135, 136, 159, 204, 205].

130. **Johan Ludvig Pontoppidan** [(36) VI A a], * Rær ¹/₁ 1806, hjemmedøbt s. D.; † Thisted ²⁷/₁₁ 1857, begr. der ¹/₁₂.

Modtog en solid Uddannelse som Landmand, købte i 1840 af Fuldmægtig O. C. Fjeldgaard Hovedgaarden »Færggaard« i Vang Sogn, af Hartkorn 12 Tdr.; 250 Tdr. Land.

Han ledede sin Bedrift paa bedste Maade og vandt tidlig Navn som en praktisk, dygtig Mand, der med Liv og Energi forstod at bringe det mest mulige ud af sin Gaard. Han tog sig meget af sine Folk, havde særlig Passion for Heste og hørte i øvrigt til de »stille i Landet«, der levede for Hus og Hjem⁵).

»Færgegaard« beboedes 1542 af en Fru Anne, der havde den i Leje af Gabriel Gyldenstjerne, som 1553 tiltalte hendes Sønner, Albrecht og Erik Høg, fordi de havde »brændt og afbrudt Gaarden«. 1568 nævnes en Adelsmand, Jørgen Knudsen i »Færgegaard«; senere tilhørte den Kronen, der 1685 tilskødede den til Etatsraad Paul v. Klingenberg; derefter var det en Fæstegaard under »Raastrup«. Efter at have ejet Gaarden i 17 Aar solgte P. den (nu ialt af Hartkorn 15 Tdr.) samt den saakaldte »Ferregaard Borg« i 1857 til Naboen, Proprietær J. Skibsted til »St. Diernæs«, hvis Historie ligesom »Færgegaard«s gaar helt op i Middelalderen. P. ejede senere en lille Ejendom, »Grønland«, i Thisted Landsogn. Skibsted solgte atter »Færgegaard« 2 Aar senere til Overkliffoged Baron Jørgen Rosenkrantz. I 1917 solgtes den til Udstykning⁶).

~ Thisted ³¹/₁₀ 1841 *Anna Hedegaard*, * Thisted ²⁹/₁₁ 1816, hjemmedøbt ³⁰/₁₁, fremstillet i Kirken ¹⁴/₂ 1817; † Thisted ¹⁹/₆ 1889, begr. der ²⁵/₆. Datter af Købmand *Jens Hedegaard*, Thisted, og *Anna Kathrine Reesen*.

[2 Børn: Nr. 131, 132].

131. **Magdalene Cathrine Pontoppidan** [(130) VII C a], * »Færgegaard« ¹⁵/₁₁ 1842, hjemmedøbt ¹⁶/₁₁, fremstillet i Vang K. ⁸/₂ 1843; † Frederiksberg ³⁰/₉ 1917, begr. der, Solbjerg Kgd. ⁵/₁₀.

~ Thisted ¹¹/₁₁ 1859 *Jens Christian Ludvig Dahlenborg*, * København ²¹/₆ 1831, døbt der, Holmens K. ¹⁰/₈; † Frederiksberg ¹²/₃ 1922, begr. der, Solbjerg Kgd. ¹⁷/₃. Cand. philol. 1857. Adjunkt i Aalborg 1859. Overlærer der 1868—85. Rektor ved Aarhus Kathedralskole indtil 1901. (R.*).

Søn af Kgl. Foderknægt *Jens Christian Ludvig Dahlenborg*, senere Rideknægt hos Frederik VI og Kgl. Vognmester hos Christian VIII, København, og *Emilie Wilhelmine Lønholdt*.
[10 Børn].

132. **Hanne Marie Pontoppidan** [(130) VII C b], * »Færgesgaard» $12\frac{1}{11}$ 1843, hjemmedøbt $23\frac{1}{11}$, fremstillet i Vang K. $16\frac{1}{6}$ 1844; † Aalborg $24\frac{1}{9}$ 1873, begr. der, Vor Frue K. $29\frac{1}{9}$.
~ Thisted $14\frac{1}{5}$ 1864 *Erik Sophus Valdemar Steen*, * København $21\frac{1}{12}$ 1838, døbt der, Trinitatis K. $12\frac{1}{4}$ 1839; † København $28\frac{1}{8}$ 1923, bisat fra Frederiksberg K. $1\frac{1}{9}$ og begr. i Aalborg. Dampskibsfører i »D. F. D. S.« i Aalborg fra 1867—99, siden 1898 i København. Søn af Skrædermester *Erik Steen*, København, og *Karen Elisabeth Knudsen*.
[2 Børn].

[Han ~ 2' Thisted $27\frac{1}{10}$ 1877 *Anna Maria Brinkmann*, * Thisted $11\frac{1}{2}$ 1858; † Aalborg og begr. der. Datter af Købmand *Johann Heinrich Brinkmann*, Thisted, og *Mariane Cathrine Haucke*].

133. **Johanne Bolette Pontoppidan** [(36) VI A b], * Rær $21\frac{1}{2}$ 1807, døbt der s. D.; † Rær $6\frac{1}{8}$ 1807, begr. der.
134. **Hanne Bolette Pontoppidan** [(36) VI A c], * Rær $6\frac{1}{5}$ 1808, døbt der s. D.; † Rær, begr. der.
135. **Onse Marie Pontoppidan** [(36) VI A d], * Rær $3\frac{1}{6}$ 1810, døbt der s. D.; † Aalborg $21\frac{1}{10}$ 1883, begr. der, Budolphi K. $25\frac{1}{10}$.
~ Aalborg $21\frac{1}{1}$ 1829 *Carl Magnus Christian Quist*, * Aalborg $18\frac{1}{2}$ 1798, hjemmedøbt $20\frac{1}{2}$, fremstillet i Budolphi K. $28\frac{1}{3}$; † Aalborg $22\frac{1}{7}$ 1867, begr. der. Ejer af »Skeelslund«. Senere Partikulier i Aalborg. Søn af Justitsraad, Kgl. Agent *Christopher Quist*, Aalborg, og *Ingeborg Jelstrup*.
[2 Børn].

136. **Andreas Christian Pontoppidan** [(36) VI A e], * Rær $\frac{8}{2}$ 1812, døbt der s. D.; † Odense $\frac{18}{1}$ 1892, begr. der, St. Hans K. $\frac{25}{1}$.

Student fra Aalborg 1830, cand. theol. 1836. Lærer ved det orthopædiske Institut paa St. Tuborg. Sognepræst

til Sandø 1840, ordineret $\frac{4}{3}$ s. A., til Sydstrømø 1847 og s. A. Provst for Færøerne. 2 Aar efter Sognepræst til Vester Ulslev, hvor han var Sogneraadsformand, og fra 1870 til Rise. Efter at have taget sin Afsked i 1885 flyttede han 1886 til Fyen, hvor han til sin Død boede paa »Godthaab« ved Odense.

Provst A. C. Pontoppidan var en velvoksen Mand, ikke svær af Legemsbygning, med en rank Holdning, med kort Kindsæg og ringe Haarvækst. Hovedet var som Regel dækket af en sort Fløjlskalot. Han bar efter Tidens Skik

altid sorte Klæder og sort eller hvidt Halstørklæde om de høje Flipper. Hans Optræden var værdig, hans Væsen vindende, og han var meget høflig og hensynsfuld overfor alle — i det hele taget betegnede han af Sognefolket som »en fin Mand«. Hans hele Færd bar Præget af hans kristelige Livssyn; i stort som i smaat søgte han at efterleve Skriftens Lære. Samtidig med at han saaledes stillede store Fordringer til sig selv, saa han med Mildhed og Forstaaelse paa sine Medmennesker. Naar han talte med nogen, kom der et eget elskeligt Udtryk i hans Øjne. Han stod stedse i et godt Forhold til Medarbejdere i Kirke og Skole. Hans Prædikener var udarbejdede med Flid; de var velformede, letfattede og korte; hans Forkyndelse var præget af Mynster. Under Konfirmationsundervisningen holdt han streng Disciplin. Han kom — i hvert Fald i de senere Aar — ikke meget ud i Sognet, men levede ret stille i sin Præstegaard. Han var et Studerekammermenneske, og ved Siden af Theologien var hans Særinteresse Historie, i hvilket Fag han sad inde med betydelig Viden⁷⁾.

Under Opholdet paa Færøerne interesserede han sig meget for Bibliotekssagen og lagde her paa ægte og smuk præstelig Vis særlig Vægt paa Hensynet til Almuens Ønsker og Tarv. Da han ikke mente, at Amtsbiblioteket i denne Henseende gjorde tilstrækkelig Fyldest, oprettede han i Forbindelse med Sysselmand Winther i April 1846 et Sognebibliotek i Sandø Præstegjeld⁸⁾.

Andreas Pontoppidans Minde bevares endnu, da dette skrives (1931), med megen Veneration. Herom vidner bl. a. de talrige Besøg, der af tidligere Sognebørn — hvoriblandt Folk, der fra Amerika og Australien har besøgt Hjemlandet — aflægges hos hans i Odense boende to Døtre⁹⁾.

Nedenstaaende Visitatsantegnelse er af Biskop Engelse toft indført i Liber daticus for Rise Sogn:

»Den 19. Juli 1877 visiterede jeg anden Gang i Rise Kirke, hvor en god Forsamling af Ældre og Unge var tilstede. Disse svarede godt, hele Gudstjenesten havde et

opbyggeligt Præg, og alt bar Præg af gode Frugter af den Aand, i hvilken den ædle og nidkære Sognepræst virker i Menigheden. Herren skænke ham fremdeles sin Velsigelse i hans Gjerning og Liv!«

~ Aalborg, Vor Frue K. $^{20}/_3$ 1840 *Ida Alvilda Cathrine Thorbrøgger*, * København $^{17}/_{11}$ 1820; † Odense $^{17}/_1$ 1895, begr. der, St. Knuds K. $^{22}/_1$. Datter af Toldinspektør, kongevalgt Medlem af Stænderforsamlingen, Folketingsmand, Etatsraad *Scule Theodor Thorbrøgger*, Aalborg, og *Cathrine Margrethe Mauritzen*.

[5 Børn: Nr. 137, 138, 139, 140, 147].

137. **Cathinca Theodora Pontoppidan** [(136) VII D a], * Sandø $^{10}/_7$ 1841, døbt Sandø K. $^{26}/_7$; † Odense $^2/_3$ 1931, begr. der, St. Knuds K. $^9/_3$.

I sine yngre Dage var hun en dygtig Billedskærerske. Siden 1887 boede hun i Odense, hvor hun gjorde en betydelig Indsats paa det kirkelige og nationale Omraade⁹).

138. **Børge Pontoppidan** [(136) VII D b], * Sandø $^{19}/_{11}$ 1842, døbt der $^{15}/_{12}$ *); † København $^{18}/_8$ 1870, begr. der, Garnisons Kgd. $^{22}/_8$.

Student fra Nykøbing F. 1861. Studerede først Theologi, senere Historie. Meldte sig som frivillig, da det trak op til Krig, og optoges paa Landkadetakademiets Reserveofficerskole i Januar 1864; afgik herfra til 19. Regiment i April s. A. og fulgte dette bl. a. under Cerneringen af Fredericia og sammes Bombardement. Da han »paa Grund af sit rosværdige Forhold saavel i som udenfor Tjenesten og efter sit Anlæg ansaas skikket til at indtræde som Officer i Armeen«, indstilledes han af Regimentet til Udnævnelse til Reserveofficer i Juli 1864⁹).

Bestod Magisterkonferens i Historie i 1868 med Speciale: »At give en Fremstilling af Cromwells Livsforhold og personlige Karakter, samt af hans Betydning for Eng-

*) I Kirkebogen er Fornavnet stavet Byrge.

lands politiske Udvikling«. Uddybede sit Speciale, Englands og Skotlands Historie, paa en Udenlandsrejse i 1868, under hvilken han bl. a. opholdt sig i Edinburgh, London og Paris¹⁰⁾. Udnævntes 1870 til Adjunkt ved Herlufs-

holm, men døde pludseligt af Tyfus 14 Dage efter uden at have tiltraadt Embedet.

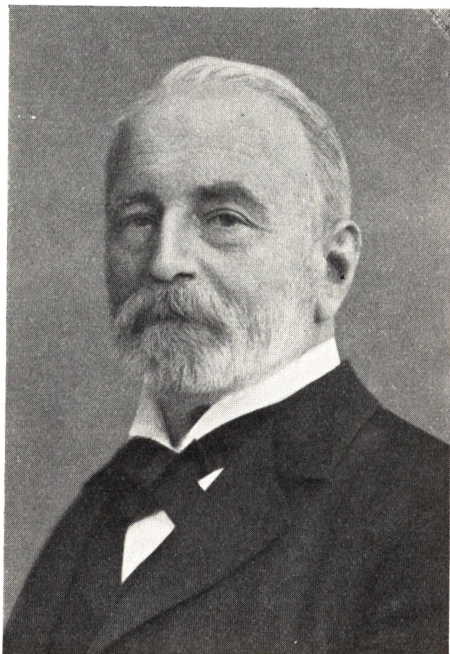
Børge Pontoppidan var en højtbegavet, meget aandfuld og livlig Mand, hvis bratte Bortgang afbrød en efter alt at dømme særdeles lovende videnskabelig Karrière. Hans Hukommelse f. Eks. skal have været ganske fænomenal. — Udover sine Fagstudier havde han mange Interesser, bl. hvilke særlig bør fremhæves Søfarten, baade den hjemlige og den internationale. Han var ualmindelig agtet og elsket i alle de Kredse, han i sit korte Liv kom i Forbindelse med⁹⁾.

139. **Magdalene Pontoppidan** [(136) VII D c], * Sandø ¹⁰/₆ 1845, døbt der ²/₇.

Har siden 1887 boet i Odense sammen med sin Søster, indtil dennes Død 1931. Hun har gennem mange Aar haft et meget svageligt Helbred og har saa at sige altid — bortset fra et Ophold i Frankrig — levet inden for Hjemmets Grænser⁹).

[Odense].

140. **Henrik Otto Ludvig Pontoppidan** [(136) VII D d], * Sandegærde Præstegaard ved Thorshavn ²⁶/₈ 1847, døbt Sydstrømø K. ¹⁹/₁₀; † København ²⁴/₃ 1929, begr. der, Garnisons Kgd. ³⁰/₃.

Han valgte som ganske ung at træde i sin Farbroder, Generalkonsulens, Fodspor og uddannedes til Købmand, først hos Fester i Maribo, derefter i Firmaet »H. Pontoppidan & Co.« i Hamborg, i hvilken By han desuden gennemgik Handelshøjskolen. I en Aarrække virkede han der-

efter som Forretningsmand i Danzig, Antwerpen, Dunkerque, Nantes og Hull, hvorpaa det engelske Bankfirma »Kleinworth, Sons & Co.« ansatte ham som dets Repræsentant i Danmark, hvilken Stilling han beklædte til sin Død. Hjemkommen til København 1881 efter 17 Aars Udlændighed nedsatte han sig som Grosserer (Borgerskab 1882) og Kgl. Translatør (Bestalling af $\frac{3}{11}$ 1884) i Engelsk, Fransk og Tysk samt som Leder af »Internationalt commercielt Informationsbureau«.

Henrik Pontoppidan var i Besiddelse af udprægede nationale Interesser. Som Medlem af Bestyrelsen for »Den konservative Vælgerforening«s 8. Kreds udførte han et stort Arbejde. Fra sit lange Ophold i Frankrig bevarede han en stor Kærlighed til dette Land og dets Kultur — i Modsætning til Tyskere og tysk Aand. Ved »Alliance Française«s danske 40-aars Jubilæum i 1928 hædredes han med Selskabets Fortjenstplaquette.

~ København, St. Johannes K. $\frac{24}{9}$ 1876 *Mariane Emilie Augusta Bendixsen*, * Thisted $\frac{26}{2}$ 1851, hjemmedøbt $\frac{20}{4}$, fremstillet i Kirken $\frac{27}{7}$; † København $\frac{24}{4}$ 1920, begr. der, Garnisons Kgd. $\frac{29}{4}$. Datter af Tobaksfabrikant, Konsul *Frederik Carl Bendixsen*, Thisted, og *Amalia Pontoppidan*. Jfr. Nr. 204. [5 Børn: Nr. 141, 142, 143, 144, 146].

141. **Andreas Christian Pontoppidan** [(140) VIII E a], * London $\frac{16}{7}$ 1877; † København $\frac{26}{12}$ s. A. begr. der, Garnisons Kgd. $\frac{30}{12}$.
142. **Amalie Pontoppidan** [(140) VIII E b], * Hull $\frac{1}{2}$ 1879; † København $\frac{12}{4}$ s. A., begr. der, Garnisons Kgd. $\frac{17}{4}$.
143. **Ida Pontoppidan** [(140) VIII E c], * København $\frac{16}{6}$ 1882, døbt der, St. Jacobs K. $\frac{27}{7}$.

1915 Kgl. Translatør i Engelsk. 1917 ansat i Statsbarnernes Hovedrevisorat under Finansministeriet; siden 1919 som Assistent (Arkivar).

[København]

144. **Frederik Carl Pontoppidan** [(140) VIII E d], * København ²¹/₁ 1886, døbt der, Holmens K. ¹⁸/₄.

1901 Frivillig Lærling. 1903—07 Søkadet. 1907 Sekondløjtnant. 1909 Premierløjtnant. 1919 Kaptajn.

Gennemgik Søværnets Officersskole 1911—13. 1914—15 Chef for Sømine-, Udkigs- og Fyrstationer i Store Bælt. 1915—17 Chef for Torpedobaade paa Patrouille i Øresund, Store Bælt og ved Bornholm. 1919 Chef for »Marstrand« paa Minesøgning. 1920—21 Chef for »Diana« og Stationsofficer i Skagen. 1922 i Flagskibet »Olfert Fischer« (officielt Besøg i Stockholm og Danzig). 1923 Adjutant hos Viceadmiral H. Konow, Chef for en Gruppe Torpedobaade, til Tjeneste i Marineministeriet. 1924 til Stillingens Ophævelse 1930 I. Adjutant hos Forsvarsministeren. 1925—30 tillige Marineattaché i Helsingfors og Reval med Tjeneste førstnævnte Sted under Kong Christian X.'s Besøg i Finland 1928. 1930 Chef for Kystudkigsvæsenet. Har siden sin første Ansættelse 1923 i Marineministeriet stadig været til Tjeneste der og har desforuden ofte været attacheret fremmede Eskadre- og Skibschefer. Siden 1924 Sekretær for Danmark i »Foreningen for skandinaviske Sømandshjem i fremmede Havne« og Medlem af samme Forenings inter-skandinaviske Styrelse. Siden 1925 Medlem af Styrelsen af »Dansk-Finsk Forening«.

(R.*) 1925. (H. H. T.) (I. F. 3) (S. Sv. 3¹) (I. Kr. 5) (Fi. H. R. 2²) (F. Æ. L. 5) (Fi. Sk. F.) (S. N. 3) (Po. P. R. 4) (Sp. S. M. F. 3) (Le. S. 3).

~ København, Slotsk. ¹⁶/₇ 1920 *Fritze Rosine Møller*, * København ¹⁹/₁ 1897, døbt der, Slotsk. ⁴/₄. Datter af Grosserer *Valentin Aage Møller* (1929 Navneforandring til *Møller*), København og Barcelona, og *Anna Margrethe Tvermoes*. [1 Barn: Nr. 145].

[København].

145. **Børge Frederik Pontoppidan** [(144) IX H a], * Skagen ¹⁰/₅ 1921, døbt der ²⁸/₇.

[København].

146. **Cathinca Magdalene Pontoppidan** [(140) VIII E e], *København $\frac{9}{9}$ 1889, døbt der, Holmens K. $\frac{29}{6}$ 1890.

Ansæt i 1918 i Statsbanernes Hovedrevisorat og derfra overflyttet til Finansministeriet; Kontorassistent der siden 1929.

~ København, Holmens K. $\frac{7}{11}$ 1924 *Martin Andreas Hansen*, * »Bækkegaard«, Østerlars $\frac{10}{11}$ 1890, døbt der $\frac{1}{1}$ 1891. Landmand. Tidligere Forvalter paa »Constantinsborg«. Ansæt ved »Det Danske Petroleums A/S«. Søn af Gaardejer *Otto Mathias Hansen*, »Bækkegaard«, og *Bolette Mikkelsen*.

[København].

147. **Skule Theodor Thorbrøgger Pontoppidan** [(136) VII D e], * Vester Ulslev $\frac{20}{1}$ 1855, døbt der $\frac{9}{4}$.

Uddannelse som Landmand og Mejerist. I 1874 og 75 aftjente han sin Værnepligt ved Gardehusarregimentet. Mejeriejer i Rise og ansattes senere som Bestyrer af »Hø-gildgaard« ved Herning. I 1889 rejste han, efter nogle Aars Ophold i Rusland, til Argentina, hvor han drev Landvæsen og oprettede et Mejeri efter dansk Mønster med Ostefabrikation som Speciale. Har nu trukket sig tilbage fra sin Virksomhed.

~ Rise $\frac{18}{4}$ 1879 *Anne Pedersen*, * Graastensmark i Rise $\frac{20}{4}$ 1857, døbt i Rise K. $\frac{26}{4}$. Datter af Parcellist *Hans Madsen Pedersen*, Rise, og *Ellen Christensen*.

[Buenos Aires].

[11 Børn: Nr. 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158].

148. **Ida Cathrine Pontoppidan** [(147) VIII F a], * Rise $\frac{12}{5}$ 1880, døbt der $\frac{13}{6}$.

~ i Huset (Entre Rios) $\frac{18}{9}$ 1899 *Otto Knop*, * Pommern $\frac{21}{4}$ 1870; † Villa Crespo, Entre Rios $\frac{20}{12}$ 1924, begr. der $\frac{21}{12}$. Landmand i Pommern; derefter til Argentina. Dampmøller, senere Godsejer til »St. Pablo« i Entre Rios. Søn af Landmand og Møller *Otto Knop*, Pommern, og *Matilde Hook*.

[8 Børn].

[Rosaria].

7*

149. **Ellen Cathinca Magdalene Pontoppidan** [(147) VIII F b], * »Høgildgaard« $^{24}/_{10}$ 1881, døbt Rind K. $^{8}/_{11}$; † Vindeballe $^{22}/_{2}$ 1921, begr. Tranderup $^{28}/_{2}$.

Da hendes Familie rejste til Argentina, blev hun i Danmark som Sygeplejerske paa forskellige københavnske Hospitaler 1903—09. Herefter var hun to Aar i Argentina.

~ Odense, St. Knuds K. $^{22}/_{7}$ 1916 *Kristian Ludvig Edvard Lyngborg*, * Sterup $^{28}/_{9}$ 1880, døbt Jerslev K. $^{24}/_{10}$. Skolelærereksamen 1901. Veterinæreksamen 1910. Dyr læge i Vindeballe, Ærø, siden 1914, Forpagter af »Bjergenegaard« 1917. Søn af Gaardejer *Thomas Christian Lyngborg*, Sterup, og *Kirsten Marie Christensen*. [4 Børn].

[Vindeballe].

150. **Anna Pontoppidan** [(147) VIII F c], * »Høgildgaard« $^{5}/_{10}$ 1882, hjemmedøbt $^{5}/_{12}$, fremstillet i Rind K. $^{4}/_{7}$ 1883; † Villa Crespo, Entre Rios $^{19}/_{6}$ 1902, begr. der $^{20}/_{6}$.

151. **Birgitte Henriette Pontoppidan** [(147) VIII F d], * »Høgildgaard« $^{26}/_{8}$ 1883, døbt Rind K. $^{21}/_{9}$.

~ i Argentina.

[Argentina].

152. **Andreas Christian Pontoppidan** [(147) VIII F e], * »Høgildgaard« $^{18}/_{8}$ 1884, hjemmedøbt s. D.; † »Høgildgaard« $^{5}/_{9}$ s. A., begr. Rind $^{8}/_{9}$.

153. **Onse Pontoppidan** [(147) VIII F f], * »Høgildgaard« $^{15}/_{9}$ 1885, døbt Rind K. $^{6}/_{10}$.

~ i Huset (Entre Rios) $^{21}/_{4}$ 1911 *Frances José Ferrari*, * Italien 1886. Ingeniør. Siden 1 Aars Alderen bosat i Villa Crespo, Entre Rios i Argentina. Søn af Mekaniker *Constance Ferrari*.

[Entre Rios].

154. **Andrea Pontoppidan** [(147) VIII F g], * Marstal $^{25}/_{3}$ 1887, døbt der $^{13}/_{5}$.

Kom med Forældrene til Argentina, hvor hun siden har boet.

[Buenos Aires].

155. **Ingeborg Pontoppidan** [(147) VIII F h], * Buenos Aires 1891; † s. D., begr. Canuelas.

156. **Ingeborg Clara Pontoppidan** [(147) VIII F i], * Buenos Aires 1892; † s. D., begr. der.

157. **Clara Pontoppidan** [(147) VIII F j], * Los Flores $13\frac{1}{3}$ 1894
Siden 1927 ansat som Assistent i den engelske Bank i Buenos Aires.

[Buenos Aires].

158. **Erika Pontoppidan** [(147) VIII F k], * Tarana $20\frac{2}{3}$ 1902.

[Buenos Aires].

159. **Hendrik Pontoppidan** [(36) VI A f], * Rær $21\frac{1}{3}$ 1814, hjemmedøbt $22\frac{2}{3}$; † Hamborg $22\frac{1}{2}$ 1901, begr. Ormslev $1\frac{1}{3}$.

Efter at have lært Handelen i København, Altona og Manchester, nedsatte han sig $8\frac{1}{4}$ 1841 som Købmand i Hamborg, hvor han ved eget dygtigt Arbejde skabte sig en fremragende Stilling inden for Byens Købmandsverden, en Stilling, han stadig bevarede, samtidig med at han altid var sig sin Danskhed endog stærkt bevidst. I 1851 udnævntes han til dansk Generalkonsul. Da »Det Danske Hedeselskab« opstod, stillede han sig straks venligt overfor det, og efter at han i 1867 havde købt Hovedgaarden »Constantinsborg« i Ormslev Sogn mellem Aarhus og Skanderborg, er det kun naturligt, at han i endnu højere Grad blev interesseret i Selskabets Virksomhed. Han betragtede Hedernes Beplantning som en Velsignelse for Landet; ved den vilde der blive skabt Læ, fugtigere Luft, muligvis ogsaa lidt mere Regn, men afgjort baade Arbejde og Indtægt for de mange smaa Jordejere. Nu vilde han ogsaa selv

plante og købte »Søndre Høgildgaard«; tre Aar efter købte han »Nordre Høgildgaard«. Det tidligere Hedelandskab skiftede efterhaanden helt Karakter, ja, »Høgildgaard«s Have kom lidt efter lidt, beskyttet som den laa mod alle Vinde, til at blive et yndet Udflugtssted, der efterhaanden fik Navnet »Hernings Klampenborg«¹¹⁾.

1 km syd for Gaarden ligger »Dronning Louises Høj«, opkaldt efter Dronning Louise efter dennes Besøg paa »Høgildgaard« i 1908 sammen med Kong Frederik VIII.

»Constantinsborg«, som Pontoppidan drev op til en Mønstergaard, har et samlet Areal af: Hartkorn 37 Tdr.; 530 Tdr. Land, deraf Ager 320, Eng 80, Skov 130. Desuden Sø, Rørskær c. 40 Tdr. Land. Det er en gammel Gaard, der i det 15. Aarhundrede bar Navnet »Stadsgaard« og ejedes bl. a. af Christoffer Lykke, hvis Enke, Margrete Høg, c. 1480 ægtede Erik Timmesen til »Engelsholm«. 1581 blev den af Valdemar Parsberg mageskiftet til Kong Frederik II. Senere hørte Gaarden til de betydelige Godser i Aarhus-Egnen, som efter Souverænitetens Indførelse kom i Familien Marselis' Hænder. Constantin Marselis, Friherre til »Marselisborg«, lod »Stadsgaard«, som han gav Navn efter sig, ombygge, og hans Enke, Sophie Elisabeth Charisius, oprettede i 1703 »Constantinsborg« til et Stamhus, som 1741 gik over til hendes Slægt og 1787 til den rigsgrevelige Slægt Fædder Charisius. 1796 blev »Constantinsborg« substitueret med en Kapital og kom i privates Hænder. Hovedbygningen, een-Etages Grundmur med Kvist og høj Kælder er opført 1801 af Greve Fædder Charisius. Pontoppidan lod straks Gaarden restaurere og tilbyggede et Taarn paa Hovedbygningen, c. 62 Fod højt med en kobberdækket Kuppel. Nye Avlsbygninger blev opført. Jorden blev i Løbet af nogle Aar sat i kraftig og tidssvarende Drift, og der blev købt Kobesætning af østfrisisk Race og anlagt Mejeri efter Tidens strengeste Krav¹²⁾.

I forskellige Legater skænkede Hendrik Pontoppidan over 50,000 Kr. til »Foreningen af Jyske Landboforeninger«

og desuden store Summer til Hedeselskabet og »Foreningen til Danmarks Fjerkræavl«, der skylder ham sin Oprettelse¹¹⁾. Endvidere Stifter af »Klara Pontoppidans Legat«, stiftet paa Sølvbryllupsdagen i 1869; tilhører Ormslev Sogn.

Til Minde om ham er der i 1902 rejst Mindesmærker i Aarhus og Herning, ligesom en Gade i Aarhus og en Mosestation Syd for Herning bærer hans Navn. I Hedeselskabet blev han i 1874 optaget som Æresmedlem. Til Oprettelsen af »Herning Hede- og Diskontobank« tog han i 1871 Initiativet¹¹⁾.

(R.*) 1851 (D.M.) 1856 (K.²) 1875 (K.¹) 1880 (F.M.I.) 1891.

~ Hamborg ¹²/₉ 1844 *Klara Averdieck*. * Hamborg ¹⁴/₁₁ 1818, døbt der ²⁰/₁₂; † Hamborg, bisat der ⁷/₁ 1877, begr. Ormslev ²²/₁. Datter af Købmand *Georg Friedrich Averdieck*, Hamborg, og *Anna Margrethe König*.

Se Side 206.

[11 Børn: Nr. 160, 161, 172, 173, 183, 184, 185, 196, 197, 202, 203].

160. **Ingeborg Magdalene Pontoppidan** [(159) VII E a], * Hamborg ⁵/₉ 1845, døbt der ¹⁹/₁₀.

~ Hamborg ¹²/₅ 1869 *Heinrich Arthur Drishaus*, * Altona ¹/₁₁ 1842; † Hamborg ²⁵/₁₀ 1905, begr. der, Ohlsdorfer Kgd. Købmand i Hamborg. Søn af Købmand *Friedrich Ernst Drishaus*, Altona, og *Marie Meyerink*.

[Hamborg].

[3 Børn].

161. **Erik Pontoppidan** [(159) VII E b], * Hamborg ²¹/₂ 1847, døbt der ¹¹/₇; † Hamborg ²¹/₃ 1904, begr. der, Ohlsdorfer Kgd. ²⁴/₃.

Handelsuddannelse i Danmark og hos Westenholz i London. Associé i Handelshuset »H. Pontoppidan og Co.« efter i 1871 at være traadt ind i Forretningen. Seniorchef fra 1901 til sin Død. I 1882 Medlem af Handelskammeret i Hamborg og dettes Vicepræsident fra 1903.

(R.*) 1890.

~ Stubbekøbing ¹⁸/₉ 1874 *Marie Margrethe Kirstine Benzon*. * Stubbekøbing ⁷/₁₁ 1849, døbt der ¹¹/₄ 1850; † Hamborg ²²/₂ 1931, begr. der, Ohlsdorfer Kgd. ²⁶/₂. Datter af Købmand, Konsul *Christian Bøje Benzon*, Stubbekøbing, og *Hansine Margrethe Smith*.

Se Side 244. [4 Børn: Nr. 162, 163, 167, 168].

162. **Alice Pontoppidan** [(161) VIII G a], * Hamborg ³⁰/₁₁ 1875, døbt der ¹⁹/₃ 1876.

~ Hamborg, St. Johannes K. ⁹/₇ 1902 *Hermann Diekmann*, * Rangoon ⁵/₁₂ 1870, døbt Bremen ¹⁸/₉ 1872. Købmand i Rangoon, senere i London og siden 1919 i Hamborg. Søn af Indehaver af en Ris-Eksportforretning *Bernhard August Diekmann*, Rangoon, senere i Bremen, og *Charlotte Rauschenberg*. Jfr. Nr. 167. [6 Børn].

[Hamborg og Haus Steinbielen, Stolberg Harz].

163. **Hendrik Erik Pontoppidan** [(161) VIII G b], * Hamborg ²³/₁₀ 1878, døbt der ⁸/₅ 1879; † Heidelberg ¹⁴/₃ 1931, begr. Hamborg, Ohlsdorfer Kgd. ¹⁹/₃.

Aftjente sin Værnepligt som »Einjähriger« i Ludwigsburg. Lærte Landvæsen i Danmark, bl. a. paa »Lyngby Landbrugsskole« og paa »Risinge«, og købte i 1903 Hovedgaarden »Ørrittslevgaard« i Otterup Sogn; 36 Tdr. Hartkorn, 420 Land.

»Ørrittslevgaard« nævnes første Gang i 1435. Den tilhørte 1580 Claus og Christoffer Mogensen Marmand og 1590 Morten Mogensen. 1620 opførtes Hovedbygningen af Johan Friis og Karen Krabbe, hvis Arvinger 1662 solgte Gaarden til Raadmand i København, Morten Mikkelsen. 1704 tilhørte den Jens Ibsen Frøstrup, hvis Enke senere ægtede Justitsraad Iver Andersen til »Hollufgaard« og afhændede først 1755 Gaarden til sin Datter, Etatsraad Himmelstrups Enke, Sophie Iversdatter, der 1769, som Enke efter Stiftsamtmand Heinen, solgte den til Niels Kragh

Lange, senere til »Bøttigersholm« (»Hofmangave«), der igen solgte den 1771 til Krigsraad Laurids Schebye, som 1787 efterlod den til sin Søn Alexander S. Senere ejedes den af Etatsraad Hans Jørgen Hansen og Justitsraad Elias Møller til »Østrupgaard«. Denne solgte den 1809 til sin Broder N. Møller, i hvis Familie den blev, indtil den gik over til H. E. P., der ejede den indtil 1907.

Hovedbygningen, der er omgivet af Grave, og som forannævnt stammer fra 1620, blev 1789 ombygget næsten fra Grunden; den bestaar af en grundmuret Hovedfløj med Kvist og høj Kælder, hvis Mure er 1,1 m tykke, samt to ligeledes grundmurede Sidefløje. Den ældre Bygning havde to Stokværk og Taarne. Avlsbygningerne er opført efter Brand 1892¹³).

Efter et Aars Ophold paa Jagtejendommen »Abbeshult« ved Halmstad i Sverige købte Pontoppidan i 1909 »Reballegaard« i Søvind Sogn; 4 Tdr. Hartkorn. Af tidligere Ejere kan nævnes Baron Zytphen-Adeler, Greve Schimmelmänn (1885-1900) og Fr. H. v. Buchwald fra 1904.

Hovedbygningen er opført af Grundmur med Skifertag, høj Kælder, Taarn til Havesiden¹⁴).

Ved Verdenskrigens Udbrud i 1914 meldte P. sig frivilligt og gjorde som Sekondløjtnant i Würtembergske Dragonregiment Nr. 25 Dronning Olga hele Krigen med. Gjorde en Tid Tjeneste i Generalstaben, ligesom han var attacheret Kejser Wilhelms yngste Søn Prins Joachim. Ved Krigens Slutning var han stedfortrædende Kommandant.

I 1921 solgtes »Reballegaard«, hvorefter Familien flyttede til Heidelberg.

(Pr. J. K. II.) (L. F.) (H. F.) (B. Z. L. F.) (W. F. m. S.) (K. U.).

~ København, Frederiksk. ³⁰/₇, 1903 *Thora Camilla Elisabeth Katstrup*, * »Hellerup« (Fyn) ¹¹/₇, 1885, døbt Hellerup K. ¹³/₉. Datter af Godsejer *Rasmus Katstrup* til Risinge og *Eline Marie Josepha Wognsen*.

[Schlierbach, Heidelberg]. [3 Børn: Nr. 164, 165, 166].

164. **Erik Spend Pontoppidan** [(163) IX J a], * »Ørrittslevgaard« $^{11}/_3$ 1905, døbt Otterup K. $^{28}/_5$.
Lærte Landvæsen bl. a. paa »Risinge« og »Anhof«, indtil han i 1928 rejste til Argentina, hvor han stadig opholder sig.
[Bahia Blanca].
165. **Margarethe Pontoppidan** [(163) IX J b], * »Ørrittslevgaard« $^{14}/_1$ 1906, døbt Otterup K. $^{10}/_6$.
[Schlierbach, Heidelberg].
166. **Elsa Elisabeth Pontoppidan** [(163) IX J c], * »Reballegaard« $^{12}/_5$ 1909, hjemmedøbt s. D.
Uddannet som Sygeplejerske.
[Schlierbach, Heidelberg].
167. **Clara Marie Pontoppidan** [(161) VIII G c], * Hamborg $^{19}/_2$ 1882, døbt St. Martini, Bremen $^{18}/_9$; † Gross Meinsdorf (ved Eutin) $^4/_6$ 1919, begr. Hamborg, Ohlsdorfer Kgd. $^{10}/_6$.
~ Hamborg, St. Johannes K. $^8/_10$ 1904 *Edo Diekmann*, * Rangoon $^{24}/_{12}$ 1871, døbt Bremen $^{18}/_9$ 1872. Købmand i Hamborg. Boede gennem mange Aar i Bremen, og i Glasgow fra 1891. Var dernæst i Rangoon i Forretning (Ris) sammen med sine Brødre. Boede i London til 1911 og atter i Rangoon til 1914; under Krigen i London. Efter at have ejet en Gaard i Holsten flyttede D. til Amsterdam (1924—29) og bor nu i Hamborg. Søn af *Bernhard August Diekmann*, Bremen, og *Charlotte Rauschenberg*. Jfr. Nr. 162.
[Hamborg]. [3 Børn].
168. **Oluf Pontoppidan** [(161) VIII G d], * Hamborg $^{28}/_{12}$ 1883, døbt der $^{18}/_7$ 1884.
Efter fleraarig Købmandsuddannelse i England og U. S. A. indtraadte han i Firmaet »H. Pontoppidan og Co.«, hvori han er Associè siden 1908.
Aftjente sin Værnepligt 1903 og 04 i Ludwigsburg ved Würtembergske Dragonregiment Nr. 25 Dronning Olga og stod her under Verdenskrigen som Sekondløjtnant. Anvendes som Tolk over for engelske Krigsfanger.

(Pr. J. K. I og II).

~ Bremen, Remberti K. $16/_{11}$ 1909 *Lotte Marie Rauschenberg*, * Bremen $15/_{4}$ 1887, døbt der $25/_{9}$. Datter af Arkitekt *Friedrich Wilhelm Rauschenberg*, Bremen, og *Amalie Heine*.

[Hamborg].

[3 Børn: Nr. 169, 170, 171].

169. **Malte Pontoppidan** [(168) IX K a], * Hamborg $29/_{8}$ 1910, døbt der $16/_{11}$.

[Hamborg].

170. **Hedda Pontoppidan** [(168) IX K b], * Hamborg $23/_{4}$ 1912, døbt der $12/_{1}$.

[Hamborg].

171. **Ole Peter Pontoppidan** [(168) IX K c], * Hamborg $16/_{6}$ 1920, døbt der $14/_{8}$.

[Hamborg].

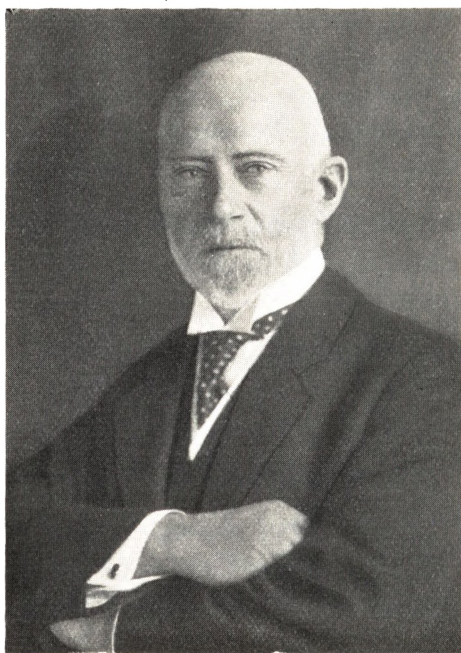
172. **Onse Marie Pontoppidan** [(159) VII E c], * Hamborg $10/_{6}$ 1850, døbt der $15/_{9}$; † Hellerup $3/_{8}$ 1918, begr. Aarhus $14/_{8}$.

~ Ormslev $12/_{8}$ 1875 *Alfred William Kieler*, * Nakskov $19/_{30}$ 1844, døbt der $9/_{4}$ 1845; † København $8/_{6}$ 1926, begr. Aarhus $16/_{6}$. Købmand i Libau fra 1881–1906. Direktør for Libau Oliefabrik. I Aarhus fra 1906–1911. Siden 1911 Privatier i Hellerup. Søn af Bestyrer og Medejer af Kjærs Mølles Klædefabrik, *Julius Eiler Joachim Kieler*, Aalborg, og *Valborg Marie Christine Kieler*. [5 Børn].

173. **Hendrik Pontoppidan** [(159) VII E d], * Hamborg $15/_{1}$ 1852, døbt der $29/_{2}$.

Indtraadte ganske ung som Lærling i »von Ewald & Pini, Hamborg«. Aftjente 1872 og 73 sin Værnepligt ved Wandsbek Husarregiment Nr. 15, Hagnborg, og fortsatte sin Handelsuddannelse bl. a. hos Westenholz i London og Gustav Amsinck i New York fra 1876–78 og knyttede Handelsforbindelser ved Rejser i Syd-Amerika. Blev 1880 Associè, men trak sig 1919 tilbage paa Grund af Svagelighed.

(R.*) 1908.

~ Hamborg $^{23}/_8$ 1880 *Anna Magdalena (Lenita) Wappäus*, * Cindad (Bolivia) $^{20}/_{12}$ 1853, døbt der $^5/_3$ 1854; † Hamborg $^{25}/_7$ 1930, begr. der, Ohlsdorfer Kgd. $^{28}/_7$. Datter af Købmand og Skibsreder *Adolp Heinrich Wappäus*, Hamborg, og *Evelina Prudenzia del Campo*.

[Hamborg.]

[4 Børn: Nr. 174, 175, 176, 182].

174. **Adolf Erik Pontoppidan** [(173) VIII H a], * Hamborg $^{18}/_7$ 1881, døbt der $^3/_{11}$; † Hamborg $^2/_{11}$ 1907, begr. der, Ohlsdorfer Kgd. $^5/_{11}$.

Havde fra Barnsben sin Livsvej banet ud fra det gamle Købmandshjem til lignende Gærning som Faderen og Farfaderen. Grosserer i Hamborg¹⁴).

~ Brooklyn (New York) $^{14}/_8$ 1907 *Ida de Wolff*, * Haderslev $^9/_8$ 1883. Datter af Købmand *Nicolai de Wolff*, New York, og *Johanne Dorothea Christiansen*.

[Hun ~ 2' 1917 *Carl Ahlers*, Grosserer i New Yersey].

175. **Lenita Pontoppidan** [(173) VIII H b], * Hamborg $^{22}/_5$ 1883, døbt der $^{21}/_8$.
Tog i 1902 og 03 fransk og engelsk »Faglærerindeeksamen« (Translatøreksamen) og er siden 1914 Lærerinde ved »Firgau Realskole« i Hamborg.
[Hamborg].
176. **Georg Harald Pontoppidan** [(173) VIII H c], * Hamborg $^{2}/_{10}$ 1884, døbt der $^8/_2$ 1885.
Studerede Geologi og blev i 1910 Dr. phil. fra Universitetet i München. 1911–12 i Transvaal og Rhodesia. Fra 1912 indtil Verdenskrigens Udbrud ansat under den hollandske Regering ved Minevæsenet paa Sumatra og Java. Blev under Krigen taget til Fange paa Østfronten og tilbragte 3 Aar i Rusland og Sibirien. Flygtede fra Fangenskabet og gik atter med paa tysk Side. Siden 1924 Associé i Handelshuset H. Pontoppidan og Co.«.
(P. J. K. II).
Har skrevet, se Side 299.
~ Hamborg, St. Petri K. $^{10}/_8$ 1920 *Margarethe Ida Antoinette Hasebroeck*, * Hamborg $^{21}/_{10}$ 1894, døbt der $^9/_{12}$. Datter af Professor, Dr. med. *Karl Hasebroeck*, Hamborg, og *Ida Sophie Friederike Caroline Giesler*.
[Hamborg]. [5 Børn: Nr. 177, 178, 179, 180, 181].
177. **Evelina Margrete Pontoppidan** [(176) IX L a], * Hamborg $^{20}/_5$ 1921, døbt der $^{22}/_{10}$.
[Hamborg].
178. **Helga Magdalene Pontoppidan** [(176) IX L b], * Hamborg $^{21}/_3$ 1923, døbt der $^9/_{10}$.
[Hamborg].
179. **Elisabeth Jacoba Pontoppidan** [(176) IX L c], * Hamborg $^{7}/_4$ 1925, døbt der $^2/_7$.
[Hamborg].
180. **Gabriele Wilhelma Pontoppidan** [(176) IX L d], * Hamborg $^{17}/_2$ 1927, døbt der $^4/_7$.
[Hamborg].

181. **Margarete Maria Pontoppidan** [(176) IX L e], * Hamborg $24/7$ 1930, døbt der $29/11$.

[Hamborg].

182. **Evelina Pontoppidan** [(173) VIII H d]. * Hamborg $2/1$ 1890, døbt der $12/5$.

Tog i 1911 Lærerindeeksamen og er siden da Lærerinde ved »Firgaus Realskole« i Hamborg. I 1922 bestaaet Eksamen ved »Hamborgs social-pædagogiske Institut«.

[Hamborg].

183. **Waldemar Pontoppidan** [(159) VII E e], * Hamborg $6/7$ 1853, døbt der $23/10$; † Hamborg $10/4$ 1854, begr. der, Hammer Kgd. $13/1$.

184. **Clara Pontoppidan** [(159) VII E f], * Hamborg $16/3$ 1855, døbt der $22/4$.

~ Hamborg $5/5$ 1877 *Karl Paul Felix Grädener*, * Kiel $22/10$ 1845; † København $12/4$ 1919, begr. der, Vestre Kgd. $17/4$. Bogholder i Hamborg; siden 1883 Direktør for Libau Oliefabrik. Østrig-ungarsk Konsul*). Søn af Komponist, Professor *Karl Georg Peter Grädener*, Hamborg, og *Wilhelmine Sack*.

[Hamborg].

185. **Waldemar Pontoppidan** [(159) VII E g], * Hamborg $10/7$ 1856, døbt der, St. Nicolai K. $12/11$.

Efter Skolegang i Hamborg lært Landvæsen i Danmark, bl. a. paa »Koldkærgaard«, 1872–76. Sidstnævnte Aar Landbrugskandidat og Ejer af »Thomasminde« og »Pedersminde« i Trige Sogn; 71 Tdr. Hartkorn.

»Thomasminde« blev 1838 sammenlagt af 2 Gaarde (17 Tdr. H.) og i 1842 og 45 forøget til 33 Tdr. H., i 1847 til 41 og 1866 til 48. Af Ejere skal nævnes Landvæsenkommissær J. Budtz, B. G. Kock, senere Branddirektør i Hjørring. I 1876 købtes den af W. Pontoppidan. Avlsbygningerne er nyopført efter Brand 1917. »Pedersminde«

*) Udgivet: „Meine Jugenderinnerungen“ (Libau 1920).

tilhørte 1828 Universitetsforvalter Henrik Møldrup, hvis Svigersøn R. L. Riis (senere til »Høgholt«) 1835 sammenlagde den med Gaarden »Stenalt«. Laur. Nyelands Enke solgte den i 1883 til W. P. til »Thomasminde«, der lagde den ind under denne Gaard¹⁵). P. solgte Ejendommen i 1920 og tog Ophold paa Frederiksberg.

~ København, St. Johannes K. ¹⁸/₁₀ 1877 *Ulla Matilde Lauritzen*, * Horsens ⁴/₁ 1853, døbt der, Vor Frelsers K. ²⁰/₅. Datter af Købmand *Lauritz Wilhelm Lauritzen*, Snaptun, og *Caroline Harrison*.

[København.] [6 Børn: Nr. 186, 187, 188, 193, 194, 195].

186. **Richard Pontoppidan** [(185) VIII J a], * »Thomasminde« ¹⁵/₁₁ 1879, døbt Trige K. ²⁸/₁₂.

Fra 15 Aars Alderen lært Handel i Indland og Udland, bl. a. i Hamborg og hos »Schröder og Schüler« i Bordeaux. Rekrut i Livgarden 1900. Opholder sig i Bordeaux siden 1907. Afdelingschef i den udenlandske Afdeling i Vinfirmaet »Robert Berend og Co.« siden 1921.

~ Bordeaux ¹¹/₄ 1931 *Paule Yvonne Jeanne Bayle*, * Gûitres (Gironde), Frankrig ¹⁵/₈ 1897. Datter af Direktør *Jean Bayle*, Gûitres, og *Agnès Sicot*.

[Bordeaux].

187. **Clara Pontoppidan** [(185) VIII J b], * »Thomasminde« ²⁷/₅ 1881, døbt Trige K. ¹²/₇.

Lært Sygepleje fra 1902 - 08. Siden 1910 ansat som Sygeplejerske ved Professor Christiansens Klinik.

[Hellerup].

188. **Hendrik Wilhelm Pontoppidan** [(185) VIII J c], * »Thomasminde« ¹⁶/₂ 1883, døbt Trige K. ²⁶/₃.

Lært Landvæsen fra 1899 - 1904. Landbrugskandidat 1904 og Bestyrer af »Thomasminde«, som han senere overtog og ejede til 1929, da han udvandrede til Canada. Repræsentant for »Danish Livestock Co. Lim«, Winnipeg. »Thomasminde« er nu udstykket.

~ Aarhus, Johannes K. $^{12}/_{10}$ 1907 *Kristine Aggerholm Müller*, * Aarhus $^{21}/_{12}$ 1882, døbt der, Domk. $^{22}/_{4}$ 1883. Datter af Overlærer *August Carl Louis Christof Müller*, Aarhus, og *Eline Marie Christine Nørlem*.

[Winnipeg, Canada]. [4 Børn: Nr. 189, 190, 191, 192].

189. **Hans Henning Pontoppidan** [(188) IX M a], * »Thomasminde« $^{30}/_{8}$ 1908, døbt Trige K. $^{11}/_{10}$.

Studeret i Mittweida i Sachsen fra 1927—31. Ingeniør. Siden 1931 ansat ved »Det Danske Petroleums A/S«.

[København].

190. **Agnete Pontoppidan** [(188) IX M b], * »Thomasminde« $^{31}/_{12}$ 1909, døbt Trige K. $^{16}/_{5}$ 1910.

~ Aarhus, Domk. $^{16}/_{2}$ 1928 *Jean René Henry Antoine Marie Gislain Amedé Boissevin*, * Bryssel $^{13}/_{1}$ 1902, døbt der s. D. Ejer af »Prinsenhoeve«, som han har bygget 1925. Søn af Bankier *Daniel Adolphe Boissevin*, Bryssel, og *Madelaine Antoinette Valerie Marie Guislaine Comtesse de Renesse*.

[1 Barn].

[Den Dolder].

191. **Kirsten Pontoppidan** [(188) IX M c], »Thomasminde« $^{10}/_{3}$ 1912, døbt Trige K. $^{19}/_{5}$.

[Winnipeg].

192. **Erik Waldemar Pontoppidan** [(188) IX M d], * »Thomasminde« $^{28}/_{10}$ 1914, hjemmedøbt $^{2}/_{1}$ 1915, fremstillet i Trige K. $^{23}/_{5}$.

[Winnipeg].

193. **Ellen Sophie Pontoppidan** [(185) VIII J d], * »Thomasminde« $^{13}/_{3}$ 1884, hjemmedøbt $^{17}/_{3}$, fremstillet i Trige K. $^{10}/_{7}$.

Fra 1911—25 ansat som Gymnastiklærerinde i Frøken Karen Kiær's Skole. Siden ved »Thorvaldsensskolen« paa Frederiksberg.

[København].

194. **Mary Christine Pontoppidan** [(185) VIII J e], * »Thomasminde« ²¹/₁₂ 1885, hjemmedøbt ¹⁰/₂ 1886, publiceret i Trige K. ¹⁴/₆.

[København].

195. **Hendrik Pontoppidan** [(185) VIII J f], * »Thomasminde« ¹⁶/₇ 1888, døbt Trige K. ⁷/₉.

Lært Handelen herhjemme og i Hamborg fra 1906—14. Siden dette Aar Prokurist paa Klaviaturfabriken »Tang Jensen«, København.

[København].

196. **Anna Margrethe Pontoppidan** [(159) VII E h], * Hamborg ³⁰/₆ 1857, døbt der ²¹/₁₀; † Hamborg ³⁰/₆ 1858, begr. der, Hammer Kgd. ³/₇.

197. **Alfred Pontoppidan** [(159) VII E i], * Hamborg ²/₁₁ 1859, døbt der ²²/₁ 1860.

Gik bl. a. i Skole i Hamborg og London og blev fra 1875—78 uddannet i praktisk Landbrug, Mejeribrug, Plantning m. m., bl. a. hos Scheel paa »Tvedegaard« og Götzsche paa »Lyngballe Gaard« under »Frijsenborg«. Landbrugs-kandidat 1880. Fortsatte i de følgende Aar, efter i 1881—82 at have aftjent sin Værnepligt ved Forplejningskorpset, en praktisk og alsidig Uddannelse bl. a. ved forstlige Studier i Skotland sammen med Dr. phil. C. M. Poulsen og i Hannover, hvorefter han overtog »Høgildgaard«. I 1885 overtog han tillige »Constantinsborg«.

Det lykkedes P. at føre sine Ejendomme frelst gennem de vanskelige Aar midt i Firserne og efter Krigen. Landbruget er i mønstergyldig Drift, og en Mængde Landmænd har faaet deres Uddannelse paa »Constantinsborg«. For Hedesagen har han arvet Faderens store Interesse, og han har haft den Glæde at se udstrakte smukke Skove vokse frem af Gaardenes Hedearealer.

Det gæstfri Hjem paa »Constantinsborg« er meget skattet af Slægt og Venner, og stor er den Hjælpsomhed, der er ydet derfra.

P. er meget kirkeligt og literært interesseret, og de gode Sprogkundskaber, han har erhvervet sig dels som Dreng og dels under sine Studieophold i Udlandet, giver ham let Adgang til at dyrke ogsaa megen fremmed Literatur¹⁶).

Af de Højstbeskattede indvalgt i Aarhus Amsraad 1905 og sad her Perioden ud, indtil 1910. Landvæsenskommissær

i Aarhus Amsraadsdistrikt. Medlem af Bestyrelsesraadet i »Det Kgl. Danske Landhusholdningsselskab« (1920), af Bestyrelsen for »Arbejdsgivernes Ulykkesforsikring«, Afd. Land- og Skovbrug. Medlem af »Ormslev Sogns Menighedsraad« og af Repræsentantskabet for »Det danske Hedeselskab«, for »Aarhus Privatbank« og for »Spare- og Laanekassen i Aarhus«. Endvidere Formand for Afløsning af Husmænds Pligtarbejde i Aarhus Amt og for Afløsning af Jagtretten i samme Amt.

(R.*) 1924.

~ Ormslev $\frac{8}{6}$ 1883 *Sophie Louise Scheel*, * »Tvedegaard« $\frac{27}{11}$ 1859, døbt Stubbekøbing K. $\frac{2}{6}$ 1860. Datter af Proprietær, Justitsraad *Ditlev Flindt Scheel* til »Tvedegaard« og *Ane Marie Halling*.

[3 Børn: Nr. 198, 199, 200].

[»Constantinsborg«, Ormslev].

198. **Clara Marie Pontoppidan** [(197) VIII K a], * »Constantinsborg« $\frac{2}{9}$ 1886, døbt Ormslev K. $\frac{29}{6}$.

[»Constantinsborg«, Ormslev].

199. **Ingeborg Augusta Pontoppidan** [(197) VIII K b], * »Constantinsborg« $\frac{5}{11}$ 1892, døbt Ormslev K. $\frac{22}{5}$ 1893.

~ Ormslev $\frac{18}{5}$ 1916 *Poul Friis-Thorsen*, * »Vestensborg« $\frac{28}{4}$ 1888, døbt Nykøbing F. $\frac{1}{6}$. Siden 1916 Ejer af »Christiansminde« og »Norup« paa Falster. Sekondløjtnant ved Gardehusarregimentet 1913. Søn af Godsejer *Carl Lang Thorsen* til »Vestensborg«, og *Marie Hansen*.

[»Christiansminde«, Nykøbing F.]

[3 Børn].

200. **Axel Constantin Pontoppidan** [(197) VIII K c], * »Constantinsborg« $\frac{20}{12}$ 1898, døbt Ormslev K. $\frac{3}{4}$ 1899.

Begyndte sin Landbrugsuddannelse paa »Constantinsborg« i 1915, som fortsattes og suppleredes med førstligt Arbejde paa »Høgildgaard«. Rekrut 1919 ved 11. Bataillon (Roskilde). Uddannet til Sekondløjtnant; som saadan gjort Tjeneste som Ordonnansofficer ved 7. Regiment (Fredericia). Siden 1922 Forvalter paa »Constantinsborg«.

~ Silkeborg $\frac{28}{12}$ 1928 *Elé Margrethe Grottum Hvalsøe*, * »Oxholm« $\frac{25}{2}$ 1904, døbt Øland K. $\frac{5}{6}$. Datter af Skovrider *Axel Hvalsøe*, Silkeborg, og *Petra Mønsted*.

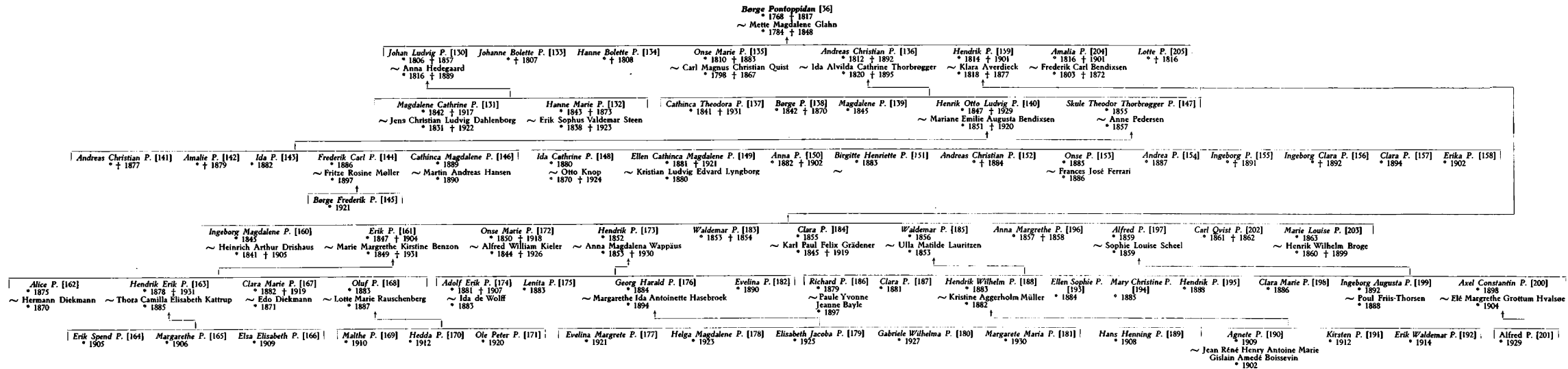
[»Constantinsborg«, Ormslev].

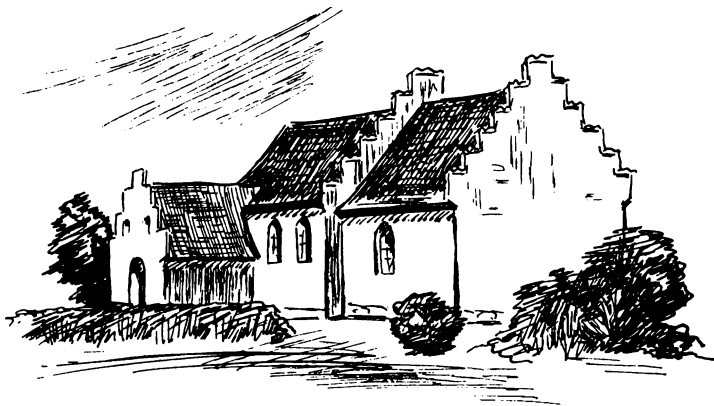
[1 Barn: Nr. 201].

201. **Alfred Pontoppidan** [(200) IX N a], * »Constantinsborg« $\frac{24}{10}$ 1929, døbt Ormslev K. $\frac{1}{12}$.

[»Constantinsborg«, Ormslev].

202. **Carl Qvist Pontoppidan** [(159) VII E j], * Hamborg $\frac{21}{9}$ 1861, døbt der $\frac{21}{4}$ 1862; † Hamborg $\frac{1}{7}$ 1862, begr. der, Hammer Kgd. $\frac{4}{7}$.
203. **Marie (Mary) Louise Pontoppidan** [(159) VII E k]. * Hamborg $\frac{5}{8}$ 1863, døbt der $\frac{24}{10}$.
 ~ Ormslev $\frac{10}{6}$ 1884 *Henrik Wilhelm Broge*, * Aarhus $\frac{23}{2}$ 1860. døbt der, Domk. $\frac{8}{7}$; † København $\frac{9}{2}$ 1899, begr. der, Assistens Kgd. $\frac{14}{2}$. Købmand og Grosserer i Aarhus, senere i København. Søn af Købmand *Hans Broge*, Aarhus, og *Inger Kirstine Brock*. [2 Børn].
 [»Katrinedale, Svinninge].
204. **Amalia Pontoppidan** [(36) VI A g], * Rær $\frac{7}{2}$ 1816, døbt der s. D.; † København $\frac{17}{2}$ 1901, begr. Thisted $\frac{27}{2}$.
 ~ Aalborg $\frac{7}{12}$ 1849 *Fredrik Carl Bendixsen*, * Randers $\frac{8}{5}$ 1803, hjemmedøbt $\frac{9}{5}$, fremstillet i K. $\frac{27}{5}$; † Thisted $\frac{29}{7}$ 1872, begr. der $\frac{3}{8}$. Tobaksfabrikant, Kgl. Strandingskommissær og Konsul i Thisted. (R.*) (Sp. I. K. 3) (F. F. M.I.). Søn af Raadmand, Herredsfoged og Justitsraad *Eske Bendixsen*, Randers, og *Marie Elisabeth de Fischer*.
 [Han ~ 1. *Mariane Emilie Augusta von Mehren*, * Helsingør $\frac{29}{6}$ 1809; † Thisted $\frac{27}{2}$ 1848, begr. der $\frac{4}{3}$. Datter af Købmand, Raadmand, Kaptajn *Andreas Carl von Mehren*, Helsingør, og *Nicoline Christine Weise*]. Jfr. Nr. 140.
 [3 Børn].
205. **Lotte Pontoppidan** [(36) VI A h], * — † Rær $\frac{7}{2}$ 1816, begr. der $\frac{25}{2}$.

D. Ørtinglinien.

39. **Jens [Kraft] Pontoppidan** [(34) V A e], * Sorø 1773, døbt der $\frac{9}{12}$; † Ørritslev $\frac{19}{12}$ 1828, begr. der $\frac{27}{12}$.

Skrev sig I. K. Pontoppidan¹⁾, og kaldtes Jens Kraft, hvilket Navn hans Slægt lige indtil Nutiden har troet, var hans Døbenavn.

Student fra Aalborg 1792; immatrikuleret $\frac{8}{11}$, cand. theol. 1795. Hører ved Aalborg Kathedralskole 1795, samtidig med at han i de følgende Aar indtil sin Præsteudnævnelse hyppig forrettede Gudstjeneste saavel i Budolfi Kirke, hvor Faderen var Stiftsprovst, som i Vor Frue Kirke²⁾. Sognepræst til Vang 1800, ordineret $\frac{27}{8}$, til Skjoldborg og Kallerup 1806 og $\frac{6}{12}$ 1820 til Ørting og Falling. Her virkede han til Foraaret 1824, hvorefter han trak sig tilbage til et lille Landsted »Venneboe« — Areal 32 Tdr. Land — mellem Horsens og Skanderborg.

P. var en begavet, elskværdig og kristeligsindet Mand, der gennem Aarene i sin Præstegerning røgtede sit Kald i Aand og Sandhed. Han førte sin Kirkebog omhyggeligt og skrev en fin og sirlig Haandskrift¹⁾.

Fra Skjoldborg har han det Lovord paa sig, at Menighederne i Skjoldborg—Kallerup elskede ham som en »nidkær Præst og begavet Taler«. Biskop A. Jansen skriver i Skjoldborg Kirkebog: „Ved Visitatsen den 5. Oktober 1808

prædikede Sognepræsten, Hr. Pontoppidan, over 1 Joh. 3,21 med god Orden og til sand Opbyggelse. Den gode Lærers Flid saavel i Kirkerne som Skolerne kjendtes til sand Glæde baade i den voxne og allerede confirmerede Ungdoms ønskelige Fremgang i sand Christendomskundskab og i Skoleungdommens Anbringelse til rigtig Indenadslæsning og til at gøre sig rigtig Forstand om, hvad den læste. Skjøn Orden fandtes i Embedets Protocoller og i de til Embedet henhørende Papirer m. m.« I senere Visitatsantegnelser udtales noget lignende. Af disse synes tillige at fremgaa, at det navnlig er Kirkefolkets Yngre, der møder ved Gudstjenesten, medens de Ældre savnes³⁾.

~ 1' Gudum ²⁷/₈ 1800 *Anne Dorothea Kirstine Obel*, * Gudum ¹¹/₉ 1772, døbt der ¹³/₉; † Vang ¹¹/₆ 1802. Datter af Sognepræst *Hans Jørgen Olsen Obel* til Gudum, Vorde og Seglflod og *Cecilie Bloch Jensdatter Brasch*. Jfr. Nr. 37.

[1 Barn: Nr. 206].

~ 2' Thisted ²⁴/₁₀ 1805 *Mariane Brøndlund*, * Thisted ¹³/₄ 1789, døbt der ¹⁴/₄; † Balle Præstegaard ⁹/₁₁ 1862 under et Ophold hos sin Søster *Margrethe*, gift med Sognepræst *Jacob Johan Laurberg* til Bredsten og Skibet. Datter af By- og Herredsfoged, Landeværnskaptajn *Kristian Brøndlund*, Thisted, og *Inger Sophia Fensholt*⁴⁾.

Havde altsaa P.s første Hustru været 1 Aar ældre end han, saa var den anden 16 Aar yngre. Hun var kun 16 Aar, da han ægtede hende, og hun overlevede ham i 35 Aar.

J. K. Pontoppidan har været en meget tungsindig Mand. Om det er dette, der har bevirket, at hans ganske unge Hustru har følt Trang til at adspredde sig uden for Hjemmet, eller om det er hendes for en Præstekone mindre klædelige Livsglæde og Letsind, der har fremkaldt Tung-sindet hos hendes Mand, lader sig næppe afgøre. Men ihvertfald var Hjemmet ikke lykkeligt. og ofte overlodes Børnene til sig selv. Saaledes erindrede Sønnen Odin sin Konfirmationsdag som en meget trist Dag, idet Moderen efter Gudstjenestens Ophør kørte bort til Bal, medens

Faderen lukkede sig inde i sit Studereværelse, saa at Sønnen paa denne sin Højtidsdag var henvist til Folkenes Selskab⁵). I sin korte Præstetid i Ørting har han sikkert været en skrøbelig Mand.

En af P.s endnu (1931) levende Sønnesønner udtaler om sin Bedstemoder, at hun ofte kom paa »Asgaard«, og at

hun var en livlig gammel Dame, som Børnene holdt meget af⁶). Gennem sit andet Ægteskab var P. bleven ret velhavende, hvilket kom flere af hans Slægtninge til Gode.

Af den, oprindeligt af 87 Bindingsværksfag bestaaende, straatækte Præstegaardsbygning⁷) staar nu kun en gammel Lade tilbage, der sammen med hundreedaarige Linde og Valnøddetræer minder om den Tid, P. virkede her. Det gamle Stuehus, som blev nedrevet omkring 60erne, og paa hvis Grund det nuværende er opført, laa tæt nord for Kirken, hvorfra Vejen da gik gennem en Port i Avlsbyg-

ningerne, langs disse og op til Stuehuset. Dette ligger ret højt i en ikke særlig stor Have, hvorfra der mod Syd er en vid Udsigt ud over Marker og Huse med Fendsten Sønderskov, »Gyllingnæs« og »Aakjær« Skove med Horsens Fjord i det Fjerne. Til Præstegaarden hørte dengang et Areal paa 70 Tdr. Land⁷).

Ørting Kirke*) er fra Sven Estridsøns Dage og blev 1891 forsynet med et rødt Taarn⁸).

[8 Børn: Nr. 207, 208, 248, 270, 272, 273, 274, 275].

206. **Onse Cecilie Marie Pontoppidan** [(39) VI B a], * Vang $\frac{23}{6}$ 1801, døbt der s. D.; † før Daabens Publikation, begr. der.

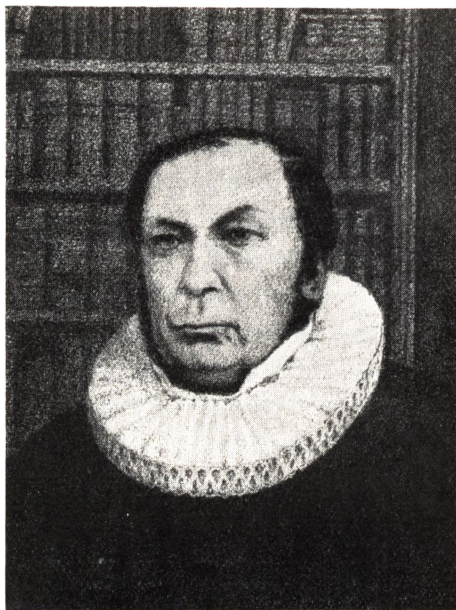
207. **Johan Christian Ludvig Pontoppidan** [(39) VI B b], * Skjoldborg $\frac{29}{3}$ 1807, døbt der $\frac{25}{6}$; † Horsens $\frac{3}{8}$ 1874, begr. der $\frac{5}{8}$.

Ludvig Pontoppidan var smuk og velvoksen af Ydre med store Hornbriller. Han blev i 1831 cand. pharm. og var senere Provisor paa Horsens Apotek; han var en dygtig Pharmaceut. Efter at have giftet sig blev han Købmand i Horsens, men Forretningen vilde ikke gaa, og han opgav den. Overtog derpaa Traktørstedet »Carolinelund« ved Horsens.

*) Vignet Side 117.

~ Tamdrup $^{11}/_{11}$ 1840 *Hansine Marie Frederikke Hasselbalch*, * »Tamdrup Bisgaard« $^{12}/_{11}$ 1806; † Horsens $^{8}/_{5}$ 1875, begr. der $^{13}/_{5}$. Datter af Proprietær *Steen Hasselbalch* til »Tamdrup Bisgaard« og »Marienborg«, og *Johanne Marie Kruse*.

208. **Adrian Brøndlund Pontoppidan** [(39) VI B c], *Skjoldborg $^{16}/_{4}$ 1808, døbt der $^{4}/_{8}$; † Hyllested $^{15}/_{1}$ 1870, begr. der $^{21}/_{1}$.

Opdraget i Morfaderen, Byfoged *Brøndlunds* Hjem i Thisted. Student fra Horsens 1828, cand. theol. 1834. Pers. Kapellan for Carlstrup og Carslunde fra 1835 1837, dernæst ligeledes Kapellan for Kattrup, Ørritslev og Tolstrup. Res. Kapellan for samme Menigheder 1839 efter Indstilling af Baron Jens Carl Krag-Juel-Vind-Arenfeldt og endelig Sognepræst til Guldager 1847, indsat af Provst Tobiesen, Tolstrup; 1858 kaldet til Sognepræst til Hyllested og Rosmus — til sin Død. Var fra 1859 Formand i Hyllested og Rosmus Sogneraad⁹).

Det var egentlig ikke Lyst, der havde drevet Adrian Pontoppidan til det theologiske Studium, men uden at blive spurgt, betragtede han det som en given Ting at følge Slægtstraditionen.

P. var en tavs, alvorlig og tungsindig Natur, der gik op i sin Gerning med megen Nidkærlighed; han var værdig af Fremtræden og hjærtensgod; en jævn god Prædikant, nærmest af den højkirkelige Retning. Var meget flittig til at aflægge Hus- og Sygebesøg, ligesom han var en god Raadgiver for de mange Sognebørn, der gerne søgte ham, naar det kneb. Han var al sin Tid meget maadeholden, streng i sin Livsopfattelse og i Bedømmelsen af sig selv. En udmærket Familiefader, der selv gav sine Børn den første Undervisning og siden holdt dem i lærd Skole, ved Universitet og Handelsskole. Paa gammeldags Vis drev han selv sin Præstegaardsjord, som interesserede ham meget. I de Aar han fik Lov at udøve sin stille Virksomhed i Hyllested-Rosmus, førte han et stort og meget gæstfrit Hus. Omgangskredsen var de større Proprietærgaarde paa Eggen samt Hofjægermester Mourier-Petersens paa »Rugaard«, til hvis Familie der var knyttet et varmt Venskab. I øvrigt dyrkede man ikke dengang Selskabeligheden som nu; Afstandene var for store. P. var en stor Elsker af Naturen, og var ved Siden af sine kirkelige Interesser stærkt skov- og hedeinteresseret, ligesom han var et ivrigt Medlem af »Det Kgl. Nordiske Oldskrift Selskab«. I politisk Henseende var han nationalliberal i Modsætning til Broderen paa »Ørbækgaard«, der var meget konservativ. I Hyllested Præstegaard elskede man Frederik VII — paa »Ørbækgaard« dyrkede man Christian IX. Døden kom ret pludseligt og uventet, efter et kort Sygeleje, paadraget under et Sygebesøg. Fra Hyllested flyttede Familien derefter til København⁵⁾.

Paa Pastor Pontoppidans Grav er rejst en høj Granitsten med hvid Marmortavle, og Indskriften er følgende:

Elsket
og
savnet.

Under denne Gravhøj hviler
A. B. Pontoppidan.
født 16. April 1808.
død 15. Januar 1870.

I 12 Aar Hyllested og Rosmus
Sognes nidkjære Sjælesørger.

Math. 5,9.

Sognebeboerne rejste dette Minde.

~ 1' Ikast ¹⁹/₅ 1842 *Marie Christine Kolbye*, * Snebjerg
1822, hjemmedøbt ²⁷/₄; † Ørritslev ¹⁴/₇ 1843, begr. der ¹⁹/₇.
Datter af Proprietær *Kristian Jeppe Kolbye* til »Nygaard«
og *Magdalene Brølund*. [1 Barn: Nr. 209].

~ 2' Nysted ²³/₉ 1847 *Jensine Sophia Elisabeth Stürup*,
* »Dollerupgaard« ¹⁴/₁ 1818, døbt Skanderup K. ¹⁷/₉; † Had-
sund, under et Ophold hos Sønnen *Chr. B. P.*, ¹/₉ 1879,
begr. Vive ⁶/₉. Datter af Told- og Konsumptionsinspektør
Jens Wilhelm Stürup, Sølund, senere Nysted, tidligere Ejer
af »Dollerupgaard«, og *Sophia Dorthea Busch*.

[5 Børn: Nr. 215, 231, 236, 237, 247].

209. **Marius Kolbye Pontoppidan** [(208) VII F a], * Ørritslev
¹³/₇ 1843, døbt der ¹⁹/₇; † Nørlund (ved Aalborg) ¹⁵/₄ 1886,
begr. Falslev ²⁰/₄.

Lærte Landvæsen paa »Skaarupgaard« og senere hos
Onklen paa »Ørbækgaard«. Meldte sig frivillig ved Aspi-
rantskolen paa Landkadetakademiet i Marts 1864 og afgik
i Juni s. A. til Aarø's Strejfkorps¹⁰). Efter Krigen Forvalter
paa »Schildenseje«, indtil han i 1868 købte »Neder Ran-
drup« i Gassum Sogn, Randers Amt. 8 Tdr. Hartkorn;
282 Tdr. Land. Hovedbygningen er opført af Grundmur;
Avlsbygningerne er bygget dels af Kampesten, dels af
Bindingsværk. Stor Tørvefabrikation.

P. var en dygtig Landmand, der passede sin Bedrift
godt. Han solgte imidlertid Gaarden efter Hustruens Død,

rejste til Tyskland for at lære Fotografering og boede senere indtil sin Død¹¹) i Nærheden af Mariager.

~ Falslev ¹¹/₉ 1868 *Almine Andersen Glenstrup*, * „Ballegaard« ²⁶/₃ 1841, døbt Falslev K. ³¹/₅; † »Neder Randrup« ¹⁹/₁₁ 1878, begr. Falslev ²⁵/₁₁. Datter af Proprietær *Anders Johansen Glenstrup* til »Ballegaard« og *Johanne Marie Jensen*. [4 Børn: Nr. 210, 211, 213, 214].

210. **Christine Marie Pontoppidan** [(209) VIII L a], * »Neder Randrup« ¹/₇ 1869, døbt Gassum K. ²⁷/₅; † Brønderup ²⁰/₁₁ 1906, begr. Hjørring, St. Cathrine Kgd. ²⁴/₁₁.

Kom efter Moderens Død som Plejebarn i Huset hos Konsulinde Sorvad i Mariager sammen med Søsteren, *Johanne Marie*.

~ Mariager ¹⁷/₂ 1891 *Frederik Nielsen*, * »Øster Brønderup« ¹³/₈ 1864, døbt Hjørring, St. Olai K. ⁵/₁₀. Ejer af »Øster Brønderup«, senere Hotelejer i Frederikshavn og siden 1928 Ejer af Café »Nord Vest« i København. — Søn af Proprietær *Caspar Josva Nielsen* til »Øster Brønderup«, og *Mariane Dorthea Sørensen*.

[København].

[2 Børn].

211. **Anders Adrian Pontoppidan** [(209) VIII L b], * »Neder Randrup« ²⁷/₁ 1871, døbt Gassum K. ²⁶/₃; † Horsens ²⁹/₁₀ 1926, begr. der ³/₁₁.

Kom efter Moderens Død som Plejebarn i Huset hos Enkefru Rasbech »Nørlanggaard«, sammen med Broderen, *Sophus Ludvig*. Blev uddannet til Mekaniker og var fra 1896 – 1906 Maskinfabrikant i Randers, senere ansat hos Svogeren, Købmand Lauritzen i Horsens.

Han var et elskværdigt, stille og flittigt Menneske, dygtig til sit Fag¹²).

~ Gerlev ²⁷/₁ 1896 *Karen Apollone Regine Wrang*, * Stenderup ²⁸/₂ 1869, døbt ²⁸/₃. Datter af Muremester *Severin Wrang*, Stenderup, og *Johanne Rasmussen*.

[Horsens].

[1 Barn: Nr. 212].

212. **Marie Johanne Pontoppidan** [(211) IX O a], * Horsens $4/7$ 1909, døbt der, Vor Frelzers K. $12/9$.

Siden 1930 ansat i »Horsens Andelsmejeri«.

[Horsens].

213. **Johanne Marie Pontoppidan** [(209) VIII L c], * »Neder Randrup« $4/4$ 1873, døbt Gassum $1/6$; † Horsens $26/8$ 1926, begr. der $30/8$.

Kom efter Moderens Død som Plejebarn i Huset hos Konsulinde Sorvad i Mariager sammen med Søsteren, *Christine Marie*.

~ Mariager $16/3$ 1901 *Christian Alfred Lauritzen*, * København $4/7$ 1870, døbt der, St. Johannes K. $8/8$. Købmand i Horsens siden 1893. — Søn af Fuldmægtig i Hof- og Stadsretten *Finn Magnussen Lauritzen*, København, og *Karen Taftenberg Houmann*.

[Horsens].

[3 Børn].

214. **Sophus Ludvig Pontoppidan** [(209) VIII L d], * »Neder Randrup« $14/9$ 1874, døbt Gassum $25/10$.

Kom efter Moderens Død som Plejebarn i Huset hos Enkefru Rasbech, »Nørlanggaard«, sammen med Broderen, *Anders Adrian*. Realeksamen fra »Herlufsholm«. I Handelslære bl. a. hos Købmand, Konsul Sorvad i Mariager. Farbroderen, Konsul *Sophus P.*, tog sig senere af ham. Rejste i 1905 til Winnipeg i Canada med Ansættelse i »American Tobacco Comp.«; siden 1908 engelsk Undersaat. Har boet i St. Francisco som Hovmester. Nuværende Opholdssted ukendt¹¹).

215. **Christian Brøndlund Pontoppidan** [(208) VII F b], * Guldager $9/11$ 1849, døbt der $15/1$ 1850; † Vedum $9/10$ 1897, begr. Vive $13/10$.

Student fra Aarhus 1868, cand. med. 1875. Praktiserende Læge i Gudhjem paa Bornholm 1875—77, derefter i Hadsund og fra 1882 i Vedum til sin Død.

Christian P. var en udmærket begavet, dygtig og samvittighedsfuld Læge, der havde en meget betydelig Praksis paa sin Egn, hvor han hurtigt blev almindelig afholdt baade som Læge og som Kollega. Efter hans og hans anden Hustrus nogenlunde samtidige Død opløstes Hjemmet, og alle Børnene sendtes ud i den vide Verden¹³).

~ 1' København ¹³/₁₂ 1874 *Gytha Catharina Dorothea Ørum*, * Foldingbro ²⁵/₁ 1848, hjemmedøbt ³⁰/₁; † Hadsund ¹⁸/₈ 1878, begr. Vive ²²/₈. Datter af Toldkontrolør *Erik Frederik Ørum*, København, og *Polly Nissen*.

[1 Barn: Nr. 216].

~ 2' Hadsund ⁷/₆ 1883 *Bolette Elvira Gjerløv*, * Silkeborg ³⁰/₁₂ 1857, hjemmedøbt ³/₂ 1858; † Kjøbenhavn ²⁴/₆ 1898, begr. der, Vestre Kgd. ¹/₇. Datter af Blikkenslagermester *Johan Nicolaj Gjerløv*, Aalborg, og *Cathrine Dorthea Jacobsen*.

[7 Børn: Nr. 217, 218, 219, 220, 221, 227, 230].

216. **Aage Volmer Adrian Frederik Pontoppidan** [(215) VIII M a], * Hadsund ³⁰/₁₁ 1877, hjemmedøbt ²⁶/₄ 1878, fremstillet i Kirken ²⁸/₆; † Helsingør ¹⁴/₂ 1903, begr. der, St. Olai K. ²⁰/₂.

I Købmandslære i Hadsund, hvor han blev tre Aar efter Læretiden. Kommis i Helsingør.

Deltog som frivillig i den græsk-tyrkiske Krig 1897 og i Boerkrigen 1899—1902, hvor han paadrog sig en Klimatsygdom. Døde pludseligt¹⁴).

217. **Ingeborg Sophie Pontoppidan** [(215) VIII M b], * Visborg ²³/₈ 1884, døbt der ⁶/₉; † Visborg ¹¹/₉ s. A., begr. Vive ¹⁶/₉.

218. **Harriet Sophie Pontoppidan** [(215) M c], * Hadsund ¹⁴/₇ 1885, døbt Visborg K. ²⁶/₉.

~ Hadsund ³⁰/₅ 1925 *Carl Viggo Severin Nordfang*, * Aarhus ²⁶/₃ 1881, hjemmedøbt ⁹/₁ 1882.

Siden 1931 Ejer af »Nordfangs Litografiske Anstalt« i Aarhus. Søn af Fabrikant *Julius Andersen*, Aarhus, og *Anne Marie Christiansen*.

[Aarhus].

219. **Einar Pontoppidan** [(215) VIII M d], * Hadsund $\frac{3}{7}$ 1886, hjemmedøbt $\frac{11}{7}$, fremstillet i Visborg K. $\frac{2}{1}$ 1887.

Uddannet til Landmand. Gaet paa »Malling Landbrugs-skole«. Kontrolassistent. Siden 1922 Husejer og Ejendoms-mægler i Visborg.

[Visborg].

220. **Gerda Pontoppidan** [(215) VIII M e], * Hadsund $\frac{26}{10}$ 1887, hjemmedøbt $\frac{13}{11}$; † Hadsund $\frac{20}{12}$ 1908, begr. Vive $\frac{24}{12}$.

Var allerede syg, da hun tog Lærerindeeksamen i 1908. Virkede ikke som Lærerinde, men havde en Kontorplads i København indtil sin Død.

221. **Erik Pontoppidan** [(215) VIII M f], * Hadsund $\frac{21}{1}$ 1889, døbt Visborg K. $\frac{6}{3}$.

Uddannet som Landmand og ejet »Søllested Nygaard« paa Fyen fra 1919—23. 46 Tdr. Land. Har siden 1927 Ansættelse paa Hornbecks Fabrik i Hadsund.

~ Vive $\frac{13}{4}$ 1913 *Karen Rasmussen*, * Nakke $\frac{22}{2}$ 1890, døbt Tanderup K. $\frac{27}{4}$. Datter af Gaardejer *Niels Rasmussen*, Nakke, og *Maren Jensen*.

[Hadsund]. [5 Børn: Nr. 222, 223, 224, 225, 226].

222. **Magna Pontoppidan** [(221) IX P a], * Nakke $\frac{22}{10}$ 1912, døbt Tanderup K. $\frac{24}{2}$ 1913.

[København].

223. **Christian Pontoppidan** [(221) IX P b), * Vive $\frac{1}{5}$ 1915, døbt der $\frac{16}{8}$.

Landvæsenselev.

[Visborggaard, Hadsund].

224. **Knud Børge Pontoppidan** [(221) IX P c], * Vive $\frac{1}{8}$ 1917, døbt der $\frac{21}{10}$.
[Hadsund].
225. **Erna Eugènia Pontoppidan** [(221) IX P d], * Vive $\frac{29}{8}$ 1919, døbt der $\frac{18}{1}$ 1920.
[Hadsund].
226. **Gerda Pontoppidan** [(221) IX P e], * Hadsund $\frac{17}{3}$ 1926, døbt der $\frac{18}{7}$.
[Hadsund].
227. **Børge Pontoppidan** [(215) VIII M g], * Visborg $\frac{4}{10}$ 1890. døbt der $\frac{7}{10}$.
Fra 5-Aars Alderen opdraget hos sin Farbroder, Provst J. V. P., 1906—12 ansat i Postvæsenet; gik derfra over til Handelen. Siden 1920 Medindehaver af Fabriken »Fiona« i Hedehusene. Grosserer 1927.
~ København, Raadhuset $\frac{23}{5}$ 1916 *Gudrun Jacobson*, * København $\frac{23}{3}$ 1895. Datter af Professor, Dr. med., *Daniel Eduard Jacobson*, København, og *Mariane Fridericia*.
[København]. [2 Børn: Nr. 228, 229].
228. **Kirsten Sigrid Pontoppidan** [(227) IX Q a], * Frederiksberg $\frac{4}{4}$ 1918, døbt der, St. Markus K. $\frac{20}{6}$.
[København].
229. **Erling Daniel Vilhelm Pontoppidan** [(227) IX Q b], * Frederiksberg $\frac{7}{2}$ 1922, døbt der, St. Markus K. $\frac{22}{3}$.
[København].
230. **Ebba Pontoppidan** [(215) VIII M h], * Veddum $\frac{6}{12}$ 1896, hjemmedøbt $\frac{8}{12}$.
Adopteret af Kaptajn i Hæren *Carl Johan Vilhelm Rimestad*, Odense, senere Holte og København, og *Laura Abeline Vilhelmine Satterup*.

Student København (Ingrid Jespersen) 1915, cand. phil.
 Ansat under Magistraten.

~ København, Luthers K., $16/4$ 1917 *Søren Jensen Tønder*, * Birkelev, Vodder $8/12$ 1893, hjemmedøbt $2/1$ 1894, fremstillet i Vodder K. $4/2$. Cand. phil., Opdagelsesbetjent i Københavns Politi. Deltaget i Verdenskrigen; saaret. Søn af Rentier, Amsraadsmedlem *Peter Tønder*, Vodder, og *Andrea Sofie Pouline Schmidt*. Ægteskabet opløst.

[København].

[1 Barn].

231. **Jens Vilhelm Pontoppidan** [(208) VII F c], * Guldager $6/8$ 1851, døbt der $12/10$; † Himmelev $29/12$ 1912, begr. der $4/1$ 1913.

Student fra Aarhus 1869, cand. theol. 1875. Aftjente Værnepligten ved Forplejningskorpset. Pers. Kapellan i Skørpinge og Faardrup 1876. Ordineret $4/10$ s. A. I Stillinge 1877. Sognepræst til Simested og Thestrup 1883 og

fra 1888 til Hoislev, Dommerby og Lundø. Siden 1898 indtil sin Død Sognepræst til Himmelev og Roskilde adelige Jomfrukloster.

1889 Provst for Fjends Herred. Formand i »Historisk Forening«, Roskilde. Formand for »Himmelev Sygeplejeforening«, for »Himmelev Hjælpekasse« og Værgeraadet. (R.*) 1898.

Paa Pontoppidans Kiste blev der den $\frac{4}{1}$ 1913 nedlagt en Sølvegekrans, paa hvis Baand er indgraveret Navnene paa de jyske Kirkesogne, hvor Jens Vilhelm Pontoppidan ca. 20 Aar før sin Død havde været Sognepræst. En Deputation derovre fra lagde selv Kransen paa hans Baare — et Bevis paa, at de Baand, der havde været knyttet mellem ham og hans gamle Sognebørn, ikke var brudt trods Aarene, der var gaaet.

Provst Pontoppidan skildres af dem, der kendte ham, som en Mand, der i det indre og ydre i høj Grad var sammenstemt. Han var en smuk Mand, ikke let tilnærmelig, lidt melankolsk, men mildt dømmende — og sjældent dømmende. Godt begavet og kundskabsrig; kirkeligt stod han Højkirken nærmest.

Som Prædikant var han klar med en Understrøm af Varme; som Provst kendt for sin administrative Dygtighed. Af sit Kald som Præst var han optaget som maaske faa. »Den Dag, jeg ikke har været omkring i mit Sogn, har jeg ingen god Samvittighed om Aftenen«, sagde han engang. Stillingen som Klosterpræst ved Roskilde adelige Jomfrukloster omfattede han med stor Kærlighed — og igennem de fjorten Aar, han var knyttet til Klosterets lille Menighed, skabte han sig et Navn, der endnu lever blandt de faa, der er tilbage fra de Dage. Da han døde, blev »han mindet med Tak«, skriver en af de gamle Klosterfrøkner om ham. »Med Glæde mindes de af os, der endnu lever her paa Klostret, de Dage, da Pontoppidan med stor Inderlighed og Klarhed forkyndte Evangeliet om Guds store Kærlighed — den Provst Pontoppidan ikke kunde tale

varmt nok om. Man følte, hvor levende hans Tro var — følte, at den var ham uundværlig, og hans Maal var, at vi alle skulde eje denne hans faste Tro, og leve i den. At det Maal var naaet for ham selv, det forstod man.«

Paa hans Grav er rejst en Sten med følgende Inskription:

Provst J. V. Pontoppidan, R. af Dbg.
Sognepræst til Himmelev og Roskilde
adelige Jomfrukloster.
f. 1. August 1851 - d. 29. Dec. 1912.

»Frelseren er mig en Hyrde god,
hos ham skal jeg intet fatte«.

Menighedens Kærlighed
rejste ham dette Minde.¹⁵⁾

~ Aarhus Domk. ³¹/₈ 1877 *Christine Frederikke Seve-
rine Langballe*, * Aarhus ¹/₁₀ 1851, døbt der, Frue K. ²⁶/₁₁.
Datter af Prokurator, Branddirektør og Kæmner *Andreas
Langballe*, Aarhus, og *Marie Caroline Mørk*.

[3 Børn: Nr. 232, 233, 234].

232. **Paul Adrian Andreas Pontoppidan** [(231) VIII N a], * Stil-
linge ¹²/₁₂ 1878, hjemmedøbt ²⁶/₁₂; † Aarhus ³/₉ 1879, begr.
der, Domk. ⁷/₉.

233. **Marie Sophie Pontoppidan** [(231) VIII N b], * Stillinge ¹⁴/₆
1880, døbt der ⁴/₇.

~ Frederiksberg K. ⁹/₁ 1916 *Lars Christoffer Gjersdahl*,
* Himmelev ¹/₈ 1881, døbt der ²³/₉. Ejer af »Karlslundegaard« siden 1915. Søn af Gaardejer *Anders Larsen*, »Vibe-
holm«, Himmelev, og *Bodil Larsen*. [2 Børn].

[»Karlslundegaard«, Taastrup]

234. **Erik Adrian Andreas Pontoppidan** [(231) VIII N c], * Stil-
linge ⁶/₅ 1882, døbt der ¹¹/₆.

Student fra Roskilde 1901, cand. phil. Efter Ophold i England, Amerika, Norge og Sverige blev han i 1916 Disponent i Jern- og Staal-Firmaet »Chr. C. Rahr og Co.«, København. 1928 Kgl. Translatør i Engelsk.

~ 1' Oslo, Trefoldigheds K. $\frac{2}{9}$ 1911 *Martha Frederikke Frithjof-Pedersen*, * Christianssand $\frac{29}{9}$ 1887, døbt der, Domk. $\frac{4}{11}$. Datter af Fabrikejer *Petter Frithjof-Pedersen*, Bergen, og *Anne Marie Pedersen*. Ægteskabet opløst.

[1 Barn: Nr. 235].

[Hun ~ 2' Raadhuset, København $\frac{7}{10}$ 1924 *Valdemar Heiberg*, * Gjedsted $\frac{24}{12}$ 1885, hjemmedøbt $\frac{4}{2}$ 1886, fremstillet i Kirken $\frac{10}{5}$. Grosserer i København. Søn af Præst ved det Kgl. Døvtstummeinstitut, *Frederik Heiberg*, København, og *Fanny Gammetoft*].

~ 2' København, Citadelsk. $\frac{7}{5}$ 1925 *Thyra Gudrun Sand*, * København $\frac{28}{7}$ 1899, døbt der, St. Jacobs K. $\frac{8}{9}$. Datter af Oberst *Mads Jensen Sand*, København, og *Caroline Elise Charlotte Jensen*.

[København].

235. **Anne Marie Pontoppidan** [(234) IX R a], * Frederiksberg $\frac{7}{7}$ 1918, døbt der, Frederiksberg K. $\frac{4}{8}$.

[København].

236. **Sophie Charlotte Pontoppidan** [(208) VII F d], * Guldager $\frac{17}{5}$ 1853, døbt der $\frac{25}{7}$.

~ København, St. Johannes K. $\frac{5}{9}$ 1877 *Nicolaus Jacob Schaarup*, * København $\frac{10}{5}$ 1851, døbt der, Holmens K. $\frac{14}{7}$; † Øster Brønderslev $\frac{22}{6}$ 1915, begr. der $\frac{28}{6}$. Cand. theol. 1876. S. A. pers. Kapellan i Hvalsø og Farløse. 1880 Sognepræst til Sønder Omme og Houen. 1885 til Torslev og Lendum. 1900—15 til Øster Brønderslev og Hallund. Søn af Sognepræst *Andreas Gomme Schaarup* til Lime og *Petrine Olavia Blichfeldt*. [9 Børn].

[Aalborg].

237. **Sophus Theodor Adrian Pontoppidan** [(208) VII F e],
 * Guldager $17/4$ 1856, døbt der $22/6$; † Frederiksberg $4/6$ 1929,
 begr. der, Frederiksberg Kgd. $9/6$.

Efter at have gennemgaaet »Grüners Handelsakademi«
 blev han, 15 Aar gammel, ansat hos »Sthyr og Kjær«, i
 hvilket Firma han arbejdede sig op til Seniorchef. Var i

nogle Aar, fra 1876—79, i London hos »M. R. Meyer og Co.«; blev Prokurist, og da Firmaet i 1919 overgik til Aktieselskab, blev han sammen med den noget yngre Direktør Ehrhardt, Selskabets Direktør. Tre Aar før sin Død trak han sig tilbage. Gennem en Række Aar var han Konsul for Venezuela.

Sophus P. havde et usædvanligt godt og anset Købmandsnavn, der i høj Grad kom hans gamle Firma til Gode. Han var en særpræget og karakterstærk Personlighed — melankolsk ligesom Faderen og Bedstefaderen — en Køb-

mand af den gode, gammeldags Type; den første, der mødte om Morgenen paa Kontoret og i Reglen den sidste, der gik derfra. Han var i Forholdet til sin Familie og sit Hjem den omhyggelige, men meget bestemte Familiefader, godgørende og hjælpsom mod Slægt og Venner — i høj Grad en gæstfri Mand.

Som Udtryk for sin Stands Anerkendelse af ham blev der betroet ham en lang Række Tillidsmandater. Han har saaledes været Medlem af næsten alle Branchens Voldgiftsudvalg og i mange Aar Bestyrelsesmedlem i »Foreningen af Kolonialgrossister«, som ved hans Fratræden udnævnte ham til Æresmedlem¹⁶).

~ Frederiksberg K. $21/3$ 1883 *Juana Eleonora Stürup*, * Nysted $28/10$ 1857, døbt der $30/12$; † Bagsværd $30/9$ 1929, begr. Frederiksberg Kgd. $5/10$. Datter af dansk Generalkonsul i Venezuela og senere, fra 1877 Konsul for Venezuela, Folketingsmand, Apoteker *Julius Peter Adam Stürup*, København, og *Elisabeth Byrsting*.

[7 Børn: Nr. 238, 239, 240, 241, 244, 245, 246].

238. **Elisabet Sophie Pontoppidan** [(237) VIII O a], * København $21/12$ 1883, døbt der, Mathæus K. $1/2$ 1884.

~ Frederiksberg, St. Markus K. $5/6$ 1909 *Ferdinand Ludwig Heinrich Wilhelm Münzenberger*, * Israelsdorf (ved Lübeck) $26/8$ 1880, døbt der $3/10$. Grosserer. Deltaget i Verdenskrigen 1914 19. (Pr. J. K. II). Søn af Arkitekt *Ferdinand Münzenberger*, Lybeck, og *Maria Sophie Magdalene Stürup*.

[København].

[2 Børn].

239. **Rigmor Juana Maria Pontoppidan** [(237) VIII O b], * København $22/2$ 1885, døbt der, Mathæus K. $10/5$; † Frederiksberg $4/2$ 1920, begr. der, Frederiksberg Kgd. $10/2$.

240. **En Søn** (udøbt) [(237) VIII O c], * København $25/10$ 1887; † København $4/12$ s. A., begr. Frederiksberg Kgd. $9/12$.

241. **Børge Adrian Julius Pontoppidan** [(237) VIII O d], * Frederiksberg $17/2$ 1889, døbt der, Frederiksberg K. $7/4$
 Uddannet som Handelsmand og gik i 1908 over i Bankvirksomhed. Ansat i »Københavns Handelsbank«; siden 1929 som Fuldmægtig.
 ~ Frederiksberg K. $28/8$ 1917 *Marie Dorthea Gram*, * Frederiksberg $10/2$ 1895, hjemmedøbt $13/4$, fremstillet i Frederiksberg K. $7/7$. Datter af Forsikringsraadsformand, Dr. phil. *Jørgen Pedersen Gram*, København, og *Dorthe Marie Sørensen*. [2 Børn: Nr. 242, 243].
 [København].
242. **Jørgen Sophus Adrian Pontoppidan** [(241) IX S a], * Frederiksberg $3/10$ 1924, døbt der, Frederiksberg K. $7/12$.
 [København].
243. **Rigmor Agnete Marie Pontoppidan** [(241) IX S b], * Frederiksberg $21/8$ 1928, døbt der, Frederiksberg K. $4/11$.
 [København].
244. **Knud Harald Pontoppidan** [(237) VIII O e], * Frederiksberg $4/9$ 1890, hjemmedøbt $14/9$, fremstillet i Frederiksberg K. $12/7$ 1891.
 Begyndte i Boghandlerfaget, men brød af og rejste i 1911 til Argentina som Mejerist. Leder af et argentinsk Firma »Armando, Roggero og Co.«. I 1930 tog han atter Ophold i Danmark.
 ~ Frederiksberg K. $28/2$ 1931 *Ebba Wejbye Hartfelt*, * Holbæk $19/2$ 1905, døbt der $21/5$. Datter af Toldforvalter *August Martin Victor Hartfelt*, Ærøskøbing, og *Michala Anna Sofie Petersen*.
 [København].
245. **Sigrid Thora Charlotte Pontoppidan** [(237) VIII O f], * Frederiksberg $17/6$ 1894, døbt der, Frederiksberg K. $5/8$; † Frederiksberg $15/12$ 1894, begr. der, Frederiksberg Kgd. $18/12$.

246. **Ingrid Thora Charlotte Pontoppidan** [(237) VIII O g],
* Frederiksberg ²⁰/₄ 1896, døbt der, Frederiksberg K. ⁵/₇;
† Frederiksberg ⁸/₈ 1904, begr. der, Frederiksberg Kgd. ¹⁴/₈.
247. **Mariane Pontoppidan** [(208) VII F f], * † 1859.
248. **Odin Pontoppidan** [(39) VI B d], * Skjoldborg ²⁰/₁₀ 1809,
døbt der ¹³/₁₂; † »Jonstrup« ²²/₇ 1895, begr. København,
Garnisons Kgd. ²⁹/₇.

Da hans Fader flyttede fra Ørting til »Venneboe«, kom O. P., der dengang var 14 Aar gammel, til »Serridslevgaard« for at lære Landvæsen¹). Han forpagtede senere »Nebelgaard« og »Leegaardslyst« ved Horsens og købte i 1843 tre Bøndergaarde i Ginnerup Sogn, som han drev samlet og byggede op under Navnet »Asgaard«; 25 Tdr. Hartkorn. I 1857 begik han imidlertid sit Livs store Fejltagelse, idet han af Kammerjunker, Ritmester v. Lytzen købte Hovedgaarden »Ørbækgaard« i Ørum Sogn; 36 Tdr.

Hartkorn, 674 Tdr. Land Ager, 90 Eng, 20 Mose og Kær, 53 Plantage og Have, 155 Hede samt 400 Tdr. Land Arvefæstegods i Ramten Hede¹⁷).

Gaardens Historie gaar langt tilbage i Tiden; af dens Ejere skal nævnes Henning Podebusk, hvis Enke, Fru Kirstine Falk, før 1442 pantsatte den til Bisp Birge Ulrik Stuke i Aarhus. Ejedes endvidere af Otto Nielsen Rosencrantz til »Bjørnholm« og Diderik Quitzow samt af Rigsraad Jørgen Friis (1598) og hans Søn, Iver Friis (1601-03); men 13 Aar senere solgte Erik Rantzau den med »Gammel Mølle« o. a. til Rigmarsk Hr. Jørgen Skeel, hvis Enke, Jytte Brok, ejede den 1638, og efter hende Sønnen, Christen Skeel. 1725 lagdes den ind under Grevskabet »Skeel«. Efter dettes Nedlæggelse blev Ø., efter Bevilling af 1811, delvis udstykket og har derefter bl. a. tilhørt Ritmester Jac. Benzon til Stamhuset af samme Navn, Holger Ingerslev og v. Lytzen, der som ovenfor nævnt solgte den til O. Pontopidan.

Krisen 1857 kom: »Asgaard« maatte sælges for mindre end ventet, og fra nu af var der økonomiske Sorger til Huse. Med stor Dygtighed og Energi kæmpede O. P., men forgæves. Kapitalmangel samt en for stærk Vedhængen ved en Driftsmaade, der i 50'erne ansaas for den rette, gjorde Forholdene paa »Ørbækgaard« stadig vanskeligere. De lette Jorder led under forskellige Tørkeperioder, og i 1885 maatte »Ørbækgaard« gaa til Auktion, hvorefter Ægteparret tog Ophold i København⁶).

Senere er »Ørbækgaard« gaaet fra Ejer til Ejer og siden 1921 helt udstykket til Statshusmandsbrug.

Hovedbygningerne, der er opført i forrige Aarhundrede, er af Grundmur i et Stokværk, omgivet af en stor og smuk Have og to Beplantninger. Af Udbygningerne staar endnu den 51 m lange Lade af Bindingsværk -- opført 1728 af Greve Christen Skeel til »Skeel«, hvis Navnetræk og Aars-tal findes over Porten¹⁸*)).

*) Paa »Gl. Estrup« findes blandt Riddersalens Gobeliner et af »Ørbækgaard«.

Odin Pontoppidan var en meget dygtig Landmand og meget anset paa sin Egn. Var — blandt mange offentlige Hverv — Medlem af Randers Amtsraad fra 1851–56 og Formand for Ørum-Ginnerup Sogneraad i over 25 Aar. Han var med sine udprægede Hesteinteresser medtil (1859) at danne »Foreningen til den ædle Hesteavl's Fremme«. Han tog ivrig Del i Datidens Politik og var som Djurslands øvrige Herremænd ivrig Højremand med stærk Tilknytning til Estrup¹²).

~ Væhr ⁵/₁₀ 1838 *Maria Charlotte Kristiane Krebs*, * København ²⁸/₁ 1811, døbt der, Garnisons K. ¹⁰/₂; † København ¹⁰/₆ 1901, begr. der, Garnisons Kgd. ¹⁴/₆. Datter af Kaptajn ved Jydske Skarpskytterkorps, senere Major og Landinspektør *Peter Ludvig Krebs*, Horsens, og *Manon Linde*. [3 Børn: Nr. 249, 267, 269].

249. **Jens Kraft Peter Ludvig Pontoppidan** [(248) VII G a], * Nebel ²²/₁₁ 1841, døbt der ²³/₂ 1842.

Landkadet 1858; som saadan tillagdes der ham, efter de da gældende Kongelige Anordninger, et „von“ foran Efternavnet. Sekondløjtnant ved 19. Bataillon (Nyborg) 1860; laa under Krigen med denne ved Dannevirkestillingen og fulgte den (nu kaldet 19. Regiment) under Retræten; var i Fredericia under denne Fæstnings Cernering og Bombardement. Gennemgaaet »Den Kongelige Militære Højskole« og »Officersskolen«s ældste Klasses Stabsafdeling. Premierløjtnant 1867, i Generalstaben fra 1871–75 som Adjutant ved 1. Generalkommando hos General Scharffenberg. Under Lejrsamlingen ved Hald i 1874 Adjutant hos Kronprins Frederik, der var Lejrdivisionschef. 1877–79 tjenstgørende i Krigsministeriets 1. Kontor. Kaptajn 1878, Kompagnichef først i Nyborg, senere i Helsingør. Stabschef ved 1. Sjællandske Brigade 1885–90. Oberstløjtnant og Chef for 1. Bataillon (Kbhvn.) 1890–93; forsat til Livgarden som Chef for dennes Forstærkningsbataillon. 1897 Oberst og Chef for

6. Regiment (Odense). 1899 til Raadighed for 2. Generalkommando (Aarhus). Afsked 1901.

Overværet en større Troppesamling i Frankrig i 1880. Tjenesterejse til Frankrig, Belgien og Holland i 1889. Lærer i Krigskunst paa »Officersskolen« 1886–97. Attacheret Hs. Maj. Kong Oscar af Sverige-Norge 1894 ved Kronprins Frederiks og Kronprinsesse Louises Sølvbryllup.

Boede fra 1899 paa »Moesgaard« ved Aarhus, indtil han i 1901 flyttede til Helsingør. Købte i 1904 en Landejendom paa ca. 14 Tdr. Land i Tikjøb Sogn, opførte nye Bygninger og kaldte den »Brobyhus«; han drev den med faglig Dygtighed, indtil han i 1919 solgte den og bosatte sig i Taastrup.

Har altid været en overmaade flittig, klart og logisk tænkende Mand med mange Interesser. Hans usædvanlige Hukommelse er bl. a. kommet den seneste Tids historiske Forskning angaaende vor sidste Krig tilgode. Han har Soldatens stridbare Sind, der ofte har skabt Vanskeligheder omkring ham¹⁹⁾.

Kammerherre 1894.

(R.*) 1884 (D. M.) 1892 (K.¹) 1931 (E. M. 2) (S. V. 3¹) (F. Æ. L. 5) (R. St. Stan. 2²) (S. Sv. 2²).

Fører i Signetet Forbogstaverne L. P.

Har udgivet, se Side 301.

[Taastrup].

~ Nyborg ¹¹/₂ 1873 *Frederikke Henriette Suhr*, * Nyborg ²⁹/₅ 1852, døbt der ³⁰/₈; † Taastrup ¹⁹/₂ 1925, begr. København, Garnisons Kgd. ²⁴/₂. Datter af Købmand, Konsul *Rasmus Suhr*, Nyborg, og *Anne Cathrine Clausen*.

Se Side 233.

[8 Børn: Nr. 250, 255, 256, 259, 260, 261, 264, 265].

250. **Rasmus Oluf Pontoppidan** [(249) VIII P a], * Citadellet Frederikshavn (Kbhvn) ²¹/₂ 1874, døbt der ²¹/₄.

Rekrut i Livgarden; i Trop med Prins Jean af Orléans, den senere Hertug af Guise; Elev i »Officersskolen«s næst-

ældste Klasse 1894—96. Sekondløjtnant ved 3. Dragonregiment (Aarhus) 1896, Premierløjtnant s. A. Gennemgaaet »Ride- og Beslagskolen« 1900—02. Adjutant hos Ryttergeneralen, Generalmajor Hegermann-Lindencrone, 1903 - 07. Ritmester og Eskadronschef ved 3. Dragonregiment 1910. Chef for »Rideskolen« 1914—23. Under Verdenskrigen Afsnitskommandør (Lunderskov) ved »Detachementet mod

Fredericia«. Oberstløjtnant 1918 — tjenstgørende ved Gardehusarregimentet; siden 1926 Chef for dette. Oberst 1930. Deltog i »Olympiske Spelen« i Stockholm 1912. Attache-ret en Deputation under Oberst Nybläus fra Kgl. svenske Livregiments Husarer ved Christian IX.s Bisættelse i 1906 og Hs. Kgl. Højhed Prins Carl af Sverige ved Enkedronning Louises Bisættelse i 1926.

Oluf Pontoppidan hører til vore første Ryttere. Han er en udpræget Terrainrytter, der fra ganske ung til langt

op i Aarene har deltaget i Væddeløb og Konkurrencer og hjemført talrige Præmier, hvoriblandt »Kongens Ærespræmie« fire Gange. Dels gennem Udarbejdelsen af den i Hæren nugældende Rideinstruktion (1917), dels som Chef for »Rideskolen«, har P. bragt dansk Ridning ind i det Spor, som nu følges overalt²⁰). Han har været Dommer ved skandinaviske Concours hippiques og har i mange Aar været Formand for »Sportsrideklubben« i København samt paa Ridesportens Omraade været Medarbejder ved »Salmonsens Leksikon« og »Berlingske Tidende«.

Kammerherre 1930.

(R.*) 1919 (D. M.) 1923.

(S. Sv. 3²) (S. O. M. V) (Sv. V. 2²) (B. L. 3).

~ Aarhus, Domk. ¹⁹/₅ 1899 *Elna Leschly*, * Aarhus ⁹/₁₀ 1877, døbt der, Domk. ¹⁶/₁₂. Datter af Generalløjtnant *Maurits Leschly*, Aarhus, og *Julie Sophie Neergaard*.

[København].

[4 Børn: Nr. 251, 252, 253, 254].

251. **Svend Erik Pontoppidan** [(250) IX T a], * Frederiksberg ³/₁₁ 1900, døbt København, Garnisons K. ²¹/₁₂.

Student fra Universitetet 1919. Frivillig Lærling og Søkadet 1919—22. Søøjtnant II 1923, Søøjtnant I siden 1924. Undervandsbaadschef siden 1928; deltog som saadan i 1930 i Togt til Østersøen med Besøg i Polen og i 1931 i Togt til Norge. Attacheret Chefen for en fransk Flaadeafdeling 1924. Gennemgaaet Søværnets Officersskole 1926—28.

(F. A. D. 5) (Po. P. R. 5).

~ i Huset (København; Pastor Rothe) ²⁰/₃ 1928 *Gerda Margrethe Pontoppidan*, født *Poulsen*, * København ²⁹/₃ 1896, døbt der, St. Jacobs K. ²²/₁₀. Datter af Læge, tidligere Ejer af »Danstruplund« *Olaf Eduard Poulsen*, København, og *Frederikke Charlotte Adolphine Nielsine Juul* af Villestrup.

[Hun ~ I' København, Holmens K. ¹⁸/₁₀ 1913 Ritmester *Børge Dines Pontoppidan*. Jfr. Nr. 265].

[København].

252. **Anna Else Pontoppidan** [(250) IX T b], * Aarhus $\frac{4}{4}$ 1903, døbt der, Domk. $\frac{28}{5}$.
Siden 1930 Hofdame hos Hds. Maj. Dronning Alexandrine. Overordentlig Stiftsdame i Vallø.
[København].
253. **Erik Oluf Pontoppidan** [(250) IX T c], * Klampenborg $\frac{7}{5}$ 1906, døbt Ordrup K. $\frac{27}{6}$.
Student Frederiksberg (Hjorth og Otterstrøm) 1924, cand. jur. 1930. Først ansat i Skattedepartementet under Finansministeriet, senere (1931) Fuldmægtig hos Overretssagfører Kjeld Rørdam.
[København].
254. **Aage Axel Pontoppidan** [(250) IX T d], * Aarhus $\frac{24}{11}$ 1908, døbt der, Domk. $\frac{6}{3}$ 1909.
Student Frederiksberg (Hjorth og Otterstrøm) 1927. Frivillig Lærling og Søkadetaspirant s. A. Søkadet 1928. Søløjtnant II 1931.
[København].
255. **Onse Marie Pontoppidan** [(249) VIII P b], * København $\frac{28}{2}$ 1876, døbt der, Citadelsk. $\frac{30}{4}$.
~ Maarslet $\frac{22}{11}$ 1900 *August Villads Bech*, * »Valdemarskilde« $\frac{14}{7}$ 1873, døbt Ottestrup K. $\frac{29}{8}$. Cand. polit. 1897. Forpagter af »Knudsrød« 1900-05 og »Brorupgaard« til 1909. Siden d. A. Ejer af »Valdbygaard«, »Brorup« og »Knudsrød« m. m. Hofjægermester. 1921 Direktør i »Den Suhrske Stiftelse«. Formand indtil 1929 for »Sorø Amts Landøkonomiske Selskab«. Søn af Hofjægermester *Jørgen Peter Bech*, Valdbygaard m. m. og *Caroline Charlotte Suhr*.
[Valdbygaard, Slagelse]. [2 Børn].
256. **Svend Harald Pontoppidan** [(249) VIII P c], * København $\frac{10}{10}$ 1877, døbt der, Citadelsk. $\frac{9}{12}$.
Rekrut i Livgarden 1897. »Sekondløjtnantsskolen for

Fodfolket« paa Kronborg 1897—98. Sekondløjtnant 1898. »Officersskolen«s næstældste Klasse 1898—1900. Premierløjtnant ved 1. Regiment (Citadellet Frederikshavn, Kbhvn) 1900. Gennemgaaet »Gymnastikskolen« 1902—04 og »Skydeskolen for Haandvaaben« 1906—07. Inspektionsofficer paa »Officersskolen« 1910—11. Adjutant ved 15. Bataillon hos Oberstløjtnant E. O. N. Castonier og E. Holten-Nielsen 1911—13. Kaptajn og Kompagnichef ved 6. Bataillon (Viborg) 1913—16, ved 19. Bataillon (Vordingborg) fra 1916—21. Under Verdenskrigen en Tid Detachementskommandør i Bramminge. Kompagnichef ved 18. Bataillon (Kronborg) 1921—23. Chef for 3. Bataillons Korporalskole (Næstved) 1918—19.

Traadte ved Gennemførelsen af »Hærloven af 1922«, der bevirkede store Indskrænkninger, bl. a. ophævedes Regimentet paa Kronborg, efter Ansøgning med Ventepenge ud af Hærens Linie og samtidig ind i Reserven, hvor han 1924 ansattes som Kompagnichef ved 27. Bataillon (Fredericia) og 1931 udnævntes til Oberstløjtnant og Chef for 12. Bataillon (Fredericia).

Fra 1921 til 1931 Lærer ved Teknisk Skole, først i Helsingør, derefter paa Frederiksberg.

Attacheret i 1904 Hs. Kejserlige Højhed Kronprins Wilhelm af Tyskland under dennes Besøg ved Hoffet i Anledning af Kong Christian IX.s Fødselsdag.

Kammerjunker 1909.

(R.*) 1923 (Pr. R. Ø. 4).

~ København, Citadelsk. $^{15}/_{10}$ 1910 *Guðrun Winge*, født *Hein*, * København $^{16}/_{11}$ 1880, hjemmedøbt $^2/_1$ 1881, fremstillet i Vor Frue K. $^8/_7$. Datter af Kreditforeningsdirektør, Overretssagfører *Adolph Christian Frederik Hein*, København, og *Laura Henriette Jensen*.

[Fredericia og København].

[2 Børn: Nr. 257, 258].

257. **Palle Bent Pontoppidan** [(256) IX U a], * København $^7/_12$ 1912, døbt der, Citadelsk. $^{19}/_1$ 1913.

Student København (Ø. Borgerdydskole) 1931. Stud. jur.
[København].

258. **Erik Svend Pontoppidan** [(256) IX U b], * Viborg $7/7$ 1914, hjemmedøbt $2/8$, fremstillet i Viborg Domk. $11/10$.
1930 i Handelslære i Taastrup.
[Taastrup].

259. **Knud Valdemar Pontoppidan** [(249) VIII P d], * Nyborg $27/1$ 1879, døbt der $4/4$; † Nyborg $9/6$ 1879, begr. der $13/6$.

260. **Georg Henri Pontoppidan** [(249) VIII P e], * Nyborg $17/9$ 1880, døbt der $3/11$.

Uddannet som Landmand siden 18 Aars Alderen. Gen-
nemgaaet »Malling Landbrugsskole« 1900–01. Købte »Gar-
dysgaard« ved Raageleje 1909.

»Gardysgaard« er et gammelt Arvefæste under Søborg
Slots Krongods. Direktør W. Norrie, der ejede Gaarden
fra 1906–09, lod opføre nuværende Stuehus. Areal 60
Tdr. Land. Solgte »Gardysgaard« 1925 og har siden boet
i Græsted, beskæftiget med Forsikringsvirksomhed m. m.
Fører i Signetet Forbogstaverne G. P.

~ Helsingør, St. Olai K. $11/4$ 1912 *Karen Louise Bech*,
* Frederikshavn $18/5$ 1886, døbt der $20/6$. Datter af Havne-
ingeniør *Carl Frederik Bech*, Helsingør, og *Helga Friede-
richsen*.

[Græsted].

261. **Axel Erik Pontoppidan** [(249) VIII P f], * Helsingør $28/7$ 1882, døbt der, Kronborg Slotsk. $24/9$.

~ Rekrut ved Livgardens 1. Kompagni (»Kongens Kom-
pagni«). »Sekondløjtnantskolen for Fodfolket« paa Kron-
borg 1900–01. Sekondløjtnant 1901 ved 3. Bataillon
(Kronborg). »Officersskolen«s yngste og næstældste Klasse
1901–03 og 1903–05. Premierløjtnant ved 5. Regiment
(Nyborg) 1905. Forsat til Livgarden 1907. Adjutant ved

Livgarden hos Oberst T. Freiesleben 1915—16. Kompagnichef ved 14. Bataillon (Slagelse) 1916—20, siden 1917 som Kaptajn. Atter i Livgarden fra 1920; som Chef for 1. Kompagni siden 1925. Under Verdenskrigen bl. a. paa Grænsenvagt Syd for Ribe.

Deltog med Livgarden i Genforeningsfesten paa Dybbøl 1920. Vinder af »Kong Christian X' Ærespræmie for Skydning i Livgarden« 1911—12.

Kammerjunker 1908.

(R.*) 1924 (F. E. N. 4) (R. St. St. 3) (N. St. O. 3²) (Gr. Fr. 5) (S. Sv. 3²) (M. S. Gr. 3) (N. O. N. 4) (Fi. H. R. 3¹) (B. L. 5).

Militær-Personalhistorisk Medarbejder ved »Nationaltidende« 1922 - 26, ved »Berlingske Tidende« siden 1927.

Fører i Signetet Forbogstaverne A. E. P.

~ København, Frihavns K. ¹²/₂ 1919 *Olga Malvina* Baronesse *Bille Brahe*, * København ²⁷/₈ 1890, døbt der, Trinitatis K. ²²/₉. Datter af Hovedkasserer, cand. polit. *Adam Vilhelm* Baron *Bille Brahe*, København, og *Marie Elisabeth Malvina Wilhelmine Anastasia* Comtesse *Moltke*.

[Klampenborg].

[2 Børn: Nr. 262, 263].

262. **Henrik Oluf Vilhelm Joachim Pontoppidan** [(261) IX V a], * Slagelse ²⁰/₁₁ 1919, døbt der, St. Mikkels K. ⁴/₁ 1920.

[Klampenborg].

263. **Ove Carl Jens Kraft Pontoppidan** [(261) IX V b], * Klampenborg ³⁰/₁ 1924, døbt Skovshoved K. ²⁷/₃.

[Klampenborg].

264. **Ove Odin Pontoppidan** [(249) VIII P g], * København ²⁰/₃ 1887, døbt der, Citadelsk. ²⁰/₅; † København ²⁸/₅ 1916, begr. Frederiksberg, Vestre Kgd. ⁵/₆.

Student fra Helsingør 1905. Rekrut ved 18. Bataillon (Kronborg) 1906. »Officersskolen«s næstældste Klasse 1906—08. Sekondløjtnant ved 3. Dragonregiment (Aarhus)

1908, s. A. Premierløjtnant. 1911 Adjutant hos Ryttergeneralen, Generalmajor H. Castenschiold.

Ove Pontoppidan var en ivrig Dyrker af al Slags Hestesport og vandt mange Sejre i Væddeløb og andre Konkurrencer. Han døde pludselig, faa Dage før han skulde have holdt Bryllup. General Castenschiold omtaler kort efter Dødsfaldet sin Adjutant paa følgende Maade i et Brev til hans Fader:

» -- -- Det er et virkeligt Tab, Rytteriet har lidt ved Ove Pontoppidans Død, og store Forhaabninger er nu bristet. Thi sjælden har saa mange gode militære Egenskaber været samlet paa een Haand, parret med en saa glødende Begejstring for sit Kald, og sjælden har nogen i saa kort Tid naaet saa langt. Han stillede store Krav til andre og til Livet — kan hænde nu og da for store -- men han stillede saavist ogsaa store Krav til sig selv. Derfor naaede han at blive ikke blot den lovende unge Officer, men var en endog meget dygtig Officer, som allerede har ydet en værdifuld Indsats i Vaabnets Tjeneste. Der er kun en Mening om ham. For os alle staar han som den retlinede, ridderlige og mandige Karakter, som den loyale og elskværdige Kammerat og som Kavalleriofficeren fra Top til Taa. Og saaledes vil hans Minde blive bevaret i Rytteriet.

Ære være hans Minde« —²¹⁾

Kammerater har sat en Sten paa hans Grav.

265. **Børge Dines Pontoppidan** [(249) VIII P h], * København ^{17/1} 1891, døbt der, Citadelsk. ^{3/4}.

Student fra Helsingør 1908. Rekrut ved 18. Bataillon (Kronborg) 1909. »Officersskolen«s næstældste Klasse 1909 —11. Premierløjtnant ved 4. Dragonregiment (Næstved). Adjutant hos Obersterne O. Moltke, C. G. Garde-Jørgensen og H. Rørdam 1913 - 18. Forsat til Gardehusarregimentet 1918. Gennemgaaet ekstraordinært taktisk Kursus (Generalstabs Kursus) ved »Officersskolen« 1919 -20. Ritmester 1920. Chef for 4. Dragonregiments 1. Eskadron

1920 – 22. Atter til Husarerne og Chef for Regimentets 3. Eskadron fra 1922—23; for 2. Eskadron 1923—26. Siden da Kompagnichef ved Trainafdelingen (Kbhvn).

Har hyppig deltaget i Væddeløb og Ridekonkurrencer og bl. a. 2 Gange vundet Danmarksmesterskabet i Ridebanespringning.

Kammerjunker 1920.

(R.*) 1930 (N. O. N. 4).

~ 1' København, Holmens K. $18/10$ 1913 *Gerda Margrethe Poulsen*, * København $29/8$ 1896, døbt der, St. Jacobs K. $22/10$, Datter af Læge, tidligere Ejer af »Danstruplund«, *Olaf Eduard Poulsen* og *Frederikke Charlotte Adolphine Nielsine Juel* af Villestrup. Ægteskabet opløst. Jfr. Nr. 251.

[1 Barn: Nr. 266].

~ 2' København, St. Jacobs K. $16/11$ 1929 *Regitze Octavia Catharina Baronesse Haxthausen*, * Jægerspris $13/2$ 1904, døbt Draaby K. $25/6$. Datter af Forstkandidat *Maximilian Frederik Baron Haxthausen*, Jægerspris, og *Ellen Strøm*.

[København].

266. **Preben Erik Juel Pontoppidan** [(265) IX a], * Næstved $21/1$, 1916, døbt der, St. Peters K. $8/6$.

[København].

267. **Thor Herman Conrad Marius Pontoppidan** [(248) VII G b], * »Asgaard« $3/8$ 1843, døbt Ginnerup K. $3/9$.

Lærte Landvæsen fra 1859 paa »Ørbækgaard« hos sin Fader. Indtraadte 1863 frivillig som Aspirant paa »Reserve-officersskolen« paa Landkadetakademiet, hvorfra han afgik til Hæren efter Dybbøls Fald. Ansat ved 19. Regiment ved samme Kompagni som sin Broder og gjorde Resten af Krigen med, hvorefter han fortsatte ved Landvæsenet. I Juli 1864 indstillede Regimentet Officersaspirant P., som »paa Grund af rosværdigt Forhold saavel i som udenfor Tjenesten og efter hans Anlæg er skikket til at indtræde som Officer i Armeen«, til Forfremmelse til Reserveoffi-

cer²²). Sekondløjtnant ved 19. Bataillon 1867—68. Lejren ved Hald 1868 og 70. Købte sidstnævnte Aar af sin Fader 180 Tdr. Land Ager og 20 Tdr. Land Eng, som han kaldte »Thrudvang«; opførte Stuehus og Avlsbygninger af Kampesten.

Thor P. følte sig allerede fra 23-Aars Alderen stærkt draget af Pastor Vilhelm Beck i Ørum og fulgte denne til Ørslev efter at have bortforpagtet »Thrudvang«. Solgte Gaarden 1882. Boede først 3—4 Aar hos Becks, senere endnu et Aar. Volontør i »Bethesda« fra 1883—86; ansat i »Statistisk Bureau« 1886—94. Overtog Januar 1895 Forretningsførelsen for »Kirkelig Forening for indre Mission i Danmark«, (Sortimentsboghandel, Forlagsvirksomhed og Kolportage af gudelige Skrifter). Siden 1915 boet i Snekkersten paa »Villa Thrudvang«.

Karakter som Kaptajn 1890.

(R.*) 1920 (E. M. II).

~ i Huset (København; Pastor Axel Beck) $\frac{8}{5}$ 1906
Marie Ottilie Grüner, * Kolding $\frac{15}{2}$ 1877, hjemmedøbt $\frac{1}{8}$.
 Datter af Højesteretssagfører *Frederik Vilhelm Grüner*,
 København, og *Henriette Ottilie Kralund*.

[Snekkersten].

[1 Barn: Nr. 268].

268. **Onse Marie Pontoppidan** [(267) VIII Q a]. * Frederiksberg $\frac{28}{1}$ 1911, døbt der, Frederiksberg K. $\frac{8}{1}$.

[Snekkersten].

269. **Onse Marie Pontoppidan** [(248) VII G c]. * Asgaard $\frac{29}{8}$ 1846, døbt Ginnerup K. $\frac{7}{10}$; † »Jonstrup« $\frac{28}{2}$ 1910, begr. København, Garnisons Kgd. $\frac{7}{3}$.

~ Ørum $\frac{19}{9}$ 1883 *Michael Christian Castberg*, * Aalborg $\frac{1}{11}$ 1857, døbt der, Budolfi K. $\frac{30}{1}$ 1858. Forvalter og indtil 1885 Forpagter af »Ørbækgaard«; indtil 1911 Forpagter og Økonom paa »Jonstrup Seminarium«. Fra 1903 27 ansat i Generaldirektoratet for Postvæsenet. Søn af

Militærlæge, senere Distriktslæge *Ole Tycho Didrik Castberg*, Saltum, og *Josepha Marie Kjerulff*. [2 Børn].

[Han ~ 2' i Huset (Frederiksberg; Stiftsprovst Hoffmeyer) $^{20}/_4$ 1912 *Johanne Elisabeth Madelung*, * Sandager $^{24}/_6$ 1881, døbt der $^{7}/_8$. Datter af Sognepræst *Johan Georg Madelung* til Sandager og Holevad og *Fanny Emma Haraldta v. Benzon*].

270. **Carl Pontoppidan** [(39) VI B e], * Skjoldborg $^{15}/_{11}$ 1810, døbt der $^{1}/_3$ 1811; † ved Horsens $^{30}/_5$ 1874.

Handelsuddannelse. Købmand i Horsens. Ejede en Tid »Frydenslund« ved Skanderborg, men fortsatte senere som Manufakturhandler i Horsens.

Carl Pontoppidan var Typen paa en dygtig og energisk Købmand⁷).

~ $^{23}/_5$ 1836 *Ida Ane Arence Kjerrumgaard*, * København $^{1}/_{12}$ 1811; † København $^{3}/_{10}$ 1883, begr. der, Holmens Kgd. $^{10}/_{10}$. Datter af Guldsmedemester *Mauritz Kjerrumgaard*, København, og *Anna Kirstine Engelman*.

[1 Barn: Nr. 271].

271. **Jens Kraft Pontoppidan** [(270) VII H a], * Horsens $^{31}/_3$ 1837, døbt der $^{30}/_6$; † Aarhus $^{10}/_4$ 1910, begr. Ølsted $^{18}/_{10}$.

Lærte som ung Landvæsen, men havde meget ringe Evner. Da hans Moder blev Enke, flyttede han med hende til København, hvor de havde en lille Manufakturhandel. Levede efter Moderens Død en tarvelig Tilværelse som Gartner først i Grundfør og senere i Ølsted. Efterlod uventet en Del sammensparede Penge⁶).

272. **Andreas Pontoppidan** [(39) VI B f], * Skjoldborg $^{8}/_1$ 1813, døbt 4. Søndag efter Paaske; † Skjoldborg $^{21}/_4$ 1815, begr. der $^{27}/_4$.

273. **Ida Sophie Pontoppidan** [(39) VI B g], * Skjoldborg $^{25}/_2$ 1815, døbt der $^{2}/_7$; † Kongens Lyngby $^{11}/_8$ 1875, begr. der $^{16}/_8$.

Opdraget hos Moderens Søster, der var gift med Amtsprovst Schmidt i Væhr. Fulgte hende efter Præstens Død til Horsens, og efter Tantens Død flyttede hun til Lyngby. Ida Pontoppidan blev en Særling, der indesluttede sig i en fattig og ensom Tilværelse⁶⁾.

274. **Dorthe Christine Pontoppidan** [(39) VI B h], * Skjoldborg ²⁹/₈ 1817, døbt der ²⁷/₁₁; † Horsens ¹¹/₁₂ 1907, begr. der ¹⁶/₁₂.

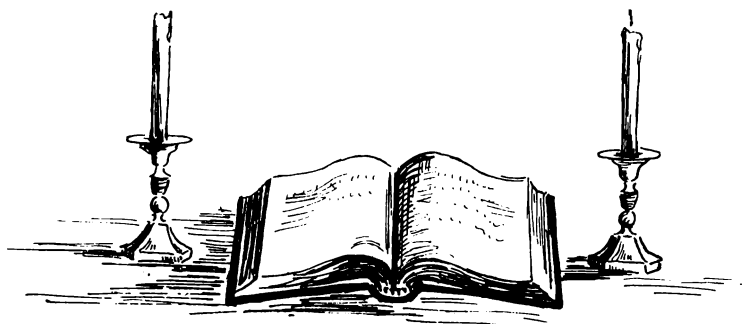
Boede i Horsens hos sin Moder, som hun passede til dennes Død. Senere nogle Aar hos Broderen paa »Ørbækgaard«. Efter en Tid i København hos Læge Starinskys Enke flyttede hun atter til Horsens, hvor hun endte sine Dage. Hun var smuk og rank og en i alle Henseender udmærket Datter⁶⁾.

275. **Christiane Pontoppidan** [(39) VI B i], * Skjoldborg ²³/₉ 1820, døbt der ¹/₁₁; † som ganske ung.

V.

Biografier.

Præsten

Børge Dinesen Pontoppidan | 181

blev født d. 20. August 1683 i Sønder-Broby Præstegaard, hvor hans Fader, Dines Hansen Langeland, havde været Sognepræst siden 1667, som næstældste Søn i Faderens andet Ægteskab med Mette Jensdatter Lucoppidan.

Han var den eneste af Dines Hansen Langelands 7 Sønner, der efterlod sig Livsarvinger, og fra ham nedstammer saaledes alle nulevende Pontoppidaner af den yngre Slægt.

Skiftet efter hans Fader, 28. August 1709, giver os Lov til at fastslaa, at han udgik fra et velsitueret Præstehjem. Alene i ædelt Metal indeholdt Boet en Guldkæde til 56 Rdlr., adskilligt Sølvtoj, hvoriblandt 2 Kander, den ene til 30 Rdlr.s Værdi, Skaale, Skeer osv., og Præstegaarden havde en Besætning paa »13 Bæster, 21 Stk. Kvæg, 6 Faar, 2 gl. Søer og 4 Ungsvin«. Aktiverne var — heri endda ikke medregnet Afdødes Gangklæder, Linned og Bøger — ialt 831 Rdlr. 5 Mrk. 1 Sk. imod Passiverne 213 Rdlr. 5 Mrk. 7 Sk.

Børge Dinesen blev, som Skik og Brug var, undervist af en Informator, der forberedte ham til Skolen, og han blev derefter sat i Odense Gymnasium, der paa denne Tid var en anset Lærestalt, hvorfra mange berømte Navne udgik, og hvor en dygtig Lærerstand ledede Undervisningen.

Omtrent 19 Aar gammel blev han dimitteret af den lærde Hans Mule og rejste derefter til København for at blive behøvet og saaledes paa behørig Maade blive optaget i den

akademiske Verden. Han blev immatrikuleret ved Universitetet 20. Juli 1702, og i Juni Aaret efter tog han Baccalaur-Graden.

25. Maj 1705 fik han sin theologiske Candidateksamen med Haud Illaud., og holdt derefter 1. Juli s. A. sin Dimisprædiken, for hvilken han opnaaede Karakteren Laud.

Han kom derefter ind paa Ehlers Kollegium, hvor han var fra 1708 til 1710, indtil han 30. Juni d. A. blev kaldet til residerende Kapellan til Rudkøbing og Skrøbelev Menigheder paa Langeland. Her sad han nu i 12 Aar »i dette ringe Capellanie, hvor hand haver saa store og mangfoldige Besværligheder, især med de mangfoldige ugentlige Prædichener, saasom hver Onsdag, alle Søndagers og Festers Højmesse, hveranden Gang i Rudkøbing, hveranden Gang i Annexet med Sognepræsten, og desforuden alle Aftensangerne og Festers Froprædichen, saa hand samme sit Embede ikke altid uden andris Hielp kand forsiune, og dog er hans Intrader ichun saa ringe, saa naar de tilsammen regnis i en Sum, skal de vel icke kunde beløbe sig over 130 Rdlr., hvilket er icke meere end hand med største Sparsommelighed sig allene der af aarligen med nødtøftig Føde og Klæde kand underholde«, saaledes som Biskop C. Müller allerede 1. Juni 1711 kunde skrive, og Forholdene er vel ikke blevet bedre i de resterende 11 Aar, han forblev i Embedet.

Biskop Muus kunde 1. Marts 1713 bevidne, at han var elsket og yndet af sine Tilhørere.

Han søgte derfor stadig at opnaa et bedre Embede, men først i Sommeren 1721 fik han af Børge Trolle til Nakkebølle, der som Skoleherre for Herlufsholm havde jus patronatus, Ekspectancebrev paa Herlufsholm Sognekald. Denne Kaldelse blev kongelig konfirmeret 31. Oktober 1722 og 22. Januar 1723 blev han af Biskop Worm beskikket som Hjælpepræst i Sognepræsten, Mag. H. O. Sebbelovs Svaghed. Pontoppidan har selv i den af ham indrettede »Herlowsholms Præsters Embeds Bog« herom indført følgende:

»For nuværende Sogne Præstes Mag. Helmuth Ottho Sebbelovs Svagheds Skyld blev jeg underskrevne, som havde været Capellan til Rudkøbing og Schrøbeløw Meenigheder paa Lange-

land i 12 Aar, og havde faaet af velbyrdig Etats Raad Børge Trolle, som Schole Herre for Herlovsholms Schole d. 16. Avg. Aar 1721, Expectancebrev paa Herlovsholms Præste-Kald (med Hs. Kongl. Majts derpaa allernaadigst givne Confirmation) beskicked d. 22. Jan. Ao. 1723 af Hs. Høyærværdighed Hr. Biskop Worm, efter hans Gotbefindende og paastaaende Villie, at være Medtiener i Ordet til Herlovsholms Meénighed, og blev da forud efter Høybe.te Hr. Biskops Ordre og Villie opretted en Contract imellem Mag: Sebbelow og mig, hvorledes der skulle forholdes imellem os udj Embedet, og hvad jeg skulle nyde aarl. af Kaldets Indkomst, som blev efter Slutning og Aftale ungefer hen ved det halve af Kaldets Indkomst, undtagen af Kornet paa Closteret og af Præstehusenes Afgift, hvorimod ieg skulle have Præste Gaardens Avling at drive med hvad Bekostning, Besværing og Nytte derpaa kunde følge, hvilchen Contract in Originali paa stemplet Papier med Høyb.te Hr. Biskops egenhændig Forklaring der under blev underdanigst indleveret i det kongl. Cancellie og siden indlagt i Stifts-Kisten«.

Kaldets Indkomster anslaaes i den »Indberetning og Forklaring over Herlovsholms Præstekald« dateret »52. Avg. Ao. 1738« i Embedsbogen, hvoraf ovenstaaende er taget, til 420 Rdlr. 1 Mrk. 12 Sk. aarlig, Præstehusene og Klosterkornet ansattes til 31 Rdlr. 5 Mrk. og af de resterende 388 Rdlr. 2 Mrk. 12 Sk. har han altsaa oppebaaret »ungefer hen ved det halve«. Hvor meget kan nu ikke fastslaaes, da de fleste af Stiftskirkens Arkivalia er gaaet tabt. Desforuden har Pontoppidan altsaa haft Forpagtningen af Præstegaardsavlingen, om hvilken han i sin Indberetning anfører:

»Herlovsholms Præstegaard, som ligger i Lille Næstved og er given med sine Jorder til Sogne Præsternes Boelig og Brug af Sl. Hr. Herlov Trolle og hans Frue Birgitta Gøe, efter deres derpaa udgivet St. Hans Dag Ao. 1563 og i Præstegaarden forvaret Gave-Brevs Formelding, staaer i den nye Matricul for Hartkorn 9 Tdr. 7 Skp. 2 Fjk. 1 Alb. og Skov 6 Skp. 2 Fjk. 1 Alb., hvor til kand saaes aarlig 28 Tdr. af alle Slags Sæde Korn, 2 Sldr. af hver Td. Land i Forpagtning.«

Efter 18 Aars Tjeneste som Hjelpepræst her --- Mag. Sebbe-
lov var trods sin Svaghed en livskraftig Mand, der først døde
1751 -- blev Pontoppidan 8. Januar 1740 kaldet som Sognepræst
for Torkildstrup og Lillebrænde Menigheder paa Falster.

I 1757, da han havde tjent som Præst i 47 Aar og nu følte
sig svag og afkræftet, søgte han om at faa sin ældste Søn,
Dines Pontoppidan, ansat som Kapellan pro persona, og
denne blev herefter udnævnt 4. Februar 1757.

Børge Dinesen Pontoppidan døde d. 17. Maj Aaret efter og
blev begravet i Choret i Torkildstrup Kirke under Stenen lige
for Altret d. 24. Maj 1758.

Pontoppidan blev viet i Vor Frelzers Sogn i København 8.
April 1723 til Merlene Sophia Leegaard. Hendes Fader,
Jochum Hansen Leegaard til »Billehave«, døde allerede
omkr. 1704, og hendes Moder, Sophie Amalie Thomas-
datter, Datter af Borgmesteren i Assens, formodes død omkr.
1707. Børnene er da formentlig kommet til deres Farbroder,
Etatsraad Christian Leegaard paa Christianshavn, i hvis
Hus Vielsen fandt Sted.

Hun overlevede ham til 8. August 1760 og blev »hæderlig

begravet med Ligprædiken og Sang« i Stubbekøbing Kirke »øverst i Gangen« d. 13. August 1760.

Skiftet efter Børge Dinesen Pontoppidan begyndtes 16. Juni 1758 30. Dagen efter hans Død. Boets Aktiver var paa 1083 Rdlr. 3 Mrk. 8³/₄ Sk. og Passiverne herimod 753 Rdlr. 3 Mrk. 8³/₄ Sk., saaledes at der ialt blev 329 Rdlr. til Deling mellem Enken og de fire efterlevende Børn. Enken fik heraf efter Loven Halvdelen med 164 Rdlr. 3 Mrk., hver af de tre Sønner 47 Rdlr. og Datteren 23 Rdlr. 3 Mrk.

Skiftet blev først sluttet 4. Februar 1760, fordi det trak ud med Eftermanden, M a t t h i a s B e r g h s, Ankomst fra Norge, og da han endelig kom, anlagde han Sag, fordi han var utilfreds med den Beregning, der var gjort over Præstegaardene og deres faste Inventar, som han jo skulde overtage. Efter nogen Forhandling trak han dog Sagen tilbage, inden der faldt Dom, og godkendte saaledes Regnskabet.

Boet indeholder ikke Ting, der i særlig Grad fortjener at fremhæves. Hans Bogsamling, der bestod af nogle og tresindstyve Bind foruden en Del, der ikke kunde sælges stykkevis, bestod helt igennem af theologiske og opbyggelige Værker, hvoriblandt P o n t o p p i d a n s Forklaring, en Ligprædiken af Niels Hemmingsen, en Del af E l i a s N a u r s Bøger og endelig fire Eksemplarer af S a l o m o n s Højsang skal nævnes.

Kort Tid efter at dette Bo var bragt til Afslutning, døde Enken som ovenfor anført i Stubbekøbing, hvor hun havde taget Ophold efter Mandens Død.

Skiftet efter hende paabegyndtes 6. September, og Aktiverne balancerede med Passiverne med 114 Rdlr. 2 Mrk. 14 Sk., saaledes at der intet blev til Deling mellem Børnene. Datteren fik et Chatol og 2 Dragkister med deres Indhold af Gangklæder og Linned, desuden 1 Thebord, 1 Themaskine og Sengklæder til en Seng, som Forældrene i levende Live havde foræret hende til Udstyr.

Skiftets Omkostninger, for hvilke der ikke var Dækning, lovede Sønnen Dines at betale.

Af trykte Værker fra Børge Dinesen Pontoppidans Haand foreligger kun en Disputats: »De itineribus B. Thomæ Apostolii« Hafn. 1708/09, men det kgl. Bibliotek opbevarer i Ledreborgske Saml. 4to 533 en versificeret Oversættelse af Salomons Højsang, som Pontoppidan dedicerede sin Foresatte, den bekendte Johan Ludvig Greve Holstein, der 18. Januar 1732 var blevet Skoleherre for Herlufsholm. Holstein karakteriseres som utvivlsomt stærkt religiøs og hældende til Pietismen; der har formentlig bestaaet et venskabeligt Forhold imellem Herren og Tjeneren, der blandt andet gav sig Udslag i, at Pontoppidan opkaldte sin Søn Johan Ludvig Christian Pontoppidan efter ham.

Manuskriptet til Salomons Højsang fylder 84 store Kvartsider, foruden 10 Sider Indledning, og er forsynet med et omfattende Noteapparat. Indledningen, der ikke er uden Interesse for Bedømmelsen af Pontoppidan, om hvis Gerning og Personlighed der ellers ikke vides meget, gengives nedenfor i omtrent uforandret Skikkelse, kun er Brugen af store og smaa Bogstaver o. l. ændret i Overensstemmelse med mere moderne Sprogbrug.

PARAPHRASES METRICA

in / Canticum Canticorum Salomonis / det er / Salomons Høysang om / Brudgommens Christi og hans Bruds den christen / Kirches aandelige Samtaler med hinanden / hvorudj under adskillige Lignelser og een og anden forblummet Tale-Maade viises Christi store Kierlighed til sin Kirche i at benaade, ære og trøste hinde, saavel som den chisten Kirchis aandelig Ærbødighed i at ære, elske og følge sin Frelser Jesum Christum af Guds Aand ved Kong Salomon skreven, og nu i Vers forfattet og korteligen efter Troens Maade udlagt til salig Opliusning for Guds-Børn paa deris Vandring igiennem denne Verdens Mørch, til kraftig Trøst og Vederqvægelse i deris Sorrig og Bedrøvelse og til den aandelig Foreening imellem Christum og dem at vedlige holde, indtil Lammets Bryllup fuldbyrdes i Guds Æris Rige. Esaïæ LXII 5.

Som een Brudgom glæder sig ved een Brud, saa skal og din Gud glæde sig ved dig. Apoc. XIX 7. 8.

Lader os glæde og fryde os og give Herren den
almægtige Gud Ære; thi Lammets
Bryllup er kommet og hans Hustrue
haver bereedt sig selv og blev hinde
givet at føre sig i reent og
skinnende kostelig Lin
Klæde, men det koste-
lige Lin-Klæde er
de Helligis Ret-
færdigheder.

Deres Excellence høy-velbaarne Herre, Hr. Johan Ludvig von Holstein, Ridder, Hs. Kongl. Maj.ts høy-betroede Cammer-Herre, Stifts-Befalings-Mand over Siællands Stift, samt Amt-Mand over Kiøbenhavn og Roeskilde Amter.

Naadige Herre og Patron ynskis Naade, Lyche og Velsignelse af Gud Vor Fader og den Herre Jesu.

At lade see Underdanigheds Kiende-Tegn mod sin høye og gode Øvrighed er jo største Billighed, aldt saa mindis jeg ved dette Nye-Aars Indgang, da eenhver underdanig Client er fremkommen med deris ærbødige Lychønskning og Underdanigheds Udviisning til deris gunstige Herrer, at jeg og — lad være sildig som langt borte — underdanigst maa opvarte Deris Excellence hermed for at aflegge min Hiertens Gratulation og udviise Underdanigheds Skiuldighed. Jeg understaar mig underdanigst at offerere Deris Excellence dette lidet Skrift som eet Underdanigheds Tegn, jeg tilstaar, at det er ichun ringe at nedlegge for Deris Excellence, der er een Kiendere og Eyere af mange ypperlige og herlige Skrifter; men som jeg veed, at Deris Excellence iche vil forsmaae det lidet og ringe, som fremstilles i Hiertens Underdanighed og Ærbødighed, og jeg derhos er forvisset, at Deris Excellence iblant mange Videnskaber, som Gud har nedlagt hos Dem, agter den Kundskab om Christo Jesu for den fornemmeste og fornøveligste, som den er saliggjørende, saa fordrister jeg

mig underdanigst at frembære dette lidet Skrift over Høye-Sangen om Christi guddommelig Herlighed, samt om hans Kierlighed til sin Meenighed, ydmygst bedendes, at Deris Excellence i Naade vil optage det som eet Underdanigheds Tegn af mig, og derhos vil jeg underdanigst aflegge mit Hiertis Nye Aars Ønske, at Jesu Navn maa velsigne, hellige, trøste, styrche og glæde Deris Excellence, samt alle Deris i alle Deris Livis Dage, ja, samme Jesu Navn maa lychsaliggjøre Deris Forrehavende i Tanche og Raad, beschierme Dem og Deris i alle Fristelser, bevare Dem stedse i Igienfødelsens og Helliggjørelsens Stand som i timelig Floer og Velstand, og forfremme Deris høj-vigtige Forretninger til Guds Ære, Kongens Fornøjelse, Landets Beste og til Deris Excellences timelig og aandelig Velgaaende.

Jeg formoder underdanigst, at Deris Excellence og vil kaste eet naadigt Øye paa dette mit ringe Arbeyde, saasom jeg herudi og underdanigst vil underkaste mig Deris Excellences gode Skjønsmhed.

Propheten Jeremias klagede i sin Tiid, at hverchen store eller smaae, veldige eller ringe i Jerusalem agtede om Guds Kundskabs Ypperlighed eller deris Fornødenhed, at han sagde: »Jeg tenchte, de neml. det gemeene Folch, ere dog ringe, thi de ere blevne til Daarer, thi de kiende iche Herrens Vey, deris Guds Rætt, jeg vil gaa til de veldige og tale til dem, thi de vide Herrens Veye, deris Guds Rætt, men de have tillige brudt Aaget, afrefvet Baand.« Jer: V 4,5. Men det er voris Lands Glæde og Rosis Krone. Phil: IV 2. 1. Thess: II 19,20. at det er fuldt af Herrens Kundskab, som Vand der skiuler Havet. Es: XI 9. Alle kiender Herren fra den lille iblant dem til den store Ebr: VIII 11. saa at det er fuldkommet hos os som Heren havde lovet ved Propheten Jeremias: »De alle, sagde Herren, skal kiende mig, baade deris smaa og deris store« Jer: XXXI 34. De store og veldige i voris Lande ere iche aleeniste Guds Nafns Bekiendere, Elskere och Dyrchere, men og Guds Ords og Æris store Befordre, idet de som Kirchens Fostre-Fædre besørger Guds Meenigheds Opbyggelse ved god Tilsuun og christelige Ordre og Anstal-

ter, nu og idet de elsker og handthæver retsindige Guds Ords Tienere, nu og idet de forfremmer med ald muelig Fliid, Omhu og Bekostning, det, som kand være til de ringis og fattigis Oplysning samt Fornemmelse i Saligheds Sager. Og som saadan Kierlighed og Nidkierhed for Guds Ære haver Sted hos Deris Excellence, hvorpaa De har givet aarelange Prøver understaar jeg mig saa friligere som underdanigst at offerere dette lidet Skriit, ydmygst bedendes, at det maa finde Sted hos Dem, saa viit det kand være til Guds Ære og til eenfoldige Guds Børns aandelig Opliusning og Glædes Formeelse i Christo Jesu. Salomons Høye-Sang er vanskelig for de Eenfoldige at forstaae og fatte til salig Nytte; kunde dette ved Guds Aands Naade give eenfoldige og fattige Guds Børn, som kunde og vilde være begierlige der efter, nogen salig Forstand paa Høye-Sangen samt formeere deris aandelig Opliusning og Fornøyelse i Gud og Christo Jesu, og det maatte finde Deris Excellences saavel som andris Vedkommendis Approbation, skal jeg ved Guds naadige Bistand efter Evne besørge ydermeere dets Fremlag, at jeg og underdanigst vil formoede som bede, at Deris Excellence vil af christelig Godhed der udi være en gunstig Befordrer, paa det at det maa naa sit Maal. I øvrige forhaaber jeg u-værlig, at Deris Excellence gunst. vil optage velmeent, og underdanigst vil bede, at jeg som nu i 22 Aar har ved Guds naadige Bistand været i Prædiche-Embedet, neml. 12 Aar som Capellan til Rudkiøbing paa Langeland og ti Aar Medtiener i Ordet til Herlufsholms Meenighed, maa være recommenderet i Deris Excellencis gode Affection til ald billig Forsvar, samt muelig Hielp at maa nyde mig til Gode i Embedet saavel som i andet. Den gode Gud, som har lagt Naade paa Deris Excellence, lade sit naadige Ansigt stedse skinne over Dem til Glæde og Beskiermelse. Gud lychsaliggøre Deris Aar med mange Velsignelser og Fornøyer, at som De ser hen til Guds Ære, til Landets Bedste og de ringis Tarv, De med mange Aars Glæde maa see paa Herrens Gode i Landet, Psal: XXVII 13, paa det gode i Jerusalem, det er Guds Huusis Gode, Psal: CXXVIII 5. og omsider, naar De er her mæt af Dage, i Himmelen

maa see paa Herrens Udvaldis Gode og glæde sig, i det Herrens
 Folch glæder sig ved at rose sig ved Herrens Arve Deel. Psal:
 CVI 5. Det hiertelig ynsker og beder jeg, som lever

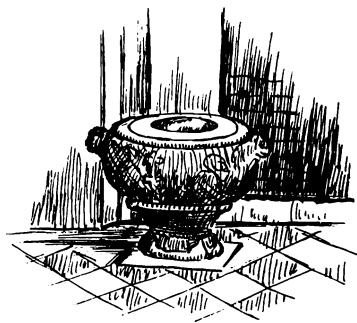
Deris Excellencis
 min naadige Herres
 underdanigste Tiener, ringeste Client
 og ydmygste Forbeder hos Gud

Lille Nestved
 Præstegaard
 d. 13. Jan: Ao. 1733.

B. Dinesen
 Pontoppidan mppria.

København, i Mai 1731.

 A handwritten signature in black ink, reading "Albert Fabricius". The signature is written in a cursive style with a long horizontal flourish underneath.

Præsten

Dines Børgesen Pontoppidan [23]

kom til Verden d. 21. Juni 1733 i Lille Næstved Præstegaard, hvor hans Fader dengang boede. Denne forflyttedes i 1740 til Torkildstrup paa Falster, og Dines kom til at gaa i Nykøbing Latinskole, hvorfra han blev Student 1752.

I sit tredje Studenteraar fik Dines Pontoppidan, uden, som det synes, at have givet nogen Anledning dertil, sit Navn indblandet i et højst mærkværdigt og uhyggeligt Drama, der foregik i en Nabopræstegaard dér paa Falster, en halv Mil fra hans Barndomshjem.

Pastor Mossin i Gunslev havde en 17aarig Datter Karen Birgitte, som var blevet trolovet med en 34aarig Sognepræst Clausen til Stadager. Forholdet mellem de trolovede var ikke godt, og en Dag kom Clausen syg hjem efter et Besøg i Gunslev Præstegaard, hvor hans Kæreste havde trakteret ham med en Pandekage. Han døde, og en Obduktion viste, at der havde været Rottekrudt i Pandekagen.

I Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarbøger for 1917 og 1918 har Frøken Helene Strange indgaaende gjort Rede for hele denne Affære, der førte til den unge Præstedatters Domfældelse og Henrettelse. Under Sagens Behandling kom det frem, at Jomfru Mossin havde truffet sammen med og var blevet forelsket i den 23aarige Student Dines Pontoppidan fra Torkildstrup Præstegaard. Men, hedder det i Akterne, »hun benægter haardeligen, at bemeldte Pontoppidan aldrig (skal være nogen-

sinde) har begæret hendes Kærlighed eller er i ringeste Maade vidende om det af hende forøvede.«

Den almindelige Mening blandt Folk paa Egnen var, at Jomfru Mossin var uskyldig, men at hun havde taget Skylden paa sig for at frelse sin Moder, der i Virkeligheden var den, der havde blandet Forgift i Pandekagedeigen.

Forfatterinden Helene Strange helder stærkt til den samme Mening og antyder desuden, at ulykkelig Kærlighed til Dines Pontoppidan kan have gjort den unge Pige saa ked af Livet, at hun saa meget mere var redebon til at gaa paa Skafottet i Moderens Sted.

Hvorledes det nu end hermed forholder sig, synes hele denne Sag ikke at have optaget Student Dines Pontoppidan paa en saadan Maade, at den har forstyrret hans Eksamenslæsning. I Høsten 1756 blev den knap 18aarige Præstedatter halshugget paa Ønslev Galgebakke, og omtrent samtidig tog Dines Pontoppidan

sin Attestats efter kun at have været Student i 4 Aar. Han har altsaa skyndt sig, rimeligvis for at komme hjem og blive Kapellan hos sin gamle, svagelige Fader i Torkildstrup. I Foraaet 1757 blev da den endnu ikke fuldt 24-aarige Kandidat ordineret af Biskop Ramus i Odense — Laaland og Falster hørte endnu dengang til Fyns Stift — til personel Kapellan for Torkildstrup og Lillebrænde. Faderen var, da han fik sin Søn til Kapellan, 74 Aar gammel og var nær ved at blive »Jubel-lærer« d. v. s. at have tjent som Præst i 50 Aar, men opnaaede ikke denne Værdighed, idet han døde i 1758, Aaret efter Sønnens Ansættelse.

Nu sad denne som en økonomisk Byrde paa Sognekaldet. Gennem fire Aar søgte han forgæves Befordring, og imidlertid maatte Faderens Eftermand, Hr. Bergh, give ham Kost og Pension, 30 Rigsbankdaler aarlig, skønt han ingen Brug havde for ham.

Det hjalp dog lidt paa Sagerne, at D. P. i den sidste Halvdelen af dette fireaarige Tidsrum midlertidig fik et Nabopastorat, Stadager og N. Kirkeby, at bestyre, medens Sognepræsten der, Hr. Arent, var suspenderet. I disse henvend to Aar oppebar D. P. Halvdelen af dette Sognekalds Indtægter, mod at Pastor Bergh fritoges for det halve af Pensionsydelsen.

Da D. P. saaledes kom til at vikariere for den suspenderede Pastor Arent, og da han desuden blev Medlem af den Provsteret, der blev nedsat over denne Kollega, kommer vi her i Berøring med en ret ualmindelig Præsteseskæbne, der derfor ikke skal lades uomtalt.

Gotfred Vilhelm Arent var et københavnsk Fattigbarn, der havde røbet saa gode Evner, at han var blevet opdraget paa kongelig Bekostning. Han var da ogsaa naaet frem til at blive Præst og havde siddet fire Aar i Stadager Sognekald, da der fremkom saadanne Klager baade over hans Embedsførelse og hans Privatliv, at der, som omtalt, blev nedsat en Provsteret til Undersøgelse og Paadømmelse af Sagen. Ved Vidneførelse for denne Ret blev det f. Eks. godtgjort, at han ikke sjældent var drukken, naar han kom i Kirke, og at han saaledes en Søndag

havde sagt i sin Prædiken, at der var kun to Mænd i Menigheden, han gad snakke med, de andre var Skælmer og Kanaljer, som han kunde faa til at sværge sig Fanden i Vold for en lille Pot Brændevin. Et andet Vidneudsagn gik ud paa, at engang, da Menigheden var forsamlet til Altergang, havde Pastor Arent erklæret, at han ikke kunde betjene dem, fordi han rystede for stærkt paa Haanden. Og da Menigheden var gaaet, uden at komme til Alters, havde Præsten og Degnen i Forening drukket den Altervin, der var bragt tilstede. Et kvindeligt Vidne fortalte, at en Dag hun var i et Ærinde henne i Præstegaarden, havde Præsten i hendes Nærværelse bandet og skældt og pryglet sin Kone.

Provsteretten dømte Pastor Arent til at miste Embede, Kjole og Krave samt at staa aabentbart Skrifte i Stadager Kirke.

Arent indankede Sagen for Landemodet. Og her mødte hans stakkels Hustru frem og erklærede under Taarer, at hun havde intet paa sin Mand at klage. Havde der kunnet falde et Ord imellem dem, »saa er det udi indbyrdes Kærlighed straksen blevet venligen afgjort.«

Men det hjalp ikke. Provsterettens Dom stod fast. Og dette Præstepar gik tilbunds i Elendighed.

Men tilbage til Dines Pontoppidan. Denne unge Kapellan havde altsaa sammen med sin Provst og en anden Kollega fældet og underskrevet denne Dom.

Rettens Formand, Provst I s a k S i d e n i u s fra Nørre Vedby, maa vi skænke et Øjeblikks Opmærksomhed. Han var Nordmand, født 1712 i Jæmteland, hvor Faderen var Pelsværkshandler. Efter dennes Død satte en ældre Broder, L e o n a r d, dengang Missionær i Finmarken, ham i Trondhjems Skole. Og nu træffer vi ham altsaa som falstersk Sognepræst og Provst og, vel at mærke, som en mere end almindelig alvorlig og anset Gejstlig. Hvad der imidlertid ganske særlig interesserer os er, at Provst Sidenius paa den Tid, da han sad i Provsteret sammen med den unge Kapellan fra Torkildstrup, havde en 17-aarig Datter, B i r t h e M a r i a S i d e n i u s, og at denne faa Aar efter blev gift med Dines Pontoppidan, hvem hun efter 27 Aars Samliv overlevede

i 39 Aar, indtil hun i 1830 endte sine Dage, 87 Aar gammel, hos sin Søn, Børge Pontoppidan, i Damsholte Præstegaard paa Møen.

Dengang det Bryllup stod i Riserup (dér laa nemlig Nørre Vedby Sogns Præstegaard) d. 15. Februar 1764, havde Kapellan Pontoppidan opnaaet en Smule Befordring. Da hans Vikariat i Stadager var forbi, idet dette Sogne kald efter Arents Afskedigelse blev besat paany, havde han klemt paa med at søge og bekvemmet sig til at tage, hvad han kunde faa, blot han opnaaede at komme bort. »Da min Sognepræst, Hr. Mathias Bergh«, skriver han i en Ansøgning af 21. April 1762, »er en ung Mand og selv forretter Embedet, saa er jeg ham alene til Byrde, hvilket smerter mig meget, og end mere, at jeg er udelukket fra alle Embedsforretninger, og endnu smerter mig mere den Misforstaaelse, der er imellem os; thi saadant føder ikke godt af sig Dette driver mig til allerunderdanigst at søge det aller ringeste og besværligste Levebrød, der er for nogen Præst i Falster«. Dermed mener han Embedet som residerende Kapellan til Stubbekøbing og Maglebrænde. Til dette Embede beskikkes han da virkelig d. 24. Juni 1762, og i dette »det allerringeste Levebrød« sidder han altsaa paa andet Aar, den Dag han holder Bryllup med Provst Sidenius's Datter.

Men nu har han jo til en vis Grad faaet »Bispen til Morbror«, og det varer ikke en Maaned efter Brylluppet, før han (d. 2. Marts 1764) bliver beskikket til residerende Kapellan i Nykøbing, Falster.

Stor økonomisk Fremgang har D. P. iøvrigt ikke vundet ved denne Befordring. Saa han vedbliver at søge og søge, men maa suge paa Labben her i Nykøbing gennem ni Aar. I en af de forgæves Ansøgninger, dateret 13. Januar 1773, anfører Pontoppidan, at i de 17 Aar, han har siddet paa Falster, stadig som Kapellan, har han forgæves »søgt over hundrede Præstekald«. Heller ikke denne Ansøgning bærer Frugt. Det gør derimod en ny, som han indgiver et Par Uger senere. Og d. 11. Marts 1773 bliver Dines Pontoppidan omsider beskikket til Sognepræst for Lundum og Hansted i Aarhus Stift.

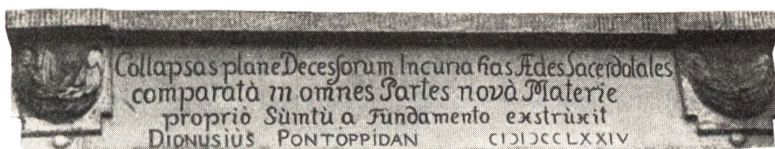
Her sad han saa i 18 $\frac{1}{2}$ Aar, til han døde 24. Juli 1791, 58 Aar gammel.

I Maglebrænde Kirkebog fra den Tid, da Dines Pontoppidan var residerende Kapellan for Stubbekøbing-Maglebrænde, findes nogle Oplysninger, han har givet om sig selv, bl. a. om hans forskellige Eksaminer. Man faar der at vide, at han har faaet den smukke Karakter Laudabilis for sin Dimisprædiken, men hvad han har faaet til Attestatsen, opgives ikke. D. P. kunde ellers have sagt — som en Præst siges engang at have skrevet i en Ansøgning: Hvad mine teologiske Kundskaber angaar, da er de, ifølge Fakultetets Dom, ikke til at kimse ad. Saaledes kan man jo nemlig, om man vil, oversætte »Non contemnendus« (»Ikke til at foragte«). Men det kan jo ikke nægtes, at denne Karakter er den laveste, man kan faa, naar man ikke skal dumpe. Og det kan heller ikke fragaaes, at denne Karakter havde D. P. faaet. Saa her har vi en stærkt medvirkende Grund til, at han havde maattet vente 17 Aar paa at faa Sognekald.

Imidlertid er der ingen Grund til at tro, at han har været en Sinke. Han havde, som vi hørte, maattet skynde sig med at tage sin Embedseksamen, hvilket kan have indvirket paa Resultatet. Og selvom han ikke har været nogen stor Teolog, lader det til, at han har været en fortræffelig Præst. I hvert Fald faar han, da han har virket i Nykøbing i 9 Aar, paa en Ansøgning følgende anbefaling af Provst og Sognepræst til Nykøbing, H e n r i k V e d e r k i n c k: »Alle med mig berømmer hans grundige Prædichener, hans Tydelighed, Gave til at fremsætte Sandheden, hans stille og sagtmødige Adfærd, hans kierlige Omgang, hans velvillige Tjenstfærdighed, elsker og agter ham som en troe Herrens Tjener, der har været troe over lidet og bør sættes over meere.« Og Biskoppen tiltræder denne anbefaling. I Embedsbogen for Lundum og Hansted omtaler D. P.'s Eftermand ham, idet han indskriver ham som afgaaet ved Døden, som »Velærværdige og Højlærde Hr. Dines Pontoppidan«. Dette »Højlærde« kunde synes at bekræfte Rigtigheden af en løs Angivelse, jeg et Sted har mødt, gaaende ud paa, at han i 1762

skulde være blevet Magister. Hvilket altsaa skulde kunne bøde paa hans Non til Embedseksamen.

Men lad være, at D. P. altsaa slet ikke har fattedes Lærdøm, saa synes det dog at være god, praktisk Forstand, der særlig har udmærket ham. Han har vistnok været en udmærket Økonom og, da han omsider fik en Præstegaardsavling, forstaaet at drive denne eksemplarisk. Ellers vilde han ikke i de 18½ Aar kunnet overkomme paa egen Bekostning — uden Embedslaan — efterhaanden at opbygge paa ny hele Lundum Præstegaard, hvis Bygninger, da han kom dertil, var ved at falde ned over Hovederne paa dem. Stuehuset var det første, der blev fornyet, og paa Østgavlen af den ny Bygning anbragte D. P. en Stentavle med en latinsk Indskrift af følgende Indhold: »Denne Præste-

bolig, som var helt falden sammen ved Formændenes Vanrøgt, blev fra Grunden af genopbygget, helt og holdent af nyt Materiale, paa egen Bekostning af Dines Pontoppidan 1774.«

Da man i 1908 nedrev alle de gamle Bygninger fra D. P.'s Tid og byggede hele Præstegaarden op paany, indmuredes denne Tavle i Østgavlen af det nye Stuehus.

At D. P. maa have vist sig at være en interesseret og dygtig Avlsbruger, fremgaar af, at han, da han havde boet 5 à 6 Aar i Lundum, fik en Opfordring fra det kgl. Landhusholdningsselskabs Sekretær, Etatsraad Christian Martfeldt, til at indtræde som Medlem af dette Selskab, der var stiftet 10 Aar tidligere, altsaa var forholdsvis nyt. Karakteristisk er D. P.'s Svar paa denne Opfordring. Han siger, at han altid vil regne det for en Ære at være Medlem af et »saa højpriseligt og nyttigt Selskab«. Men han synes, han først maa have vist sig virkelig værdig til denne Ære, hvilket han ikke kan komme til, før han kan faa sin Præstegaards Jorder udskiftet. Dette har han fremsat Forlan-

gende om for tre Aar siden, men Kammerherre Schinkel paa Hald. der ejer en betydelig Mængde Fæstegods der i Lundum, har paa alle mulige Maader lagt sig paa tværs af Udskiftningsplanerne, bl. a. ved at »faa de enfoldige Bønder til at underskrive et Dokument, hvis Indhold de, som de selv siger, ikke vidste«. Nu vil D. P. altsaa benytte Lejligheden og se, om han ikke kan faa Landhusholdningsselskabets Sekretær til at indvirke paa det kgl. Rentekammer, saa Sagen kan blive ført igennem.

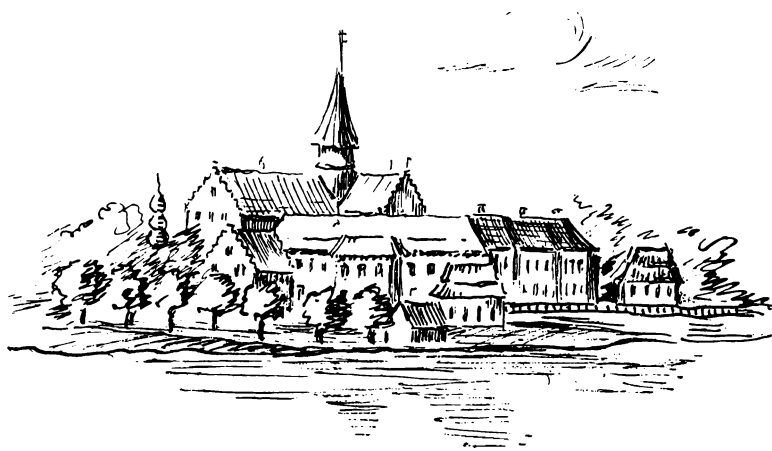
»Bønderne i Raadved (en By i Pastoratet),« skriver han til Sekretæren, »fik dog deres Gaarde for 110 Rdl. Td. Hartkorn. endskønt Inspektør Bagge blev vred paa mig. Jeg har og skaffet Bønderne Pengene at laane og sendt hendes Naade Geheime Conferentz Raadinde Desmenceur fuldkommen Kaution.«

Dette kan man kalde en Bondeven. Og det var dog nogle Aar, før Kronprins Frederik og hans Mænd førte saadanne Reformere igennem paa Krongodserne. D. P.'s paagældende Brev er nemlig dateret 20. Septbr. 1779. D. P. tilføjer: »Disse Bønder kunde gøre deres Jord godt ud, naar jeg kunde komme til at opmuntre med mit Eksempel; thi uden dette kan de ej, da Bonden vil have Syn for Sagen.«

Paa Lundum Kirkegaard findes indmuret i Kirkegaardsmuren en Gravsten med Navnet Dines Pontoppidan. Hvor Gravstedet har været, vides ikke.

Gandløse i Maj 1930.

Morten Pontoppidan

Stiftsprovst og Professor

Johan Ludvig Pontoppidan [34]

drog 1752 fra Nykøbing Skole til Hovedstaden for at tage fat paa det theologiske Studium, men allerede efter kun et Aars Forløb maatte han tage Plads hos Provsten Olaf Dorph i Ønslev paa Falster og først 1756 kunde han vende tilbage til Universitetet, hvor han studerede Hebraisk under I. C. Kall, Theologi og Filosofi under Peder Rosenstand-Goiske og Johan Ernst Gunnerus. De to sidstnævnte Mænd har i særlig Grad gjort sig bekendt som Talsmand for Chr. Wolfs Filosofi og dens Forening med Theologien, og denne Tankeretning blev bestemmende for Pontoppidans hele senere Liv. Efter vel overstaaet Attestats skulde han i Slutningen af 1758 med det Winstrupske Stipendium i Lommen drage afsted paa Studierejse til Tidens mest søgte Lærdomssæder i Tyskland; men foreløbig kom han ganske vist ikke ret langt, idet Skibet strandede paa Gedser Odde, og først det følgende Foraar naaede Pontoppidan sit første Maal, Rostock, hvor han studerede Theologi og opnaaede selv at optræde med en Deklamation, der behandlede Reformationens Gudsopfattelse; af større Interesse var dog hans følgende Studieophold i Jena. Her var i disse Aar et stærkt akademisk Liv, hvori hans Lærer Gunnerus havde været en meget virksom Deltager; han var optraadt som Lærer og havde med den

Lidenskabelighed, der ogsaa altid siden karakteriserede ham, kastet sig ind i Stridighederne om den Wolfiske Filosofi; paa forskellige Punkter havde han endog polemiseret mod Jenas store filosofiske Lys, Joachim Darjes. Det er utvivlsomt paa Gunnerus Tilskyndelse, at Pontoppidan drager til Jena for at

høre Darjes, og ligesom sin københavnske Lærer opnaar den unge lærde Dansker ogsaa at blive Medlem af Jenas fornemste akademiske Kreds, det latinske Selskab, hvor han oplæste en Afhandling af filosofisk Indhold: De anima mundi (Om Verdenssjælen), som desværre ikke synes at være bevaret; men som sandsynligvis vilde have kastet Lys over Forfatterens Stilling til den herskende tyske Filosofi og Forsøgene paa at stemme Wolfs System sammen med Kirkens Lære.

Efter at Pontoppidan var kommen tilbage til Fædrelandet i Aaret 1762, drog han som Hovmester for Stiftamtmand C i c i g-

n o n s Søn til Sorø, hvor han to Aar senere blev Professor ved det ridderlige Akademi.*)

Hans Fag som Professor var oprindelig Historie og Latin, men allerede efter et Aarstids Forløb blev han kaldet til Professor i sit egentlige Fag, Theologien, hvormed var forenet

Embedet som Sognepræst paa Stedet, med Annekssognene Pederborg og Kindertofte, samt som Provst i Alsted Herred.

Pontoppidan tilhører efter hele sin Aandsform ganske den egentlige rationalistiske Retning, som fik sit mest typiske Udtryk i O v e G u l d b e r g s kendte Lærebøger i naturlig og aabenbaret Theologi. Denne siden saa kendte Statsmand var iøvrigt Pontoppidans Forgænger som soransk Professor. Som Lærer for de unge Adelsmænd i Sorø fik Pontoppidan større Betydning end sine For-

*) Vignet Side 171.

gængere og Efterfølgere paa den theologiske Lærestol. Faa Aar i Forvejen var den kendte Filosof og Pædagog Basedows Virksomhed bleven brat afbrudt af Overhovmesteren Greve D a n n e s k j o l d - S a m s ø e , og de følgende theologiske Lærere afløste hinanden med saa kort Mellemrum, at de ikke kunde komme til at sætte sig noget virkeligt Spor. Pontoppidan, som forblev i Sorø fra 4. Søndag efter Paaske 1765 til samme Søndag 1779, til sammen i fjorten Aar, nærede aabenbart levende Interesse for sin Lærergerning; han læste til Stadighed mere end de han foreskrevne tre ugentlige Timer, og hans Undervisning omfattede baade Kirkehistorie og Kirkeret, kristelig Moral og naturlig Theologi; desuden søgte han ved at holde Repetitionstimer med de Studerende at give sit Fag en fast og betydningsfuld Plads i Akademiets Undervisningsplan. Vel er det vanskeligt at sige noget bestemt om, hvilke Frugter denne Undervisning bar, men alt tyder paa, at de theologiske Kursus i disse Aar baade har været søgt af de unge Adelsmænd og ogsaa givet et Udbytte, der i nogen Grad svarede til det Arbejde, Professoren nedlagde deri.

Om Indhold og Værdi af Pontoppidans Forelæsninger er det ikke muligt at fælde nogen Dom, da ingen Nedskrift af dem er kendt, og ganske at drage Slutninger fra de Prædikener og Taler, han lod trykke, lader sig ikke gøre, da det belærende i Forelæsningerne maa være traadt stærkere frem, og Lærerens grundige og gode Studier her maa have lagt sig for Dagen. At dog Aandspræget har været det samme i de forskellige Frembringelser tør vel anses for givet. Nu er Pontoppidans Skrifter kun faa og af ringe Omfang, men saa at sige alle stammer fra Sorø-Tiden og kan saaledes med nogen Ret bruges til Belysning af Forfatterens Virken i hans bedste Manddomskaar.

Blandt de Prædikener, han udgav i Sorø i Aaret 1774, frembyder den ene, som er holdt ved Landemodet i Roskilde, særlig Interesse. Den behandler Præstens Stilling til Menigheden og søger at besvare det Spørgsmaal, om Præsten skal indrette sig efter sine Sognebørn i Levemaade og Livsvaner, om Bestræbelser i den Retning maa anses for særlig formaalstjenlige for at vinde dem for sig og derved bane Vejen for Forkyndelsen. At

dette til alle Tider har været og er et Problem for Præster, er ikke vanskeligt at forstaa, selv om Sagen ved første Øjekast kunde synes saa lige til. Pontoppidan behandler det indgaaende og søger hele Vejen Støtte og Vejledning i P a u l u s' Formaninger til de forskellige Menigheder; hans Resultat er det, at hvor meget end Præsten bør stræbe efter at komme sin Menighed i Møde, at forstaa den og stille sig paa lige menneskelig Fod med den for at vinde dens Øren for sine Ord, saa bør han heller aldrig tabe af Syne, at han ogsaa bør stræbe i al sin Vandel at give det gode Eksempel; den jævne Mand vil aldrig føle sig tiltalt af en Præst, der ved kunstig Ligefremhed søger at stille sig ganske paa lige Fod med ham, men kræver endog at kunne se op til Præsten som et Forbillede i Levesæt og Vandel. Der er i denne som i de andre Prædikener stærkt Præg af det belærende og det moraliserende langt mere end af det vækkende eller opbyggelige, men dette er saa ganske i Tidens Aand og lader sig ikke fremføre som Kritik netop af denne Forfatter. Endnu stærkere træder det rent moraliserende Element frem i de to Taler, som Pontoppidan holdt paa Akademiet i Anledning af Christian VII's Fødselsdag 1767 og 1771, og som bærer de betegnende Titler: »Om Religionens Nytte i Staten« og »Om Lasternes Skade i Staten.« Her bevæger Forfatteren sig i de gængse, unægtelig ikke dybtgaaende Betragtninger, som var særegne for Tiden, og som har lidet at gøre med Religion eller Ethik.

I Ligtaler kunde han, som det i Tidens Stil udtrykkes, være rørende og opvækkende, og i dem, der er naaet til Efterverdenen, som Talen over Overhovmester Reitzensteins unge Søn, lyder os mere alvorfulde og dybere Toner i Møde, der viser, at Pontoppidan overfor Sorgen og Dødens Gru ikke savnede Evnen til Fordybelse, at hans Sind kunde gribes og stemmes til sand og oprigtig Alvor, til inderlig Følelse ved de Slag, som ramte fra uforudset Bortgang og smertefulde Savn.

Modsat viser han ogsaa, at der laa en lys og munter Aare i hans Sind; en vel ikke betydelig lille satirisk Skizze i den bibelske Stil om Rustningerne i Nørrejylland i 1788 formedelst Krigen med Sverige, røber levende humoristisk Sans.

Johan Ludvig Christian Pontoppidan synes at have befundet sig vel ved sin Stilling i Sorø og først 1779 søger han andetsteds hen. Han har, siger han, altid ønsket at tjene Kirken og Staten der, hvor han blev sat, og naar han nu alligevel første Gang søger Forandring, skyldes det, at hans Indtægter falder, samtidig med at hans Børneflokk stiger. Da Biskop Harboe anbefalede ham varmt og udtalte, at han havde lært at agte og elske denne duelige Mand, opnaaede han sit Ønskes Opfyldelse og udnævntes i 1779 til Sognepræst ved Budolfi Kirke i Aalborg, efter Professor Chr. Beverlin Studsgaard, der overtog Aalborg Bispestol, medens Sognepræsten ved Vor Frue, Ebbe Kynde, samtidig udnævntes til Stiftsprovst.

Efter dennes Død 1789 blev Pontoppidan Stiftsprovst, men 1798 nødtes han, paa Grund af Svagelighed, til at nedlægge »dette besværlige Embede.«

Pontoppidan var en — vel ret typisk — rationalistisk Præst, men ikke saa kedsommelig, som man ofte i vore Dage forestiller sig denne Type. Han gik vel ikke i Dybden, han saa næppe heller i sit eget Sind nogen Afgrund, hvorover han ikke formaaede at slaa Bro, og øjnede han Afgrunde, søgte han sikkert at gaa udenom, men han var en alsidig begavet Mand, baade som Lærer og Præst, og udrustet med Evner til at tolke de Tanker og Stemninger, der rørte sig i ham, og give dem Udtryk i et klart og smukt dansk Sprog.

Efter at have prædiket sidste Gang 7. Oktober 1798 døde han 1799, d. 14. Februar, og hans Søn Jens bekendtgør hans Bortgang med følgende Tilføjelse: At Slægt og Venner føle, hvor smerteligt dette Tab er for os, hans 9 efterladte Børn, derom er vi overbeviste og frabede os al Forsikring herom.

Stiftsprovst Pontoppidan var gift 1. Gang med Boletta Elling, en Datter af Byskriver og Postmester Elling i Sorø; hun døde 1772 og blev »med Ceremonie og Liigpredichen nedsat i Kirken.«

Aaret efter ægtede han Professor Jens Krafts Datter fra Sorø Untze Marie, der døde 1793.

Havde end Pontoppidan efterhaanden en talrig Børneflokk at forsørge, har hans Kaar dog efter Tidens Forhold ikke været

ringe. Baade i Sorø og navnlig i Aalborg*) beboede han en anseelig Gaard. At gaa med Guldur i Lommen var dengang ikke enhver dansk Embedsmands Sag, og det var heller ikke saa ganske lidt, hvad Stiftsprovsten havde i sit Hjem af Sølvtoj

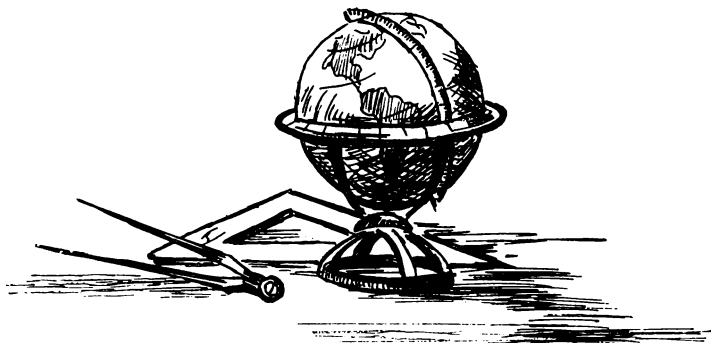

— Bægre, Daaser og Skeer —, af Messing- og Kobbertøj, en hel Rigdom af slebne Vin- og Ølglas, ja endog adskillige Stykker fint Porcellæn, baade københavnsk og kinesisk. Selve hans Møblement har ogsaa været meget righoldigt, saa at der ved Auktionen over hans Bo tales om Chatoller, Dragkister, Speile, Borde, Kanapeer og Stole o. s. v., »der for Vidtløftigheds Skyld ej kan opregnes eller nævnes«.

Charlottenlund, September 1930.

William Hørring

*) Algade 9, købt i 1895 af Sparekassedirektør Lange, der lod den nedrive.

Tegnemester og Kartograf
Christian Pontoppidan.

[47]

Naar man fra Herlufsholm følger Susaaens stilfærdige og sagtmodige Løb gennem Næstved, kommer man til den Del af Byen, som ligger Vest for Aaen, og som kaldes Lille Næstved.

Her ligger, med Udsigt over imod Byens gamle Tage og to røde Kirker, midt i en hundreदारig gammel Have, der mod Øst gaar lige ned til den løbende Aa, den Præstegaard, hvor Pastor Børge Pontoppidan havde sit Hjem, dengang han var »Medtjener i Ordet til Herlufsholms Menighed«.

Den sydlige Længe af Avlsbygningerne staar den Dag i Dag, medens det gamle rummelige Stuehus, som Herluf Trolle og Birgitte Gjõe lod opføre 1563, er nedrevet og i 1845 erstattet af et nyt.

I denne Præstegaard fødtes Christian Jochum Pontoppidan d. 20. Februar 1739 som ældste Tvilling af en Børneflokk paa i alt 6. Som Dreng gik han i Vordingborg Skole, men Bogen huede ham ikke. Som saa mange andre unge Mennesker paa den Tid, f. Eks. Johannes Ewald, lokkedes ogsaa han af Eventyret ude paa de europæiske Krigsskuepladser. 1757 forlod han derfor Skolen og rejste ud for at tjene Sporerne.

Hvor Pontoppidan i de mange følgende Aar opholdt sig, vides ikke; han har deltaget i Syvaarskrigen paa tysk Side, idet man

ved, at han i 1758 stod i den Hannoveranske Armé. England-Hannover var i Forbund med Preussen, og det er mest rimeligt at antage, at P. har staaet i et af de Korps, som kommanderedes af Hertug Ferdinand af Brunsvig — en af Frederik den Stores berømteste Underførere.

En Broder til Hertug Ferdinand var Feltmarskallen Hertug Frederik Carl Ferdinand af Brunsvig-Lüneborg-Bevern, som var kommanderende General paa Sjælland i Christian VII's første Tid og som iøvrigt selv i Syvaarskrigen førte et sachsisk Regiment.

Pontoppidan naaede næppe højt op ad den militære Rangstige; i alt Fald kunde han ikke senere hen i Livet pynte sig med nogen udenlandsk Officerstitel.

Ikke usandsynligt har han i den fremmede Militærtjeneste faaet god Brug for sin Tegnefærdighed og har været benyttet som Kartograf. Thi den fremragende Dygtighed, han senere lægger for Dagen paa dette Omraade, kan næppe være opøvet her i Danmark, hvor Kartografien endnu var ret uudviklet og uensartet.

Efter at have prøvet Lykkens Ustadighed, vendte han efter 16 Aars Forløb tilbage i 1773. Paa dette Tidspunkt synes han at være kommet i Forbindelse med Hofmaleren, den senere Professor, Direktør for Kunstakademiet, Carl Gustaf Pilo. I alt Fald var det ham, som skaffede ham Ansættelse ved Landkadetkompagniet — senere Landkadetakademiet. For at faa en saadan Stilling maatte man have Forbindelser, og uden Betydning har det sikkert ikke været for Pontoppidan, at netop paa den Tid, han blev ansat, opholdt Hertugen af Brunsvig sig hos Broderen i København.

Stillingen som Ridsemester eller Tegnemester ved dette havde tidligere været besat med saa kendte Kunstnere som Pilo selv, og Malerne Hans Arbién, Johan Ottopla Croix og Georg Mathias Fuchs. 1772 søgte den daværende Tegnemester, Maleren Jens Petersen Lund, sin Afsked. Chefen for Landkadetkompagniet, den senere Generalløjtnant Henrik Gude, fik i Marts s. A. Tilladelse til at lade

Professor Pilo proponere sig »et dygtigt subjectum« til Tegnemester. Christian Pontoppidan blev den udvalgte, og den 14. November 1773 fik han sin Ansættelse.

Aaret i Forvejen var Dansk indført som Kommandosprog i Hæren, og 1776 sikrede Indfødsretsloven Kompagniet en national Tilgang, samtidig med at alle Tjenesteudfærdigelser fremtidig skulde affattes paa Dansk. Adgangen til Kompagniet var gennem mange Aar forbeholdt Officersønner, af hvem man blot forlangte, at de var vokset »lige« og ikke havde legemlige Fejl, samt at de var friske og sunde og »ej af slet Udseende«.

Disse indtraadte i Kompagniet allerede før deres Konfirmation, og flere af dem gjorde tillige Tjeneste ved Hoffet som Pager. De deltes i »virkelige« Kadetter, som ved Kompagniet fik alting gratis, lige fra Uniformer til Mad og Bøger, og i Kostkadetter, som betalte en vis Sum aarlig.

Skolen var lang og streng, men Eleverne gik ud derfra med fortrinlige Kundskaber.

Som Chef indlagde Gude sig overordentlig Fortjeneste. Før hans Ankomst lod Skolen en Del tilbage at ønske i mange forskellige Retninger. Den trængte til at moderniseres, og Gude blev her med Rette berømmet for den pædagogiske Indsigt og det reformatoriske Snille, han i Forbindelse med human og uegennyttig Optræden lagde for Dagen. Nye Koste fejer bedst, og fra nu af blev ogsaa hele Tonen forbedret. Tegningen kom saaledes ogsaa til at nyde godt af den ny Chefs Omsorg, idet Undervisningen blev langt mere systematisk end tidligere. Den omfattede nu ikke blot Frihaandstegning efter det menneskelige Legemes Proportioner, men ogsaa, hvad der var mere naturligt paa et militært Akademi, baade Opmaaling og Perspektivtegning.

Akademiet havde indtil Juni 1788 til Huse i det Brockdorffske Palæ paa Amalienborg — det nuværende Frederik VIII's Palæ — efter at Gude havde faaet det udskilt fra det hidtilværende fælles Hjem med Søkadetterne paa Søkadetakademiet, men flyttede paa dette Tidspunkt igen til det af H a r s d o r f f istandsatte Operahus paa Hjørnet af Bredgade og Fredericiagade, — den senere Rigsdagsbygning og nuværende Østre Landsret.

Ved Siden af sin Lærergerning beskæftigede Pontoppidan sig, ligesom adskillige af hans Forgængere, med Maler- og Tegnekunsten. Fra hans Haand foreligger saaledes foruden andre Tegninger en Vignet*) med forskellige Emblemer, signeret: »C. Pontoppidan sculpsit et pinxit«, som findes som Titelvignet til »Sielelærens første Grunde« af L. Smith, Kbhvn 1778.**)

Men sin største Indsats af blivende Værd gjorde han ved at udarbejde og udgive en Del Kort, der alle var et Brud med den hidtidige naive og ubehjælpsomme Fremstillingsmaade. Disse Kort, der hører til de bedste, man har fra den Tid, skaffede ham europæisk Anerkendelse og er den Dag i Dag Genstand for megen Beundring i »Geodætisk Institut«.

Indtil da forelaa der nemlig herhjemme — som allerede omtalt ovenfor — et ganske ufuldkomment og uensartet Kortmateriale. Kort over Skandinavien, aflagt efter rigtige astrono-

*) Se Side 187.

**) Lauriz Smith: Lærer i Philosophien og de skønne Videnskaber ved det Kongelige Landkadetakademie.

miske Observationer paa Længder og Bredder, forelaa saaledes slet ikke.

Pontoppidans første Kort:

»Danmark, Norge og Sverriges Riger med angrænsende Russiske Provincer, forfærdiget udi København 1778«

foreligger i to forskellige Exemplarer, hvoraf det ene har en Fortegnelse over Landenes Inddeling i Provinser.

Efter dette fulgte et af ham selv stukket:

»Mappa Daniæ, Norvegiæ et Sveciæ ex optimis mappis geographicis confecta et juxta recentiores observationes mathematicas delineata«,

som udkom i 1781. (Maalestok 1:3600000). Længden beregnet efter Kjøbenhavns Meridian ($12^{\circ} 34^m 40^s$ Øst for Greenwich).

Paa dette Kort — »Augustissimo Monarchæ Christiano Septimo Regi Daniæ Norvegiæ Vandal et Goth. Duci Slesv. Holsat. Storm. Ditmar. et Oldenb. subjectissime dedicata« — er »Jyllands Pukkel« forsvundet, og at den rette Kystform skyldes Professor i Astronomi ved Universitetet, T. Bugge, fremgaar af den Fortale, som denne har skrevet til: »Forklaring over Konstruktionen af Kortet over Scandinavien.« Kbhvn 1781.

Denne »Forklaring«, der er i Bogform, leverer først alle de Observationer, hvorefter det er aflagt, og dernæst Underretning om Inddelingen af Provinserne og Beskrivelsen paa Kortet. Skriften paa dette er læselig og tydelig, til Trods for, at det er meget beskrevet.

Kortet, der findes i tre Eksemplarer — ukoloreret, koloreret og et ufuldført — blev i Følge kgl. Rescript af Christian VII til Biskopperne i begge Riger beordret anskaffet til »hver latinsk Skole«, »siden dette er smukt, tilforladeligt og Prisen taalelig, nemlig 4 Mark for Kortet og 12 Skilling for den hertil hørende Bog, og da Kundskab om Scandinavien er her i Norden een af de nødvendigste og nyttigste Artikler, som kan søges i Geographien.«

Samme Kort under Titel af:

»Scandinaviæ et Germaniæ pars historiam bellorum inter Danos et Svecos illustrans«, stukket i Paris af Guill. de la Haye, findes hos Heinrich Otto Scheel: »Almindelig Udkast af Krigens Skueplads som Indledning til Kong Frederik IV Krigshistorie« Kbhvn. 1785.

Pontoppidans Navn staar ikke paa Kortet, men i Fortalen siges det, at det er af ham.

Allerede 1794 har man i England udgivet et Kort efter Pontoppidans Metode, og i 1797 udgav S. G. Hermelin et tilsvarende i Sverige.

Efter Opfordring af Konferentsraad I. Erichsen og Geheimeraad C. L. Stemann udfærdigede Chr. Pontoppidan nu et Kort over Norge, »som kunde tjene til Nytte og Brug for de høje Kollegier.«

Det første Kort:

»Det sydlige Norge
efter Kongelig Allernaadigste Befaling
ved Hielp af
gode geographiske Karter
og
mathematiske Observationer
sammendraget og aflagt
under Bestyrelse
af
Hr. Conference-Raad I. Erichsen.«,

der udkom 1785 i tre forskellige Udgaver, hvor af den ene »med haandindlagt Angivelse af de norske Regimenter og Corps' Beliggenhed« er stukket af Fridrich (Maalestok 1:850000) og ledsaget af »Geographisk Oplysning til Cartet over det sydlige Norge i trende Afdelinger«. Kbhvn. 1785. 2. Oplag Kbhvn. 1797.

Denne, der ligeledes er i Bogform, har følgende Indledning:

»Til

Deres Kongelige Høihed
KRONPRINDSEN.

Naadigste Herre!

I dybeste Underdanighed nedlægges for Deres Kongelige Høihed dette ringe Arbeide, indeholdende en Oplysning til det ved Høi Kongelig Naade foranstaltede Carte over den sydlige Deel af Norge. At Deres Kongelige Høihed, der med en lige utrættet som udbredet Omhue vaager over alle nyttige Bestræbelser, maatte værdige disse, endskiønt ved ringe Kræfter samlede Efterretninger om en saa vigtig Deel af Fædrelandet, Deres høie Yndest, var den største Lykke, mig kunde vederfares. Dette vilde være mig den sandeste Belønning for mine Bestræbelser, og give mig den meest smigrende Udsigt under Deres Kongelige Høiheds naadigste Beskyttelse fremdeles at kunne gavne.

I dybeste Underdanighed

C. J. Pontoppidan.«

hvorefter følger en Fortegnelse over de fornemste Hjælpemidler, som er brugt til Udarbejdelsen af Kortet.

10 Aar efter udkom:

»Det nordlige Norge
efter Kongelig Allernaadigst Befaling
af de
bedste geographiske
og
matematiske Efterretninger«
— i 4 forskellige Udgaver

ligeledes stukket af Fridrich (Maalestok 1:1450000.)

Dette Kort, der ogsaa er ledsaget af en »Hans Kongelige Høihed Kronprindsen allerunderdanigst tilegnet« — »Geographisk Oplysning« Kbhvn. 1795, 2. Oplag 1806, er en Fortsættelse af Beskrivelsen af det sydlige Norge, »Uddragne af de bedste til Cartet brugte lokale Efterretninger«.

Endelig har Pontoppidan i 1787 udgivet:

»Fyrstendømmet Breslau efter det Wieland-Schubarthske Kort 1736 i den Homanske Atlas over Hertugdømmet Slesien fra 1749«.

Længden er her beregnet fra Pariser-Meridianen ($10^{\circ} 14^m 26^s$ Vest for Københavns Meridian (Observatoriet); og Aaret efter:

»Post-Kort

over

Dannemarck og alle

Færge-Stæder«

stukket af Fridrich og »bekostet og sælges hos I. Veith, København«.

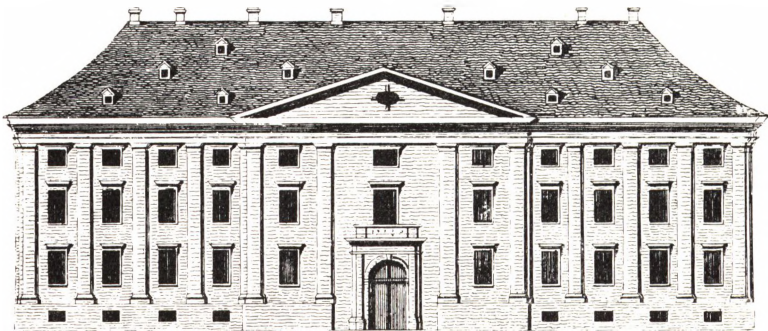
Ovennævnte Kort er alle smukke, klare og overskuelige. Navniig for de norske Korts Vedkommende er dette saa meget mere anerkendelsesværdigt, som Fjeldterrain er meget vanskeligt at fremstille.

Af de foreliggende Skrifter fremgaar det, at Pontoppidan omhyggelig og kyndig har benyttet, hvad der af videnskabelige Forarbejder har kunnet skaffes til Veje, saavel af danske som af fremmede Astronomer og Geografer — »Alle nærværende Oplysninger kan tjene til Mønster for enhver special Geograph, endog i Henseende til Methoder« — ligesom de geografiske Oplysninger er prægede af den Jærnfliid og Skønsomhed, hvormed han er gaaet til Værks, og Kortene vidner alle om et fortrinligt Talent.

Om C. J. Pontoppidans mangeaarige Lærervirksomhed for Hærens vordende Officerer kendes mærkelig nok saa godt som intet. Undervisningen ved Kompagniet bestod dels i almindelig boglig Lærdom, dels i militære Fag. Den boglige Lærdom omfattede Matematik, Filosofi, Historie, Geografi, Fransk, Skrivning, Regning samt Tegning. Undervisningen holdtes dels paa Dansk, dels paa Tysk for at vænne Eleverne til begge Sprog. Dertil kom saa den egentlige Soldateruddannelse, Undervisning i Fægtning og Dans samt efter 1771 »udi Ridekunsten.«

At hans Position dog allerede fra Begyndelsen har været god, viser nedennævnte »Attest«, som blev udfærdiget af Landkadet-

kompagniet efter en af Pontoppidan aflagt Prøve, som fandt Sted kort Tid efter Ansættelsen, altsaa allerede i hans 1. Læreraar paa Akademiet: »Efter som Teignemesteren ved det Kgl. Land-Cadet-Compagnie Christian Pontoppidan havde aflagt tilstreckelig Prøve ei alleene udj Teignekonsten men endogsaa i at forfærdige en besynderlig god Landkort eller Situationsplan, saa haver jeg paa hands Ansøgning saa vel herover som over hans Flittighed i Informationen skuldet give min sandfærdige attest.«

LAND.KADET.AKADEMIE

Tiden var ikke blødsøden, og Straffene var strenge og militæriske. Et lille Træk om en uartig Kadet — udtaget af Landkadetakademiets Straffeprotokol — »der kastede Papirkugler efter Tegnemesteren i Timen og derfor fik Tamp og 4 Ugers Hjemmearrest«, turde være et Eksempel herpaa, samtidig med at det viser, at Disciplinen har været haandhævet, ogsaa under Undervisningen i Tegning.

I Gage havde Pontoppidan kun 204 Rdl. om Aaret. Fornødenhederne maatte altsaa indrettes derefter. Indtil 1784 boede han i Skindergade 25, men flyttede kort efter til Aabenraa. 1796 boede han i Dronningens Tvergade.

Paa sine senere Aar blev han syg. Skønt Tegneundervisningen efter Skoleplanen af 1783 kun var henlagt til Eftermiddagene, formaaede han op i Halvfemserne ikke mere at varetage den. En Løjtnant Wenzel v. Haffner vikarierede for ham, og han maatte af sin lille Gage selv give denne 120 Rdl. herfor aarligt. I 1798 skriver Landkadetkompagniet »at Pontoppidan i mange

Aar, og lige til hans Svaghed gjorde ham ubekvem dertil, har forrettet sin Tjeneste med utrættelig Flid, saaledes at han virkelig vil blive savnet ved sin Afgang.« I December 1799 indstiller Kompagniet, »at der meddeles ham Afsked med 68 Rdl. i Pension, hvad der vel var det mindste, man kunde give ham efter saa lang Tjeneste«.

Ved Kgl. Resolution af 7. Marts 1800 behagede det allernaadigst »Hans Kongelige Majestæt at bevilge Tegnemesteren ved Landkadetkompagniet Pontoppidan, der formedelst Svaghed ey kan forrette sin Tjeneste og altsaa derfor maae afgaae, en aarlig Pension af 60 Rdlr. fra 1. April næstkommende.«

Efter sin Afsked flyttede Christian Pontoppidan Hjemmet til Ketting paa Als og her døde han d. 10. Februar 1807, 67 Aar og 11 Mdr. gammel.

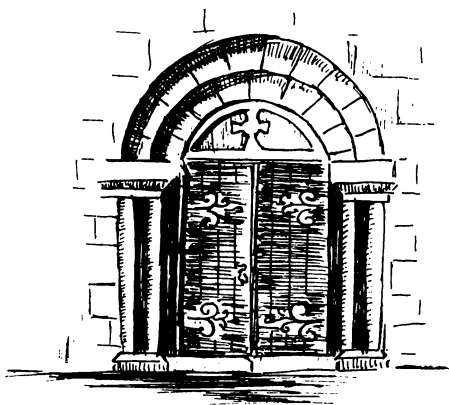
Han var gift 2 Gange. Hans første Kone, Marie Elisabeth Friderici, var Plejedatter af Slotsforvalter Jørgen Bruun paa Nykøbing Slot; anden Gang ægtede han Dorothea Maria Bøttger, der overlevede ham i 22 Aar.

Klampenborg, April 1930.

Christian Pontoppidan

C. Pontoppidan, festsjøl et pinxel

Præsten
Børge Pontoppidan.

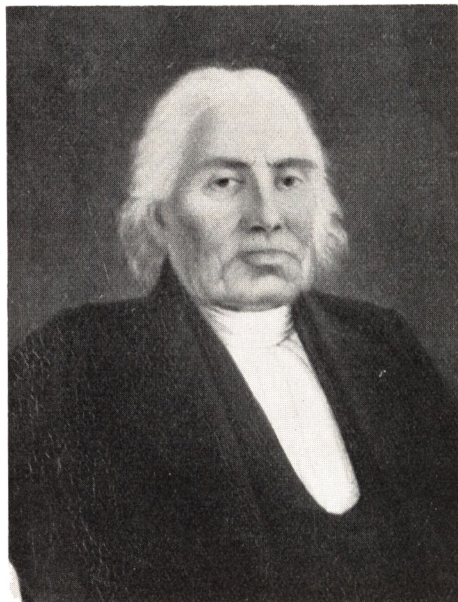
| 30 |

Lige op ad Damsholte Kirkes Mur findes 2 Grave, som rummer Støvet af Sognepræst Børge Pontoppidan og Hustru Mette Marie, f. Jansen. Fra disse to er udgaaet en kraftig og frugtbar Gren paa Slægtens Stamme, idet deres Ægteskab velsignedes med 15 Børn. Han døde 1854 78 Aar gammel, og hun døde 1856, 74 Aar gammel.

Da B. P. paa sin Dødsseng nedskrev sin sidste Villie siger han: »Ligesom mit hele Liv hengik i Stilhed uden al Bram, idet jeg aldrig søgte min Løn i Verdens Lovtaler og Hædersbevisninger, saaledes ønsker jeg ogsaa, at mit Legeme føres til Graven uden nogensomhelst indbudne Følge, som helst alene maa bestaa af mine Børn«. Som det fremgaaer heraf, er der ikke store Bedrifter eller Begivenheder at antegne ham angaaende. Men der findes i Embedsbøgerne, hvor han har været Præst, en Række Skrivelser, der giver et levende Indtryk af hans Personlighed og Karakter. — Han har holdt af at bruge Pennen, et Varsel om efterfølgende Generationer. — Hans Skrivelser vidner om en kraftig, noget stridbar Mand, der ikke gav efter, hvor han mente at have Ret, og det var lige meget, om han stod overfor Autoriteterne, Kirketiendeejere eller andre. Han føjede sig ikke. Men naar ingen traadte ham for nær, var han vistnok jævn og ligetil med et demokratisk Drag i Sindet, idet han

gærne tog sig af Smaafolks Sag og Ret og hævdede den overfor de store. Han var vel nok i den Aarrække, da Livet stillede sine haardeste Krav til ham, en noget stræng Mand, der satte haardt mod haardt. Da en af hans Sønner paa sine ældre Dage omtalte sit Barndomshjem, kom det lidt bittert: »min strænge og fattige Barndom«, der kun mildnedes af »min stille, fromme Moder.« Der har jo sikkert været Brug for en fast Haand for at klare sig igennem, da han sad i det lille Embede paa Bogø med Kone og 12 Børn. Han har vel søgt og søgt derfra forgæves, indtil det lykkedes at blive forflyttet til det gode Embede i Damsholte paa Møen. Hvad der hjalp i dette Tilfælde, var muligvis, at han i sin Ansøgning med et vist Galgenhumør — og vistnok som en Reminiscens fra den Tid, da han i sin Ungdom som Feltpræst havde haft personlig Berøring med Kong Frederik VI — skrev: »Denne Gang bombarderer jeg Deres Majestæt med en Mørser og 12 smaa Svingbasser«. I Damsholte sad han i 33 Aar, fik sine Børn frem og naaede til en forholdsvis Velstand. — Den, der i de Aar, da det i Præstegaarden myldrede med Børn i alle Aldre, kom ind i Forstuen, saa der en lang velordnet Række Træske eller, om de var i Brug, en dertil svarende Række Skifte-ske — et talende Vidnesbyrd om Børnenes Tal og om Tugt og Orden. Det var ikke den moderne Pædagogik, der raadede der i Præstegaarden. Men her var jo ej heller Tale om Børnebegrænsning. Hans strænge og stridbare Optræden hængte aabenbart sammen med en Trang til at væрге, hvad der trængte til Væрге. Det var ingenlunde det rene Rethaveri, der laa bagved. Og som dette kom frem i saa forskellige Forhold, kom det ikke mindst frem i Hjemmet med den store Børneflokk, hvortil kan regnes hans gamle Moder, der i mange Aar indtil hendes Død i 1830 boede i Præstegaarden, hvor det maaske ikke altid har været let at skaffe hende Fred og Rø. Børneflokken var 7 Sønner og 8 Døtre. Og det synes som om disse Døtre især har været Genstand for Faderens Omhu. Det har jo ogsaa været saa sin Sag med, hvad der skulde blive af disse 8 Pigebørn. Det var et kraftigt Kuld. Den af dem, der fik den korteste Levetid blev 72 Aar; fem af dem blev over firs, den ældste 87 Aar.

Og de havde gode Evner, stærke Hoveder, livfulde og vaagne var de, ikke fri for at være lidt hvasse paa Tungen og i Besiddelse af Lune, men de var inderlig godhjærtede. At dumpe ned i den Pigeflok, da den dominerede i Præstegaarden, har ikke været saa lige en Sag; man maatte staa godt paa Benene for at klare sig. Men med al ydre og indre Livskraft saa fattedes

denne Ungdom al særlig Smukhed; de havde store kraftige Træk og ejendommelig lyse Øjne med et livfuldt Minespil, der aabenbarede de indre Værdier, men virkede ellers ikke blændende. Det har aabenbart ligget Faderen paa Sinde at berede disse Piger en nogenlunde betrygget Fremtid ved at ofre meget paa deres Uddannelse. De blev sendt til Kiel, Christiansfeld og andre Steder for at dygtiggøres, og flere af dem blev da ogsaa Lærerinder. Iøvrigt blev de 6 gifte med brave og dygtige Mænd og oprettede rundt i Landet prægtige Hjem, hvor der voksede dygtige Børn op.

Der blev ofret mere paa Døtrene end paa Sønnerne, naar

undtages Dine s, der gennemførte den studerende Vej og blev Præst.

Fra sin Fader, Præsten i Lundum, havde Børge Pontoppidan arvet en varm Interesse for Bondefrigørelse og Landboreformer. Som Vidnesbyrd om denne blandt Datidens Embedsmænd sjældne Bondevenlighed kan her anføres et Brev, han i 1844 sendte

P e t e r H a n s e n i Lundby i Sydsjælland — Per Fæstehusmand som han sædvanlig kaldtes — der paa den Tid gjorde sig ikke saa lidt bemærket som politisk Agitator. P.'s Brev, som han har faaet en i Spørgsmaalene interesseret Gaardmand i Sognet til at medunderskrive, ser saaledes ud:

»Det har glædet mig, saavel som min agtværdige Sognemand, Peder Nicolajsen, af Eders Skrivelse til ham at erfare Eders utrættelige Bestræbelser for Bondestandens Opkomst, ved at paatale denne Stands Rettigheder som Mennesker og Borgere i Staten — og saalænge I vedblive at tale denne gode og retfærdige Sag med Forstand, Kraft og Beskedenhed, vil Kongen

og hans Raad da ogsaa laane Øre til Eders og enhver god Patriots Forestillinger, og den Tid vil — som jeg haaber — ikke være langt borte, da den hæderværdige Bondestand vil vorde indsat i alle de Rettigheder, som tilkomme den med alle de øvrige Stænder i Staten.

Hvo er den Godsejer, som nu har bestemt sig til at gøre sit Gods Bønder til Arvefæstere paa billige Vilkaar? Denne glædelige Tidende maa bringes til offentlig Kundskab, ham til Ære og andre til Eksempel. Sagerne om alt Hartkorns Lighed og om Værnepligten blev rigtignok behandlet i Viborg (Stænderforsamlingen); men jeg troer ej, at den første kom til endelig Afgørelse. Af Stænderne i Roskilde venter jeg ej noget stort for Bondestanden; thi der sidder for mange Godsejere; vi faar nu at se.

Havde vi flere forstandige og nidkære Mænd i Eders Stand, som vilde berejse Landet og paa en fornuftig Maade opmuntre Bondestanden til med utrættelig Iver at fremme den gode Sag, da vilde vel snart det forventede Gode opnaas; men kun faa i Eders Stand har Visdom og Forstand, Lyst og Mod, til at virke i den Retning for Bondestandens Vel. — Vi vil vente alt, af Gud og Tiden!

Peder Nicolajsen bringer Eder Hilsen til alle dem, som ynder Eders Bestræbelser — dem vi alle beder Gud velsigne. — Modtag kære Peder Hansen! vore bedste Ønsker for Eders Velgaaende, og lev stedse vel!

Damsholte Præstegaard og Ebbelnæs By (paa Møn) den 8. Oktober 1844.

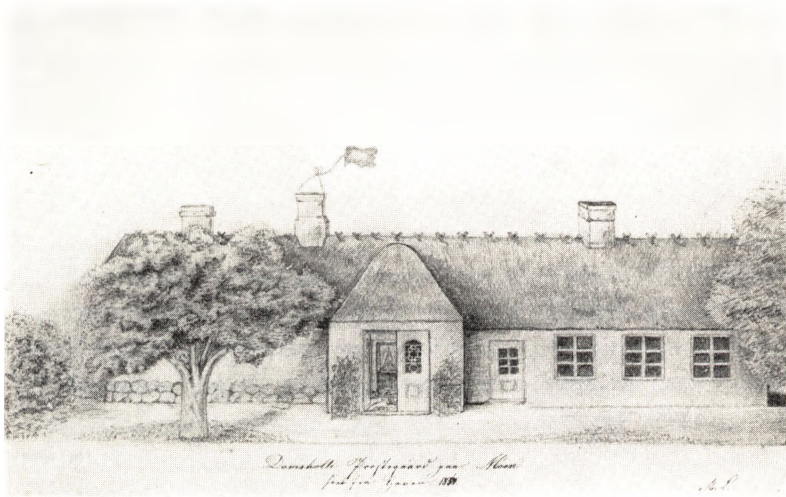
B. Pontoppidan.

Peder Nicolajsen.

Til velagtede Peter Hansen i Lundby ved Præstø.«

I 1853 naaede B. P. at blive Jubellærer (50 Aaret siden Ordinationen). Han skrev da til sin Biskop om at blive fri for Rang eller Titel, som Skik var; han udtaler: »Noget saadant ønsker jeg ikke at modtage nu, da jeg staar med den ene Fod i Graven, eller allene fordi Gud har ladet mig leve og virke i 50 Aar i Kirkens Tjeneste. Og det saa meget desto mindre som Ingen mere

end jeg selv føler og erkender, at jeg med al min Stræben i disse 50 Aar efter at udrette noget Godt i Kirke, Skoler og Menighed, dog ikke fortjener nogen Udmærkelse. Jeg foragter ikke dette Livs gode Ting: men vil man give mig noget af dem, da give man mig dem, medens jeg kan bruge dem og glæde mig ved dem, hvilket man, efter min Formening, ikke kan, naar man staar ved Gravens Rand, hvor man, naar man ej er et reent Fæ, har

andet at tænke paa end denne Verdens Rang og Titler. — Mit Jubilæum gik saaledes efter mit Ønske stille og ubemærket bort. Mit Ægteskabs Jubilæum agter jeg at celebrere i Kredsen af mine Børn og deres Ægtefæller, som i Sommerens Dage besøge os, ifald Gud giver Liv og Helbred«.

Dette Guldbryllup fandt Sted 8. August 1853. — Om Guldbryllupsbruden, Bispedatteren Mette Marie Jansen fra Aalborg, haves ingen Oplysninger. Men som Moder til den store Børneflokk, som hun ved sin »stille og fromme« Personlighed har værnnet, ledet og opdraget til brave og dygtige Mennesker, maa hun i Sandhed æres. Hun har baaret sin Del af Dagens Byrde og Hede.

Spørger man, hvordan Børge Pontoppidan var som Præst, og hvilken Stilling han indtog til Tidens Rørelser, da mangler der

ganske Oplysninger til at besvare det Spørgsmaal. Han var jo vokset op i den rationalistiske Tid, hvilket formodentlig har mærket ham. Men hans Levetid, der ganske falder sammen med hans Biskops, *Jacob Peter Mynsters*, var jo en rigt bevæget Tid. Paa kirkeligt Omraade var Tiden jo *Mynsters*, *Grundtvigs* og *Søren Kierkegaards*. Litterært brød Guldalder-tiden frem, og i politisk Henseende var det en haardt prøvet og meget bevæget Tid. At alt dette skulde være gaaet sporeløst hen over den Damholte Præsts Hoved og Hjærte, er lidet rimeligt, da han ingenlunde var nogen sløv eller ligegyldig Personlighed. Sammen med det, han personligt og privat har gennemstridt, har sikkert ogsaa Tidens gode, høje Aander bidraget til at uddybe hans Forstaaelse af Livet. — Da han skulde dø, nedskrev han med stor og kraftig Skrift »min sidste Erklæring«, hvori han nøje fastsætter, hvorledes hans Begravelse skal gaa for sig, og han beskikker sit Hus opfyldt af Omsorg for Hustru og Børn. Selv er han, lidende som han var, beredt og længselsfuld efter at gaa bort. Angaaende Begravelsen skriver han blandt meget andet dette: »De skikkeligeste og gudfrygtigste Mænd — Gaard- og Husmænd i min Mhed anmodes om at bære mit Legeme til Graven — Min Capellan eller Distriktsprovsten skal forrette Jordpaakastelsen og blot gøre en kort Bøn ved min Grav: »at Gud vil være mig og os alle en naadig Gud og Fader i Xsto Jesu vor Herre.« Erklæringen ender med: »Gud vel-signe Eder Alle«, prentet med mægtige Bogstaver, en stærk, fast og manende Haandskrift.

Spijellerup Præstegaard, Februar 1930.

H. F. Jørgensen

Præsten
Dines Pontoppidan, [73]

Søn af Sognepræsten Børge P. og Hustru Mette Marie Jansen, fødtes 1814 paa den i Farvandet mellem Sjælland og Falster liggende Ø, Bogø, der er beboet af Landmænd, Sømænd og Fiskere. Efter Skolegang i Nykøbing paa Falster og theol. Embedsexamen 1837 arbejdede han et Par Aar som Lærer, sidst ved Borgerdydskolen paa Christianshavn, men bestemte sig allerede som 26aarig ung Mand til at tage Stillingen som Skibspræst paa Fregatten Bellona, der i 1840—41 skulde paa et længere Togt til Sydamerika omkring Kap Horn.

Muligt er det Barndomstidens Fortrolighed med Søen og dens Mænd, der har bidraget til, at den unge Theolog tog en saa frisk Beslutning; utvivlsomt har i hvert Tilfælde dette længere Ophold i en Lilleverden af Mennesker tilhørende samme Vaabenart og denne Stilling som det samlende Element overfor Officerer og Mandskab tjent til at frigøre og udvikle naturgivne Anlæg hos den unge Præst.

Sønnen, Pastor emer. M o r t e n P. har i en Afhandling om sin Fader (Præstehist. Samlinger 1929, 97) meddelt flere af dennes Optegnelser under Rejsen. De viser ham som den Mand, der allerede da staar paa egne Ben overfor de Personligheder og Oplevelser, der møder ham. F. Eksp. da Fregatten ankrer op ved Bahia, hvor Brasiliens Erkebiskop residerer. I sit lutherske

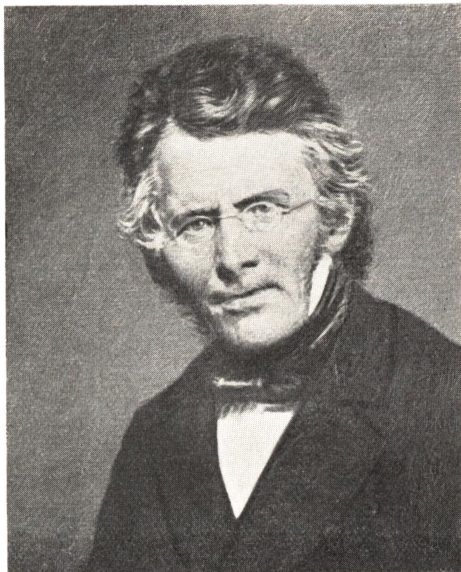
Præsteornat aflægger D. P. den romersk-katholske Højærværdighed et Besøg og indlader sig bl. a. med ham i en Behandling af Differenspunkterne mellem de katholske og protestantiske Dogmer: »med den gensidige Erkendelse af« siger han, »at vi dog var enige i det store Punkt og Brødre i Kristo«. Skibspræsten besøger ogsaa et Munkekloster, hvor han modtages hjærte-

ligt. Han blev helt indtaget i flere af de unge Gejstlige og Munke, der flokkede sig om ham: »Jeg glemmer aldrig«, skriver han, »det kærlige Sind, med hvilket de tog mig op i deres Klosters Skød; jeg glemmer aldrig det sidste Haandtryk, jeg til Afsked tog af hver især; det udtalte paa den ene Side, at vort indvortes Liv havde mange beslægtede Sider, men paa den anden Side de forskellige Veje, ad hvilke vi levede i den samme Herres Tjeneste«.

Den Frimodighed, Selvstændighed og Fordomsfrihed, som D. P. her lægger for Dagen, er Karaktertræk, som siden følger ham, hvor han færdes. En anden Oplevelse paa Rejsen viser, hvor flittigt han bruger sine Øjne, og hvor hurtigt han gennem-

skuer Skin og Blandværk, hvor det forsøger at skjule indre Tomhed og Aandsfattigdom. Det er i Valparaiso, hvor han faar Øje paa et Hus med den Titel: »Instituto de Valparaiso«. Institutsbestyreren, som bliver opmærksom paa, at den fremmede Mand interesseret betragter Huset, beder ham forekommende træde indenfor, og Præsten maa beundre Skolens fortrinlige Udstyr og

Materiel, men da Forstanderen giver sig til at udvikle om Skolens Historie og Lærefagenes Omfang, bliver Præsten mistænksom baade overfor hans Kvaliteter og Skolens Præstationer. Da Forstanderen har opramset den lange Liste over Skolens Undervisningsfag, deriblandt Logik og Filosofi, hvori han (Forstanderen) selv underviste, tager D. P. sig for at forhøre ham lidt angaaende hans filosofiske Anskuelser og Metoder, men bliver snart overbevist om, at Manden hverken vidste, hvad Logik eller Filosofi var og søgte hurtigt at undgaa al videre Indtrængen i dette Mysterium.

Sønnen, Morten P., bemærker træffende, at »dersom denne Institutbestyrer har ventet at kunne imponere den Fremmede

med sit Udstyr og Apparat, da har han taget Fejl af sin Mand. Naar D. P. satte sine sammenknebne Øjne paa en Ting, saa han igennem, og han gik ikke af Vejen for at tage Folk i Skole og anstille en maaske endog ret skarp Examination.« —

Atter betegnende Karaktertræk. Ærlighed og Aabenhed tager ham om Hjærtet, hvordan det saa end har sig med Dogmatiken og Konfessionen, men møder han Hulhed og Upaalidelighed, da bryder han af og gaar sin Vej.

Enhver, der kom i Forbindelse med denne Præst, kunde ikke undgaa at bemærke hans Intelligens og saa det, som man sjældnere faar med at gøre — en aandelig talt uafhængig og fast bygget Personlighed. Lærte man ham bedre at kende, da fik man at vide, hvor denne Uafhængighed og Fasthed havde sin Kilde.

D. P. har ofte i Kirken, vel endnu tiere i Samtale, henvist sine Medkristne til Lønkammeret, hvor et søgende, spørgende Menneske til enhver Tid kan faa Ham i Tale, den eneste, som kan sige det forløsende Ord og give Barmhjertighedens gode Raad. Det Sted kendte han. Allerede ombord paa Fregatten havde han ifølge Dagbogen øjensynlig hver Dag gjort sin lille Kahyt til denne fredlyste Plet, hvor han hentede det uundværlige, som Kristne kalder Guds Velsignelse.

Naar man mødte denne høje, næsten asketisk magre Skikkelse med den faste Mund og det iagttagende, gennemtrængende Blik, da var det dette sidste, som tog Opmærksomheden. Saa mange Aar efter hans Død staar hans mærkelige aarvaagne Ansigt for mig, og disse Øjne taler til mig om et Menneske, der kunde dø paa Sandheden af sin Kristentro, fordi han hver Dag havde levet i den og fra Lønkammeret kendte dens Magt.

Første Gang Undertegnede kom i Forbindelse med D. P., dengang Sognepræst ved St. Mortens Kirke i Randers, var da jeg i 15aars Alderen gik til Konfirmationsforberedelse hos ham sammen med Sønnen K n u d B ø r g e. Vi var Klassekammerater i Skolen, og Præsten gav os to særlig Undervisning om Aftenen, for at vi ikke skulde forsømme vort Skolearbejde.

Det blev mærkelige Timer, disse gentagne Forhandlinger mellem de to Skoledrenge i Lømmelalderen og den i Religionens

Lærdomme helbefarne Præstemand. Det første, der skete, var, at Præsten forfærdedes over vor Uvidenhed og totale Mangel paa Forstaaelse af de dogmatiske Forklaringer, og det fik vi gentagende at vide gennem hans skarpe Tilrettevisninger og hæftige Paatale af vore ubehjælpsomme Svar. (Da jeg engang fortalte Forfatteren J a k o b K n u d s e n s Fader, Sognepræsten i Lejrskov, om denne Katekisering i Randers Præstegaard, der unægtelig ikke bidrog til, at vi Drengene samlede vore Tanker bedre, udbød han: »Ak, hvor jeg kender mig selv i det, De der fortæller. Det er som jeg fik mit eget Skudsmaal at høre for min Hastighed og Utaalmodighed over for Børnene, der nok kan føle ved de religiøse Sandheder, men er ude af Stand til at klare for sig selv og andre, hvad de betyder«). — Men naar Præsten saaledes havde »taget Pippet« fra os og givet os eftertrykkelig Uduelighedsattest, da skete der noget andet, som har gjort disse Timer uforglemmelige for mig. Saa tog han nemlig selv fat, og vi fik hans egne klare Tanker og Betragtninger over det foreliggende Æmne i Testamentet, og da glemte jeg for mit Vedkommende alt det foregaaende, som forøvrigt aldrig indeholdt nogen Haan eller Brod, der satte sig fast. Jeg hørte efter, og ikke blot flygtigt bevarede jeg, hvad jeg i disse Timer lærte, det ved jeg bl. a. deraf, at da jeg siden som Ungdomslærer fik at gøre med Israels Historie, kom det mig tilgode, at jeg under min Konfirmationsundervisning havde faaet en saa aandfuld Behandling af de profetiske Skrifter, særlig de messianske Spaadomme, at den endnu stod levende for mig. —

Der var unægtelig Knaster i det Egetømmer, som denne særegne Præstemands Karakter og Væsen var skaaret af, og han havde Kanter, som Godtfolk let kunde støde sig paa. Hans skarpe Blik og kritiske Sans i Forbindelse med et til Tider irriterabelt Temperament kunde lægge ham Ord i Munden, som følte haardt af den, de ramte, men der var den formildende Omstændighed ved hans Tilrettevisninger, at de blev givne uden Hensyn til Personsanseelse og var derfor nok saa frygtede af Stedets Honoratiores som af den jævne Mand.

Som Exempel kan nævnes, at han, som selv mødte præcis ved de Kommissions- og Styrelsesmøder, han havde med at gøre, ogsaa forlangte, at andre skulde gøre det samme. Et Medlem af Skolekommissionen, en Herredsfoged med et fornemt Navn, tillod sig gentagende at komme for silde. En Dag, da han atter var forsinket og gav en Undskyldning, fik han det Svar fra D. P.: »Undskyldninger kan være meget gode, men de kan ikke bringe mig min tabte Tid tilbage!«

I Forbindelse med denne Strenghed, som vel ret beset udgik fra Pligtfølelse og Ordenssans, maa ogsaa nævnes den myndige Maade, hvorpaa han ved Lejlighed kunde optræde saavel i Privatlivet som i Embeds Medfør. Om den kunde det nok siges, at den var ham i Kødet baaren og var for saa vidt en Slægtsarv. Men hermed er vi for D. P.'s Vedkommende ingenlunde færdige med Vurderingen. Den var, eller rettere, den blev hos ham en Aandsmyndighed, knyttet til Sandhedskærlighed og Ærbødighed for Kirkens og Embedets Værdighed. Stiftsprovst F r. H e l w e g har fortalt Pastor Morten P. følgende betegnende Optrin i Vor Frue Kirke i Odense, hvor D. P. prædikede en Søndag, da en Afdeling Militær under en Officers Kommando var kommen ind i Kirken. Under Salmen efter Prædikenen rejste Officeren sig og vilde kommandere sit Mandskab ud. Men da gik Præsten rolig ned til Officeren, lagde Haanden paa hans Skulder og sagde: »Er De saa god at vente, til jeg er færdig!« (altsaa til Gudstjenestens Slutning). —

Men lige saa ubehageligt D. P. kunde virke paa visse Mennesker som Følge af sin resolute og uforbeholdne Paatale af det, som vakte hans Mishag, ligesaa mærkelig mild og indtagende kunde han være, naar han mødte det hos Mennesker, som tiltalte ham. De fik at mærke, at der ved Siden af Strenghed og Myndighed var et varmt og medfølelse Sind i denne Præst, og mange af dem erfarede tillige, at Myndigheden dog først gjorde sig ret gældende, naar der var Tale om at give Trøst eller bringe Hjælp.

Med Hensyn til det sidste maa jeg meddele et Træk, som viser begge Sider af Myndigheden i D. P.'s Væsen og Handle-

Maade. Min lidt ældre Broder K a r l var Kammerat i Skolen og Ven af ovennævnte næstældste Søn i Præstegaarden, Morten P. Da min Broder havde taget Realexamen, maatte han paa Grund af Faderens Formuesomstændigheder give Afkald paa at gaa ad den studerende Vej. Han skulde uddannes til dansk Jurist og blev da foreløbig anbragt som Skriver paa et Herredskontor. Det viste sig snart, at hans Anlæg og Tilbøjelighed ikke gik i Retning af det juridiske, hvorimod han ikke var saa ilde til at skrive Vers og lave Karikaturtegninger af de Personer, som optraadte under Retsforhørene. Han og Vennen Morten blev da tilsidst enige om, at han igen maatte ind paa Studeringerne, og Morten tilbød at give ham Begyndelsesgrundene i Latin og saa? — ja de var jo begge i den Alder, da man har Lov til at nære dristige Forventninger om det, som »nok skal vise sig«.

Det viste sig da ogsaa, men rigtignok foreløbig paa en noget anden Maade, end de havde tænkt sig. Allerede i en af de første Undervisningstimer havde Præsten faaet Nys om, hvad der foregik paa Mortens Værelse, og pludselig stod han over dem og læste med strenge Ord og Miner min Broder Texten, fordi han kom og tog Mortens kostbare Tid til noget Narreri, som ingenting førte til. Saa var den Boble bristet for de to Sammensvorne. Men hvad gjorde Præsten? Han gik antagelig ind i sit Lønkammer, han »gik i sig selv«; thi sikkert er det, at han straks efter opsøgte en rig Købmand i Byen, hvis Hjælpsomhed overfor Smaafolk han kendte og havde Tillid til. Denne Mand satte han ind i Sagen, og paa den Maade lagde han det hele til rette for min Broder saaledes, at han fremtidig kunde følge en planmæssig Undervisning, der førte ham til Maalet. Det bør tilføjes, at min Broder, efter at have taget sin theol. Examen, en kort Tid blev D. P.'s Medhjælper i Præstegerningen i Randers, senere fik han samme Stilling hos Valgmenighedspræsten Vilh. Birkedal i Ryslinge, og efter dennes Afgang blev han selv Valgmenighedspræst i over en Menneskealder, lige til sin Død. De, der fulgte hans Virksomhed, vil vist indrømme, at her var et Tilfælde, hvor D. P.'s Hjælpsomhed var medvirkende til at faa et ungt Menneske sat ind paa den for ham rigtige Vej.

Her er saaledes et — og utvivlsomt et iblandt mange — Exempler paa, at der bagved Kanterne i D. P.'s Optræden var en redbon Vilje og en resolut praktisk Ævne til i det ubemærkede at give raadvilde Mennesker en virkningsfuld Haandsrækning.

Som Ven af den tredjeældste Søn Knud fik jeg i de Aar, da vi var Skolekammerater ofte Lejlighed til at besøge Præstegaarden og faa et Indtryk af Livet der. Det staar for mig som et tarveligt, men altid hyggeligt og gæstfrit Hjem, hvor man mødte Præstefruens venlige Smil og livlige Deltagelse i Samtalerne om Tidens æstetiske, politiske og religiøse Brydninger, som allerede dengang (i Slutningen af tresserne) var paa Bane i Præstegaarden. Saa vidt det nu staar klart for mig, lod Fruen hurtigt høre fra sig, naar hun havde en afvigende Opfattelse af den, der kom til Orde i Selskabet, ogsaa naar den ikke var i Overensstemmelse med Præstens.

Huset var stort og Børneflokken talrig, men det forhindrede ikke, blev der sagt, at hun vedblev at være sin Mands Raadgiver og Medhjælp saavel i hjemlige som i kirkelige Sager. Og som det blev sagt ved hendes Grav af dem, der stod hende nærmest, var hun Centrum i sin Kreds, og det var hendes Vilje at holde sine mange Børn godt sammen om det gamle Hjem baade før og efter Præstens Død.

En af Sønnerne udtalte: Paa den Sten, der blev rejst over Fader, staar: »Gud velsignede ham, og han blev til Velsignelse.« Det kan ogsaa godt passe paa Moder.

D. P.'s faste Tilhørerkreds i Kirken, som vel aldrig blev særdeles talrig, var fra alle Samfundslag og Dannelsestrin, og den satte ham højt baade som Prædikant og Personlighed. En noget mindre Kreds, væsentlig Folk i jævne og beskedne Kaar, samledes med ham til ugentlige Aftenmøder i Kirkens Sakristi eller i Præstegaarden til opbyggelig kirkelig og folkelig Oplysning i Forbindelse med Indøvelse af den nye Menigheds- og Folkesang, som i de Aar gik over Landet. Navnlig var Deltagerne i disse Sammenkomster ham hengivne. De saa op til ham som den rigt begavede Sjølehyrde, der pligtopfyldende

og uafhængig af Menneskegunst eller Dadel udførte det ham betroede Hverv.

Angaaende D. P.'s kirkelige Udvikling og Anskuelse, da mau man vist tage de to Ting i Betragtning, at han med Aarvaagenhed overfor Tidens aandelige Strømninger forbandt en udpræget indre Tilskyndelse til kritisk Prøvelse af de Ideer og Lærdomme, som disse Strømninger førte med sig. Noget af det, der vakte Anstød hos mange, var just denne Tilbøjelighed hos ham til Modsigelse, Oppositionstrangen, navnlig over for de absolute Meninger og Standpunkter. Stemningsvirkning var ikke hans Styrke i Samtale eller Prædiken, snarere den Magt, der ligger i klar Redegørelse af en Sag, naar man har set og behandlet den fra mere end en Side.

Derfor kunde D. P. vanskelig blive absolut Tilhænger af denne eller hin Anskuelse eller »Retning«, som var oppe i hans Tidsalder paa kirkeligt Omraade, men dette forhindrede jo ikke, bidrog vel snarere til at fremme den aandelige Bevægelse og Udvikling hos ham henimod rigere og friere Livssyn.

Pastor Morten P. mener i den foran nævnte Afhandling, at hans Fader som ung Præst stod i ret inderligt Discipelforhold til sin Universitetslærer, Professor H. N. Clausen, og at Biskop J. P. Mynster har været hans — som mange samtidige Præsters — Forbillede som Prædikant.

Gaar man til D. P.'s offentliggjorte Smaaskrifter, da er der navnlig to, som utvivlsomt har tildraget sig Opmærksomhed i Præsteskabet og i kirkelige Kredse.

Det ene: »Kirkelige Taler til Præster og Lægfolk«, er fra 1849, da han i 6 Aar havde været residerende Kapellan ved Domkirken i Ribe, og de fleste af Talerne er holdt ved Præsteindvielser. Der er Opbyggelse og Evangelium i dem alle, men der er ogsaa haard Anklage og Revselse af Præsters, Menigheders og Myndigheders Forsømmelser, Verdslighed og Overgreb i disse Taler. Man frigør sig ikke under Læsningen fra den Formodning, at de er bleven til under Paavirkning af Søren Kirkegaards Forfatterskab, der just udfolder sig i disse Aar; thi det, som D. P. bestandig tilsigter, er at vække Samvit-

tigheds- og Ansvarsfølelse hos den enkelte Præst og Menighed overfor den Ligegyldighed og Letsindighed, hvormed Guds Ord og Naademidler omgaas af Nutidens »Kristne«. Det er en Indskærpelse af Inderligheden i Gudsforholdet, altsaa det samme stærke Krav, som lyder gennem alle S. K.'s Skrifter.

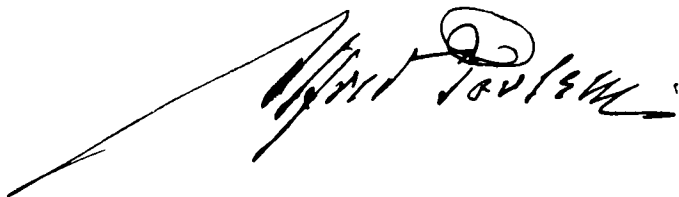
Det andet lille Skrift af D. P. er af en væsentlig anden Karakter, men er ligeledes blevet til under Opholdet i Ribe, nemlig 1853. Det bærer Titlen: »Vejledning til Bedømmelse af Opvækkelsen i vore Dage«.

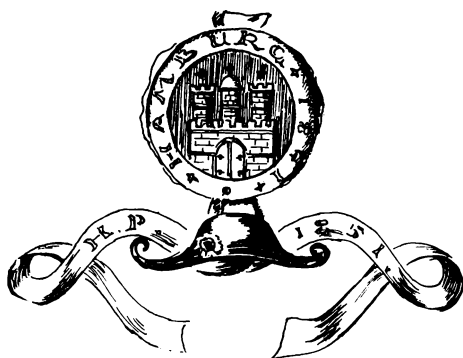
Forfatteren lægger i dette Skrift for Dagen, at han er bleven opmærksom paa den gudelige Vækkelse, som han ifølge sit foregaaende Skrift har savnet, men af Hjærte har ønsket og haabet maatte komme. Han glæder sig over den rejste aandelige Bevægelse, der betyder, at »Kampen mellem Mørket og Lyset er bleven aabenbar«, og at mange i Folket har kendt sin Besøgelsestid, men han gør nu opmærksom paa, at »Vækkelsestider er farlige Tider«. (Han brugte engang i Samtale med Undertegnede det forstærkede Udtryk: »vakte Mennesker er farlige Mennesker!«) Faren er, mener han, at de Opvakte mangler almenmenneskelig og kristelig Oplysning. Derfor kan de i Blinde rives hen og blive Bytte for falske Profeter. De savner sikker kirkelig Grundvold og er blottede for alle Vaaben til at værges sig mod forførelseriske Aander. Han nævner flere af de uheldige Virkninger, der har vist sig for hans Iagttagelsesævnne af disse pludselige Stemningsomvendelser og Følelsesgennembrud uden tilsvarende Selvprøvelse og Dømmekraft, f. Expl. den snæversynede Skriftklogskab, Ensidigheden, Dømmesygen, Selvgodheden Skriftet er tilegnet den danske Præst i Aabenraa, senere i Middelfart, A n d r. P e t e r L e t h, der var bleven D. P.'s Ven under hans Ophold som Adjunkt ved Latinskolen i Ribe. Pastor Leth var en varm Tilhænger af Grundtvig, og ved ham fik D. P. den Forbindelse med de grundtvigske Kredse og Præster, som havde saa afgørende Indflydelse paa hans senere Udvikling og Virksomhed. Man maa vel nok betragte D. P. som en af G r u n d t v i g s Disciple, men ingenlunde som en af hans svorne Tilhængere. Det forbød sig selv i Kraft

af hans ovenfor omtalte Selvstændighedstrang og kritiske Sans. Noget typisk Udtryk for »den glade« Kristendomsforkyndelse blev han i hvert Fald ikke, men han følte sig aabenbart bedst hjemme iblandt Mennesker, der forbandt en naturlig levende Deltagelse for al menneskelig Oplysning og Dannelse med en ærlig og tilforladelig Kristentro. Hvorledes han forholdt sig til den grundtvigske Lære om Trosbekendelsen ved Daaben som et Ord fra Herrens egen Mund, tør jeg ikke udtale mig, da jeg ikke mindes at have hørt ham bringe dette Spørgsmaal paa Bane i Prædiken eller Samtale.

Frugtbart kirkelig Forfatter blev D. P. ikke. Men naar han greb til Pennen, følte man, som naar han talte, at han havde noget paa Hjærte, og han fik det udtrykt med Klarhed og Myndighed. Derimod mærkede man kun svagt det stilistiske Mesterskab og den poetiske Ævne, som førte de skrivende Sønner frem i første Række af danske Forfattere i vore Dage. (Om den af dem, som nærmest fortsatte i Faderens Spor, udtalte saaledes den svenske Kirkes Ærkebiskop, S ø d e r b l o m, for nogle Aar siden til Undertegnede: »Pastor Morten Pontoppidan er ubetinget Nordens ypperste kirkelige Skribent i vor Tid.«) — Men har Sønnerne — enhver paa sit Felt — bragt det vidt, og bidraget til at gøre Navnet Pontoppidan æret ogsaa i vort Slægtled, da bør vi ikke glemme Faderen med den faste Mund, det myndige Ord og det ærlige Hjærte.

Farum, Juni 1930.

Generalkonsul
Hendrik Pontoppidan.

[159]

Naar Navnet Pontoppidan nævnes, tænker man i dansk Forretningsverden straks og ubetinget paa det danske Handels-hus i Hamborg, H. Pontoppidan & Co. For dansk Købmands-Bevidsthed er dette Hus' Grundlægger, Hendrik Pontoppidan, Slægtens navnkundigste Mand — og jeg skulde tro for den jydsk Landmand ikke mindre! Da han tilmed i meget over en Menneskealder var vort Lands Generalkonsul i den store Handelsby og derved i Aarenes Løb kom i Berøring med Tusinder af Mennesker, der tyende til hans Bistand fik rig Lejlighed til med egne Øjne at se, hvor villigt og hvor virksomt den blev ydet, er det intet Under, han i sit lange Liv vandt sig saa stort et Ry, at det atter gav Slægtsnavnet Glans og Glorie. Pontoppidan — det Lys, der en Sommerdag ligger højt og varmt i Luften over dansk Skov og Hede, Sund og Bælt, og det Lys, der som en flimrende Soldis er gydt over Hansa-Staden hver Godvejs-Stund, flød begge sammen om hans Navn.

Mandens store Fortjeneste var da ogsaa den: at kunne forene, ja sammensmelte, Hansa-Købmandens tysksfarvede »Weltbürger-tum« med ægte Danskheds Væsen, dennes rastløse Udadvendthed med det danske Gemyts Inderlighed — Hamburgerens Horizont-Vidde med Jydens nænsomme Sans for det nærliggende, det let overskuelige, det haandgribelige, den lille Besparelse, de ganske smaa Fordele. Det blev Pontoppidan som en

national Mission at binde Baand, bygge Bro, være Bindeled imellem de to Verdener: det danske Bonde-Land og den store Verdenshandels os nærmeste Stabelplads. I denne havde han slaaet Rod, hævdet sig Plads mellem Stadens Ypperste, erhvervet sig tilsvarende Indflydelse som og saapasselig Formue — alt dette stillede han med rund Haand og gavmild Glæde i sit Fædrelands Tjeneste, hvor og naar han klart kunde se, at det blev danske Interesser eller Foretagender til virkeligt Gavn.

Og denne Gerning fik han øvet i en Tid, hvor Modsætningen mellem Dansk og Tysk Gang paa Gang skærpedes til Overmaal, udløstes i tvende Krige (1848—50 og 1864), derefter saare længe blev siddende som et værkende Saar — og i det samme Tidsrum omskiftede Handelsforbindelsen mellem Danmark og Hamborg fra Hansa-Vælde til Konkurrence paa Kniven mellem Kjøbenhavn og Elbstaden, og atter til fredelig Kappelstrid og frugtbar Samhandel paa Gensidighedens Grund. Under disse tit saa voldsomme Omskiftelser krævede det Hverv, Pontoppidan allerede ifølge sin Stilling som Konsul, men især som dansk Købmand i den tyske Handelsby, som dennes loyale Borger og saa dog sit Fædrelands trofaste Søn, selv havde paataget sig, hjertensvillig havde valgt som en kær Pligt — dette Hverv krævede høj Anseelse begge Steder, Ligevægtighed, Korrekthed indtil Fingerspidserne, Snille og frem for alt T a k t. Ja, Takt, Takt og atter Takt!

Til Lykke for Danmark, for den Hjemstavns-By, han havde valgt, for hans eget Hus og hans Slægt, h a v d e just Pontoppidan alle disse Egenskaber, kunde derfor ogsaa varetage sit vanskelige Hverv paa mønsterværdig Vis. Derfor maatte ogsaa hans Fædreland vide ham stor Tak, mens hans var i Live — og efter sin Død er han gaaet over i Historien, hvor han vil leve som en af de Mænd, der altid skal mindes i Danmark.

Saa længe han endnu var i levende Live, var det dog ingenlunde saa, at han mente at have gjort sig fortjent af sit Fædreland — han følte sig lige omvendt staaende i dyb Taknemlig-

hedsgæld til dette: alt hvad han efter sit 43. Aar gjorde for Danmark — nok til at sikre ham Udødelighed — ansaa han som skyldige Afbetalinger paa denne Gæld.

Thi da hans Handelshus, om end ganske uden hans Skyld, var ved at styrte sammen under Verdenskrisen i December 1857, var Fædrelandet kommet ham til Hjælp, den danske Stat havde reddet ham. Det var det, han aldrig kunde glemme.

Ganske vist var dette ogsaa i sig selv noget højt usædvanligt, særlig da i en liberalistisk følende og tænkende Tid. Men i Virkeligheden skete det dog kun, fordi det simpelthen var nødvendigt — nødvendigt for dansk Kredit overhovedet, nødvendigt for den danske Stat og den danske Nationalbanks Prestige i Hansa-Staden. Det skete i Sandhed ikke for Pontoppidans blaa Øjnes Skyld — han kunde tværtimod med denne Hjælpe-Ydelse m a a l e sin og sit Handelshus' alt da saa enorme Betydning. Han og hans Hus repræsenterede ganske bogstaveligt, vel at mærke: faktisk, ikke formelt, D a n m a r k i H a m b o r g — han var i dette Øjeblik Danmark. Hans Firma var dernede det Dige, som m a a t t e styrkes, som man ikke paa nogen Maade kunde lade gennembryde, i modsat Fald havde man givet sig til Pris for Stormfloden. Den sure og karrige Vrangvillighed, hvormed Hjælpen blev ydet, viser noksom, h v o r nødtvungen den var.

Hvis Pontoppidan havde været ret en m o d e r n e Natur, vilde han derfor saare godt kunne have taget sig hele denne Hjælpeaktion til Indtægt for sin mageløse Position, sin Uundværlighed, sin rent ud Pokkers Betydning. Naar han lige omvendt, som alt skildret, følte sig dybt taknemlig, saa er dette et Vidnesbyrd blandt mange andre om hans let rørte Hjærte, hans store Beskedenhed, hans usvigelige Retsind, hans bundhæderlige Karakter. Han lod Vorherre om at dømme Motiverne, selv fæstede han sig kun ved Resultatet: at der ved en fuldkommen extraordinær Akt, paa hvilken ingen privat Enkeltmand som saadan kunde have rejst Krav fra en Statsmagts Side, i Nødens svare Stund var bleven ydet ham en Hjælp, der for h a m og h a n s blev den reddende Velgerning. Skulde han da

ikke føle sig taknemlig? Han, som overhovedet hele sit Liv igennem havde følt sig taknemlig for selv den allermindste Vellivillie, der var bleven ham vist — han, der som en ludfattig Knøs havde været helt og aldeles henvist til, hvad andre, ja hvad fremmede Mennesker vilde gøre for ham, og som dog ved disse fremmede Menneskers (ak, saa grumme sparsomt ydede)

og ved venlige Magters gode Hjælp havde bragt det til Ære, Rigdom og Anseelse. Saadan var nu engang hans Sindelag, hans Livs-Betragtning! Hvor grumme lidt han end (vilde sikkert de fleste have følt) havde at være taknemlig for! Det vil sige: a n d r e taknemlig for.

Pontoppidan fødtes 21. Marts 1814 i Rær Præstegaard ved Thisted som Søn af Sognepræsten Børge Pontoppidan og Hustru, M e t t e M a g d a l e n e, født G l a h n. Da han var 3

Aar gammel, døde hans Fader og efterlod en Enke med fem smaa Børn i stor Nød. Hjemmet opløstes, og Børnene maatte nu anbringes rundt om hos Slægtninge. Hendrik, der var den næst yngste, kom i Huset hos Justitsraad, Toldinspektør *L a n g e l a n d* i Thisted som Plejebarn og blev her opdraget sammen med en jævnaldrende Søn. Opdragelsen synes imidlertid kun at have været saa som saa — da han i 1827, altsaa 13 Aar gammel, blev konfirmeret, var hans Kundskaber saare sparsomme. Hans Hu stod til Søen, og han blev derfor Skibsdreng paa en lille Thisted-Skude med et Navn, han maaske alt da har taget til Valgsprog, nemlig »*O r a e t l a b o r a*« (bed og arbejde). Den gik, forunderlig nok, til den Stad, der senere blev hans Hjemstavns-By, *H a m b o r g*, og vendte med en Ladning Sukker tilbage til Thisted. Men paa Vejen strandede den paa Jyllands Vestkyst — den liden Hendrik var for glad over at slippe derfra med Livet til oftere at udsætte sig paa tilsvarende Vis for Søens Farer — sit Livs anden store Stranding, den i 1857, slap han rigtignok ogsaa bedre fra.

Da hans Lyst til Søen saaledes var styret og brat forgaet, blev han sat i Købmandslære hos Grosserer *M. W. S a s s* i København. Vi ved blandt andet fra Tietgens Skildring af *h a n s* Læreliv, at de halvvoxne Læredrenge ikke just den Gang dansede paa Roser — det var et haardt og strengt Liv, men just derfor lærte ogsaa de unge Menesker tidlig at tage fat, at hænge i, at sky Pligtforsømmelse som Pesten — lærte Livets Alvor at kende, men fik ogsaa Lejlighed til at smede sig Vaaben til Livets Kampe — ved nøje at lære deres *F a g* at kende! *Sass* var en samvittighedsfuld Læremester, og *Pon-toppidan* blev derved sat punktlig ind i, hvad Købmandskab var. Heldigvis havde han Evner til at nemme denne Lære, Gerningen vandt hans Interesse, og *Sass* fik snart set, der var Krummer i *Knøsen*.

Han kom herefter som udlært, altsaa som Kommis, til det ansete danske Firma *H. O. L a w e t z & K o c k* i det med *Hamborg* sammenvoksede *Altona*. Aaret 1840 traf ham i *Manchester* — og 8. April 1841 fuldbyrdedes hans Ungdoms stadige

Livsdrøm: at blive selvstændig Købmand. Ved Hjælp af en liden Kapital paa 500 Mark Banco, som en Svoger, Carl Quist, laante ham, startede han en Forretning i Hamborg, for hvilken By han alt havde fattet en vis Forkærlighed. Han begyndte med lidt Hørkran og Fedevarer — Hovedartiklen i Omsætningen mellem Danmark og Hamborg var imidlertid den Gang saa ubetinget Korn, og denne Handel drev han da ogsaa, til en Begyndelse dog kun som ren Kommissionær, eftersom denne Branche krævede større Kapital.

Chancerne for en Begynder, der virkelig duede noget som Købmand, var den Gang særdeles gunstige. 40erne var jævnt stigende Velstandsaaer og Hamborg Handelsstaden p a r e x c e l l e n c e, saavel i Kraft af sin enestaaende Beliggenhed, sine mange direkte oversøiske Forbindelser, som ikke mindst ved sit vældige Afsætningsmarked: ej alene hele Tyskland, hvis Indfalds- og Udfaldsport fra og til den store Verden just Hamborg var, men i hine Tider bl. a. ogsaa hele Norden. Tilmed var Hamborg ogsaa samme Nordens Bankier — og blev det den følgende Tid lige op til 1858 i stedse stigende Omfang. Den Gang gik al Handel paa Veksler, og Vekslen var tillige et Kreditpapir, ved Hjælp af hvilket Forretningsmanden skaffede sig Driftskapital. Dette gjaldt ogsaa danske Købmænd: man fik aabnet en Blanco-Kredit hos et Hamborger-Hus, der mod god Provision accepterede Ens Tratter, som Nationalbanken, senere andre Banker og Bankiers, diskonterede, mod at de købtes tilbage lidt før Forfaldstid og tilbageskikkedes Accepthuset. Men overhovedet blev Hamborg hele Nordeuropas første V e k s e l p l a d s, skulde en Veksel uden Betænkning og Omsvøb tages i Betaling, maatte det være en Hamborger-Accept (som nu Londoner-Accept). Hamborg var jo Sølv mønt fodens klassiske By, da Hamborg-Bankpenge (Banco) var lig Sølvbarrer.

Men først og sidst var naturligvis Varehandelen solid og indbringende, og H a v n e n derfor Hansa-Stadens Hjærte — helt op til vor Tid var da ogsaa hele Havnen, enhver »Fleet« (Kanal), ja den ganske Stad en F r i h a v n.

Naar man fra I n d e r h a v n e n s Nord-Kaj eller Brooks-

brücke gik nord paa op ad Mattentwiete, kom man op til den statelige Nicolai-Kirke ved Hopfen Markt; bøjede man da videre tilhøjre omkring Kirken, havde man til venstre Neueburg, tilhøjre Trostbrücke, og lige naar man kom over den, laa Tysklands ældste Børs og den gamle Hamborger-(Giro-) Bank, hvori Stadens Sølvskat gemtes. Selve den brede »Fleet« tilvenstre for Banken var Hamborgs allerældste Havn.

I dette Kvarter udbrød der Natten mellem Lørdagen den 4. og Søndagen den 5. Maj 1842 i et Pakhus i Deich-Strasse (som ligeledes forbinder Inderhavnens Nordkaj med Hopfenmarkt) en Ildebrand, der hurtigt greb voldsomt om sig. Kl. 1 fik Flammerne fat i Nicolai-Kirke, som ødelagdes fuldstændigt, og med den, da brændende Spiritus flød om i Kanalerne, Børsen og Raadhuset, ligesom ogsaa Bankens Hvælvinger sprængtes. Først den 8. Maj blev man Herre over Ilden — da var $\frac{1}{3}$ af den indre Stad nedbrændt.

Pontoppidan slap lykkelig over Følgerne af denne uhyggelige, for Byens Handelsliv saa skadelige Ulykke, som dog dens Patriciere straks søgte at besværgede ved paa et Møde den 9. at tage Initiativet til en Nyopbygning af de gamle Kvarterer i solidere og større Stil. Pontoppidan slog sig derefter ned ved Nicolai-Kirke — det smalle, høje Hus i Neueburg tæt ved Siden af det store Rederifirma *L a e i s z* blev herefter Husets og hans eget Hjem. Her havde han sin Forretning, som fik nyt Opsving, da hans gamle Kammerat fra Altona-Dagene, *R e g n a r W e s t e n h o l t z*, 1845 gik i Compagni med ham (siden da hed Firmaet *H. Pontoppidan & Co.*) — herind førte han i 1844 sin unge Brud, *K l a r a A v e r d i e c k*, her fødtes Børnene og voksede op, her blev Skuepladsen baade for hans Livs største Glæder, Familielivets, og for hans Bekymringer og Sorger.

Denne Bygning blev ogsaa i en lang Række Aar et Stykke Danmark i Elbstaden — før 1851 havde det danske *K o n s u l a t* her sit Sæde, og Pontoppidan som Generalkonsul blev sit Fædreland en fortræffelig Repræsentant. Staten gjorde sine Finansforretninger i Hamborg gennem hans Firma, som ogsaa blev

Korrespondent for Nationalbanken. 40erne og 50erne var glimrende Aar — Kornudførslen fra Danmark voksede stærkt, der var ofte rige Høste og store Penge at tjene paa Varen for dem, som turde løbe en Risiko — og at udnytte en Konjunktur med Kraft og Behændighed var ikke mindst Westenholz's Sag! Landmændene leverede i hine Tider deres Korn i Vinterens Løb til de danske Provinskøbmænd, hvorefter det skulde afskibes om Foraaret, enten til Norge eller til England, som efter 1846 blev den store Kunde. Ved Kornets Salg havde man hidtil været afhængig af Skippersnes Handelssnille — nu kom man ind paa at sælge Sæden til en Hamborger Eksportør som H. Pontoppidan & Co. og faa de paa ham trukne Banco-Veksler diskonterede i Nationalbanken. Saa havde man Pengene i Kassen — det var en bekvem og sikker Forretning. Mente man da før 1857!

Med Westenholz kom der stor Stil over Forretningen — 1848 gik han efter Aftale med Pontoppidan til England, som han forudsaa fra 1849 (Kornlovens Bortfald) vilde blive en afgørende Faktor i Danmarks Fremtids-Økonomi. Saa kom samme Aar Oprøret og Krigen — og herefter vendtes Danmarks Udsyn endnu mere mod Vest.

Ikke desto mindre lykkedes det Hamborg vedblivende at udøve et Supremati over dansk Handel — nu gennem sin Virksomhed som stor Bankier (jfr. ovfr.). Søvlænken holdt os fremdeles fast. Det var da en stor Ting for adskillige jydsk Købmænd i Huset Pontoppidan at have en danskførende Hamborger-Forbindelse, som var villig til Kulans, bl. a. ogsaa fordi Chefen havde Betingelser for at sætte sig ind i smaa danske Provinsforhold og vurdere den personlige Kreditværdighed. Da Provinsbankerne kom op, var det ligeledes H. Pontoppidan & Co., som disse søgte til — og med alt dette fik Huset efterhaanden en enestaaende Betydning for dansk eller dog i hvert Fald jydsk Forretningsliv i dets Forhold til Hamborg.

Da kom i December 1857 den store Krise.

Krisen kom, som bekendt, fra Amerika over England og ramte Hamborg med en Farsots Voldsomhed og Pludselighed. Den 1. December blev Børsen grebet af en ren Panikstemning, »Bestyr-telsen var ubeskrivelig«, en hel Række ansete Huse standsede deres Betalinger, og de to følgende Dage fulgte endnu mere

overraskende Suspensioner i Kølvet. Det saa derfor straks truende ud for de danske Hamborger-Tratters Skæbne. Nationalbanken som Stor-Diskontør blev derfor levende interesseret i, at dens Kunders løbende Blanco-Krediter ikke blev opsagt, og tilbød derfor straks gennem D. B. Adler og Edv. Hvidt som Udsendinge Hamborgerhusene at discontere enhver fornyet Accept. Tilbudet modtoges af 21 Firmaer den 3. December.

Pontoppidan havde redet den første Storm af, men samme Dag (3. December) maatte han tilskrive Nationalbankens Direk-

tion et Brev, hvori han først skildrer Stillingens »Betænkelighed«: »før Aften vil maaske næppe to Huse, der arbejder paa Danmark, være solvente« — dernæst oplyser, at han til den 8. incl. kunde indløse sine Accepter ved Hjælp af sit Tilgodehavende i Banken — »men hvad da? Naar de fleste af de Huse, paa hvilke vi har Remisser, ikke betaler, og ingen (nye) lange Veksler kan anbringes, maa jo alting ophøre«. Man maatte forudse, at om faa Dage »intet Hus mere eksisterer, som kender til den danske Korn- og Produkthandel«. Han androg derfor Direktionen om at maatte blive sat under dens Administration; sin Formue anslog han efter de sidste Dages Tab til c. 600 000 Mark Bco. Naar »ingen her kan betale sine Accepter, og i Danmark ingen sin Gæld, da maa mit Hus naturligvis ogsaa falde«. »Skal der gøres noget, maa der handles hurtigt og energisk«. Dette Brev blev afsendt med Posten om Aftenen, og samtidig indtraf R e g n a r W e s t e n h o l z til Hamborg for at staa sin gamle Compagnon bi med Raad og Daad i Nødens Stund.

Pontoppidan gav Edv. Hvidt sin Status med og bad ham bringe den Besked, at Hjælp maatte ydes ham uopholdelig og være mindst $\frac{1}{2}$ Mill. Mark Banco. Den 4. om Aftenen rejste Hvidt til København, Adler blev derimod og deltog Lørdagen den 5. December i Konferencer sammen med Pontoppidan, hans daværende nye Compagnon W m. T h. M a l l i n g og den Altona Møntagent L e v y; man blev herigennem klar over, at Huset ikke kunde klare sig længer end til M a n d a g Middag (7. December).

Samme Dag fik Nationalbankdirektør H. P. H a n s e n Pontoppidans Brev og modtog den hjemvendte Hvidt. Han svarede straks, at han sendte 159 000 Mk. i Remisser samt lidt Sølv til Dækning af Bankens Konto og ligeledes vilde tage de gode Veksler med Bankens Giro i Pontoppidans Portefeuille mod Sølv — iøvrigt haaber han paa, at Finansminister A n d r æ kunde bevæges til at yde lidt Krisehjælp — Banken var for sit Vedkommende udtømt for Laanemidler!

Dette Svarbrev og Remisserne ankom til Hamborg Søndag Morgen den 6. December — af Sølv var der intet, og Remis-

serne viste sig at være fuldstændig værdiløse, de Huse, som de lød paa, havde alle forlængst suspenderet deres Betalinger. Og der havde Pontoppidan med egne Penge indløst nødlidende, med Nationalbankens Giro forsynede Veksler til det nævnte Beløb af 159 000 Mark Bco., hvorfor Firmaet saaledes stod i kontant Forskud — stadig uden Dækning! Indtil Dato havde Pontoppidan desuden prompte indløst sine egne forfaldne Accepter. Men nu var ogsaa Bunden naaet, og Taalmodigheden bristet — tilmed maatte Levy bebude, at Finansministeriet i Stedet for at hjælpe havde beordret ham til allerede næste Dag at fordre Regeringens Tilgodehavende, som ventedes at kunne henstaa, udbetalt til Hvid og Skilling (55 000 Mark Bco.). M a n d a g Middag maatte derefter Huset standse sine Betalinger.

Lige forinden dette skete, meddelte Levy Andræ i et Telegram, hvad der forestod. Andræ havde hidtil stillet sig gnavent afvisende overfor den københavnske Handelsstands paatrængende Opfordringer til ham om af Øresundsfonden at yde Nationalbanken Midler til extraordinær Udlaaning — men dette tog dog Vejret fra ham! Han indsaa straks det skæbnsvangre heri »under Hensyn til dette Hus' udbredte og store Forbindelser her i Landet, saavel med Provinsbankerne som med den herværende Handelsstand overhovedet«, og han »ilede« derefter med straks efter Telegrammets Modtagelse at sende et Brev over i Banken, hvori han henstillede »at afværge« Husets Fald ved »en hurtig og klækkelig Understøttelse.« Og for endelig bl. a. at give Banken Midler hertil, besvarede han en samme Dag modtagen Henvendelse fra Grosserer-Societetets Komite om mere Hjælp med et Tilsagn om nye 1½ Mill. Rdl. til Banken.

Glæden herover blev imidlertid for Københavns Vedkommende formørket, da den endelige Meddelelse om Pontoppidans Standsning — efter at Mandag Formiddag ikke havde bragt ham andet end Telegrammer med tomme Løfter — indløb Mandag Aften gennem en Depeche fra Huset til Nationalbanken. Rygtet herom kom straks i Bevægelse, saa at »Dagbladet« kunde bringe Meddelelsen den næste Morgen. Der blev fra Banken samme Aften sendt Bud om det skete ud til F r e d e -

rik VII paa Frederiksborg — og Kongen telegraferede endnu samme Aften ved Sengetid til Konsejlspræsident Hall og beordrede Gehejmestatsraad til Tirsdag den 8. Kl. 11 paa Christiansborg.

Ingen kender Dagen, før Solen gaar ned — eller, som man under moderne Forhold kunde sige det, før man gaar til Hvile efter Dagens Slutning! Pontoppidan har sikkert aldrig tilbragt en kvalfuldere, en mere »sort« Dag end Mandagen den 7. December 1857, hvor han maatte opgive Ævret, og se alt, hvad han af Formue og Anseelse møjsommelig havde bygget op — og nu tilsidst værgtet med Fortvivlelsens Styrke — paa denne ene Dag synke sammen i Grus. Og saa tog samme Dags Aften Danmarks folkekære Drot hans Sag i sin kongelige Haand, og endnu en lykkelig Begivenhed skete samme Aften: paa Grosserer-Societetets Komites Opfordring og som dens Udsending rejste C. F. Tietgen, den nystiftede Privatbanks unge Direktør, til Hamborg for at komme til Bunds i, om Pontoppidan overhovedet stod til at redde — som Ledsager havde han Bogholder Blechingberg fra Nationalbanken.

Det var ikke alene en lykkelig Begivenhed, fordi Tietgen var det Pokkers gode og hastige Hoved, som han var: snarraadig, beslutsom og helt blottet for Danskerens almindelige Frygt for at tage et Ansvar — men ogsaa fordi (som Westenholtz har berettet) »Tietgen kom til os med det faste Forsæt, at Pontoppidan ikke maatte falde«. Han var en ung Ærgerrighed, som just nu fandt Lejlighed til at tjene sine Sporer — ved at lade Pontoppidan falde kunde der ingen Ære vindes: at frelse ham var just Bedriften. Og efter Hæder tørstede han — og til Bedrift stod hele hans Hu. Se, dette var fremfor alt Pontoppidans Held. Heldet i Uheldet — det bedste Held af alle!

Enhver der kender Tietgens Historie — og burde ikke enhver Dansk gøre det — ved paa sine Fingre, hvorledes det videre gik, hvorledes Tietgen efter sin Ankomst til Hamborg (over Kiel) Tirsdag Aften straks gik i Lag med at gøre Pontoppidans Status op og derefter Kl. 2 om Natten telegraferede til Grosserer-Societetets Viceformand, hans Bankraads Formand, C.

Broberg, at Husets Formue var ca. 600 000 Mark Bco., Acceptorne 3 Mill., — og for at Firmaet kunde staa og svare hver sit ved Vekslernes Forfaldstid udkrævedes der 1 Mill. Mark (666 667 Rdl.) at udbetale efterhaanden i en Række Rater paa ca. 200 000 til angivne Tidspunkter. De første 200 000 M. maatte have Onsdag Formiddag.

(Hvad Smøleri fører til, frembyder Pontoppidans Skæbne i hine Dage et klassisk Exempel paa — havde man hjulpet ham straks den 4., havde kun den ovennævnte halve Million været nødvendig, nu var ved Finansernes Inddragning af deres Tilgodehavende og ved en fra Nationalbanken indløben Ordre til Pontoppidan om at overføre dens Forretninger til Salomon Heine hele Husets Stilling — dets Kreditværdighed — rystet i Grunden.)

Noksom bekendt og tit nok fortalt er det ogsaa, hvor det kneb her i København Onsdag den 10. December med at skaffe Hjælpen, skønt Børsen i Løbet af 10 Minutter tegnede Garanti for $\frac{1}{3}$ af Millionen overfor Regeringen, der nu omsider bekvemmede sig til at give de $\frac{2}{3}$, mens Banken tog $\frac{1}{3}$. For at føje den modvillige Andræs formalistiske Betæneligheder skulde dog Statsbidraget udredes — ikke af Monarkiets, men af Kongerigets Finanskasse, idet Andræ holdt Krisen for at være — et kongerigsk Anliggende, Monarkiet derimod (og Andræ var Monarkiets Finansminister!) ivedkommende!!

Kl. 2,48 kunde der saaledes, efter utrolig Ævlen frem og tilbage, som det er Sæd i Danmark, omsider telegraferes til Tietgen, at Sagen var »ordnet« — saa at Pontoppidan ved at skrabe og tømme alle Kasserne kunde (som det fordredes ifølge Hamborgs Lov) genoptage sine Betalinger Onsdag Middag (den alleryderste Frist, saafremt de om Mandagen tilbageviste Veksler ikke skulde blive protesterede) i Tillid til, at Hjælpen derhjemme fra nu var paa Trapperne!

Hvorledes denne Tillid alligevel blev sveget ved Davids utidige Vigtigmageri i Nationalbankbestyrelsens Møde samme Dags Aften, hvor Banken besluttede — at tøve og se Tiden an, og hvorledes man i Hamborg sank hen i Fortvivlelse ved straks

at faa telegrafisk Meddelelse herom — hvorledes endog Konsejlspræsident Hall den næste Dag (Torsdag den 10. December) om Formiddagen maatte gaa personlig op i Banken og dundre for den, saa at den endelig makkede ret (hvor er dog Nationalbankens Historie glorios!) og Kl. 11 gav Blechingberg Ordre til at udbetale Pontoppidan det fornødne Sølv — hvorledes saa Blechingberg handlede fuldstændig i sin Institutions Aand ved alligevel at ytre allehaande Tvivl og Betænkeligheder (han var ikke Kammerraad for ingenting) — alt dette er tidligere saa udførligt berettet, at der herom maa henvises til et andet Sted (Jul. Schovelin: Fra den danske Handels Renaissance II. S. 373—81 f.). Her skal endnu blot nævnes, at efter alle de Skuffelser, Pontoppidan havde lidt, og efter al den Spænding, han i disse frygtelige Dage havde gennemgaaet, faldt han tilsidst sammen i Selvopgivelse og nægtede at modtage Hjælpen — han syntes, Marven var suget ud af Knoglerne paa ham, hvorfra kunde han efter dette hente Kræfter til at tage fat paany og genoprejse sin Forretnings stolte Bygning, den, som ydre Uheld, Uordholdenhed, Vrangvillie og Uforstand saa viderværdigt og virksomt havde undergravet — og kunde han ikke det, ja, hvor kunde saa han, den redelige Mand, paatage sig at tilbagebetale det nye Million-Laan?

I denne dødelige Mismods Time fik han imidlertid udefra, denne Gang fra selve sin Hjemstavns-By, fra Hansastaden, H a m b o r g, repræsenteret af dens Senat, et nyt Vidnesbyrd om sin og sit Hus' store Betydning. Det var samme Dag bleven Senatet klart, at skulde Krisen dernede blot saa nogenlunde besværges, maatte der lige med det samme ydes stor og extraordinær Hjælp til »de 4 store Huse«^{*)}, saavist som disse var Hamburger-Børsens »Hjørnepiller«. Men jævnsides med dem stod just Huset P o n t o p p i d a n — og Udsendinge fra Senatet kom netop nu og foreholdt Pontoppidan og hans tilstedeværende Hjælpere, at det var afgørende for S e n a t e t s paatænkte Støtteaktion til »de fire Store«, at den danske Stat gav Exemplet og

*) Disse »b i g f o u r s« var Merck, Adolf Godeffroy, Chr. Bauer & Co. og Berenberg, Gossler & Co.

bragte Pontoppidan til at staa — ellers vilde Følgerne for Hamburgs Handelsverden simpelthen blive uoverskuelige.

Først 10 Minutter i 4 fik man de høje Senatsherrer ud af Døren, og saa var der ingen Betænkningstid — Kl. 4 skulde de resterende Betalinger være ydede ved, at Summerne afskreves i Banken.

Og da der saaledes ingen Tid var mere hverken til Mismod eller Betænkneligheder eller Tøven eller Tvivl — ja, saa gik det endelig. Sporenstregs sendtes Sølv et ned i Banken.

H. Pontoppidan & Co. var reddet.

Havde saaledes Vrangvillie, Uforstand, bristende Beslutsomhed og det ægte danske Vrøvl paa et hængende Haar bragt Pontoppidan til Fald, saa havde dog paa den anden Side saa mange gode Kræfter og høje Magter staaet ham ufortrødet og lykkeligt bi, at der heri laa en Anerkendelse af Husets Betydning og en Opmuntring til at vise sig Hjælpen værdig og gøre sig fortjent til den ydede Tillid. Hverken Anerkendelsen eller Opmuntringen var spildt paa Pontoppidan — at faa sin Forretning til at blomstre (»Guld«), sit Firmanavns Ry til »at vokse med de grønne Skove« betragter enhver god Købmand som sit Livs Opgave; men nu var det desuden for en Mand med Pontoppidans Sindelag og Karakter-Støbning bleven en hellig Pligt overfor Konge og Fædreland. Derfor blev da ogsaa i den følgende Tid alle Sejl satte til for atter at naa frem i første Række, alle Evner tagne i Brug for at lægge Husets Fundamenter saa fast, at intet fremtidigt Jordskjælv kunde bringe det til paany at vakle.

Og det lykkedes. Lykkedes fuldtud. Dermed er alting sagt.

Det for et Privatfirma i hine Tider anseelige Millionlaan blev prompte og rettidig tilbagebetalt og Husets Kredit i alle dets Betydninger hastig og fuldkommen genopreist og grundmuret. Et mægtigt Trivselens Tidehverv blev dermed indledt.

Herefter følger Huset med i de skiftende Faser af den Hamburgske Handels Forløb — Fremgangen har i Perioder været mindre udtalt end i andre, rolig Markedstendens har afløst livlig og atter omvendt — men i det hele og store har Forretningen stedse været lønnende, og Husets Anseelse, især dets Ry for

paalidelig og prompte Opfyldelse af paatagne Forpligtelser, fæstnet sig til urokkelig Tradition.

Det kan ikke tit nok siges, hvad nærværende Forfatter tusinde Gange tidligere i tilsvarende Sammenhæng har henpeget paa — der gælder for et stort Handelshus nøjagtigt det samme som for et Rige, et Statssamfund: »Lykkeligt det Folk, hvis Annaler er tomme!« Annaler har altid saa grumme meget at fortælle, naar der kommer Krig, Pest, Oversvømmelser, Jordskælv — kort sagt: Ulykker! Men naar alt gaar godt og glat, Hverdagens Dont fylder Menneskene med stille Tilfredshed over at se, hvorledes det groer og trives under deres Hænders uforstyrrede, roligt fremadskridende Arbejde — saa tier H i s t o r i e n. Dens Muse nikker bifaldende, men med lukkede Læber — tier samtykkende, men keder sig.

Derfor er det kun godt, at der ikke siden 1857 er saadan egentligt at berette om Hendrik Pontoppidan som K ø b m a n d.

Men om M e n n e s k e t Pontoppidan skal tilsidst fortælles ganske lidt om hans P a s s i o n e r. Thi paa en Mands P a s s i o n e r skal han først og fremmest kendes.

Naar Folk bliver rige, hænder det fortvivlende ofte, at Rigdommen tager Magten fra dem, bliver deres Herre og Hersker. Ikke saadan med Pontoppidan; da h a n gennem sit KøbmandsVirke fik store Midler at raade over — blev han g a v m i l d! Men han havde set og oplevet for meget til ikke at vide, at skal Penge gives rigtigt ud, skal de gøre Gavn — ogsaa naar de gives som Gaver! Han havde selv været fattig og savnet Kapital, trængt til Støtte udefra — han vidste derfor, hvad H j æ l p, især rettidig Hjælp, betyder for den, der saa inderlig gerne vil hjælpe sig selv, men netop h e r t i l kan trænge til andres Hjælp.

Nu gjaldt det imidlertid at finde det rette Felt, hvor saadan Gavmildhed med Virkning kunde udfoldes. Og her fulgte han sin P a s s i o n. Sin Passion for Landbrug, det danske, specielt det jyske Landbrug.

I 1867 købte han Hovedgaarden C o n s t a n t i n s b o r g, sydvest for Brabrand Sø $1\frac{1}{2}$ Mil fra Aarhus med dens Tillig-

gende af 37 Tønder Hartkorn tiendefri Hovedgaardsjord og lidt Skov.

Ejendommen var i sig selv herlig — men forsømt. Just derfor var der noget for Pontoppidan at tage fat paa. At lade rydde, dræne, brak'e, bygge og plante, gennem Driftens idelige Forbedring skabe et Mønsterbrug — det var alt netop, hvad der tiltalte ham.

Herigennem kom han da videre i den naturligste Forbindelse og Samarbejde med jydsk Landbrugs Foregangsmænd. Han fattede Interesse for den Organisations-Virksomhed til Fagets tekniske Fremgang, som 1872 opstod ved Sammenslutningen af de jydsk Landboforeninger i »Foreningen af jydsk Landboforeninger.« Heri savnedes Midler — og netop Midler til at hjælpe det arbejdende Landbrug til at arbejde bedre, intensivere, mere frugtbringende, kort sagt: Hjælp til Selvhjælp. Fra 1880 begyndte han derfor at støtte Foreningen med stadig flere og flere Pengebeløb, i første Række til *K v æ g a v l e n s Fremme*, rigtig forudseende, at her laa Fremtidens Opgave. Dertil knyttedes saa senere Gaver til Fremme af Mejeridriften, af Mosekultur, af Landbrugets Binæringer (Fjerkræavl og Havebrug m. m.), Præmier for jydsk Heste osv. Særlig interesserede han sig for Udbredelse af Oplysning (agitatoriske Smaaskrifter).

Allerede forinden han paabegyndte denne Giver-Virksomhed, havde *H e d e s a g e n* taget hans Hjerter. Han indmeldte sig i Hedeselskabet som livsvarigt Medlem straks ved dets Stiftelse (1866), og 1871 meldte han sig som aktiv Deltager i Tilplantning af Heden ved Købet af 700 Tdr. Hedejord. 1874 købte han Høgildgaard med andre 900 Tdr. Land og plantede nu videre i Samarbejde med Hedeselskabet. Hans store Arbejde for denne Landsag — selv af ham betegnet som »en ringe Skærv« — vilde være nok til at sikre ham mod Jyernes Forglemmelse. Hvert Led af Selskabets Virksomhed, altsaa ej alene Plantningen, men ogsaa Engvandingen, Mosesagen osv., Laanevirksomheden i Herning Hedebank, nød godt af hans Gavmildhed eller hans personlige Støtte — med selve *E n r i c o D a l g a s* stod han i »varmt og varigt Venskab«.

Alt blev ydet stiltiende. Først lidt efter lidt kom det

frem, hvilken Velgører han havde været. Velgører i største Stil — og altid paa frugtbar Vis.

At han ogsaa havde andre, ligesaa ædle Passioner, skal sluttelig nævnes, saaledes ikke mindst for Malerkunsten, hvorom ikke mindst danske Kunstnere og Hamborgs Museum for bildende Kunst har kunnet afgive Vidnesbyrd.

Pontoppidan var ret et Barn af sit Aarhundrede, det 19de, og fulgte godt med det. Hans strenge Barndom og Ungdom (1814—41) indøvede ham i de Dyder, som var dette Tidehverv egne: munter Flid, Paapasselighed og Agtpaagivenhed, fremfor alt den yderste Nøjsomhed, den omhyggeligste Sparsommelighed. Tid er Penge, Penge havde han den Gang ingen af, men Overflod af Tid, derfor gjaldt det just om at faa saa meget klemt ud af denne som muligt, fylde den med anstrængt Arbejdsomhed, med frugtbart Virke.

Med 40ernes og 50ernes Konjunkturer kom videre Udsyn, dristigere Foretagsomhed, større Opgaver — ogsaa større Konkurrence-Vanskeligheder at besejre, nye og vældige Virkemidler (Jernbaner, Telegrafer m. m.) at lære at beherske. Tilbage-slaget indskærpede Forsynlighed og Reservers Vigtighed. Krigen i 1864 modnede Kærligheden til det nu sønderrevne Fædreland, som herefter havde dobbelt Brug for sine Sønner, ogsaa dem

i det Fremmede, for indadtil at vinde, hvad udadtil var tabt — og Pontoppidan blev i al Stilhed en af vor nationale Genrejsnings Mænd. At være med i dette Arbejde fyldte hans sidste Aar med stor Tilfredshed.

Og samtidig vedblev han dog at hævde sig i sin Hjemstavns-Bys gode Omdømme — ogsaa for Hamborgs Vedkommende kunde det til enhver Tid siges:

nennt man die besten Namen,
dann wird auch der seine genannt.

Den enorme Udvikling af Trafikvæsenet og Tekniken, som fandt Sted i hans sidste Aar, fandt ham som kontemplativ Olding, der overlod sine dygtige Sønner at følge med for Forretningens Vedkommende, medens han selv som hin romerske Kejser trak sig tilbage til Landlivets simple Glæder og dyrkede sin Kaal — — —

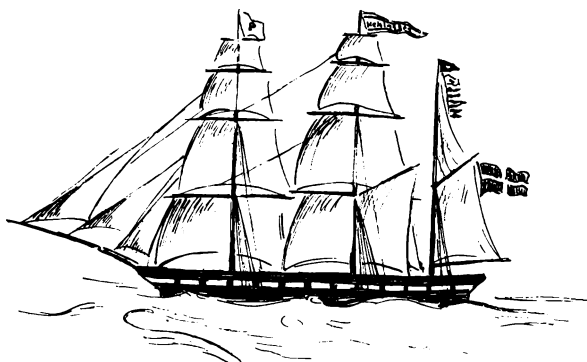
Og sine kostelige Passioner.

Da hans Aarhundrede var rundet ud, døde han.

København, i August 1930.

J. A. Schlegel

Købmand og Skibsreder
Isaak Pontoppidan. [125]

»Helsingørnerens Blik var altid spejdende rettet mod Sundet. Ikke alene sad han ved Sundets Bred som lagttageren, der fra sin Kikkenborg kunde følge Skibenes Færd og paa Toldbodpladsen høre nyt fra fremmede Lande, saa det blev hans daglige Adspredelse gennem Livet paa Sundet at følge Pulsslaget ude fra den vide Verden. Men hele hans Tilværelse var afhængig af Begivenhederne paa Søen. Herfra truede ham store Farer, men her lokkede ogsaa gyldne Muligheder, her skulde han gribe Lykken. — Alt godt og ondt kom til ham fra Sundet«

Saadan indleder Laurids Pedersen sit herlige Værk om Helsingør i Sundtoldstiden.

Og saadan — med Blikket spejdende rettet mod Sundet — stod en Dag i Aaret 1835 Præstestønnen Isaak Sidenius Pontoppidan paa Havnemolen sønden for det gamle Slot. Hans Blik gled hen over Mastetoppene og ud over Sundets Bølger, der bar de fulldastede Skibe som lette Maager. Han drømte om Stordaad og Virke, om Guld og Ære.

16 Aar gammel var han — fuld af Energi og Virkelyst — Verden og Livet laa foran ham — tusind rige Muligheder. Forstod han kun at gribe sin Chance!

Det var hans første Rejse uden for Barndomshjemmets skærmende Mure — Præstegaarden derhjemme paa Møen. Hjemmet laa bag ham.

Han »stod« i den E c k a r d t s k e Købmandsbod paa Hjørnet af Stengade og Hovedvagtsstræde — en ganske tarvelig lille Butik i et ældgammelt Hus.

Sukker, Mel og grovkornet Kandis, Brændevin og Genever var der vel ogsaa, Bladskraa og Rulleskraa. Sejldug og Tovværk og Sand paa Gulvet, Spyttbakke ved Døren — Tjæreos og Ramlugt af Olieøj. Primitivt og mørkt — kort sagt en Bod.

Det var næppe det, han havde higet efter — og naar han i sin sparsomme Fritid kunde slippe bort derfra, har han uden Tvivl færdedes mest mellem Havnens tjærede Skuder og blandt Matroserne, der spandt Ender om Kinakyst og Sydhavsøer. For dengang var der Søfolk til. Søfolk med store Vikingskæg og bredbladede Knive ved Livremmen — dengang var der endnu Æventyr ved Havnemolen — Pust fra det store derude langt paa den anden Side af Kloden.

Aarene gik — Købmand L i n d h a r d døde i 1841, og fire Aar efter var Isaak Pontoppidan ikke længer Svend i Bodén, men Chef, idet han nemlig allerede i sit seksogtyvende Aar giftede sig med sin Principals Enke, S o p h i e L i n d h a r d, født L i n d h a r t.

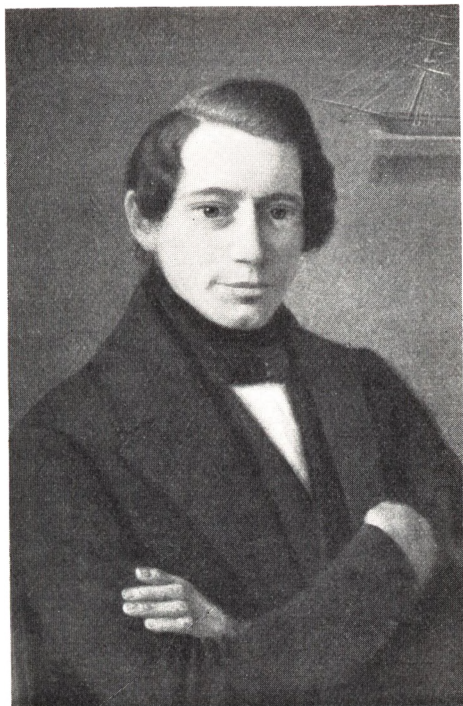
Pontoppidan havde større Udsyn — stærkere Vingefang, end den ret beskedne Købmandsforretning krævede til sin daglige Drift. Nye Veje vilde han prøve — større Penge skulde klinge i Kassen, og højere Maal skulde naaes end Salg af Kandis til »Konerne ved Vandposten« og af Skraa til Mænnene fra Skuderne.

Alle Veje fører til Rom — mange Veje fører til Penge, kan man ogsaa sige, og Isaak Pontoppidan gik sine egne. Paa den Tid var, som Laurids Pedersen skriver i sit Værk om Helsingør, »Kadrejernes Virksomhed næppe videre anset, men ganske indbringende. De handlede jo ret ofte med Matroserne, medens Skipperen var i Land, og det kunde da nok hænde, at en Ende Tov gled ned i Kadrejerbaaden«.

En saadan Ende, eller to, er fra Kadrejernes Baade sikkert i god Behold havnet i Isaak Sidenius Pontoppidans Handel i Stengade. Og at der laa Penge i det gamle Tovværk forstod han

bedre end nogen. Arbejdskraften dengang var billig, særlig naar man forstod at finde den billigste, nemlig Slaverne fra Kronborg, eller Lemmerne fra Byens Fattighus.

En saadan »Hosebaandsridder«, det vil sige en saakaldt »ærlig« Slave, med Jernbøjle om Benet og iført sin stribede mørkegraa og mørkebrune Fangedragt, blev dengang for en

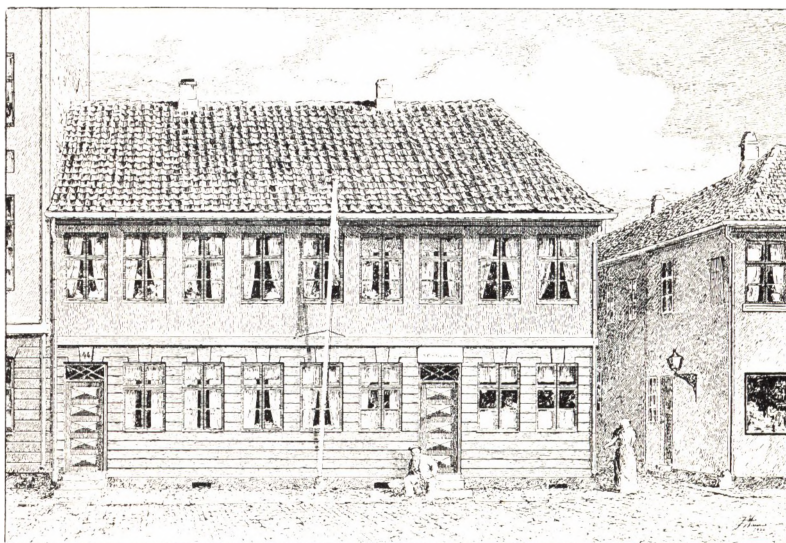

meget ringe Løn lejet ud til privat Arbejde, og Pontoppidan var en Storforbruger af »Hosebaand«.

I 1847 fik han, efter hvad M. Galschiot oplyser i sin Bog om Helsingør, alene i Arresterne oplyst 134 Skippund eller 21 440 Kg., der betaltes med 8—10 Øre pr. Kg. i Arbejdsløn. Og naar man af nævnte Bog erfarer, at en flittig Mand kunde plysse 3 Kg. om Dagen, kan det forstaas, at det var en billig Arbejdskraft.

Forretningen gik bestandig fremad — og fra den lille ret

beskedne og uanseelige Købmandshandel voksede den efterhaanden. Ejendommen*), der bestod af en toetages Hovedbygning mod Stengade, strakte sig med en Sidebygning og et Pakhus langt ned i Hovedvagsstræde, hvor den med sine smaa, altid lukkede Lemme saa ud, som gemte den paa sære og mindre hyggelige Hemmeligheder, og fik man et Glimt at se af »Sorte Kristian«, Pakhuskarlen, og hans store glubske Hund, som vogtede Skattene derinde, veg man uvilkaarligt saa langt ud til Side,

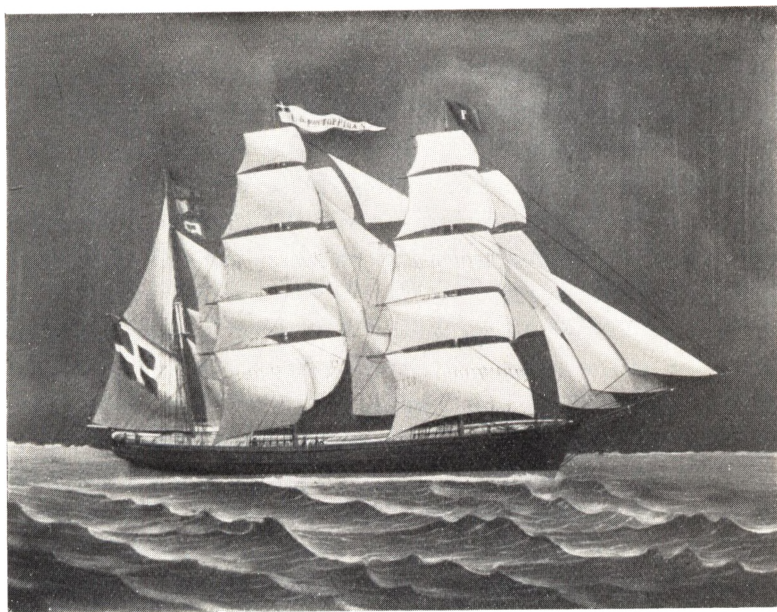

som det smalle, mørke Stræde tillod. »Sorte Kristian« i Pakhuset og »Røde Møller« i Butiken var for en Drengefantasi som levende Illustrationer til »Krøniker fra Erik af Pommerns Tid«, og Chefen selv, »den magre, glatbarberede Mand med det hvide Halsbind, den grove Paryk, de skarpe Træk, den haarde Mund og det hvasse Blik bag Brillerglassene, der baade i Dragt og Holdning var som en Blanding af hin Tids Pebersvend og vore Dages Lægprædikant, var just heller ikke egnet til at vække umiddelbar Sympati.«

*) Ejendommen, blev købt efter Fru Pontoppidans Død af Kommunen og nedrevet i 1898.

A. P.

Nogen Lægprædikant var Isaak Pontoppidan ikke, deri har Forfatteren af »Helsingør omkring Midten af forrige Aarhundrede« ganske Ret. En haard Mand var han, en Købmand af den gamle Skole — han vilde naa et Maal, og han naaede det. Hans Ungdomsdrømme gik i Opfyldelse — de vuggende Skibe, der i hans pure Ungdom var gledet forbi hans Øjne derude paa Sundet, lokkende og dragende, var gennem Aarene, der svandt,

blevet fulgt af Tusinder andre. Nye Mænd drog paa Langfart — nye Navne straaledede i Guld og Mønje under Agterstavn — og en skønne Dag stod Pontoppidan selv som Røder paa Havnepladsen i Helsingør.

»Betzy Marie« hed hun — Moderskibet for en Flaade af Skibe, der senere gennem Aarene skulde bære hans Flag over Havene. »Betzy Marie«, 12 Læster drægtig, stak Næsen i Vandet i Fyrerne for oppe under Island at gaa paa Havkalfiskeri. Ti Aar senere gled et Par Skommerter i Vandet paa Barfoeds Værft i Helsingør. Begyndelsen var gjort —: korresponderende Røder, Leder af et kapitalstærkt Interessentskab. Og i 1864 stod Pon-

toppidan som Formand for og Hovedparthaver i Landets største Rederiforretning med en Sejlskibsflaade paa 1800 Kommerce-læster.

Hans Fortjeneste er det, at Helsingør, der efter Øresundstoldens Ophævelse saa hele sin Fremtid ligge forude i dybt Mørke, kastede den Brand, der tændte Baalet paany — det Baal, der brænder endnu. Hans Klarsyn var det, der lagde Grundvolden til Skibsrederiet i Helsingør. Pontoppidan var, skrives der ved hans Død, »en af de faa, der uden Frygt for Fremtiden, med sin ejendommelige Kraft og Frejdighed, søgte at udnytte Byens naturlige Hjælpekilder. Ham skyldes det væsentlig, at der nu ved hans Død, forefindes ikke alene en respektabel Handelsflaade, men en Stamme af dygtige og erfarne Skibsførere, der, knyttede til Helsingør ved mange Aars Virken i Rederiets Tjeneste, er en nødvendig Betingelse for en sund og fordelagtig Udvikling af Skibsrederiet.«

Som en fremmed kom han til Helsingør — men han blev hurtigt en af Byens egne. »Helsingoranerens Blik var altid spejdende rettet mod Sundet«, ogsaa hans Øje var altid rettet mod Sundet. »Alt godt og ondt kom til ham fra Sundet« —.

Pengene kom — mange Penge — men ikke alene alt godt, ogsaa alt ondt kom til ham fra Sundet.

En Dag saas den første Røgsøjle stige op derude over Vandet — store Hjul slog mod Bølgerne og piskede dem skumhvide. Dampens Tid holdt sit Indtog — de hvide Sejl blev færre og færre. Røgskibet sejrede. De gamle Ulke paa Havnemolen rystede paa Hovederne, som vore Fædre over Flyvemaskinen; og som vi engang vil spotte over nye, os ubekendte Ting, spottede de over Hjulmaskinerne derude.

Pontoppidan haanlo ikke — han forstod, at en ny Tid var inde, og han blev Meddirektør af Helsingørs Dampskibsselskab. Men Pontoppidan var da en ældre Mand — hans Forretning var drevet med Sejl, ikke med Kul og Skovlhjul — det nye slog det gamle over Ende. Hans Guld svandt ind, og da han døde, var Pengekisten næsten tom. Eventyret var forbi, og Rederiet sank sammen i Løbet af faa Aar.

Han var »en usleben Diamant«, sagde engang hans gode Ven, Provst Heiberg, om ham, og Samtidens Dom var ikke altid lige blid.

Som Købmand — skrives der endvidere om ham ved hans Død — »virkede han med sin anerkendte Energi, Udholdenhed og Indsigt — en ualmindelig og i mange Retninger mærkelig Mand, utrættelig og flittig«. Han tog til Indtægt alt, hvad der efter hans Overbevisning tilkom ham, ligegyldig om det var med hans bedste Venner, han handlede. Skønt han som andre Mennesker satte Pris paa Folks Omdømme, tog han dog ikke dette Hensyn, naar han ansaa sin Handlemaade forretningsmæssig rigtig. Men var han, som man ser, haard i Pengesager, haard som Diamanten, saa havde han ved Siden af dog mange af den samme Stens mere glimrende Egenskaber. Han var aldrig bange for at give en Haandsrækning til fattige Fiskere og Søfolk, for hans Hjerter hang ved Søen og dens Mænd, og det er ikke faa Rigsdaler, der i Stilhed og uden store Ord er gledet fra hans Lommer over i andres, der var tomme.

Sin knapt tilmaalte Fritid tilbragte han saa godt som altid i sit kærlige Hjem i det gamle Hus paa Stengaden, eller paa sit lille Landsted paa Kildebakken ved Trykkerdammen udenfor Byen, hvis Have han selv havde anlagt, og hvor han syslede med sine Planter og Blomster, der var ham til stor Glæde. Under hans gæstfri Tag samlede Slægt og Venner, unge og gamle, og alle blev de kærligt modtagne.

Udadtil havde han sit eget Væsen: den store, brede Gestus, stærkt og højt talende, efter Omstændighederne affabel eller grov og ikke uvittig. Han gjorde et kraftigt og selvbevidst Indtryk. Men bag alt dette gemte sig en intim Person, der maaske nok kunde forundre, fordi den ikke syntes at svare til Façaden. Han, der ejede en udpræget Slægtsfølelse, følte en dyb Veneration for sine Forældre og sit Barndomshjem. Hvert Aar foretog denne optagne Mand en pietetsfuld Pilgrimsfærd til Forældrenes Grave, og paa denne Færd havde han gerne nogle af Slægtens unge med.

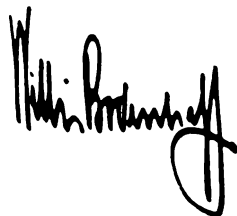
Overfor Hustruen, der var meget ældre end han, viste han en enestaaende Hensynsfuldhed og Ridderlighed; man fik næsten

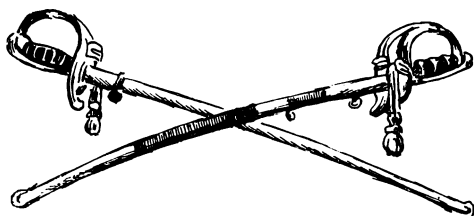
mere Indtryk af en Søns Forhold til sin Moder end en Ægtefælles.

Over for den ny Slægt, der voksede op i hans Søskenes Hjem, var han en storartet og fornøjelig Onkel. Han kunde vise en Ømhed, Mildhed og Godhed, der maatte virke saare rørende og røbede et stort og omfattende Hjærtelag.

Her mærkede man ikke den »haarde Mund og det hvasse Blik bag Brilleklassene«. Der var han ikke Storkøbmanden, hvis Liv var Kamp, hvis Løn var Penge.

Frederiksberg, Marts 1930.

A handwritten signature in black ink, appearing to read "William P. Andersen". The signature is written in a cursive style with a large, stylized initial 'W' and a prominent loop at the end.

Kammerherre, Oberst

Ludvig Pontoppidan,

| 249 |

født d. 22. November 1841 paa Nebelgaard ved Horsens som Søn af Odin Pontoppidan og Maria Charlotte Kristiane Krebs.

Jens Kraft Peter Ludvig v. Pontoppidan*) er den første Officer i den yngre Slægt af Navnet Pontoppidan. Fra sin fædrene Slægt har han altsaa ikke taget Lysten til Soldaterstanden i Arv; muligvis fra Moderens Familie, idet hans Morfader var Major ved Livjægerne. Ved hans Fødsel havde hans Forældre megen Omgang med Kyrasserregimentet i Horsens, hvad der blandt andet fremgaar af, at tre af dettes Officerer, L y t z e n, B a r o n J u e l - V i n d og W e g e n e r stod Fadder til Drengen — et Varsel om hans vordende Stilling.

Hans Forældre var to udmærkede og særprægede Mennesker. Som ganske ung styrede Faderen Serridslevgaard ved Horsens og forpagtede senere Nebelgaard og Leegaardslyst ved Skanderborg. Han giftede sig i 1838. Nogle Aar efter Ægteskabet købte Odin Pontoppidan 3 Bøndergaarde i Ginnerup ved Grenaa, indrettede den ene til Beboelse og Hestestald m. m., en anden til Kostald og kaldte det hele Asgaard. Han var en meget dygtig Landmand og en meget anset Mand paa Egnen. Den meget chevalereske Odin Pontoppidan og hans fint dannede Hustru kom hurtigt ind i en stor Selskabelighed i Omegnens

*) Om »v.«, se Side 138.

mange Herregaarde og Proprietærgaarde, men det forandrede ikke deres egen Levemaade, der var jævnt tarvelig med Middag Kl. 12 og Grød om Aftenen, som det sømmede sig for en arbejdsom Landmand, der drev sin Gaard uden Forvalter. Fra dette udmærkede Hjem, der destoværre rantes af Krisen i 1857, efter at Odin Pontoppidan havde købt Hovedgaarden Ørbækgaard i

Ørum Sogn ved Grenaa, bevarede Børnene, som fik en fortrinlig Opdragelse, de lyseste Minder, og de hang ved Hjemmet med den varmeste Kærlighed. Da Odin Pontoppidan og Hustru i 1885 maatte forlade Ørbækgaard, tog de Ophold hos den daværende Kaptajn J. K. P. L. Pontoppidan og hans Hustru, der elskede sine Svigerforældre.

Som Dreng havde Ludvig oplevet Tre-Aars-Krigen, og paa en saa vaagen og opvakt Natur som hans maatte den naturligvis gøre Indtryk, og det er derfor ikke saa mærkeligt, at han bestemte sig for Officersvejen og i 1858 indtraadte paa Land-

kadetakademiet, hvor Livet formede sig lyst og lykkeligt for ham, fordi han fandt samme Tone der som i sit gamle Hjem. Han stod ikke fremmed for den Tænkemaade, der prægede Livet paa Akademiet og mellem Kammeraterne, og som var en Genklang af de gamle franske Ridderses Valgsprog:

A Dieu mon âme
Ma vie au Roi
Mon coeur aux Dames
L'honneur à moi.

Efter at have gennemgaaet Landkadetakademiet blev han i 1861 udnævnt til Løjtnant ved 19. Bataillon i Nyborg og deltog med denne i Krigen i 1864. Efter Krigen gennemgik han den Kgl. militære Højskole og Officersskolens ældste Klasses Stabsafdeling, blev Premierløjtnant i 1867 og forrettede derefter i Tiden indtil 1886 baade som Premierløjtnant og Kaptajn, hvortil han avancerede i 1878, forskelligartet Tjeneste i Geledet, i Generalstaben og i Krigsministeriet, saa at han fuldt forberedt i alle Henseender i 1886 kunde overtage Stillingen som Lærer i Krigskunst i Officersskolens næstældste Klasse. Ved denne Lærervirksomhed, som varede indtil 1897, prægede Pontoppidan det ene Kuld unge Officerer efter det andet, og har derved haft en ikke ringe Betydning for det danske Officerskorps. Som Lærer var Pontoppidan fuldt inde i sine Ting, han var klar i sin Tanke og i sin Udtryksform, men det er mig, der er stolt over at være en af hans Elever, ikke muligt at afgøre, om Pontoppidan egentlig var i Besiddelse af pædagogiske Evner, eller om det ikke var hans fornemme, elegante, gennemnoble Person og Personlighed, der gjorde ham til Forbillede for os. Jeg henviser derfor til nedenstaaende Karakteristik, skrevet af Oberst Rolf Kall:

»I Efteraaret 1886 blev Stabschef ved 1. sjællandske Brigade. Kaptajn J. K. P. L. Pontoppidan, Lærer paa Officersskolen. Der lærte jeg ham at kende paa det første Hold vordende Premierløjtnanter, han indviede i Krigskunst og Krigshistorie. Tiderne var anderledes end nu: der taltes tit og højt om at lyde, sjældent og lavmælt om at tænke og handle paa egen Haand, og

som Hele bar Hærens Uddannelse Mærke af, at et mildere Livssyn endnu ikke var trængt ind i alle Samfundskroge.

Lad en Tid være, som den er! Uden Retfærdighed til Finger-spidserne og noget, der er fælles for alle Tider: en glødende Adhu for sin Gerning, en udtalt Tro paa, at han og de unge er Venner, der arbejder i en god Sags Tjeneste og en t a v s Kalden paa alles gode Vilje — bliver en Mand aldrig Ungdommen en god Lærer, og Kaptajn Pontoppidan v a r en god Lærer. Vi mærkede det den første Dag, han traadte ind i Klassen, og hans smukke, spændige Skikkelse og lige saa ridderlige som sikre Fremtræden styrkede Indtrykket.

Faa Lærere er straks saa overlegent Herre over deres Fag, at de aldrig tager Fejl. Det gør intet, bare de ikke vil dølgge det. En, der var oppe i Fodfolksskydning — dengang for de fleste en »Videnskab«, mørkere end det mørkeste Afrika, — sagde engang noget, som Kaptajn Pontoppidan rettede. Dermed var Sagen tilsyneladende ude af Verden, men to, tre Maaneder efter udbrød Kaptajnen pludselig: »Jeg ser, Officerselev P a u l l i, at det, De dengang sagde, staar her i Bogen, og det er rigtigt«. Det kom uden Omsvøb, paa den sikre Maade, der gør en Mand og hans Ord til et og indgyder grænseløs Tillid.

Den samme Ærlighed ytrede sig, naar Kaptajnen drøftede tvivlsomme taktiske Spørgsmaal med os. Han gjorde det gærne og endte altid med at sige sin Mening, — gid alle Lærere gjorde det! — men tilføjede tit: »M a a s k e har jeg Uret. Nu maa De s e l v dømme! Der var noget nyt i denne Opfordring til at tænke selvstændig, og ogsaa for saa vidt var Kaptajnen forud for sin Tid, som jeg aldrig mindes at have hørt ham tale paa en Maade, der ikke vilde tækkes Nutids Øren, eller lade nogen Lejlighed unyttet til at indskærpe, at selv Menigmand kan og skal vise Omtanke og handle paa egen Haand, naar det er til Tjenestens Tarv.

Der er trælse Ting i alle Fag, ogsaa i Krigskunst. »Det er ikke morsomt, men skal læres,« hed det saa, og alt blev samvittighedsfuldt gennemgaaet. Krigshistorie og Strategi var Kaptajnens Yndlingsemner. Kildekritiks strenge Grundsætninger var

dengang endnu kun sparsomt kendte udenfor Historikernes snevre Kred, og bortset fra Moltke var faa eller ingen trængt dybt nok ind i Napoleonskrigenes Løndomme til at gaa i rette med Jomini. Hvad Under da, at Fyrst Galitzen og Jomini blev vore Ledestjerner! Den sidstes Tanker dukkede saa mange Steder op, at Kaptajnen tilsidst blev »Jomini« for os.

Især naar Talen faldt paa Krigen 64, som Kaptajn Pontoppidan havde gjort med som ung Sekondløjtnant, fik man levende Indtryk af, at man havde en god Soldat, en Spartaner med Førergaver for sig, og talrige Ytringer om Opgaveløsninger, Stillinger, Nutidskamp og Krig røbede tilsvarende klart Blik og sikker Vilje. Bortset fra næstældste Klasses faa Udrykninger har jeg desværre aldrig haft Lejlighed til at se ham i Marken, men min fredsommelige Fætter, afdøde Stiftsprovst J. O. H. C. H. R. Kall, der var Rekrut under Oberstløjtnant Pontoppidan, blev varm om Hjærtet, naar han talte om sin Oberstløjtnant og hans Maade at tage og føre Kjøbenhavnerne paa.

Der er løbet meget Vand i Stranden, siden Oberstløjtnant Pontoppidan gik bort fra Officersskolen, men mange er ham endnu som jeg taknemmelige for, hvad han var for os unge.«

Medens han var Lærer paa Officersskolen, blev han sendt til Frankrig, Belgien og Holland for at gøre sig bekendt med Undervisningen i Krigskunst der, og det var tydeligt at mærke, at han var blevet stærkt paavirket af Forholdene i Frankrig, hvad der var saa meget naturligere, som han i sit Ydre har meget tilfælles med den franske Officerstype. I 1890 blev Pontoppidan Oberstløjtnant og Chef for 1. Bataillon, og han passede fortrinligt til at staa i Spidsen for en af de rigtige Københavnerbatailloner. I hans Tid udmærkede Bataillonen sig ved Dygtighed, Disciplin og Humør. Destoværre maatte Bataillonen sige sin Chef Farvel, da han i 1893 gik over til Livgarden, til hvilken hans Personlighed var som skabt, og det varede ikke længe, inden han af Kong Christian IX fik den Kammerherrenøgle, der er en Følge af Stillingen. Hans repræsentative Egenskaber

medførte, at han samme Aar blev attacheret den svenske Konge O s c a r II under dennes Ophold i Danmark i Anledning af Kronprins F r e d e r i k og Kronprinsesse L o u i s e s Sølvbryllup. Selvom han ved Livgarden kun var Chef for Forstærkningsbataillonen, blev han dog ogsaa i den Tid, han stod her, meget anvendt ved Øvelser, og man var altid sikker paa, at det gik som det skulde, hvor han blev sat.

Pontoppidan stod derfor fuldt rustet til Regimentschefstillingen. Han havde en smuk Karriere bag sig, hvorunder han havde vist, at han hørte til de ret sjældne Undtagelser, der gør god Fyldest baade i Geledet og i Generalstaben; han havde været en meget ilttig Mand, havde ofte optraadt som Foredragsholder og havde tilmed været Foregangsmand med Hensyn til Officerernes taktiske Udannelse. Det var saaledes ganske naturligt, at Hæren med Tilfredshed saa ham i 1897 avancere til Oberst og Chef for 6. Regiment, men her mødte Pontoppidan sin Skæbne, thi her viste han, hvad han var. Han var nemlig en Mand heit igennem med den hos os saa sjældne Glæde ved at tage et Ansvar, og han havde sine ganske bestemte Meninger, som han ikke veg fra, men som han stædigt fastholdt, koste hvad det vilde. En skarp, udpræget Personlighed, der vidste, hvad han vilde, viste sig pludseligt blandt de danske Regimentschefer, og man kunde sige sig selv, at det aldrig vilde gaa herhjemme. Medens Pontoppidan, hvis han havde hørt til et stort Lands Hær, utvivlsomt var naaet op i de højeste Stillinger, kom han her ikke længere; han, der var født til General, naaede kun at blive Oberst.

I de to i og for sig ubetydelige Sager, der som en sørgelig Konsekvens medførte Oberstens Afgang fra 6. Regiment efter kun faa Aars Kommando, havde han principielt set absolut Ret. Han tog sig straks efter sin Tiltrædelse af Stillingen for at afskaffe de faste Marketendere, som Regimentet medførte under Øvelser og i Garnison, fordi Marketenderværtshusholderiet skaffede Mandskabet af med en Del Penge, som kunde anvendes bedre paa anden Maade — navnlig til bedre Middagsmad, som dengang ikke hørte med til Mandens Forplejning — og tilmed

gav Marketenderuvæsenet Mandskabet et fuldstændig forkert Begreb om Forplejningen under Feltforhold. Nu da disse Linier skrives — i 1930 — er der ikke en Befalingsmand, der kunde ønske at vende tilbage til den Ordning, Pontoppidan forbød i 1897, og de unge vil slet ikke kunne forstaa, at han overhovedet kunde møde Modstand hos de højere Myndigheder, ja man skulde mene, at de maatte hilse hans Forbud med Sympati, fordi det var baade i Uddannelsens og i den enkelte Mands Interesse. Men 2. Generalkommando tog Affaire overfor Pontoppidan, der i Henhold til »Program for Fodfolksregimenternes Uddannelse« havde Ansvaret for sit Regiments fuldstændige og ensartede Uddannelse, og hævdede, at Pontoppidan ikke havde været berettiget til at gribe ind ved en Befaling. Da Generalkommandoen imidlertid ikke gav Regimentet nogen Ordre til at tilbagekalde Forbudet, og da den endda udtalte, at »det er hensigtsmæssigt ogsaa at opdrage Mandskabet til at kunne undvære Marketendere«, opretholdt Pontoppidan Forbudet og gjorde forøvrigt heller ikke nogen Hemmelighed deraf. Da Generalkommandoen fik dette at vide, fik Regimentet en Forespørgsel om, hvad det havde gjort i Anledning af Generalkommandoens Skrivelse, og da Pontoppidan svarede, at han intet havde gjort, fik han omgaaende Ordre til at hæve Forbudet og samtidig en fortrolig Skrivelse med en Irettesættelse. Selvfølgelig hævdede Pontoppidan straks Forbudet, men sendte hele Sagen til Krigsministeriet, hvis Afgørelse, der faldt i September 1898, gik ham ganske imod.

Pontoppidan havde altsaa her lidt et Nederlag og kunde ikke sætte sin moderne Mening igennem overfor gammel bureaukratisk Tankegang, der saa ofte har vist sig at herske indenfor de højeste danske militære Kommandomyndigheder.

I en lille Piece, »Marketender- og Kirkesagen i Odense 1898—99,« som Pontoppidan udgav i 1902, siger han, at han efter Marketendersagens Afslutning havde haft mest Lyst til at pakke sammen og gaa sin Vej, men af Grunde, som han ikke nærmere anfører, og fordi han havde den Tro, at han i en ikke altfor

fjærn Fremtid atter kunde sætte sit Forbud i Kraft, blev han i Hæren.

Men allerede ved Juletid 1898—99 begyndte en ny Affære. Pontoppidan havde bemærket, at der hos Underofficererne ved Regimentet var som en vis Skyhed for i Kirken at tilkendegive, at de mærkede en Overmands Nærværelse. Han bragte Sagen paa Bane under en Samtale mellem Jul og Nytaar paa Regimentskontoret, hvor der foruden Regimentsadjutanten var en Del Underofficerer tilstede. Han mente, at den militære Respekt ogsaa kan vises i Kirken uden at man forstyrrer Gudstjenesten. Ligesom han selvfølgelig hilste paa Generalen — sagde han —, naar han i Kirken passerede ham, og ligesom han selvfølgelig rejste sig op, naar Generalen vilde forbi, kunde Underofficerer gøre det samme. Paa lignende Maade hilser civile Folk paa hinanden, og Pontoppidan fandt, at det hørte med til almindelig Velopdragenhed, hvorfor alle burde iagttage disse Regler.

Øjeblikkelig kom der et stærkt Angreb paa ham i »Fyens Socialdemokrat«, hvori han blev beskyldt for at have befalet Underofficererne at give militær Hønnør i Kirken. Adskillige andre Blade gentog Beskyldningen, men Pontoppidan tog intet Hensyn hertil, indtil Sagen blev bragt paa Bane i Folketinget af Folketingsmand I. C. Christensen den 17. Januar 1899 i en Tale, hvori han beskyldte Pontoppidan for »at have skadet Sympathien for Hæren«. Han indsendte i den Anledning straks Indberetning til Krigsministeriet, men allerede den 18. desavouerede Krigsministeren, Oberst Tuxen, ham i Tinget ved at sige, at han ikke kunde billige, hvis der var udstedt en Befaling af Pontoppidan til at afgive Hønnør i Kirken. Med Rette blev Pontoppidan fortørnet herover. Krigsministeren burde naturligvis have afventet at høre, hvad en af Hærens højere Chefer havde at anføre til sit Forsvar. Men det var for tidligt, naar Pontoppidan allerede den 22. Januar, paa et Tidspunkt, da han maatte vide, at hans Indberetning endnu ikke var naaet til Ministeriet, henvendte sig til Offentligheden i en Række af Landets Blade. Her vovede han sig endda saa langt ud, at han talte om at staa »Skoleret for Skolelærer Christensen«, og han maatte

vide, hvorledes det vilde blive udlagt i en Tid, hvor Højre laa i de sidste Krampetrækninger overfor det mægtige Venstre, der jo ogsaa nogle Aar senere dannede Regering.

Pontoppidan havde altsaa kastet Handsken til Kamp, men her fik han den største Skuffelse, idet han ikke fra ældre og jævnaldrende Kammerater fik den Tilslutning, han havde ventet, medens talrige civile og blandt andet 4 odenseanske Præster ikke kunde se noget forkert i hans Standpunkt. Med en enkelt Undtagelse vilde ingen af Generalerne eller Obersterne støtte ham, og han kom derfor til at staa ganske alene.

I en »Kundgørelse for Hæren« i Februar tog Ministeriet Stilling til Sagen i de Ord, at »Respektpligten vel gælder overalt, men at Bestemmelserne om den militære Hilselpligt, der ere givne med andre Forhold for Øje, ikke kunne anses for anvendelige, hvor militære mødes i Kirken til Gudstjeneste.«

Dette var atter en absolut Desavouering af Pontoppidan, man han opfattede den ikke som saadan og satte i Regimentsbefalingen, at det omtalte Punkt efter Regimentets Skøn ingen Anledning gav til at forandre nogetsomhelst ved Regimentets tidligere Befalinger i den Sag.

Samtidig med Kundgørelsen fik Pontoppidan en krigsministeriel Skrivelse med en Bebrejdelse »forøvrigt i en meget mild Tone og i ubestemte Udtryk« (hans egne Ord).

Alligevel var Pontoppidan ikke tilfreds, fordi han stadig blev angrebet i Pressen, og fordi I. C. ikke var blevet imødegaaet af Ministeren, hvilket Pontoppidan mente var nødvendigt for hans Stilling som Regimentschef, og han indsendte derfor i Slutningen af Februar en Skrivelse til Ministeriet, hvor han gjorde opmærksom paa, at en Oprejsning vilde være ønskelig, og gentog en Anmodning om, at I. C.'s Fornærmelse maatte blive tilbagevist. Hans daværende nærmeste foresatte, Chefen for Fyenske Brigade, Generalmajor Dalberg, fraraadede at indsende den, og i en Samtale herom udtalte Pontoppidan, som den Chef han var, at »hvis en af hans underordnede var bleven saaledes angrebet, som han var bleven det, skulde han have stillet sig ved hans Side og slaet et Slag, der kunde mærkes«. Det er der

ingen Tvivl om, at Pontoppidan havde gjort, men saaledes er det destoværre sjældent her i Danmark.

Før Skrivelsen var ankommet til Ministeriet, afgik der herfra en Ordre om, at Pontoppidan fratraadte Regimentet og blev stillet til Raadighed for 2. Generalkommando med Garnison i Aarhus. Det var Hensigten senere at give ham 8. Regiment her, men et Krigsministerskifte*) medførte, at denne Hensigt ikke kom til Udførelse, og Pontoppidan blev derfor staaende til Raadighed for 2. Generalkommando og med dennes Billigelse med Bolig paa Moesgaard, indtil han blev afskediget i November 1901.

Betegnende er det, at Pontoppidan, der havde betydet saa meget for Hæren og især for dens Officerskorps, blev forbigaaet til Kommandør af Dbg., saa at han af danske Ordener kun har Ridder- og Dannebrogskorset, og det er betegnende for ham, at da Kong Christian X ved en Garderfest nogle Aar tilbage ønskede at give Pontoppidan Kommandørkorset af II Grad, bad han sig fritaget herfor, hvad Majestæten dog tog ham meget naadigt op.**)

I Marketender- og Kirkesagen har man Oberst Pontoppidan fuldt og helt. Selvom man ikke kan underskrive hans egen Dom: »Jeg har haft Ret paa ethvert Punkt«, maa man indrømme, at han principielt har haft Ret, og at han har ført sin Kamp som den udprægede, handlekraftige, modige Mand, han er. Man maa ogsaa ved en Bedømmelse af hans noget ufordrende Holdning vel erindre, at han følte sig ladt i Stikken af dem, han saa sikkert havde regnet paa. Han var nu en slagen Mand, men han bar Hovedet højt, og man kan være overbevist om, at var der kommet Krig, medens han stod til Raadighed, havde man hurtigst muligt givet ham en høj Kommando.

Efter sin Afsked købte og opbyggede han i 1903 »Brobyhus« ved Helsingør. Han drev den med meget ringe Hjælp, og man kunde godt risikere at møde ham derude i Træsko, men selv den tarveligste Paaklædning kunde ikke skjule den gamle Oberst

*) Oberst Tuxen afløstes 29. August af Oberst Schnack.

**) Den 6. Juli 1931 (»Fredericia-Dagen«) udnævnte Hs. Maj. Kongen P. til Kommandør af I Grad. A. P.

og Kammerherre. I 1919 solgte han Gaarden og har siden levet i en Villa i Taastrup.

Som Følge af Lærerposten i Krigskunst ved Officersskolen kom Pontoppidan ind paa et grundigt Studium af Militærlitteratur, og han har selv skrevet forskellige Lærebøger i Krigskunst og Krigshistorie. Desuden udgav han i 1907 et fint lille Arbejde om de Meza og Dannevirke. Som ivrig Beundrer af Estrup kunde han ikke undgaa at tage Del

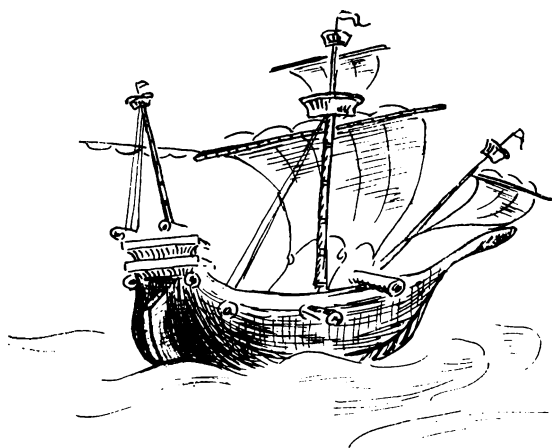

i Militæropolitik, og der findes fra hans Haand talrige korte, klare og fyndige Indlæg, skrevet i »Jyllandsposten« og »Vort Land«. I de yngre Aar lod han sig bevæge til at lade sig opstille som Højres Kandidat i Grenaakredsen, men blev ikke valgt.

Siden 1924 har han i »Berlingske Tidende« kæmpet for, at vort Forsvar skal koncentreres om Store Bælt med en stærk Grænsebevogtning i Sydjylland.

Pontoppidan er, som før nævnt, den første Officer indenfor den gamle Slægt, men han bliver ikke den sidste. Af hans 6 Sønner i Ægteskabet med Frederikke Henriette Suhr, Datter af Konsul Rasmus Suhr i Nyborg, valgte de 5 Officersvejen, og forhaabentlig vil senere Generationer Pontoppidan tjene i den Hær, til hvis bedste Officerer Oberst Jens Kraft Peter Ludvig v. Pontoppidan har hørt.

Kongens Lyngby, Juli 1930.

Hansa-Købmanden
Erik Pontoppidan.

[161]

I Catharinenstrasse i Hansastaden Hamborg fødtes Erik Pontoppidan den 21. Februar 1849 som ældste Søn af Generalkonsul H e n d r i k P o n t o p p i d a n, Grundlæggeren af det højt ansete danske Hamborger-Hus »H. Pontoppidan & Co.«

At komme til Generalkonsulens Hjem, der fra 1850 var paa Neuburg, hvor Dannebrog endnu vajer stolt ved alle festlige Lejligheder, var for enhver dansk at komme til en Oase midt i det stærkt pulserende hamborgske Købmandsliv, thi dansk Sprog, dansk Hjertelighed lød En i Møde, lige meget om man besøgte den gamle Generalkonsul i hans Kontorer eller i hans private Hjem.

I dette udmærkede Hjem, som hans Fader havde bygget op, hvortil han havde hjemført sin Hustru, og hvor den store Børneflokk blev født, voksede Erik Pontoppidan op.

Ligesom sin Fader, der i en meget ung Alder var kommen hjemmefra, sendtes Erik med sine fyldte 10 Aar til Danmark, først i Skole i Nykjøbing, Falster, senere til Onklen, Provsten paa Ærø. Her mistede han sit højre Øje ved et Ulykkestilfælde, der skete ved Børns Leg med et Gevær.

Efter nogle Aars Forløb kom han tilbage til Hjemmet i Hamborg, hvor han fortsatte sin Skolegang, og hvor han blev konfirmeret.

I denne Periode traf han **A d o l f W o e r m a n n**, den senere Formand for Hamborgs Handelskammer og Indehaver af Europas daværende største Rederifirma »C. Woermann & Co.«, og sluttede med ham et Venskab, der holdt gennem Livet.

Fra Barnsben havde han sin Livsvej banet, ud fra det gamle Købmandshjem, til lignende Gerning som Faderen. Sin første

købmandsmæssige Uddannelse fik han her i Landet hos Konsul **B e n z o n** i Stubbekøbing; han mødte veludrustet i Henseende til almindelige Skolekundskaber, hvortil kom hans retsindige Karakter — en udpræget Arv efter Faderen — og viste sig iøvrigt ved Siden af sit hurtige Nemme i Besiddelse af udmærket Opfattelse, parret med god Hukommelse.

Erik Pontoppidan fik i denne solide Forretning et udmærket Grundlag for sin senere Købmandsuddannelse, og til denne gamle Forretning saa han altid tilbage med Taknemmelighed og Ærefrygt.

Naar dertil kom, at han fra dette Hus hentede sin Hustru, med hvem han til sin Død levede i det smukkeste og mest harmoniske Ægteskab, forstaar man, hvilke gode og lykkelige Minde den lille Kystby med den smukke Beliggenhed over for Bogø rummede for ham.

Af stor Vigtighed for hans Udvikling blev det iøvrigt, at han efter et Par Aars Uddannelse i den lille danske Provinsby kom udenlands, idet han først sendtes til Antwerpen og derfra videre til London til Firmaet *Westenholtz*, som stod i nær Forbindelse med Firmaet i Elb-Staden.

Ved sin Hjemkomst fra de forskellige udenlandske Pladser i 1871 blev han optaget i Firmaet »H. Pontoppidan & Co.«

Saalænge der har været dansk Handel i Ordets moderne Forstand, har Navnet Hanborg været som et Trylleord, en magisk Formel i al Købmandsbevidsthed. Gang paa Gang i Danmarks Historie har vore Konger tyet til Hansastadens pekuniære Støtte, og Forholdet har siden da altid været saare venskabeligt.

Paa denne Tid, altsaa i Halvfjerdserne, var Firmaet bestandig gaaret fremad, ført med beundringsværdig Omhu, Myndighed og Dygtighed.

I 1882 foretog Erik Pontoppidan en flere Maaneders Studierejse til U. S. A. for at knytte nye Forbindelser, navnlig paa Kornets og Flæskets Omraade, ligesom han ogsaa i samme Anledning var paa en længere Forretningsrejse i Rusland og Sverige. Ofte fortalte han sine Børn om disse Rejser, og om, hvordan han i Sverige havde kørt i Slæde med Ulve i Nærheden af Hesteforspandet.

Erik Pontoppidan kom gennem Aarene til at indtage en meget fremskudt Stilling som den gamle Generalkonsuls betroede og højt skattede Medarbejder. Efter dennes Død i 1901 førte Sønnen i Forening med sin 5 Aar yngre Broder, *Henrik*, Forretningen videre i det gamle Spor.

Ved sin vindende og tillidvækkende Personlighed vandt Pontoppidan sig talrige Venner baade i Hansastaden, hvortil han ved hele sin Virken var stærkt knyttet, og her i Landet, hvor han var en hyppig og velset Gæst. Hans Evner som Købmand

vandt ham desuden fortjent Anerkendelse og Anseelse. Erik Pontoppidan var en ægte Købmand — Købmand med Liv og Sjæl.

Den hamborgske Handelsstand hædrede ham da ogsaa ved at vælge ham til Medlem af Handelskamret og senere til Vicepræsident, en Stilling, som han ofrede megen Tid og Arbejdskraft. I det hele taget laa hans Interesser meget i det Offentlige, hvor han lagde alle sine Kræfter i Arbejdet, samtidig med at han altid forsøgte at finde en Forstaaelse mellem Danmark og Tyskland, bl. a. ved Import og Eksport fra begge Lande.

Pontoppidan havde sin egen Mening om Tysklands Forhold til England og var bestandig opfyldt af i Gerning at modarbejde den Animositet, der allerede den Gang syntes at faa Overhaand blandt hamborgske Købmænd.

Udenfor Forretningslivet dyrkede Erik Pontoppidan mange Interesser, hans Venskab med Museumsdirektørerne Brinkmann og Lichtwark bragte ham saaledes ofte til Museerne, hvor han vidste god Besked med hvert nyt Kunstværk. Han havde en meget hurtig og klar Bedømmelse af disse, som yderligere var blevet udviklet paa de mange Rejser, han havde foretaget i Aarenes Løb.

I sin Faders sidste Leveaar overtog han alt det selskabelige, som Konsulatet førte med sig, og havde her rig Lejlighed til stadig at komme i Forbindelse med mange Danske.

I sin Ungdom spillede han Harmonium, og var selv meget musikalsk, men da i de senere Aar Arbejdet helt optog ham, blev der kun sjældnere Tid til at gaa til Concerter.

1892 var det forfærdelige Koleraaar i Hamborg. Han var straks med til at danne Hjælpekomiteer, og han og hans Hustru gik hver Dag til Kontoret, hvor de syge blev anmeldt, og hvor man sørgede for, at de døde blev begravede — selv kendte han ingen personlig Angst.

»Af Erik Pontoppidan«, udtaler Jul. Schovelin, »har jeg et levende Billede i min Erindring. Men jeg har vanskeligt ved at gengive det. Det er nemlig ikke plastisk afklaret, maaske

netop fordi det er saa levende, d. v. s. rigt strømmende, ligesaa lidt til at fastholde i et Billede som en Flod (derfor var det vel, H e r a k l i t sagde, at man ikke kom to Gange igennem den samme Flod). Erik Pontoppidans Væsen var just som en Flod, roligt glidende, sikkert bærende, Strøm og Styrke i Et. Stundom ogsaa Skumhvirvler og Brus, ofte bøje af og bugtende udenom, men stadig samme Retning, samme Maal.

En vakker Sensommerdag i 1903 stod han paa Talerstolen i den store Sal paa Københavns Børs. Til det 8. danske Handelsmøde, som afholdtes den Dag, var foruden de andre Byerhvervs-Organisationers Tillidsmænd for første Gang indbudt Repræsentanter for norske og svenske Handels-Korporationer samt endelig for H a m b o r g s H a n d e l s k a m m e r. Det var som dettes Vicepræsident, Erik Pontoppidan mødte frem, og sammen med ham paa Kamrets Vegne Adolph Woermann, senere dets Præsident. Han og Pontoppidan var Ungdomsvenner, Pot og Pande — hvor de klædte hinanden! Begge høje og kønne, umulige at overse, begge med en naturlig Værdighed over Færd og Fremtræden — Pontoppidan slank, spændstig, sikker i Holdningen, Woermann bredere og mere vel ved Magt, lysende af ægte germansk Humor. Et stateligt Vennepar. Og vel sammenstemt!

Aaret i Forvejen (Juni 1902) havde de 3 hanseatiske Handelskamre (Hamborg, Lybæk og Bremen) udsendt en offentlig Rundskrivelse, hvori de opfordrede til at gøre Rederens Ansvar for Fragtforsendelser til Genstand for international Lovgivning i Lighed med den amerikanske Harter Act af 1893. Ifølge denne kan Rederen ikke ved nogen Konnossements-Klausul eller anden privat Aftale med Købmanden fraskrive sig Ansvaret for Skade, der skyldes Fejl eller Forsømmelse ved Godsets Ladning, Stuvning, Opbevaring under Transporten og Aflevering samt ved Skibets Sødygtighed — men kun for saakaldte n a u t i s k e Fejl (ved Skibets Førelse). Grosserer-Societetets Komites daværende Formand, F r a n z T h. A d o l p h, fattede da den Idé, om det ikke skulde være muligt at bane Vej for en slig international Lovgivning ved at lade de n o r d i s k e Stater b e g y n d e med at følge Nordamerikas Eksempel (ved altsaa at skabe en n o r d i s k Harter

Act) — derfor blev Handelsmødet i Stedet for et blot og bart dansk Handelsmøde gjort til et nordisk Handelsmøde. Og derfor blev Hamborgs Handelskammer opfordret til at deltage i Mødet — man ønskede saa at sige Hamborgs Velsignelse til det Skridt, man nu agtede at foretage.

Denne Deltagelse blev det mit Hverv gennem en Sendefærd til Hamborg at sikre — og det lykkedes netop ved Erik Pontoppidan's store Indflydelse. Naturligt blev det derfor ogsaa ham, der paa det hamborgske Handelskammers Vegne skulde give denne Velsignelse.

Og nu stod han paa Talerstolen, samlende Opmærksomheden lige meget om sin Person og sin Tale. Navnet Pontoppidan havde for alle de forsamlede Købmænd en kær Klang, farvet af Agtelse og Sympati, og vi Danske vidste jo forud, at han var Dansk, som alle vi andre var danske, endskønt han repræsenterede den store Hansastad — ja, dette »Baade-og«, denne heldige Kombination, denne for Sagens eventuelle Gennemførelse saa lykkelige Sammensmeltning af tysk Vælde og dansk Varme i een og samme Person maatte paa Forhaand gøre det store Møde lydhørt. Og straks, da de første Ord lød fra hans Læber, og det danske Sprog i den tyske Storkøbmænds Mund havde det rette, det hjemlige Tonefald, ganske det samme som, naar en af os andre talte, saa havde han med det samme erobret alle Hjærter — og den ønskede Velsignelse til vort Forehavende faldt med den ønskede Værdighed og Vægt. Og det ikke mindst fordi den blev givet med dansk Jævnhed i Ordlaget, i faa og fyndige Ord. Og se, tilsidst vendte han sig imod Vennen, Adolph Woermann, og udpegede ham, den statelige Mand, for Forsamlingen, den store Skibsreder, der alt i Gerningen havde vist Forstaaelse over for Købmændenes Krav og praktisk for sit Rederis Vedkommende medvirket til at faa Sol og Vind delt lige mellem Befragter og Reder. Og Woermann smilte til Vennen med sit glade Smil — og Forsamlingen smilte til Woermann og han igen til Købmændene. Og denne smilende Stemning, der blev ligesom en Sangbund paa Violinen, blev saaledes skabt saa

at sige ved en Haandbevægelse og et Par Ord af Tryllemesteren paa Talerstolen. Alles schlicht und einfach.

Men her stod han blandt sin Faders Landsmænd, ja, i sin Faders Hjemstavnsland, som han ogsaa elskede, og med hvis Sprog og Natur han fra Barnsben af var fuldt fortrolig. Her gjaldt det egentlig kun at aabenbare Jævnheden og Hjærteligheden i sit Væsen.

Men i de samme Aar fik han af sit Handelskammer et langt, langt vanskeligere Hverv. Som Repræsentant for Hamborg skulde han være til Stede i New York ved en festlig Indvielse af det derværende Handelskammers nye Bygning. Man havde i de europæiske Havnestæder den Gang længe været utilfreds med de Certificater, som udstedtes i de amerikanske Udskibningshavne for Eksport-Ladninger af Korn og Bomuldsfrøkager — det gjaldt nu om at gribe Lejligheden til at faa sagt det til de selvfølende Amerikanere i deres eget Sprog uden at saare deres Stolthed, uden at krænke deres Gæstfrihed, uden at bringe Mislyd i det festlige Samvær. Og saa dog saa tydeligt, med en saa sikker Appel til de amerikanske Eksportørers Forretningssans, at de forstod, de netop for egen business' Skyld burde rette, hvad der var forkert, saa vist som en Sælger staar sig bedst ved at behandle sin Køber kulant. Fra dette Hverv skilte han sig med en Takt og en Finhed, med en saa glimrende og indtrængende Veltalenhed, at hans Tale blev paahørt med aandeløs Opmærksomhed — og hilst med øredøvende Bifald. Det var intet mindre end en Bedrift. Fra den Tid oprandt saa at sige en ny Æra i Samhandelen mellem Nordamerika og Hamborg.

Altid talte Erik Pontoppidan som den, der fuldt ud behersker sit Æmne. Som han overhovedet i alt, hvad han gav sig af med, var mærkelig virtuos. Samtalens Kunst — ak, den nu snart uddøde — mestrede han ligeledes, var paa een Gang naturlig og underholdende, festlig og ligefrem. Han var den fødte Selskabsmand, sagde man — og med Rette! Men det maa bare ikke forstaas i overfladisk Betydning. Ikke i den Betydning, at han aflirede de sædvanlige Talemaader eller viste tom Elskværdighed. Nej, selv naar han blot konverserede, var hans Tale

lødigt, kærnefuldt, ofte aandrig, altid Udtryk for en selvstændig, ja, en original Opfattelse. Og det, hvad enten Talen drejede sig om Politik eller Forretning eller om Musik og Kunst — han var nemlig en stor Skønheds-Dyrker, en kyndig Samler af gode Malerier, en Elsker af skønne Toner.

Samvær med mange Mennesker, helst glade og unge Mennesker, allerhelst festligt Samvær huede ham ganske særlig. Rimeligvis, fordi han da ret kunde udfolde sit Væsens Rigdom, rundhaandet dele ud af sin Sjæls Skatkammer, ogsaa hvad dette rummede af Humor. Som Bordtaler var han simpelthen uovertræffelig, let og skæmtefuld i Formen, dyb og hjærtelig i Indholdet, saadan som just en Bordtale skal være (den vanskeligste af alle Slags Taler; hvor mange gyselige Bordtaler, trættende, pretentjose, ubehændige, bundkedelige har ikke enhver af os været ude for).

Men naturligvis, som offentlig Taler havde han endnu et Fortrin at føje til: sin omfattende Købmandskundskab, sin dybe Indsigt i økonomiske Materier. Ogsaa sin vidt favnende Sympati for alt menneskeligt. Hertil kom Sikkerhed, Ro, Takt og hans statelige Fremtoning paa Talerstolen. Derfor kunde han med sin Veltalenhed holde Tilhørerne fast — og han slap dem først, naar selv Tvivlerne og Modstanderne var mindst til Hælvten besejrede, Tilhængerne helt begejstrede. Men han var ogsaa »ein denkender Kopf« — man følte, at han ikke alene vidste, hvad der var sagt og skrevet om det paagældende Æmne, men at han selv havde gennemtænkt det til Bunds. Af andre, først og fremmest af sine Børn, fordrede han ubarmhjærtigt det samme: at de ikke maatte snakke efter, men selv danne sig en Dom. Hans egen Dømmekraft var forunderlig stærk og klar. Maaske var netop den Forstaaelse h e r a f, han evnede at bibringe sine Tilhørere, hans uvurderligste Taler-Egenskab.

Paa en Talerstol kunde han syne monumental — ikke for intet var han eenøjet, han var en Odin i Livsvisdom, en Ordner og Hersker. Overfor sine egne — i dette Ords videste Forstand — var han F a d e r e n, alle de unge kaldte ham »Fa'er«, og alle følte de det ligesom naturligt at lade sig lede af ham, som det

faldt ham naturligt at lede. Han var paa een Gang Verdensmand og Patriark. En styrekyndig, vennesæl og gavmild Mand.

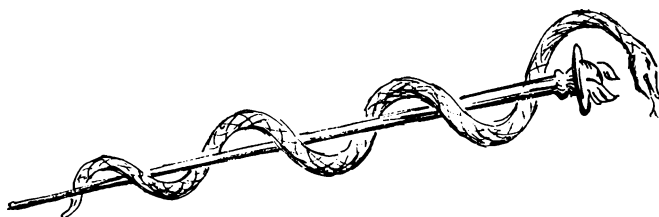
Han kunde synes monumental — ogsaa højt til Hest — han red to Timer hver Morgen Aaret rundt — men han var det ikke. Var alt andet end det. Han var heraklitisk, hans Væsen var som hans Liv i stadig Strøm. Den løb vel af og til i sære Bugtninger, som en Flod; og som en Flod fangede han Livets Solskin og gav det glitrende igen. Men hvor han styrede hen, vidste han ogsaa fuldt vel — lige fra sit Udspring tager Floden Retning og Maal mod Havet. Det store Hav, hvori alle Floder taber sig og forsvinder.

Og den Dag kom da ej heller uventet for ham — om end for alle, der kendte ham, alt for tidligt — da hans Livs lysende Flod gled ud i Evighedens mørke Hav!«

Vi Købmænd bøjer os i Ærbødighed og Kærlighed for alt det, som Erik Pontoppidan fik Lov at udrette, ikke alene for sit eget gamle Firmas Trivsel, men ogsaa, og ikke mindst, til Gavn for sit Fædreland.

Hamborg, November 1930.

Herman Dickmann

Professor, Dr. med.

Erik Pontoppidan

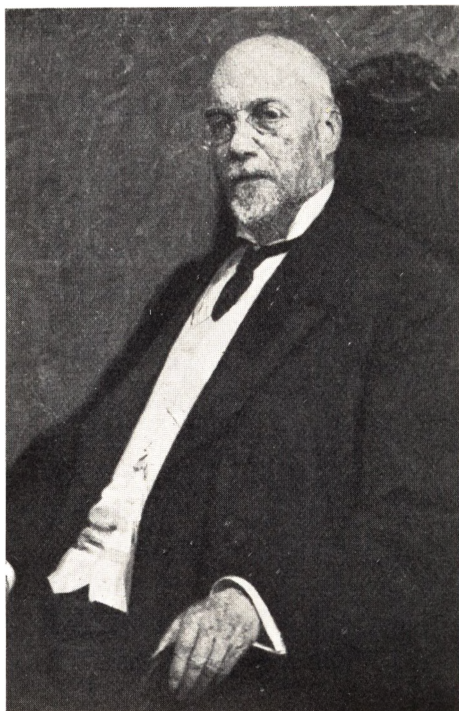
[75]

fødtes i Ribe d. 16. Juni 1847 som Søn af Sognepræst Dines Pontoppidan og Hustru Birgitte Christine Marie, f. Oxenbøll. Han gik i den lærde Skole, først i Fredericia, senere i Randers, og dimitteredes i 1865 med Karakteren Laudabilis. Efter at have taget Filosofikum i 1866 paabegyndte Erik Pontoppidan det medicinske Studium. I 3 Aar af Studietiden oppebar han det Moltke'ske Stipendium og tog i Januar 1872 medicinsk Embedsexamen med Laud. Efter nogle Maaneders Ophold i Udlandet ansattes han som Reservelæge i Marinen og deltog som saadan i tre Togter, bl. a. til Brasilien og Vestindien. Fra April 1874 til August 1876 gjorde Erik Pontoppidan Tjeneste som fast Kandidat ved Kommunehospitalet og St. Hans Hospital. I Kandidattiden udarbejdede han sin Doktordisputats: »Om Lupus, særligt med Hensyn til Sygdommens Væsen og Ætiologi«, som forsvaredes d. 5. December 1876.

Umiddelbart herefter rejste Pontoppidan til Vestindien og nedsatte sig i Marts 1877 paa St. Thomas som praktiserende Læge og Kommunalæge. I denne Stilling virkede han til 1881, da han brød op og efter et Aars Rejse rundt i Amerika og paa Sandwichøerne vendte hjem til København, hvor han i Marts 1882 ansattes som Reservelæge paa Kommunehospitalets 4. Afdeling, samtidig med at Alex Haslund tiltraadte som Overlæge efter Engelse. Som Reservelæge fungerede Pontoppidan i 3 Aar (til Februar 1885), og i denne Tid foretog han en Studierejse til Wien for at sætte sig ind i Behandlingen af

Hud- og Kønssygdomme i denne By, hvis dermatologiske Skole paa dette Tidspunkt stod i høj Anseelse.

Samtidig med, at Erik Pontoppidan tiltraadte som Reserve-læge, nedsatte han sig som praktiserende Specialist i Hud- og Kønssygdomme og skabte sig i Tidens Løb en meget betydelig Praxis paa dette Omraade, hvor hans Navn hurtig blev kendt,

væsentlig gennem flere, af hans store stilistiske Evne prægede populære Afhandlinger (Huden og Haarets Pleje, 1886, Titusind Tilfælde af Hudsygdom og veneriske Sygdomme, 1891, Sundhed og Ægteskab, 1900).

Fra April 1887 til Januar 1904 beklædte Erik Pontoppidan den ene af de to Pladser som visiterende Læge ved Københavns Politi, en Stilling, der sikkert optog ham en Del, idet den bragte den stærkt socialt interesserede Mand direkte ind paa Livet af det netop i de Aar meget brændende Prostitutionskontrol-

Spørgsmaal. Det var interessant for os, der som unge dengang deltog i Debatterne, og hvis mere abolitionistiske Idéer Pontoppidan i Begyndelsen bekæmpede, at se ham gradvis glide over i Rækkerne af Prostitutionskontrollens Modstandere, en Udvikling, der sikkert væsentlig var betinget af hans stærkt frisindede Karakter med en dybfølt Tilknytning til angelsachsiske Begreber om personlig Frihed. Fra disse Aar skriver sig dels en Række Diskussionsindlæg i Prostitutionssagen, dels nogle Smaaskrifter vedrørende hygieiniske Foranstaltninger mod Kønssygdomme (De offentlige Foranstaltninger mod Syfilis, 1903, Kønssygdommenes Betydning og Forebyggelse, 1903).

Hans Bidrag til Debatten om social-hygieiniske Spørgsmaal gjorde det ganske naturligt, at han som Delegeret for den danske Stat kom til at deltage i de 1900 og 1902 i Bruxelles afholdte internationale Konferencer vedrørende La prophylaxie sanitaire et morale des maladies vénériennes, der gav Anledning til Dannelsen af den danske Forening til Kønssygdommenes Bekæmpelse, hvis Formand Pontoppidan var fra 1911 til 1913, og til Oprettelsen af »Lillehjem« for medfødt syfilitiske Børn, hvilken Institution senere gik op i Welanderhjemmet.

Da Rudolph Bergh den 1. Jan. 1904 gik af som Overlæge ved Vestre Hospital, blev Erik Pontoppidan, der kort forinden var blevet udnævnt til titulær Professor, hans Efterfølger paa dette Hospital. I den Tid, Pontoppidan fungerede som Overlæge, fandt Prostitutionsspørgsmaalet sin endelige Løsning ved Vedtagelsen af Loven af 30. Marts 1906, der afskaffede enhver Form for Kontrol, og det tidligere Prostitutionshospital, Vestre Hospital, gik i Oktober 1906 over til at være en dermato-venerologisk Afdeling, sidestillet med Kommunehospitalets 4. Afdeling (Rudolph Berghs Hospital). Pontoppidan gennemførte Hospitalets Omdannelse med anerkendelsesværdig Dygtighed, ligesom han i det hele taget maa siges at have været en ypperlig Administrator af den store Hospitalsafdeling i den Tid (indtil Juli 1916), hvor han var dens Overlæge. Hans Optræden paa Hospitallet var desuden præget af Humanitet, Korrekthed — omend

med et vist Anstrøg af kølig Reserverthed — Præcision og Pligtopfyldenhed.

Skønt Erik Pontoppidan næppe kan siges at have gjort nogen egentlig videnskabelig Indsats indenfor Dermato-Venerologien — hans litterære Produktion indskrænker sig, foruden de tidligere nævnte Arbejder, til nogle Tidsskriftartikler, væsentlig af terapeutisk Indhold, og en i sin Tid meget benyttet Lærebog i Hudsygdommene og de veneriske Sygdomme (1885) — indtog han dog paa Grund af sit Væsens Korrekthed, sin common sense, sine udpræget parlamentariske Evner og sin stilistiske Formsans en fremtrædende Plads indenfor Fagets videnskabelige Kredse. Han var saaledes korresponderende Medlem og Æresmedlem af flere udenlandske dermatologiske Selskaber og i flere Aar Formand for Dansk dermatologisk Selskab, hvis Møder han ledede med Myndighed, Klogskab og Formfuldendthed, der dog undertiden kunde antage et Præg af Formalisme. Desuden var han Medlem af Bestyrelsen for Nordisk dermatologisk Forening og valgtes i 1912 i Rom til Præsident for den VIII internationale dermatologiske Kongres, der skulde have været afholdt i København i 1915, men som maatte opgives paa Grund af Verdenskrigen.

Erik Pontoppidan døde d. 21. November 1919 i Charlottenlund. Han indgik Ægteskab d. 18. Juni 1886 med Johanne Jensine Hansen, Datter af Kaptajn Ernst Meitzner Hansen, der faldt ved Dybbøl i April 1864, og Kirstine, f. Hansen.

Rudolph Berghs Hospital, København, Juni 1930.

O. Striel

Forstanderinde, Frøken
Inger Pontoppidan, [86]

Datter af Præsten Dines Pontoppidan og Hustru Birgitte Christine Marie, f. Oxenbøll, fødtes i Ribe den 6. April 1849 og voksede op der, samt i Fredericia og Randers, til hvilke Byer Forældrene efterhaanden flyttede.

Om denne sidste Flytning fortælles følgende:

»I Aaret 1863 var der en Dag stor Opstandelse i den gode Stad Randers, ganske særlig i Brødregade. Thi udenfor Præstegaarden holdt en Flytteomnibus. Og en saadan var paa det Tidspunkt en Begivenhed, der kaldte Godtfolk til Vinduer og Gadedøre. Man var spændt paa at se den nye Præsts Indbo, og her var en prægtig Lejlighed dertil. Men hvad skildrer de gode Borgers Overraskelse, da Vognens Porte slaas op, og en munter Børneflok myldrer ud.

Det var Præsten Dines Pontoppidan, der paa denne praktiske Maade flyttede sit Hjem fra Fredericia til Randers. Børneskaren bestod dengang af 12 Søsken.

Jo, det var rigtignok en indholdsrig Flytteomnibus!»

Inger Pontoppidan elskede sit Hjem, hele sit Liv hang hun derved med stor Kærlighed og Ærbødighed. I dette Hjem voksede en stor Børneflok op, og som ældste Datter maatte

hun tidligt lære en Moders Pligter at kende, snart i Leg og snart som den, der maatte tage sig moderligt af de yngre Søskende og lære dem at skille Ret fra Uret. Hun havde et lysende Forbillede i sine gode, kloge Forældre, og Erindringen om deres Væsen og Færd vedblev altid at inspirere hende og var hende til megen Gavn i hendes senere Virksomhed.

I. P. forlod imidlertid sit Barndomshjem kort efter sin Konfirmation. Hun kom i Huset hos sin Farbroder I s a a k S i d e n i u s P o n t o p p i d a n, Købmand og Skibsreder i Helsingør. Det var en stor Forandring for hende at komme fra sit Hjem med de mange Søskende til det stille, barnløse Hus i Helsingør, men hun bragte utvivlsomt med sit glade, livlige Væsen Friskhed ind i Hjemmet, mens hun selv der var Genstand for stor Kærlighed og Omsorg. Hun var afgjort musikalsk, og i Onkelens Hus fik hun en ret grundig Uddannelse i Musik, hvad der senere i Livet blev hende og andre til stor Gavn og Glæde. Her tilbragte I. P. sin Ungdom; hun ytrede undertiden spøgende: »Min Mand faldt i 1864«. Hun mente, at hun hørte til den Aldersklasse af Kvinder — 15—16 Aar gamle i 1864 —, hvis Udsigter til Ægteskab var bleven forminskede ved Mandefaldet i Krigen. Hun havde fra Ungdommen levende, aandelige Interesser og sluttede sig tidlig til den grundtvigske folkelige og kirkelige Bevægelse. Hun glædede sig ved at høre G r u n d t v i g s Salmer blive taget i Brug ved Guds-tjenesten i Helsingør, og hun tog jævnlig til Frederiksborg Slotskirke for at høre H o s t r u p prædike. Kort før Faderens Død i 1879 vendte I. P. tilbage til Hjemmet i Randers og fulgte senere med sin Moder til København, hvor hun styrede Huset for hende, samtidig med at hun ernærede sig ved Undervisning i Musik. Man faar dog Indtryk af, at det ikke var selve Musikken, som interesserede hende mest, men derimod Personen, Mennesket, som hun underviste, og her træffer man den Egenskab hos I. P., som trods alt var den, som prægede hende mest, Egenskaben som Pædagog og Menneskeven. Hun havde den Lykke, at det var her, hun fik sin virkelige Livsopgave. Denne store Evne til at paavirke Mennesker aandeligt og til at retlede dem, fandt sin fulde Udfoldelse, da hun kom i Virksomhed som Forstanderinde

og Plejemoder i »Børnehjemmet paa Vodrofsvej«, som i 1874 var blevet stiftet af Frk. Josephine Schneider, men som ved hendes Død i 1887 var blevet moderløst. Dette Hjem, som ved Frk. Schneiders Død rummede ca. 120 Børn, men senere gik ned til et Børneantal paa 100, blev i 1907 delt i fem Afdelinger og har

siden fortsat Tilværelsen under Navn af »Frk. J. Schneiders Børnehjem«. Her blev I. P. kaldet til en Gerning, som, skønt hun først fik fat paa den, da hun var ca. 40 Aar, dog blev hendes vigtigste Livsgerning. Der var hengaaet $1\frac{1}{2}$ Aar efter Frøken Schneiders Død, før I. P. blev Forstanderinde, og Hjemmet var i det Tidsrum blevet i høj Grad forsømt. Man havde forsøgt at holde det i den vante Gænge; men det havde været umuligt. Der herskede en Slags Anarki, de store tyranniserede de smaa,

og der trængtes overalt til en ordnende Haand. Her var Inger Pontoppidan netop paa sin Plads. Hun har fortalt, at da hun besluttede sig til at gaa ind til dette Arbejde, bad hun Gud om, at der maatte forundes hende ti Aar at virke i her, da hun mente, at saa lang Tid maatte hun have for at bringe dette »stakkels, forhutlede Hjem«, som hun kom til at elske, ind i sunde, rolige Forhold.

Det mærkelige var, at hun netop fik ti Aar til dette Arbejde, før hun som syg maatte trække sig tilbage.

Der oprandt nu en lykkelig Periode for Børnehjemmet. Inger Pontoppidans høje, slanke Skikkelse, det mørke Haar til de lyse, glade Øjne med de sorte Bryn, hendes friske, røde Kinder, kort sagt, hele hendes Udseende gjorde et tiltalende Indtryk, og Børnene var glade ved hende; hun sagde undertiden: »Smaa Børn kan saa godt lide mig, jeg tror, det er, fordi jeg har saa mange Farver i mit Ansigt«. Det var en Glæde at se hende med det lysende Ansigt midt i Børneskaren, naar der var Julefest eller ved andre festlige Lejligheder i Børnehjemmet. Hun elskede Fest, forstod at arrangere og var seiv Midtpunktet. Der var muntert ved det lange, smalle Bord, hvor I. P. placerede sine Gæster, mens hun delte Middagsmaden ud, og der herskede et kammeratligt Forhold mellem hende og hendes Medhjælpere; Munterhed og Skæmt krydrede den tarvelige Mad. I. P. var nøjsom med Mad og Drikke, derfor kunde hun være barnlig glad, naar der undertiden vankede noget extra.

Til praktisk Arbejde egnede I. P. sig egentlig ikke, hun var saa grundig, at det kunde udarte til stor Langsomhed; men hun forstod at sætte andre i Arbejde og at administrere, og det var det vigtigste her. Hun omgav sig efterhaanden med en Stab af gode Medhjælpere, som hun satte grundigt ind i Arbejdet, og med hvem hun stod i et saa kærligt Forhold, at hun trygt kunde stole paa dem og overlade dem Børnene. Disse blev dengang undervist i Hjemmet, og der blev antaget en dygtig Leder og knyttet betydelige Lærerkrafter til Skolen, som kom til at staa paa et højt Standpunkt.

Var Inger Pontoppidan rig og festlig i de glade Stunder, saa var hun ikke mindre rig i de svære, det maatte hendes

Medhjælpere og Hjemmets unge Piger erkende. Dem forstod hun saa udmærket, hun vidste, at de trængte meget mere til hende end de smaa, derfor var hun mest for dem. De unge Piger lærte hende først rigtig at kende, naar der havde været »noget i Vejen«; men den, som i saadant Tilfælde havde søgt Raad hos »Plejemor«, glemte det aldrig. Hun var saadan et rettænkende Menneske. Hendes Rettænkethed var saa gennemført, at den blev til Klogskab, ja, man kan næsten sige Visdom. Altid var hun »god at gæste«, hun blev aldrig ubillig eller fremfusende, men gav sig god Tid til at drøfte Sagen igennem med den, som havde forset sig eller maaske havde noget at klage over. Man gik altid trøstet og retledet ud fra hende. Da hun fandt, at Hjemmets store Piger var tunge og træge baade aandeligt og legemligt, forsøgte hun at gøre dem bekendt med vort Folks dejlige Salmer og Sange, hun spillede for dem, sang Morgen- og Aftensange med dem, og da hun var rig paa Venner baade paa Litteraturens og Kunstens Vegne, formaaede hun saadanne til regelmæssigt at komme og dels undervise, dels læse eller synge for Pigerne. Hun selv, som var en dygtig Fodgænger, gik lange Ture med dem, og disse Ture kunde godt strække sig over et Par Dage, saa at der maatte overnattes paa fremmede Steder, alt for at udvikle Pigerne og give dem Smag for, »hvad ædle kalde Livets Lyst«. Hun vilde gerne, at de Piger, som havde særlige Evner i en eller anden Retning, skulde have Lov til at faa disse uddannet, saa at de kunde naa til en for dem passende Stilling, men de fleste Piger blev sendt ud som Tjenestepiger, dog altid under »Plejemothers« stadig vaagne Øje og Omsorg.

Det var økonomisk trange Tider for Børnehjemmet, da I. P. blev Forstanderinde, det kneb slemt med Pengene, og der maatte indføres stor Sparsommelighed med alt, men der var I. P. netop paa sin Plads. Hun sagde: »Hvis Børnehjemmet ikke var fattigt, saa at vi ikke behøvede at vende Skillingen, saa vilde jeg helst være fri for at være Plejemoder her«. For at skaffe Penge arrangerede hun ved Hjælp af sine Kunstner venner og andre formaaende Mennesker Basar og Koncert, hver til sin Tid, og det gav Penge i Kassen. I. P. havde den Glæde at være med ved

Opførelsen og Indretningen af Hjemmets Sommerbolig paa Gilbjerg ved Gilleleje. Frk. Schneider, som ejede Gilbjerggaard, havde testamenteret Penge dertil, og Boligen blev opført 1890. I. P. var straalende glad ved at kunne føre Børnene ud til dette dejlige Sted og ved at vise Hjemmet frem for interesserede Gæster. Hun glædede sig ved at fortælle om, hvor billigt det var bygget, og at det kun havde kunnet lade sig gøre, fordi Omegnens Beboere havde stillet sig saa imødekommende og bl. a. havde givet Kørsel, Grus o. s. v. uden Vederlag.

I Foraaret 1898 foretog Inger Pontoppidan en Rejse til England, hun havde faaet et Stipendium, og hun vilde studere Børnehjem og navnlig Dr. Bernardos. Paa denne Rejse paadrog hun sig en slem Forkølelse, som blev forsømt og derfor fremkaldte en Kæbe- og Pandehulebetændelse. Hun kom syg hjem og maatte langt om længe lade sig operere. Det blev svære Tider for I. P., hun var aldrig rask, snart var hun hjemme, snart paa Hospitalet, Sygdommen tærede paa hendes Kræfter, og skønt det syntes altfor tidligt, maatte hun dog i 1900 til stor Sorg for hende selv og dem, hun levede sammen med, tage Afsked med det Hjem, som hun havde faaet saa kært. Det følte tomt, da hun for stedse havde forladt det.

Hun bosatte sig først i et lille Hus nær ved Greve Præstegaard, hvor hendes Broder Morten dengang var Præst; siden flyttede hun til Næstved, hvor hun boede til sin Død. Det var en Lykke for hende, at hun i de Aar, efter at hun var flyttet fra Børnehjemmet, kunde have en ung Plejedatter hos sig, der følte for hende som en Datter for sin Moder og, medens hun blev mere og mere svag, plejede hende med aldrig svigtende Troskab og Kærlighed. Hun sov stille hen den 7. Juni 1905.

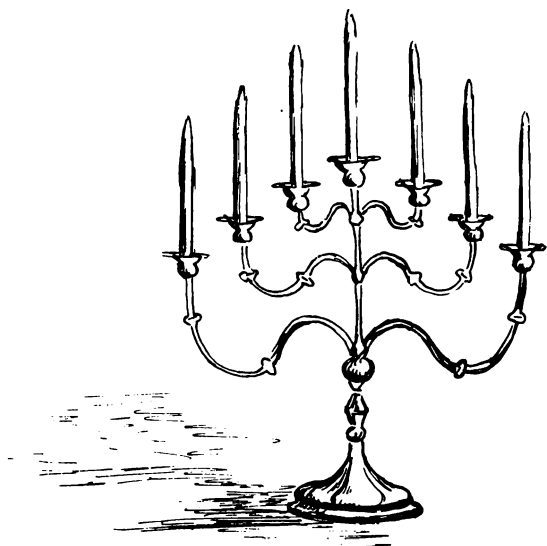
Inger Pontoppidan bragte Friskhed, Sang og Glæde ind i Børnehjemmet, saa at det med Sandhed kunde kaldes med Herman Bangs Ord: »Huset med de glade Ansigter«. Hos hende forenedes rig Begavelse med et dybt, ydmygt, religiøst Sind.

Hun var Leder af det store »Børnehjem paa Vodrofsvej«, og den største der, men som hendes Broder, Pastor Morten Pontoppidan, udtalte ved hendes Baare: »I det Børnehjem, som Guds

Børn bør sammen i, der hørte hun ikke til de store, nej, det største, der i den Henseende kan være at sige om hende, er vel det, at hun heller ikke regnede sig selv for at være blandt de mellemstore, kun blandt de ganske smaa. Men at hun hørte med i Børnehjemmet, det var ganske afgjort.«

Frøken Schneiders Børnehjem, Oktober 1930.

Marica Mynder

Præsten og Forfatteren

Morten Pontoppidan

1871

er født 3. Januar 1851 i Ribe, hvor hans Fader, Dines Pontoppidan, da var Præst. Tidligt fik han her Fornemnelsen af Modsætningen: Dansk—Tysk, og da hans Fader i 1856 blev Præst i Fredericia, blev han, som han selv siger, »Fredericiadreng i rette Tid«. Tre-Aarskrigens Minder fyldte hans Drengesjæl med Stolthed, og 6. Julidagen kastede Glans over hans Barndom — han havde selv sin lille Haand paa de Touge, hvormed Soldaterne slæbte Fodstykket til »Landsoldaten« paa Plads. »I danske Dreng, som er vokset op efter 1864, I véd ikke, hvad Sejrsjubel er; I har aldrig rigtig følt den danske Nations Stolthed over Landsoldaten«, skriver han som gammel Mand. Selv har han Livet igennem følt sig som Soldat paa de Slagmarker, han blev sat paa, ikke som den, der holdt Fodslag med de mange andre, men som den, der af Gud selv var sendt ud i yderste Linje som Forpost.

Morten Pontoppidan var alle Dage en Kampens Mand i sin offentlige Færd, hans Sprog, — og ingen har skrevet bedre Dansk end han — er mættet med Kampbilleder, som han hyp-

pigt laaner fra Davids Salmer eller fra Odysseen, og der er i det en Genklang af de Fædrelandssange, hans Mor sang med sine Drenge, og af de Salmer, han lærte under Grundtvigs Prædikestol.

I Randers Præstegaard oplevede han 1864. Da han i 1868 kom til København som Student, meldte han sig ind i Akademisk

Skyttekorps, og i 1870 gennemgik han med Kammerater derfra en Skole for som Korporal at kunne træde ind i Hæren, naar der blev Brug for ham.

Fra den almindelige Modløshed efter 1870 blev han reddet, ved at han kom med i den grundtvigske Bevægelse. Hver Søndag hørte han Grundtvig i Vartov Kirke, og Salmesangen her var for ham som »at drikke Vin af Skaaler«.

Hans Fader havde raadet ham til at høre Forelæsninger i de forskellige Fakulteter, inden han valgte sit Studium. Uden Vaklen valgte han Teologien; det faldt ham saa naturligt »at han-

tere de fædrene Vaaben«. *Martensen* var hans Teolog, som *Hostrup* blev hans Prædikant. Den hostrupske Forkyndelses Inderlighed og Rummelighed passede ham, og den hostrupske Kreds' æstetiske og musikalske Sans, især for *Bellmann*, var rigtig noget for ham. »Hvis jeg ikke kunde faa *Bellmann* med ind i Paradis, frygter jeg næsten for, at jeg maatte blive udenfor«, skriver han. Hos *Hostrup* erfarede han, at Humanisme og sand Religion udmærket kan forliges. Her lærte han den Sangskat at kende, som bar den danske Folkehøjskole frem, og denne Sang fik en ny Glød for ham, da han kom ind i den Marstrand-ske Kreds, hvor han fandt sin Hustru, *Julie Marstrand*, Professor *Vilhelm Marstrands* Datter. Ved hende kom han i Forbindelse med Vallekilde Højskoles Forstander, *Ernst Trier*, hvis Ildhu ingen kunde undgaa at smittes af.

Efter at *Morten Pontoppidan* var blevet teologisk Kandidat i 1873. aftjente han sin Værnepligt som Fæstningsartillerist paa »Prøvestenen«. Soldatertiden hjalp ham til at komme »ud af Studenterrammen«, og fra *Christoffer Bruuns* »Folkelige Grundtanker« fik han Hjælp i samme Retning; i disse lærte han, hvilken Pjalt man var, naar man ikke forstod at bruge sine Næver og hjælpe sig selv, eller naar man ikke kunde tage en Regnbyge og lade sig gennembløde og blive tør igen.

I 1875 giftede han sig. De nygifte slog sig først ned i Randers, hvor han dels underviste voksne unge Piger i Historie og Litteratur, dels hjalp sin Far i Præstegerningen, men 1876 blev han personel Kapellan ved St. Olai Kirke i Helsingør. Det mekaniske Arbejde, som en Præst i et Sogn havde at udføre, følte han sig ilde ved, desuden maatte han have et Arbejde, der helt anderledes lagde Beslag paa hans Kræfter, og 1878 blev han Forstander for den nedlagte Folkehøjskole i Frerslev ved Hillerød, Hostrups Landsogn. Denne Højskole, til hvis Indvielse *Hostrup* havde skrevet »Er Skolen for andre end Pilt og Pog«, var nedlagt paa Grund af manglende Tilslutning. Bygningerne var smaa og tarvelige. Det skræmmede ikke *Morten Pontoppidan*, tværtimod: »Der er jo en lille Folkehøjskole derude i Frerslev! Den er der ingen anden der vil have, den kan Du altsaa faa! Det er for en

gift Mand! Der kan Du selvstændig tage fat!« tænkte han. Han skimtede Vej forude, han øjnede »Daad, Daad, Daad«, og hans Hustru gik kæk med ham ud i den usikre Fremtid, »ud af Studenterrammen og ind i Folkerammen«.

Snart blev Skolestuerne i Frerslev for smaa, og 1880 flyttede han sin Skole til Hjørlande, og Hjørlande Folkehøjskole blev nu kendt hele Landet over som en af de ejendommeligste, der var god at søge for dem, som ikke vilde »tralle de gamles Viser efter!« Blandt hans Lærere var den senere socialdemokratiske Redaktør og Folketingsmand J. P. Sundbo og Digteren J e p p e A a k j æ r, men først og fremmest maa nævnes, at her begyndte Pontoppidans Samarbejde med cand. theol. F. F a l k e n s t j e r n e. Disse to unge Mænd traadte ind med nye Tanker og ny Vilje i den Højskoleverden, der hidtil var blevet behersket af Triumviratet: S c h r ø d e r, N ø r r e g a a r d og Trier. De stillede sig ikke saaledes som hine paa Forhaand afvisende overfor 70'ernes nye Tanker, hverken paa det æstetiske eller det socialpolitiske Omraade — tværtimod følte de sig forfriskede ved dem, og de havde en egen æggende Maade at strø Salt og Peber i den vante Højskolemad og aabne Vinduerne helst i Blæsevejr. Pontoppidan og Falkenstjerne begyndte i Efteraaret 1884, samme Dag som Christiansborg brændte, at udgive Ugebladet »Tidens Strøm«, hvorfra der i de 7 Aar, det udkom, blæste en frisk Vind over den grundtvigske Lejr og ogsaa udenfor denne.

Baade som Højskoleforstander og Redaktør følte Morten Pontoppidan sig som Præsten, og det var dreven af sin præstelige Pligtfølelse, han 5. Februar 1886 i »Tidens Strøm« skrev »Et Kirkens Genmæle«. Han havde ikke noget imod et rask lille Statskup, det oprørte ham ikke, at E s t r u p bevilgede sig selv Pengene, naar Rigsdagen ikke bevilgede dem, men den Trafik til Grundlovens Overholdelse at sende Rigsdagen hjem for saa at kunne udstede de Love, som man ikke kunde faa bevilget, oprørte ham, og han mente, at det danske Folk tog Skade paa sin Rets- og Hæderlighedssans ved at maatte være Vidne til en saadan Handlemaade fra Regeringens Side uden at kunne

komme til at reagere kraftigt nok derimod. Riffelbevægelsen fik ikke nogen alvorlig Betydning, nu maatte han i Religionens og Moralens, ja i Kirkens Navn træde op herimod. I »Et Kirkens Genmæle« anklagede han da Regeringen og navnlig dens ansvarlige Chef, Konsejlspræsident Estrup, for »at have krænket Edens Hellighed, tilsidesat Guds Ære og forarget de smaa hele Landet over . . .« For denne Artikel blev han af Højesteret dømt til 3 Maaneders Fængsel.

Inden dette stod der i den grundtvigske Lejr Gny om ham, fordi han aabent havde brudt med den grundtvigske Læresætning om, at den apostolske Trosbekendelse var et Ord af Jesu egen Mund. Han blev mere og mere isoleret. Elevtallet paa hans Skole tog af, og de, der havde begyndt at slaa Kreds om ham som en Valgmenighed, trak sig ængstelige tilbage. Han forstod, at han var færdig med at være Valgmenighedspræst, en Stilling, der længe havde staaet for ham som den ideale. Dertil kom, at Ministeriet nægtede hans Skole Godkendelse og derved berøvede ham det økonomiske Grundlag. 1891 solgte han Hjørlande Højskole, der efter at have været en af Landets mest kendte, snart svandt ind til intet.

Efter 13 Aars Højskolevirksomhed stod Morten Pontoppidan ledig paa Torvet. Paa Opfordring af en Vennekreds aabnede han 1. November 1891 Københavns Folkehøjskole i Linnésgade. Han begyndte herpaa med uforknyt Mod, men egentlig uden Haab, og det gik da ogsaa kun i to Aar. Hans Haab om at faa en Forkyndergerning blandt Københavns Arbejdere mislykkedes, men saa rejste han 1893 i 14 Dages-Skriftet »Frit Vidnesbyrd« en Prædikestol paa en aaben Plads, hvor der var højt til Himlen og vidt til Væggene, og om denne Prædikestol samledes Skarer fra hele Landet, ogsaa blandt »hans Brødre under Kirkehvælvingen«, og blandt dem Sjællands Biskop B. J. F og. Han længtes imidlertid efter at faa en Prædikestol indenfor den gamle Folkekirke, en rigtig Sognekirkes Prædikestol; han følte sig i væsentlig Overensstemmelse med den danske Folkekirkes Grundlag, som en Discipel baade af Luther og af Grundtvig, men han vilde have personlig Frihed, og den mente han nu lettest

vilde findes indenfor Sognekirken, hvor han særlig vilde tage sig af »de døde Kristne«, siden alle andre kun interesserede sig for »de levende«. Desværre blev der ikke Plads for ham i København, hvor man skulde synes, at der netop særlig var Brug for en Præst af hans Støbning, men ligegyldigt hvor han blev sat, vilde hans Ord høres over hele Landet; saaledes skete det ogsaa, da han var Sognepræst for Hagested og Gislinge 1894—98, for Greve og Kildebrønde 1898—1902, for Stenløse og Viksø 1902—21, og endnu da han lever som Emeritus i Gandløse, har han rejst sig en Prædikestol i selve de Ferslew'ske Blade.

Morten Pontoppidan siger om sig selv, at han var en maadelig Prædikant. Andre har fundet, at han var en af Tidens bedste, og de af ham udgivne Prædikener vil blive staaende, naar de fleste andre er glemte. Hvor er det ikke velgørende i en Tid, da alle synes at kunne holde flydende Taler, at høre én, der kæmper med Sætningerne, men saa ogsaa faar dem frem helstøbte over et Indhold af Liv og Sjæl. Han har Murskeen i den ene Haand og Sværdet i den anden. »Jeg har ført adskillig Polemik, men mit Hovedøjemed har stadig været at tale og skrive opbygget, og jeg har følt, at det netop gjaldt om at vise i Gerning, at der kan virkes opbyggeligt udfra de ny, friere teologiske Synsnaader«. I Sognepræstestillingen oplevede han »en ny Hjærtets Befrielse og Udvidelse«, og han tog sig varmt af de unge Præster, der mere bundede i Polemikken end i Opbyggelsen, og som derfor blev sat udenfor.

Som Præst hørte han ikke op med at være Højskolemand. Han talte ved Højskolernes Møder, og i »De forenede Staters Historie« (1892) og »Tysklands Rejsning mod Napoleon« (1913), »Kampen mod Neger-slaveriet« (1925) er han Højskolemanden og Folkeopdrageren.

Da Verdenskrigen udbrød i 1914, følte han det som sin Pligt at være paa Vagt for at ikke det hos os fra tidligere Tid ulmende Tyskerhad nu skulde blive pustet i ny Lue. »Fredericia-Drengen« traadte uforknyt op mod den herskende Stemning og søgte at faa Folk til at forstaa, at Danmark nu engang er Tysk-

lands Nabo og hvad deraf følger. Det lavede ham op endnu engang at gaa mod Vinden.

Morten Pontoppidan siger, at han ikke har fundet Tilhængere og ikke paaviseligt har sat noget igennem. En Natur som hans stifter ikke Parti, den giver Stød, og Morten Pontoppidan har givet mange Stød til en evig Bevægelse. Hans Navn vil ikke alene lyse blandt Præsterne af Navnet Pontoppidan, men i Danmarks Kirke og Højskolehistorie, og saa vil man ikke glemme, hvad han paa sidste Side af sine »Minder og Oplevelser« skriver om sin Hustru og sit Hjem. Hans Bog »Aldrig fortvivle« vil blive en Trøstebog for mange i lange Tider.

Charlottenlund, April 1930.

Professor, Dr. med.

Knud Pontoppidan.

|104|

Man erindrer det smukke Billede fra den parisiske Sindsygeanstalt Bicêtre, hvor Pinel gaar rund i Cellegaarden, og de Syge, hvis Lænker han havde løst, kommer hen til ham. Det var paa den franske Revolutions Tid, og den friere Behandling af de Sindssyge, der dengang tog sin Begyndelse, er bleven en Mærkepæl i Psykiatriens Historie. Samtidig og senere videreformede Sygdomslæren sig om de sjæleligt Abnorme og blev gennem flere udmærkede Mænds Arbejde til en Videnskab, der dog indtog en Særstilling indenfor den almindelige Lægevidenskab, da dens Emne ganske overvejende var »Sjælen«, hvorimod Medicin og Kirurgi overvejende behandlede Legemets Sygdomme.

Der skulde gaa næsten et Aarhundrede, hvor de Sindssyge stadig maatte døje Savnet af virkelig hospitalsmæssig Behandling. Det ansatte Plejepersonale bestod tit af tilfældige Løsgængere eller daarlige Personer. Kunde de ikke bruges andetsteds — til saadant menneskeligt »Udskud« kunde de være gode nok! Spændetrøje og lignende vedblev at være i Brug.

Knud Pontoppidans Tiltræden som Overlæge ved Kommunehospitalets 6. Afdeling 1886, 11 Aar efter dens Oprettelse, kom til at betyde det næste store Fremskridt efter Pinel. Der var mange Forkæmpere fremme i Tiden for friest mulig Behandling

(»open door«, »no restraint«), men ingen før Pontoppidan havde turdet gøre Skridtet heltud. I 1890 indførte han paa 6. Afdeling fuldt hospitalmæssig Pleje med Sygeplejersker paa alle Afdelinger, ogsaa de uroligste Mandsafdelinger. — Endnu 40 Aar efter er man ikke overalt i Udlandet naaet paa Højde hermed, og først

1915 fulgte Staten efter ved Aabningen af det nye Hospital i Nykøbing.

I sit »Jammersminde«, som nærmere skal omtales, nævner Pontoppidan S. 43 ret beskedent dette Fremskridt, som engang vil blive hans Hædersminde*). I Danmark findes nu kun »Hospi-

*) I Viggo Christiansens Taie ved Afsløringen af Pontoppidans Mindetavle paa 6. Afdeling (i 1920) fæstnes dette endnu ikke skarpt nok.

taler« til Undersøgelse og Behandling af Syge og ikke mere »Daarekister« eller »Galeanstalter«.

Den Aand, der heri gav sig til Kende, udtrykker en væsentlig Del af Pontoppidans særegne Personlighed. Den strømmer varmt gennem enkelte af hans Forelæsninger og giver sig i en af disse det skønneste Udtryk. Der drøftes i denne Forelæsning den gamle trivielle Paastand, at Sindssygelægerne næsten alle bliver lidt mærkelige af stadig at have med Sindssyge at gøre. Er dette virkelig Tilfældet, skriver Pontoppidan, maa det være »en oprindelig Sindets Retning, der sympatisk drager En mod dem, der »syge og sorrigfulde ere«.

Livets Ironi virker undertiden saa besynderligt, saa man næsten maa smile ved at tænke paa den Løn, han fik af de Syge for sin Omhu og Sympati. Endnu i hans sidste Leveaar, hvor der havde lagt sig en kendelig Træthed over hans Udtryk og hele Færden, drejede hans Tale ved Lægemoderne sig om Patienternes Pleje, og hvad man gjorde for at sprede Lys over deres sørgelige Tilværelse.

For den, der var medicinsk Student i 90-erne, staaer Pontoppidans Forelæsninger som vel den største Oplevelse. Oscar Bloch blev ikke forsømt, det store Avditorium var altid fuldt, men de Forelæsninger skulde høres af alle. At høre Forelæsninger i Psykiatri var frivilligt. Det var ikke Eksamensfag. Men Pontoppidan var den ideale Lærer. Først af alt var han klar — klar som Krystal i sin Tanke og sin Form. Intet overflødigt Ord slappede den Spænding, hvori vi sad, ventende paa det næste. Han talte afdæmpet, ligesom søgende Ordene, og hans ydre Fremtræden — høj, lidt spinkel, med skarpt, tænksomt Udtryk — gjorde os tavse og beredte os til det højtidsfulde nu at skulle betræde det ukendte, triste Land, hvor Aandslivet skyder sine vilde eller syge Skud. Saa førte han umærkeligt sine Tilhørere frem mod Afgørelsen. Smaa Undersøgelser paa staaende Fod eller Spørgsmaal til Patienten ledsagede Foredraget, til Billedet og dermed Diagnosen stod lyslevende for os. Muntre Episoder udeblev ikke. Et Eksempel skal nævnes. En

Klinicist havde undersøgt en Patient og afleveret sin Remse. »Fejler han mere?« spørger Pontoppidan, — Tavshed —, hvorpaa han rejser sig, gaar hen til Sengen og slaar et Slag med Perkussionshammeren paa Patientens ene Øje. — Det var et Glasøje!

Tager man under Et, hvad Pontoppidan har efterladt af Skrifter: Monografier, Afhandlinger, Forelæsninger m. m., en ret stor Produktion, da møder man i hans klare, vellydende Form en strengt videnskabelig Tænken, som søger sin Lige i Datidens Psykiatri, hvor Subjektiviteten rigtig gjorde sig gældende, og ikke to Forfattere kunde opstille og afgrænse et bestemt Sygdomsbillede, Paralyzen maaske fraregnet. Hver havde sit System. Man opfattede hos Pontoppidan det som Mangel paa Originalitet, der i Virkeligheden var ren nøgtern Objektivitet, Sygdomsbeskrivelse uden Tildigt. Nogle af disse Beskrivelser staar den Dag i Dag som klassiske, saaledes en Forelæsning (Kommunehospitalet, 1890), hvori der gives et glimrende Billede af de psykiske Farsoter. Pontoppidan forudsiger her med forbavsende Sikkerhed kommende Epidemier i nye Skikkelser, og de er kommen, — alle Læger kender dem.

Denne Evne til at se udover sin Tid, virkede paa hans Elever med et Gennembruds Magt. Han skildrede den gamle Psykiatri, der opbygger det ene kliniske System efter det andet paa usikre, vekslende og individuelt opfattede psykiske Symptomer alene, som en Ø, der afsondrede sig mer og mer fra den interne Medicins faste Land, hvor den naturnødvendigt hørte til, for tilsidst helt at forsvinde i den psykiatriske Filosofi's Taagerige. Han hævdede med stor Kraft, at Psykiatriens eneste Redning var, at gøre den »landfast med den øvrige Medicin«, hvilket man nu ogsaa i snart et halvt Aarhundrede har arbejdet paa overalt, hvor videnskabelig Forskning drives. Han beskrev Avtomatismen under den patologiske Rus, noget dengang Nyt herhjemme, og belyste Tilfælde af Druknedød, populært kaldet »Krampe i Vandet«, ud fra et mere videnskabeligt Syn.

Under et Forsvar for Doktorgraden i 1913, hvor der for første Gang i et psykiatrisk Arbejde ved Undersøgelserne var benyttet moderne biologiske Metoder heltud, indledede Pontoppidan sin Opposition med at holde Afhandlingen frem, slaa let paa den med Haanden og sige: »Dette er moderne Psykiatri af reneste Vand«. Det var just den Art Undersøgelser, han ønskede fremmet for at bringe Psykiatrien paa sin rette Plads som Naturvidenskab. Han citerer et Sted *Hughlings-Jackson*: »Det, vi have at gøre med i vor Egenskab af Læger, er Legemet. Der- som der gives noget saadant som Sygdomme af Sjælen, saa kunne vi ikke gøre noget derved. Negative og positive Symptomer er for os kun Tegn til, hvad der ikke gaar for sig eller hvad der gaar forkert for sig i de højeste Nervecentre«, og tilføjer senere, som Paradox, at det er Studiet af de ikke psykiske Symptomer, der skal bringe Psykiatrien frem.

I Københavns Kommunehospitals Jubilæumsskrift 1913 anføres (S. 103): »Fra Professor Pontoppidans Tiltræden kan man sige, at Behandlingen af de Sindssyge paa 6. Afdeling har været paa Højde med Tidens Krav«. Men for Pontoppidans Øren kom andre Toner til at lyde i de 10 Aar, han blev der som Overlæge.

Mange nulevende erindrer den rabies, der greb Publikum og Presse og gav Dønninger ind over Kommune og Rigsdag, ja, endog Domstolene. Aarsagen var, at forskellige celebre Patienter og en Dameskrædderinde, hvis Navne dengang var almenkendt, efter at være indlagt hos Pontoppidan, protesterede imod videre Behandling og forlangte sig udskrevet straks. Da dette fornuftigvis ikke skete, dannede der sig ved deres senere Udskrivning, sikkert i Begyndelsen paa Anstiftelse af den maniske Étatsraad *Brun*, en Klike med det Formaal at komme Pontoppidan til Livs baade paa Ære og Stilling. Forfatterinden *Amalie Skram*, der foruden dengang at være sindssyg, var endnu mere stejl og stridig af Karakter end nogen af sine norske Landsmænd, skrev

de to tendentiøse Bøger »Professor Hieronimus« og »Paa Sct. Jørgen« (s: Sct. Hans Hospital), hvori hun giver nærmest et Vrangbillede af Pontoppidan, som hun alene i Følge sin Tilstand manglede Forudsætning for at forstaa. Men set med hendes Øjne og skrevet med hendes Talent gjorde det skildrede stærkt Indtryk. — Dameskrædderinden anlagde en Erstatningssag mod Pontoppidan, og efter at denne ved Overretten havde opnaaet en lunken Frikendelse, gik Sagen til Højesteret, hvor han frikendtes uden Forbehold for enhver Forseeelse. Men inden Dommen havde Pontoppidan, der lige til da havde forholdt sig tavs, udsendt en Pièce: »6. Afdelings Jammersminde«, hvori han værdigt tog til Genmæle mod alle de Forurettelser og Skammeligheder, man fra alle Sider havde dynget over ham. Pressen blev noget betænkelig og tog ved Anmeldelsen af Piécen stærkt Reb i Sejlene. Men nogen Tid efter Dommen tog Pontoppidan sin Afsked som Overlæge ved 6. Afdeling.

I »Jammersmindet« beklager han sig over Kollegernes Passivitet, som dog maaske var af netop samme Art som hans egen. Der kan være noget saa personligt eller sjofelt, at man væmmes ved at skulle tage til Genmæle. Men der fremkom fra Overlæge Helweg i Vordingborg efter hans Observation af Grevinde Schimmelmanns Erklæring, som er ganske uforstaaelig, da den i Følge Oringe Hospitals for alle Læger tilgængelige Journal er vitterlig urigtig. Her havde været Anledning for en af Kollegerne til at søge denne pinlige Sag udredet.

»Jammersmindet« viser, hvor stærkt Pontoppidan havde lidt under Forfølgelserne til Trods for, at han virkelig var klar over, at hvis en anden paa det Tidspunkt havde modtaget de samme Patienter paa 6. Afdeling, maatte det omtrent være gaaet ham paa samme Maade. Saa meget betød da ogsaa denne Krise, som Pontoppidan maatte staa igennem, hovedsagelig paa Grund af en endnu lige mangelfuld Sindssygelovgivning, at senere Stormangreb paa Sindssygelæger, som ikke udeblev og aldrig vil udeblive, henvistes til den uoplyste Presse (tidligere kaldet Smudspressen).

Domstolene har haft det vanskeligt, men dog stadig støttet Lægerne. — Pontoppidan henviser til et Revolverattentat mod en Sindssygelæge. Attentatet mislykkedes, men siden da er der her i Europa forefaldet to andre, der begge fik Døden til Følge. Ogsaa af Plejepersonalet dræbes nu og da en.

De Bebrejdelser, Pontoppidan retter mod sig selv for ikke at have været »facil« nok og for ikke altid at have følt sig paa sin rette Plads, maa forstaas ud fra hans fint kultiverede Sinds Følsomhed. Der skal en kraftig garvet Hud til at være Sindssygelæge, og selv da bringer Arbejdet gennem Aarene jævnlig en Følelse af Skuffelse eller Træthed ved tit haabløst Syges hadefulde Trusler og Forbandelser. Her hjælper ingen Jovialitet.

Efter i 3 Aar at have været Overlæge ved jydsk Asyl og reformeret en hel Del ved dette Hospital, forlod Pontoppidan (1901) den kliniske Psykiatri, blev Professor i Retsmedicin,*) Medlem af Sundhedskollegiet og Formand for Retslægeraadet. Det retsmedicinske Fag var i Udvikling, og Pontoppidan fornyede sig her i uventet Grad i sin Undervisning og litterære Produktion indtil sin Død (1916).

Som i hans Virksomhed, saaledes var det ogsaa ved personligt Samvær hans Væsens indre Varme, der virkede stærkest.

Der kom tit i Mundkrogene og de store lyseblaa, kloge Øjne en Munterhed frem, som virkede baade æggende og morsomt. Man kunde tale med Pontoppidan som en blot lidt ældre Medstuderende, der tog sig venligt af den yngre, og føre en virkelig fornøjeelig og berigende Passiar, men aldrig aandløs Tale om intetsigende Emner eller med flove Vittigheder. Han stoppede da op — ligesom adspredt — og ventede rolig, til det var forbi.

En ondartet Tyktarmslidelse og vist nogen Uro og vanskelig Søvn plagede ham de sidste Aar, men han lod sig ikke mærke dermed.

*) »Retsmedicinsk Institut«: Vignet Side 271.

Sikkert mange nulevende Læger, og særlig Sindssyge-
læger, som han gav den første Belæring i Psykiatriens vanske-
lige Kunst, mindes stadig nu og da hans smukke Foredrag. Sæt-
ninger kan vaagne igen for Øret som Strofer fra Kunstneren,
der spiller med Sordin paa sin ædle, gamle Violin.

Sct. Hans Hospital ved Roskilde, Maj 1930.

A. P. Pontoppidan

Forfatteren, Dr. phil. h. c.

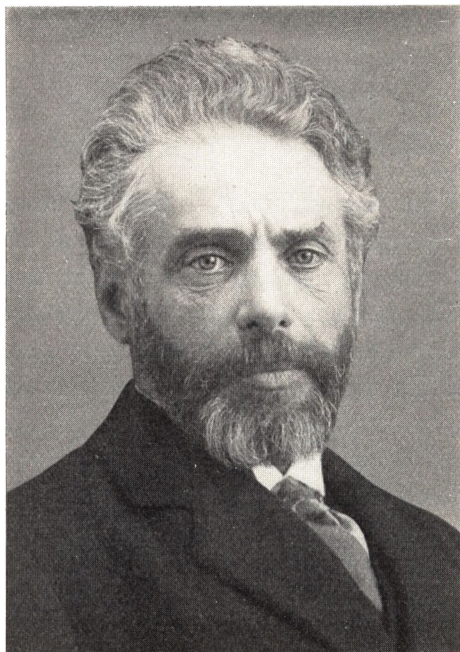
Henrik Pontoppidan. [108]

Henrik Pontoppidan er Jyde — født i Fredericia 24. Juli 1857 —, men har selv engang i et Interview betonet, at han »baade paa fædrene og mødrene Side tilhører disse gamle, bestandigt omflakkende Embedsslægter, der hverken er Jyder eller Øboere, men hvori efterhaanden lidt af de forskellige Landsdeles Ejendommeligheder afsætter sig«. Hermed har han vel ogsaa villet begrunde den Vandretang, der aldrig har ladet ham fæste blivende Bo i en enkelt Landsdel, men snart ført ham fra Jylland og til Øerne og snart fra Landet og til Hovedstaden, medens han altid har vedkendt sig sin Barndoms dybe Indtryk af jysk Natur og Folkeliv.

Fra sine første seks Aar i selve Fødebyen husker han imidlertid saa at sige intet. Hans første tydelige Erindring er fra Randers, hvor Faderen 1863 blev Sognepræst ved Skt. Mortens Kirke, og fra Krigsaaret 1864: de fjendtlige Soldaters Indmarch, Ryttere i skarpt Trav over Sønderbro, Husenes nedrullede Gardiner og Indkvarteringen i Hjemmet i Brødregade, hvor en General med sin Stab beslaglagde underste Etage i det rummelige Hus og to Skildvagter opstilledes foran Porten. Men alt opfattet fra en syv Aars Drengs Synspunkt uden Forstaaelse hverken af den trykkede Stemning under Besættelsen eller af Lettelsen, da Tropperne trak bort.

Efterhaanden føjede Randerstiden (Tiaaret 1863—73) naturligvis en Række andre Erindringer til. Selve Hjemmet kom for

Henrik Pontoppidan til at staa i et andet Skær end for de tre større Brødre, hvoraf særlig den syv Aar ældre **M o r t e n P o n t o p p i d a n** i »Minder og Oplevelser« har fremhævet sit »lyse og lykkelige« Barndomshjem. Slagskyggen efter 1864 forstærkedes af personlige Forhold. Søskendeflokken tiltog under bestandig beskednere Levevilkaar, da det ret store Embede længe maatte

udrede en tyngende Formandspension. Moderens Helbred svækkedes af mange Fødsler og medførte aarelangt Sygeleje. Faderen hæmmedes i sin Gerning og i sine Studier af et stadigt svagere Syn. Tilsidst maatte han have alting læst for sig af Hustruen eller Børnene, og saaledes maatte Henrik allerede i Fjortenaars-Alderen bl. a. læse **M a r t e n s e n s** »Ethik«, som udkom i 1871, op for ham, hvad jo ikke morede Drengen. Den — som Følge af Forholdene — meget sparsomme Omgang med Byens Befolkning bidrog ydermere til at give Livet i Præstegaarden et andet og mørkere Præg end tidligere. Et vagt Barneindtryk fra Fre-

dericia, hvor han en Dag som lille Purk stod udenfor den halv-aabne Dagligstuedør og kiggede ind »som i en fremmed Verden«, blev ligesom gentaget og forstærket her.

Henrik Pontoppidans første Skolegang foregik i en lille Asylskole nede i »Slotsgaarden«, hvor en gammel Enke læste med en halv Snes Dreng. Derfra kom han til en Familie Ø c k e n h o l t, hvor Konen havde begyndt en Privatskole med Sønnen, Datteren og Henrik Pontoppidan som eneste Elever. Derfra til en

Lærer J a k o b s e n og endelig — i August 1866 og i den lov-befalede Alder af 9 Aar — ind i første Klasse i Latinskolen i Vestergade, hvor to af Brødrene, Morten og K n u d, allerede gik, medens den ældste, E r i k, Aaret før var blevet Student.

Om Skoleaarene under Rektor H. K. W h i t t e har Henrik Pontoppidan kort og fyndigt erklæret, at »vi lærte jo ingen-ting«, men ogsaa føjet forklarende til, at han vistnok selv var en Elev »uden Lyst eller Evne«. Mellem Lærerne mindes han med Varme en enkelt, Adjunkt H a u s c h u l t z, der underviste i hans Yndlingsfag: Matematik, Geometri og Naturlære og talte Dren-gens Sag, naar Faderen, for hvem de klassiske Sprog og Historie

var de vigtigste Discipliner, i sin Utaalmodighed vilde tage ham ud af Skolen og sætte ham til et Haandværk. »Hauschultz elskede jeg. Han fik i Virkeligheden en afgørende Indflydelse paa min Løbebane«. Efter 2den Klasse, som dengang var den sidste Fællesklasse, blev Henrik Pontoppidan derfor optaget i 3die Realklasse og tog i Sommeren 1873 Afgangsprøven for Realister med ug i Naturlære, ug÷ i Geometri, mg i Arithmetik og Naturhistorie og — g÷ i dansk Stil, hvor Opgaven var en »Skildring af Alperne«.

Medens Latinskolen og Lærerne saaledes — med den enkelte Undtagelse — ikke har betydet noget for Henrik Pontoppidan, spillede Kammeratlivet til Gengæld en afgørende Rolle for ham. Mellem Kammeraterne fra første Klasse var bl. a. den senere Viceskoledirektør N. H. Bang, Rigsdagskasserer Viggo Bierring, Bogtrykker og Udgiver af »Randers Amtsavis« Otto Elmenhoff, Maleren Johan Rohde, der Livet igennem blev en af hans nærmeste og kæreste Venner, Frederik Jakobsen, der ligeledes stod ham meget nær og til hans Sorg døde som ung Student af Hjernebetændelse, Sigmund Bernhard, der var den anden af de to Realdimitter i 1873, og tre Drengene af Navnet Philipson, der sammen med Bernhard var hans første Berøring med den store Jødekoloni i Randers, som dengang talte over 100 Familier (nu kun 3) og havde sin egen Præst, sin egen Synagoge, der nu er lukket, og sin egen Kirkegaard.

Henrik Pontoppidan kom til at holde saa meget af Samværet, at han selv i Ferierne kunde gribes af Længsel efter at skulle møde paa Skolen blot for igen at være sammen med Klassekammeraterne. Han blev derfor baade Medstifter og ivrigt Medlem af Skoleforeningen »Valhal«, som siden har bestaaet. I den endnu bevarede Forhandlingsprotokol har Frederik Jakobsen etsteds skrevet en Række Karakteristiker af Medlemmerne og derunder ogsaa af Dirigenten Henrik Pontoppidan. Han skildres her blandt andet som »høj, bredskuldret og af stærk Legemsbygning. Hans Yndlingsstudium er Astronomi og Naturlære med

dertilhørende Kryderi: Kemi. Han har holdt en Del Foredrag, mest videnskabelige . . . fulgte med Opmærksomhed paa Grund af den Livlighed, hvormed de er blevene fortalte . . . Han er ikke fri for at være en Smule »Fritænder« . . . Det underligste af H. P.'s Karakter har jeg gemt tilsidst: en bizar Blanding af Munterhed og Melankoli . . . Summa summarum: en rigtig trofast Fyr i Venskab, ej udygtig til alvorlig Daad«. At han af Vennen betegnes som høj af Vækst, maa vistnok bero paa, at Vennen selv har været meget lille. I hans saakaldte »Afregningsbog« fra Soldatertiden, som er opbevaret, og hvor bl. a. hans Signalement findes, opgives hans Højde til $67\frac{1}{2}$ Tomme — altsaa Middehøjde.

Udenfor Skolen førte Henrik Pontoppidan et friskt Friluftsliv, henvist som alle andre Randersdrengene til Gudenaadalen mellem Lyngbakkerne eller til Fodture i Omegnen. Hans første større Udflugt som 12aarig var til Pastor Hans Nicolai Holten i Torning og Lysgaard, altsaa til St. St. Blichers tidligste Sognekald. Senere Fodture — gerne sammen med Johan Rohde — strakte sig over Mariager helt op til Skagen eller østpaa til Djursland. Han var en hyppig Gæst paa Herregaardene i Omegnen, særlig Tustrup og Løvenholm, der begge ejedes af Familien Pind — paa den førstnævnte havde han to Skolekammerater — og endvidere i Præstegaardene med Faderens Venner: Anton Christiani i Bjerregrav og Aalum og Georg Ferdinand Boesen i Harridslev og Albæk, saa at han tidligt fik et fyldigt Kendskab til Randersegnens rigt afvekslende Natur og ejendommelige Befolkningstyper. Pastor Ole Christian Kahrs i Hem har saaledes Træk tilfælles med Provst Hjort i »Ung Elskov«, medens han hos Pastor Boesen fik det første og blivende Indtryk af det grundtvigske Forsamlingsliv gennem et Møde — det første af den Art der paa Egnen — hvor bl. a. »lille Grove« fra Marienlyst talte ude paa Gaardspladsen for en Forsamling, der væsentlig bestod af Kvinder med Datidens sløjfeprydede Hovedklæder, medens Mændene forlegent holdt sig paa Afstand. Pastor Pontoppidan selv havde personlig Sympati

for Grundtvigianismen uden dog ubetinget at være Grundtvigianer. Ved Grundtvigs Død, da Henrik Pontoppidan overværede en Bibellæsning i Præstegaarden, hørte han Faderen fremhæve Brorson som Salmedigter fremfor Grundtvig for hans ydmyge Sindelags Skyld. Selv fik han tidligt et skarpt og kritisk Blik for de svage Sider ved Bevægelsen, for den komiske Selvbehagelighed og den skruede Form for Sange og Foredrag. I nogle Barndomsindrykninger i Anledning af Broderens 70 Aars Fødselsdag har Morten Pontoppidan givet et muntert Billede af Henrik Pontoppidan, der midt i Søskendeflokken bestiger en tæppebehængt Trappestige som Talerstol og med en Højskolesangbog i Haanden gennemfører en rammende Parodi paa et grundtvigsk Folkemøde, saavel paa Forsangen som paa Foredraget. Heller ikke af Høj Kirkens Folk fik Henrik Pontoppidan et ublandet godt Indtryk. Biskop Brammer i Aarhus, der havde ønsket en anden Mand til Randersembedet end Dines Pontoppidan, der fik det ved paa Ministerens Henstilling at gaa direkte til Frederik VII, satte i hele Pastor Pontoppidans Tid overhovedet ikke sine Ben i Præstegaarden dér og gav derved Sønnen et stærkt Indtryk af kirkelig Ufordragelighed.

Et Indtryk af anden Art knyttede sig endnu til Randers og udgik fra Steen Steensen Blichers Digtning. Han var stadig Skoledrengenes Yndlingsdigter. Hans Grav i Spentrup var kun en god Milsvej fra Byen, og hans Enke levede endnu i Markedsgade. Enkelte af Skoledrengene opdagede desuden, at der sydpaa i Landsbyen Halling levede en anden mærkelig og ogsaa digterisk begavet Mand, F r. S n e e d o r f f - B i r c h, en literær Vagabond, der som Blicher blev et Offer for Flasken.

Men først og sidst var det Randerskammeraterne og Randersnaturen, der bandt Henrik Pontoppidan til den østjyske Fjordby og har faaet ham til at give den en Plads i sit Forfatter-skab og til i »Minder« — særlig i 2. Udgave med L. F i n d s fine Vignetter og Illustrationer — at rejse et literært Monument over Barndomsaarene i N i e l s E b b e s e n s By.

Henrik Pontoppidan havde tidligt besluttet at ville være Polytekniker — oprindeligt ud fra Skoledrengens Forestilling om en Ingeniør som en Mand, der førte et æventyrligt Liv paa Rejser — og kom nu som 16aarig til København for at gaa paa polyteknisk Lærestanstalt i Studiestræde. Sammen med sin ældre Broder Knud boede han først i Ravnsborg Tværgade, men flyttede senere alene ud til Nyboder og lejede sig ind hos en brav Haandværkerfamilie, hvor han blev i tre Aar. Den jævne, gemytlige og naturlige Tone, der prægede Omgangen med Bydelens Beboere, tiltalte ham i saa høj Grad, at han siden i »Lykke-Per« lod ogsaa Per Sidenius for en Tid faa sit Hjem i »det muntre og idylliske Nyboder, der var som et hengemt Stykke Provins midt i Hovedstaden«.

En Del af Fritiden maatte Henrik Pontoppidan iøvrigt anvende til selv at tjene Penge, snart ved at undervise Elever, snart ved at udføre Arbejdstegninger for en Muremester og snart ved for Professor Carl Holten at afskrive hans fysiske Lærebøger med autografisk Blæk til senere Mangfoldiggørelse. Dog deltog han ogsaa i det muntre Kammeratliv og spillede bl. a. mindre Roller i de af den nystiftede »Polyteknisk Forening« opførte Dilettantkomedier paa det gamle Hofteater, hvor ogsaa Professorerne, ja selve Direktøren (Holten) medvirkede. Midt under den anstrengende Studietid viste der sig et Øjeblik Mulighed for en Rejse saa langt nordpaa som til Grønland. Geologen Knud J o h s. S t e e n s t r u p foretog netop i disse Aar en Række grønlandske Undersøgelser og skulde i Foraaret 1876 op til Julianehaab-Distriktet. Professor i Mineralogi J o h s. F r. J o h n s t r u p, der havde haft Pontoppidan med paa en geologisk Udflugt til Bornholm og set, at han baade var en »bjørnestærk« ung Mand og havde et rejselystent Sind, opfordrede ham til at melde sig som Deltager i Studierejsen. Det var imidlertid egentlig en Kemiker, der skulde med, og det endelige Valg faldt derfor paa Andreas Nicolaus Kornrup, der imidlertid var fysisk svagere og under en Skædetur paadrog sig en Lungesygdom, der faa Aar efter medførte hans Død. Skuffelsen fik Henrik Pontoppi-

dan til samme Sommer — atten Aar gammel — at foretage sin første Udenlandsrejse, der kom til at gaa i en ganske anden Retning. Morfaderen, Etatsraad og Byfoged i Vordingborg Morten Oxenbøll, havde ved sin Død testamenteret hver af Børnebørnene c. 200 Kr., der med paaløbende Renter kunde hæves ved 18 Aars Alderen. Henrik Pontoppidan havde derfor nu fri Raadighed over sin Andel og tog fra København til Heidelberg, hvorfra han tilfods vandrede videre til Schweiz. Han havde altid elsket at gaa og havde — vant som han var til Randersegnens flade Engdrag — altid haft Lyst til at se et virkeligt Bjærgland og ikke blot nøjes med at faa Alperne til dansk Stilopgave. Uden fast Plan, men med Sindet opladt for alle Indtryk af Natur og Mennesker flakkede han om i Schweiz og fandt i Interlaken Motiv og Baggrund for sit første digteriske Forsøg — et Skuespil, der fik Titlen »Hjemve« og dels vistes til Broderen Morten, der i de omtalte Barndomserindringer først har fortalt derom, og dels indleveredes til det kgl. Teater, hvis Censor — dengang Chr. K. F. Molbech — vel sendte det tilbage, men med velvillig Kritik. Skuespillet laa siden i Pontoppidans Skrivebordsskuffe, til han en Dag ryddede op i sine Papirer og ved den Lejlighed brændte det sammen med en Del andre Penneprøver.

Efter Hjemkomsten fortsatte han sine Studier og naaede at tage første Del af Ingeniøreksamen. Men da han 1879 indstillede sig til anden Del, var Lysten til en helt anden Livsgerning imidlertid for Alvor vaagnet i ham. Valget stod mellem Ingeniør- og Digtervirksomhed. For Pontoppidan selv stod det ganske klart, at var han først blevet Ingeniør, vilde han altid have denne Uddannelse at falde tilbage paa og dermed fristes til at opgive Forfatterskabet. Han besluttede sig derfor — efter nøje Overvejelse — til fuldstændig at afskære sig Muligheden for en fast Livsstilling. Skønt han allerede havde indleveret alle sine skriftlige Opgaver, trak han sig pludselig tilbage, idet han overfor Inspektør Ørsted officielt angav, at han ikke vilde nøjes med en eventuel anden Karakter. Dermed afsluttedes en Række Aar, hvor han forekom sig selv at have levet »med en Logarithmetabel i Haanden som en Præst med sit Breviar«. Umiddelbart

derefter rejste han ud til Broderen Morten Pontoppidan, der i Frerslev ved Hillerød havde begyndt en Højskole. Paa den forstaaende Broders Opfordring blev han hos ham Resten af Vinteren og skrev her sin første Fortælling »Kirkeskuden«. Om Sommeren blev han indkaldt til Soldatertjenesten og — som alle Polyteknikere — til Ingeniørkorpset. Han havde da — det var i 1880 — allerede sendt Fortællingen til »Ude og Hjemme«s Redaktion. Medens han en Dag slentrede om i Gaarden til Ingeniørkasernen paa Hjørnet af Fredericia- og Bredgade — senere Rigsdagsbygning og nu Sæde for Østre Landsret — meldte et Raab fra Stabssergeantens Kontor, at der var Brev til Nr. 69. Det var Ugebladets literære Redaktør, Otto Borchsenius, der skrev, at han havde læst Fortællingen med megen Interesse, men at den dels var for lang og dels for dristig i sine Skildringer af Landsbyforhold til at kunne optages. Efter Soldatertiden, hvor Pontoppidan bl. a. havde lært at haandtere baade Spade og Hakke, vendte han forhaabningsfuld tilbage til Broderens Hjem. Morten Pontoppidan havde imidlertid flyttet sin Højskole fra Frerslev til Hjørlande, og han hjalp nu med i Have og Stald, foruden med Foredrag og Undervisning. Medens han havde befundet sig vel i Frerslev, hvor den gamle Højskoletanke i den Kristen Kold'ske Form syntes ham smukt levendegjort, og hvor han havde lært sin tilkommende Hustru at kende, passede de ændrede Forhold i Hjørlande, hvor Forbilledet ikke saa meget blev Kold som Ernst Trier og hans store Skole i Vallekilde, og desuden den nære Tilknytning til Valgmenighedstanken ham mindre, saa han efter et Par Aars Forløb opgav den paabegyndte Lærergerning for helt at udøve Skribentens frie Virksomhed, som han i Efteraaret 1881 havde indledet med »Stækkede Vinger«, der foruden tre Skitser — derimellem »Et Endeligt«, bygget over et stærkt og straks nedskrevet Indtryk fra en landlig Auktion — indeholdt »Kirkeskuden«. Kort før Jul giftede han sig for Honoraret og flyttede i 1884 sit Hjem til Østby i Horns Herred, en hengemt lille Landsby, hvorfra hans Hustru stammede. I en lille Husmandshytte med kun to Stuer, men omgivet af stor Natur og sammen med Egnens primitive

Befolkning af Husmænd og Fjordfiskere og Hustruens Slægt af gammelsjællandske Bønder, tilbragte han nu nogle lykkelige Aar, hvis eneste Skygge blev Tabet af det ældste Barn — en lille Pige, som han elskede højt. »Fra Hytterne«, der sammen med »Landsbybilleder« og »Ung Elskov« er fra disse fredelige Arbejdsaar, er derfor ogsaa tilegnet »Venner i Østby«.

Men med Barnets Død gled Freden og Lykken bort, og som et Udtryk for et Livsafsnit, der var forbi, flyttede Pontoppidan i Efteraaret 1886 til Havreholm ved Hornbæk — en stor og paa den Tid ubeboet Ejendom, som kunde faas til Leje for næsten ingenting — men kom her ind i en uproduktiv Tid, hvorfra kun tre »Smaa Romaner« — »Isbjørnen« og de helt forkastede og efter hans eget Ønske aldrig genoptrykte »Mimoser« og »Spøgelser« — skriver sig.

Paa en Sommervandring i Jylland 1887 havnede Henrik Pontoppidan i Blokhus, hvor han blev bekendt med Digteren Goldschmidt, som boede dér et Par Uger kort før sin Død. Noget dybere Indtryk efterlod Bekendtskabet med den aldrende Kaldsfælle dengang ikke; men paa sine ældre Dage har Pontoppidan i en af sine offentliggjorte Dagbogsoptegnelser udtalt sig paa følgende Maade om dette Møde: »Aarene gaar, og en Dag er man bleven gammel. Mærker man det ikke selv, skal de unge i Faget nok minde En derom. Da jeg for mange Aar siden som debuterende Forfatter traf Goldschmidt ved et vestjysk Badested, blev jeg højst forbavset over, at han endnu eksisterede. Han var for mig en Fortidslevning, som der forlængst var groet Mos paa. Han var den Gang akkurat i samme Alder, som jeg er nu. Jeg kendte den Gang ikke synderlig til, hvad han havde skrevet, hvorimod jeg med Nysgerrighed kastede mig over de fleste Bøger af mine Samtidige, hjemlige og udenlandske Døgn-skribenter, som for Størsteparten nu er glemte lige indtil Navnet. Jeg møder derfor Ungdommens højmodige Overbærenhed med et genkendende Smil og et forstaaende Blink i Øjet«.

I 1890 — samtidig med Opløsningen af sit første Ægteskab — flyttede Pontoppidan til København og var samme Aar i Tyskland paa det Ancker'ske Rejselegat. Produktionstrangen vaag-

nede nu igen, men da han 1892 havde indgaaet nyt Ægteskab med Antoinette Kofoed, nødtes han til at gaa ind i journalistisk Virksomhed og lod sig engagere af Ernst Brandes, der nylig havde overtaget Redaktionen af »Børstidende«, der i disse Aar samlede en lille Medarbejderstab af unge Skribenter, som senere vandt et Navn i Literaturen, deriblandt Johs. Jørgensen, der var Redaktionssekretær, Sophus Clausen o. a. Under Mærket »Urbanus« skrev Pontoppidan daglig en kortere eller længere Artikel om alle mulige Emner. Samtidig fortsatte han dog det frie Forfatterskab, idet Trilogien »Det forjættede Land« nu udformede sig for ham. Det første Udkast til »Muld« blev trykt i det baade i indre og ydre Henseende meget folkelige Ugeblad »Husvennen«. Men jævnsides hermed blev ogsaa andre Ting skrevet, bl. a. Afsnittene om Randers og Fyen til Galschiot's »Danmark«. Pontoppidan maatte i disse Aar arbejde meget haardt for at skaffe Brødet til sig og sin voksende Familie. Sammen med sine to yngste Brødre, som heller ikke var Studenter, udgjorde han ligesom en særlig Enklave i den ellers saa udpræget akademiske Slægt. Med en Følelse af særlig Samhørighed sluttede disse tre Brødre tidligt et kammeratligt Forbund, oppositionelt rettet mod Slægtstraditionerne i det hele taget. Til stor Sorg for Henrik Pontoppidan døde de begge i 30 Aars Alderen, og med deres Død brast ligesom et sidste Bindeled mellem ham og Størsteparten af den øvrige Familie, der gennemgaaende havde taget ham Karakteren af hans Produktion ret ilde op.

Andre Hjem aabnede sig imidlertid for ham. Først og fremmest det store og betydelige Hegerske Hjem, hvor næsten alle Datidens Forfattere samledes. Her stiftede Pontoppidan bl. a. Bekendtskab med Drachmann og Ægteparret Schandorph. Især til det sidste følte han sig varmt knyttet, medens Forholdet til Drachmann var mere skiftende. I Borchsenius' selskabelige Ungkarlehjem lærte han flere af Venstres politiske Førere personlig at kende, Berg, Bojesen, N. I. Larsen o. a. I Bladets Udgifter, Xylograf Hendriksen, fandt han en højst særpræget Natur, som han gennem Aarene er vedblevet at

se op til med uforandret Hengivenhed og Beundring. Endvidere indførtes han i en Række jødiske Hjem, saaledes i den kunstinteresserede Hirschsprung'ske Familie og hos Gustav Philipsen, der imidlertid var blevet hans Forlægger. Derimod kom Pontoppidan udover Samværet hos Hegels meget lidt sammen med Literaturens andre Folk. Hertil bidrog, at han snart igen flyttede ud paa Landet og i Tiderne mellem Arbejdet førte et omflakkende Rejseliv. Allerede straks efter sit første Bryllup havde han sammen med sin Hustru besøgt Italien, som han siden ofte gæstede. »Det forjættede Land« blev saaledes 10 Aar senere sluttet i Firenze. Saa fulgte mange Rejser til Norge, Sverrig, Böhmen og Østrig, idet Bjærgnaturen stadig øvede en særlig Tillokkelse for ham. Norge har han gennemkrydset til Lands og til Vands fra Frederikshald til Nordkap. To Gange har han omsejlet Lofoten, den sidste Gang (i 1911) ved Midvintertide, hvorfra han hjembragte den livfulde Samling Dagbogsblade »En Vinterrejse«. Derimod har Pontoppidan aldrig været i England eller Frankrig. Han arbejdede gærne bedst, naar han var ude, og da altid koncentreret, med utaalmodig Hast, hvad der havde til Følge, at han senere ofte fandt Grund til at gennemarbejde sine Bøger. Ogsaa hjemme i Danmark skiftede han hyppigt Opholdssted. Længere end et Par Aar boede han sjældent nogetsteds. Hans Hustru fulgte ham tappert fra Sted til Sted og erklærede engang spøgende til en, der beklagede hende paa Grund af den omflakkende Tilværelse: »Hvor min Mand hænger sin Frakke og Hat, har jeg med det samme mit Hjem«. I en anden Forstand betød de ydre Forhold ikke meget for Pontoppidan. Et lejet Værelse med blot et Bord og en Stol var tilstrækkelig Arbejdsbetingelse og gav ham netop den ønskede Uafhængighed af Omgivelserne.

Fra disse lykkelige Arbejdsaar før og efter Aarhundredskiftet stammer en Række af de smaa Romaner, der altid fulgte de større Værker og tydeligt er skrevet *con amore*. »Den gamle Adam« blev saaledes til en Eftersommer ude i Højlyngen ved Rørvig. »Lykke-Per« derimod blev væsentlig skrevet i dyb Ensomhed i en lille By, Snertinge, ved Sejrøbugten, men Romanen

blev dog sluttet i Hillerød, der i den følgende Tid blev hans faste Stade paa Grund af Børnenes Skolegang.

Ved Verdenskrigens Udbrud boede Henrik Pontoppidan i Snekkersten i Nærheden af sin gamle Ven Galschiøt og dennes helsingørske Omgangskreds, deriblandt den bekendte Apoteker R i n k, Rektor K r ü g e r og andre. I sin store og smukke Villa med Udsigt over Øresund fejrede han bl. a. sin yngste Datters Bryllup med nuværende Dr. med. E i n a r T h o m s e n, endvidere sin 60 Aars Fødselsdag, der bragte ham Udnævnelsen til Æresmedlem af »Dansk Forfatterforening«, og her sluttede han endelig Udarbejdelsen af »De Dødes Rige«, der iøvrigt var planlagt flere Aar i Forvejen. Men Krigens Eftervirkninger — saaledes baade Kul- og Petroleumsmangel — fortrængte ham fra det store Hus. Kort efter modtog han Meddelelse fra Svenska Akademien om, at han sammen med Karl Gjellerup den 8. November 1917 havde faaet tildelt Aarets Nobelpræmie for Literatur.

Ved Krigens Slutning Aaret efter befandt Pontoppidan sig igen i Helsingør, hvor han beboede det gamle Havehus i Galschiøts Have, der er anlagt som en Park omkring to store Fiskedamme fra F r e d e r i k I I's Tid. Her oplevede han saaledes det mærkelige Efteraar, der bragte saa betydelige Begivenheder: fra H. P. H a n s s e n s Krav en Oktoberdag i den tyske Rigsdag om Selvbestemmelsesret for det danske Nordslesvig til Novembers næsten samtidige Telegrammer om Keiserens Flugt ind over den hollandske Grænse og Vaabenstilstanden. Tiden var jo ogsaa paa en anden Maade usædvanlig. Et forunderligt mildt, næsten sommerligt Vejr holdt sig til langt ind i December og lod de store Pile i Haven staa med gyldent Løv til op under Jul. Man maatte næsten tro paa, at Tusindaarsriget var kommet nær. En Dag havde Pontoppidan fra »Berlingske Tidende« modtaget Opfordring til at deltage i en Enquête om Sønderjylland, men foreløbig afslaaet at udtale sig. Men en skøn Solskinsmorgen, da han som sædvanlig spadserede omkring Dammene, opstod det lille Digt, som af alle hans Arbejder maaske er blevet det mest populære:

Det lyder som et Eventyr, et Sagn fra gamle Dage.
En røvet Datter, dybt begrædt, er kommet frelst tilbage.

Han indsendte det som sit Bidrag til Enquëten, der tryktes i Bladets Søndagstillæg »Ude og Hjemme« Nr. 51 for 25. December 1918.

I 1911 havde Henrik Pontoppidan været alvorligt syg og gennemgaaet en Operation for Galdesten. Værre endnu var, at han, som ellers havde et stærkt Helbred, derefter i en 14—15 Aar uafslædig pintes af Nervesmerter i den ene Side af Ansigtet, der tvang ham til mod sin Vilje og Tilbøjelighed at afsondre sig helt fra Omverdenen, og som først en lang Række operative Indgreb efterhaanden mildnede.

Det er med Erfaringen fra denne aarelange Lidelse, at han en Gang skrev: »Middelalderens fantastiske Udmalinger af de fordømtes Bolig som et Komplex af Rædselskabinetter med flammende Svovlpøle, gloende Jernriste o. s. v. virker komisk, naar man véd, at en eneste ømfindelig Nerve paa en halv Tommes Længde er tilstrækkelig til at gøre Livet til et Helvede for et Menneske«. Trods Tilstanden fuldførtes Arbejdet med »De Dødes Rige«, i hvilken dystre Bog der vel for Resten nok kan paapeges Spor af den. Andre, lige saa talende Vidnesbyrd om de Følelser og Stemninger, der beherskede Pontoppidan i denne lange Sygdomsperiode, foreligger i flere af de Dagbogsoptegnelser, han Tid til anden har offentliggjort. Saaledes f. Eks. i denne:

»Det Ord t r a h i m u r — vi føres — som A u g u s t i n gjorde til sit Valgsprog og lod indgravere i sit Signet, vidner om en dyb Livserfaring hos den gamle Kirkefader. Ganske imod vor selvherlige Vilje, vore egne Ønsker og Forhaabninger, nødes vi Skridt for Skridt til at virkeliggøre vort Livs Bestemmelse, som vi mangen Gang først selv forstaar ved Vejens Ende«.

Siden sin Hustrus Død i Vinteren 1928 har Pontoppidan levet tilbagetrukket ude i Ordrup og indskrænket sin Omgangskreds til sine allernærmeste. Saaledes var han heller ikke til Stede ved Hundredaars-Mindefesten i Lund for O e h l e n s c h l ä g e r s Digter-Krøning, skønt han ved den Lejlighed sammen med J o-

hannes V. Jensen udnævntes til Æresdoktor ved Lunds Universitet. Paa hans 70 Aars Fødselsdag, hvor han paa forskellig Maade hædredes, tildelte Staten ham som Anerkendelse sin højeste aarlige Hædersgave.

Om sit Forfatterskab har Henrik Pontoppidan aldrig direkte udtalt sig, men overladt Redegørelsen for det og Dommen om det til andre. I et lille Digt, der oprindeligt stod som privat Tilegnelse i et Eksemplar af hans samlede Romaner og Fortællinger, men senere er offentliggjort med Titlen »Tilstaaelse«, har han dog for en Gangs Skyld givet et Bidrag til sin Karakteristik. Som Udtryk for en Følelse, der saa at sige har gennemtrængt det hele Forfatterskab, skal denne Bekendelse til Slut gives her:

»Hvad jeg fra Dreng har set og hørt,
og hvad jeg selv har levet
paa Alfarvej og vildsom Sti —
alt staar det her nedskrevet.

Der er lidt mer end Tant og Spot
i denne Billedrække
om Danskens træge Folkesind,
som ingen Storm kan vække.

Der er et Angstens Raab fra en,
som under Middagsluren
et Mene Mene Thekel saa
i Lueskrift paa Muren.

Et Drømmesynd? Et Mareridt?
Nu — ingen lod sig skræmme.
Da Verden nys i Flamme stod,
vi hygged os herhjemme.

Vi aad og drak med Velbehag
og priste fromt Gudfader,
der skaaned os for Ildebrand
i vore fyldte Lader.

Nok er jeg selv en sindig Fyr
med Trang til Fred i Sindet;
men dette onde Varselstegn
har brændt sig ind i Mindet.

Ved Dag og Nat som Lynildskrift
 det spøger mig i Ho'det.
 Tilgiv det! Undergangens Angst
 er gaaet mig i Blodet.

Frederiksberg, Februar 1931.

Carl Hennrich

VI.

Fortegnelse

over

Akter til Belysning af Slægtens Historie, som findes i Familienarkivet. (Originaler er betegnede som saadanne ved et tilføjet 0 i Parenthes.)

Sognepræst Jørgen Hansens Brev til Oluf Brockenhuus ang. Formynderskabet for Hans Mickelsens [1] efterladte 9 Børn, dat. Skeby 22. 10. 1638.

Dines Hansen Langelands [9] Kaldsbrev til Sdr. Broby Sognekald, udst. af Børge Trolle m. fl., dat. Sdr. Broby Kirke 14. 1. 1666.

Dines Hansen Langelands [9] Klage til Biskop Kingo, dat. Sdr. Broby 22. 11. 1689.

Uddrag af Skiftet efter Dines Hansen Langeland [9]. Sdr. Broby 28. 8. 1709.

Uddrag af Skiftet efter Hans Dinesen Pontoppidan [12]. Sdr. Broby 23. 9. 1712.

Børge Dinesen Pontoppidans [18] Ansøgning om Rudkøbing-Skrøbelev Kapellani, dat. Kbhvn 1. 5. 1710.

Uddrag af Skiftet efter Børge Dinesen Pontoppidan [18]. Torkildstrup 16. 6. 1758.

Uddrag af Skiftet efter Merlene Sophia Pontoppidan, født Leegaard [18]. Torkildstrup 6. 9. 1760.

Dines Pontoppidans [23] Ansøgning om Stubbekøbing-Maglebrænde Kapellani, dat. Torkildstrup 21. 4. 1762.

Dines Pontoppidans [23] Ansøgning om Nykøbing-Systofte Kapellani, dat. Stubbekøbing 17. 1. 1764.

Dines Pontoppidans [23] Ansøgning om Lundum-Hansed Sognekald, dat. Nykøbing 13. 1. 1773.

Dines Pontoppidans [23] Levnedbeskrivelse, indført i Maglebrænde Kirkebog. 1. 8. 1762.

Uddrag af Lundum Kirkebøger ang. D. Pontoppidans [23] Nybygninger. Brev fra Dines Pontoppidan [23] til Étatsraad Christian Martfeldt, dat. Lundum 20. 9. 1779.

Familieoptegnelser af Dines Pontoppidan [23] i et Eksemplar af Johann Arnt: Sande Christendom.

J. L. C. Pontoppidan [34]. Bestalling som Prof. eloqv. & hist. i Sorø, dat. Fredensborg 10. 8. 1764.

J. L. C. Pontoppidan [34]. Kaldsbrev som Professor theol. i Sorø, dat. Christiansborg 22. 2. 1765.

- J. L. C. Pontoppidan [34]. Selvbiografi (Latin), dat. 22. 4. 1765.
- J. L. C. Pontoppidan [34] Kaldsbrev til St. Budolphi Menighed i Aalborg, dat. Christiansborg 31. 3. 1779.
- Fæstebrev paa et Hus i Hasseris, udstedt af J. L. C. Pontoppidan [34] 25. 9. 1795. (Dokumentet, der er forsynet med P's Segl, beror i Hamborg hos Dr. phil. G. H. Pontoppidan). [176].
- Fortegnelse over J. L. C. Pontoppidans [34] Effekter. 1799.
- Brev fra Pastor H. J. Obel til hans Søn, Tobaksfabrikant Obel i Aalborg, dat. Guddum 10. 5. 1786. (Klichétryk.)
- Bevilling paa Understøttelse af Fonden ad usus publ. til Chr. Jochum Pontoppidan [47], dat. Christiansborg 22. Maj 1782.
- Uddrag af Frederik de Vauverts [45] Selvbiografi.
- Børge Pontoppidan [31]. Kaldsbrev som Sognepræst paa Bogø, Kbhvn 5. 5. 1809.
- Børge Pontoppidan [31]. Beretning om Stridigheder paa Bogø, indført i Sognets Liber daticus.
- Børge Pontoppidan [31]. Kaldsbrev til Damsholte, dat. Frederiksberg 11. 7. 1821.
- Børge Pontoppidan [31]. Erklæring om Kirken, Ritual og Alterbog, dat. 19. 7. 1834.
- Børge Pontoppidan [31]. Forskellige selvbiografiske Indførsler i Damsbolte Sogns Liber daticus.
- Børge Pontoppidan [31]. Sidste Vilje 1854.
- Børge Pontoppidan [31]. Ønsker ang. hans egen Begravelse 1854.
- Breve fra Børge Pontoppidan [31]:
- til Maler D. C. J. P. Aagaard, dat. Damsholte 17. 8. 1852.
 - til Børge Pontoppidan Aagaard, dat. Damsholte 28. 1. 1852.
 - til Erik Jansen Pontoppidan, dat. Damsholte 3. 1. 1854.
 - og e. til Isaak Pontoppidan, dat. Damsholte 16. 4. og 13. 5. 1854.
- Børge Pontoppidan [36]. Vita 1803 (Latin).
- Børge Pontoppidan [36]. Eksamensbevis (Latin) 17. 6. 1803.
- Børge Pontoppidan [36]. Kaldsbrev til Rær, Hansted og Viksø Sognekald, dat. Frederiksberg 24. 6. 1803.
- Jens [Kraft] Pontoppidan [39]. Vita 1800 (Latin).
- Jens [Kraft] Pontoppidan [39]. Eksamensbevis (Latin) 18. 6. 1800.
- Jens [Kraft] Pontoppidan [39]. Kaldsbrev til Vang-Thorup Sognekald, dat. Frederiksberg 30. 5. 1800.
- Carl Dumreicher: Optegnelser ang. Dines Pontoppidan [73]. (0).
- Breve fra Dines Pontoppidan [73]:
- a.—c. til Dr. Kierkegaard, dat. Ribe 5. 2., 18. 10. 1852 og 4. 10. 1858.
 - d.—i. til Dr. Kalkar, dat. Ribe 27. 1., 23. 2., 31. 10., 6. 11. og 10. 11. 1855, samt Randers 1. 11. u. A.
- Morten Pontoppidan [87]. Digt: »Da de kørte Fars Pult bort fra det gamle Hjem i Randers«.
- Morten Pontoppidan [87]. Oplysninger om Andreas Chr. Pontoppidan. [136]. (0).
- Henrik Pontoppidan [108]. Diplom som Dr. phil. h. c. Lunds Universitet (Latin).
- J. K. P. L. Pontoppidan [249]. Tale ved Slægtsmødet 8. Maj 1920*). (0).
- J. K. P. L. Pontoppidan [249]. Selvbiografi 1930. (0).
- Erik Pontoppidan [234]: »Nogle maadelige Rime til Slægtens og Jesper Bondes Pris« ved Slægtsmødet 8. 5. 1920. (0).

*) Jfr. Ph. T. 1921, 260.

VII.

Fortegnelse

over

udkomne Bøger, Skrifter m. m. af Medlemmer
af den yngre Slægt Pontoppidan.

Børge Dinesen Pontoppidan [18].

Οδοιπορικόν Thomanum sive de itineribus B. Thomæ apostoli
diss. historico-ecclesiastica. I—II. (Kbhvn 1707—09.)

Børge Dinesen Pontoppidan [31].

Prædikener. (Odense 1807.)

Mindetale over min ærværdige og dyrbare Ven Johan Paludan,
Sognepræst til Fanefjords Menighed, den 18. Januar 1821. (Kbhvn
1821.)

Bemærkninger ved Hr. Tuteins Forslag angaaende Retsforholdet
mellem Godsejere og Fæstebønder. («Kjøbenhavneposten» 1835,
Nr. 259.)

Christian Pontoppidan [47].

Forklaring over Constructionen af Kortet over Scandinavien. (Kbhvn
1781.)

Geographisk Oplysning til Cartet over det sydlige Norge i trende Afdelinger. (Kbhvn 1785.)

Geographisk Oplysning til Cartet over det nordlige Norge i tvende Afdelinger. (Kbhvn 1795.)

Dines Pontoppidan [73].

Rejse til Sydamerika. (Kbhvn 1841.)

Prædiken paa 1. Søndag efter Hellig 3 Kongers Dag, holden i St. Hans Kirke i Odense. (Odense 1843.)

Tilsyns-Embedet i Kirken, betragtet. (Kbhvn 1848.)

Kirkelige Taler til Præster og Lægfolk. (Kbhvn 1849.)

Aktstykker af H. A. Brorsons Liv og Virken som Biskop i Ribe fra 1741—64. (K.S. I.) (Kbhvn 1849—52.)

Dr. A. G. Rudelbach og vor Tids kirkelige Bevægelse. En Bedømmelse. (Kbhvn 1852.)

Vejledning til Bedømmelsen af Opvækkelsen i vore Dage. Meddelt til kirkelig Oplysning og Befæstelse. (Kbhvn 1853.)

Ligtale over Emma Theodora Pontoppidan, født Rosen, holdt i St. Catharina Kirke i Ribe den 5. Maj 1855. (Nykjøbing F.)

Kirkens Fornyelse. Prædiken. (Fredericia 1861.)

Minde-Ord om Ludovica Emilie Rosenørn, født Olrik, ved hendes Jordfæstelse 1. Oktober 1878. (Randers 1878.)

Erik Pontoppidan [75].

Om Lupus (Disp.). (Kbhvn 1876.)

Om konstitutionel Behandling mod de tidligste Syfilissymptomer (Kbhvn 1883.)

Hudsygdommene og de veneriske Sygdomme. (Kbhvn 1885.)

Hudens og Haarets Pleje. (Kbhvn 1886.)

Therapeutiske Meddelelser. Ti Tusinde Tilfælde af Hudsygdomme og veneriske Sygdomme. (Kbhvn 1891.)

Om offentlige Foranstaltninger mod Syfilis. (Kbhvn 1899.)

Sundhed og Ægteskab. (Kbhvn 1900.)

Kønssygdommenes Betydning og Forebyggelse. (Kbhvn 1903.)

Hans Peter Pontoppidan [115].

Til Minde om Marie Pontoppidan, født Oxenbøll. Tale ved Graven. (Kbhvn og Randers 1888.)

Til Minde om Hack Kampmann. Tale ved Jordefærden 6. April. (Hjørring 1894.)

Til Minde om Marie Kampmann, født Pontoppidan. Tale ved Begravelsen 15. April. (Vordingborg 1904.)

Fru Nanna Kristensen-Randers sidste Dage, Død og Jordefærd. Tale ved Begravelsen. (Thisted 1908.)

Tale ved Etatsraadinde Vilhelmine Maric Jansens Begravelse den 25. Februar 1908. (Kbhvn 1908.)

Til Minde om Caroline Pontoppidan. Tale ved Begravelsen 28. August 1916. (Kbhvn 1916.)

Harald Pontoppidan [176].

- Die geologischen Verhältnisse des Rappentalpentes sowie der Bergkette zwischen Breitack und Stillach (Disp.). (Geognastischen Jahresheften. München 1911.)
- Ver slag van een Reis naar het Eiland Enggano. (Jaarboek van het Mij n wesen 1913. Batavie 1915.)
- Ver slag over de Aardbeving op 26. Juni 1914 in de Residente Benkoellen. (Jaarboek van het Mij n wezen 1914. Batavie 1916.)

Henrik Pontoppidan [108].

- Stækkede Vinger. (Kbhvn 1881.)
- Sandinge Menighed. (Kbhvn 1883.)
- Landsbybilleder. (Kbhvn 1883.)
- Ung Elskov. (Kbhvn 1885.)
- Mimoser. (Kbhvn 1886.)
- Isbjørnen. (Kbhvn 1887.)
- Fra Hytterne. (Kbhvn 1887.)
- Spøgelser. (Kbhvn 1888.)
- Folkeli vsskildringer. (Kbhvn 1890.)
- Krøniker. (Kbhvn 1890.)
- Skyer. (Kbhvn 1890.)
- Reisebilder aus Dänemark. (Kbhvn 1890.)
- Natur. (Kbhvn 1890.)
- Muld. (Kbhvn 1891.)
- Det forjættede Land. (Kbhvn 1892.)
- Minder. (Kbhvn 1893.)
- Nattevagt. (Kbhvn 1894.)
- Den gamle Adam. (Kbhvn 1894.)
- Dommens Dag. (Kbhvn 1895.)
- Højsang. (Kbhvn 1896.)
- Kirkeskuden. (Kbhvn 1897.)
- Lykke-Per, I—VIII. (Kbhvn 1898—1904.)
- Vildt. (Kbhvn 1899.)
- Det ideale Hjem. (Kbhvn 1900.)
- Lille Rødhætte. (Kbhvn 1900.)
- De vilde Fugle. (Kbhvn 1902.)
- Et Endeligt. (Kbhvn 1904.)
- Borgmester Hoeck og Hustru. (Kbhvn 1905.)
- Asgaardsrejen. (Kbhvn 1906.)
- Det store Spøgelse. (Kbhvn 1907.)
- Hans Kvast og Melusine. (Kbhvn 1907.)
- Den kongelige Gæst. (Kbhvn 1908.)
- De Dødes Rige, I—V. (Kbhvn 1912—16.)
- Torben og Jytte. (Kbhvn 1912.)
- Storeholt. (Kbhvn 1913.)
- Toldere og Syndere. (Kbhvn 1914.)
- Enslevs Død. (Kbhvn 1915.)
- Favsingholm. (Kbhvn 1916.)

Kirken og dens Mænd. Et Foredrag. (Kbhvn 1914.)
 Et Kærligheds-Eventyr. (Kbhvn 1918.)
 En Vinterrejse. (Kbhvn 1920.)
 Mands Himmerige. (Kbhvn 1927.)

Endvidere forskellige Arbejder, udgivet under Titlen:

»Fortællinger«, I og II. (Kbhvn 1899.)
 »Noveller og Skitser«, III. (Kbhvn 1930.)

Johan Ludvig Pontoppidan [34].

Fulminum Synagogenicorum in sectam Schabtai Zewi trias. (Sorø 1764.)
 Philosophiske Tanker om Mandens Myndighed i Ægteskabet. (I Anledning af Kommandør-Kaptajn Conr. v. Shindels Bryllup med Fru Christiane v. Haven, f. Leegardt.) (Sorø 1764.)
 Brev til Hr. [Dines] Pontoppidan og Jfr. Birthe Marie Sidenius. (Sorø 1764.)
 Programma in natalem 43. Friderici Qvinti, Regis Daniaë . . . (Sorø 1765.)
 Om Religionens Nytte i Staten. (Taler i Anledning af Christian VII's Fødselsdag.) (Sorø 1767.)
 Brude-Vielse. (Sorø 1768.)
 Om Lasternes Skade i Staten. (Taler paa Christian VII's Fødselsdag.) (Sorø 1771.)
 Forerindring og Historisk Tillæg til en af ham besørget Dansk Oversættelse af Grev Lynars Efterretning om Brødre Unitetens Oprindelse og Fremgang. (Aalborg 1782.)
 Sex Prædikener. (Kbhvn 1774.) [Trykt i Sorø.]
 Samling af hellige Taler. (Sorø 1774.) (B.A.S.)
 Liigtale holden i Sorø Kirke den 13. Nov. 1777. (Over salig Kammer-Junker Fr. Wolf Carl von Reitzenstein.) (Sorø 1778.)
 Rustningerne i Nørrejylland i 1788. (I Samling til Jydsk Historie og Topografi. 3. Rk., VI Bd. 58—60.)
 Ved Stiftsprovst [Ebbe] Kyndes Begravelse i Frue Kirke 1789. (Aalborg 1789.)
 [Han efterlod i Haandskrift: Liigtale ved Geheime-Conferensraadinde Beulewitz'es Begravelse i Sorø Kirke 1768.]

Knuud Pontoppidan [104].

Om Arvelighed hos sindssyge Personer. (Kbhvn 1879.) (Universitetets Guldmedaille.)
 Den kroniske Morfinisme (Disp.). (Kbhvn 1883.)
 Neurasthenien. Bidrag til Skildringen af vor Tids Nervøsitet. (Kbhvn 1886.) (Oprindelig et Særtryk af »Bibliotek for Læger«, men senere udgivet som selvstændig Bog.)
 Den almindelige Diagnostik af Centralnervesystemets Sygdomme. (Kbhvn 1887.)

- Fire psykiatriske Foredrag. (Kbhvn 1891.)
 Psykiatriske Forelæsninger og Studier. (Kbhvn 1892 og 1893.)
 6. Afdelings Jammersminde. (Kbhvn 1897.)
 Kliniske Forelæsninger over Nervesygdomme. (Kbhvn 1898.)
 Nervesystemets Overhæredømme over Legemets Organer og Funktionen. (Kbhvn 1899.)
 Retspsykiatriske Erklæringer. (Kbhvn 1901.)
 Kong Alkohol. (Kbhvn 1906.)
 Retsmedicinske Forelæsninger og Studier. (Kbhvn 1907—09.)

Ludvig Pontoppidan [249].

- Den preussiske 10. Infanteri Division i Slaget ved Wörth. («Militært Tidsskrift» 1875.) (Prisbelønnet Afhandling.) (Kbhvn 1875.)
 18. Bataillons Historie 1785—1885, sammen med Oberstl. Neergaard. (Kbhvn 1885.)
 Udtog af Krigskunstens Historie. (Kbhvn 1888.)
 De forenede Vaabenarters Taktik. (Kbhvn 1890.)
 De enkelte Vaabenarters Taktik. (Kbhvn 1893.)
 Marketender- og Kirkesagen i Odense. (Helsingør 1902.)
 General de Meza i 1864. (Helsingør 1907.)

Morten Pontoppidan [87].

- Efeserbrevet. (Kbhvn 1881.)
 Præstestillingen i Folkekirken. (Kbhvn 1881.)
 Tidens Strøm. Sammen med F. Falkenstjerne. (Kbhvn 1884—90.)
 Filippenserbrevet. (Kbhvn 1886.)
 Tolv Prædikener. Et Ugeblad. (Kbhvn 1888.)
 Til Minde om Marie Pontoppidan, født Oxenbøll. Tale i Hjemmet. (Kbhvn og Randers 1888.)
 Fem Salmer. Lidt Bibellæsning. (Kbhvn 1891.)
 De forenede Staters Historie. (Kbhvn 1892.)
 Lydig til Døden. (Kbhvn 1893.)
 Om Respekt. Et Foredrag om Opdragelse. (Kbhvn 1893.)
 Frit Vidnesbyrd. Et Ugeblad. (Kbhvn 1893—1904.)
 En dansk Præst. (Kbhvn 1898.)
 Aldrig fortvivle! (Kbhvn 1899.)
 Folkekristendom. Et Stridsskrift mod J. Friis. (Kbhvn 1901.)
 Odysseus Rejser og Eventyr. (Kbhvn 1902.)
 Morten Luther. (Kbhvn 1902.) (Et Nr. af »Frem«.)
 Taler til Ungdommen. (Kbhvn 1903.)
 Breve om Kristus til min Gudsøn. (Kbhvn 1905.)
 Fru Elise Hoskier. (Kbhvn 1906.)
 Paradisets Have. (Kbhvn 1906.)
 Den gamle Dame med Buklerne og andre Smaating. (Kbhvn 1906.)
 Efterfølgelsen. (Kbhvn 1907.)
 Stenløse Kirkepostil. (Kbhvn 1909.)
 Bibelske Historier, fortalte for Børn. (Kbhvn 1909.)
 Kirkelig Appel. (Kbhvn 1910.)

- Det gamle Hus. (Kbhvn 1910.)
Det ringer tredje Gang. (Kbhvn 1911.)
Anno 13. Tysklands Rejsning mod Napoleon for 100 Aar siden.
(Kbhvn 1913.)
Vor Folkekirkes Undergravere. (Kbhvn 1914.)
Et dansk Landmand, Laurits la Cour til Skjærø. (Kbhvn 1914.)
Teologiske Breve til min Gudsøn. (Kbhvn 1915.)
Dansk Kirkeliv i Mands Minde. (Kbhvn 1916.)
Svar til Henry Ussing. (Kbhvn 1917.)
Excelsior! Et aabent Brev til »Kirkeligt Landsforbund«. (Kbhvn
1917.)
Gamle Stier. (En Bønnebog.) (Kbhvn 1917.)
Troen. (Kbhvn 1918.)
Courage. En Hverdagsprædiken. (Kbhvn 1921.)
Minder og Oplevelser. (Kbhvn 1922.)
Kildefrisk Liv. (Kbhvn 1924.)
Lidt om min Farfader, Præsten Børge Pontoppidan. (Gads Danske
Magasin, Kbhvn 1924.)
Kampen mod Neger-slaveriet i de forenede Stater. (Kbhvn 1925.)
Zions Sang. Grundtvigs profetiske Kvad for 100 Aar siden, tolket
af Morten Pontoppidan. (Kbhvn 1925.)
Første Thessalonikabrev. (Kbhvn 1927.)
Fra Præsten Dines Pontoppidans Liv og Gerning. (Pr.S. Kbhvn
1929.)

IX.

Billedfortegnelse.

	Side
Odense 1593. Efter Kobberstik. (C. Braun: Civitatis arbis Terrarum. Cöln 1593.) (Tilhører Kaptajn A. E. Pontoppidan.)..	14
Den yngre Slægt Pontoppidans Vaaben. Tegnet af Friedrich Britze Stiftsprovst, Professor J. L. C. Pontoppidans Vaaben. (Tilhører Dr. phil. G. H. Pontoppidan.)	26
Pastor D. B. Pontoppidans Vaaben. (Bispearkivet: »Dokumenter af forskelligt Indhold«. Rev. 6 fol. 136—37. Daabsattest 1778. (L.A.V.) Kgl. Saml. 1352. 20. 9. 1779. (K.B.).....	27
Biskop E. E. Pontoppidans Vaaben. Efter Kobberstik. (K.B.)	28
Ministerresident V.E. Pontoppidans Vaaben. Efter Kobberstik. (K.B.)	28, 29
Provst A. C. Pontoppidans Vaaben. (Tilhører Kaptajn A. E. Pontoppidan.).....	30
Generalkonsul H. Pontoppidans Vaaben. (Tilhører Kaptajn A. E. Pontoppidan.)	31
Kunstmaler D. C. I. P. Aagaard, Rasmine Frederikke Kirstine Aagaard, Wilhelmine Marie Jansen og Aagaards to Døtre Marie og Thora. (Tilhører Ingeniør P. Aagaard, Charlottenlund.).....	31
Godsejer B. P. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Pastorinde C. U. B. M. Christiani, Hellerup.)	53
»Frederiksdal«. Efter Fotografi i »Tidskrift för Hembygdsvärd«. 1928	54
Apoteker F. C. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Fru E. M. Hedstrøm.)	55
Pastor H. P. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Pastorinde D. L. Pontoppidan.)	59
Spiellerup Præstegaard. Efter Fotografi. (Tilhører Kaptajn A. E. Pontoppidan.)	79
Pastor B. Pontoppidan. Efter Silhouet. (Tilhører Godsejer A. Pontoppidan.)	79
Pastorinde M. M. Pontoppidan, Efter Silhouet. (Tilhører Godsejer A. Pontoppidan.)	88
	89

	Side
Provst A. C. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Marinekaptain F. C. Pontoppidan.)	92
Adjunkt B. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Marinekaptain F. C. Pontoppidan.)	95
Grosserer, Translatør H. O. L. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Marinekaptain F. C. Pontoppidan.)	96
Købmand H. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Fru A. Diekmann.)	108
Godsejer A. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører samme.)....	113
Pastorinde M. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.)	119
»Venneboe«. Efter Fotografi. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.)	120
Provst A. B. Pontoppidan. Efter Tegning af E. A. A. Pontoppidan. (Tilhører Fuldmægtig B. A. J. Pontoppidan).....	121
Provst J. V. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Provstinde C. F. S. Pontoppidan.)	129
Grosserer, Konsul S. T. A. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Fru E. S. Münzenberger.)	133
Proprietær O. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.)	136
Kammerherre, Oberst R. O. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Gardehusarregimentets Portraitsamling.)	140
Torkildstrup Kirke. Efter Fotografi. (Tilhører Provst I. S. Therschilsen.)	156
Pastor D. Pontoppidan. Efter Silhouet. Tilhører Kasserer D. M. Pontoppidan.)	164
Tavle i Lundum Præstegaard. Efter Fotografi. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.)	169
Stiftsprovst, Professor J. L. C. Pontoppidan. Efter Maleri. (Tilhører Marinekaptain F. C. Pontoppidan.)	172
Stiftsprovstinde U. M. Pontoppidan. Efter Maleri. (Tilhører Marinekaptain F. C. Pontoppidan.)	173
Stiftsprovst J. L. C. Pontoppidans Hus i Aalborg. Tegning efter Fotografi af Arkitekt K. Friederichsen	177
Brockdorff's Palæ. Efter Kobberstik. (Tilhører Nationalmuseet.)	181
Landkadetakademiet. Efter Kobberstik. (Tilhører Nationalmuseet.)	185
Pastor B. Pontoppidan. Efter Maleri. (Tilhører Professorinde J. J. Pontoppidan.)	190
Pastorinde M. M. Pontoppidan. Efter Maleri. (Tilhører Professorinde J. J. Pontoppidan.)	191
Damsholte Præstegaard 1854. Efter Tegning. (Tilhører Kommunegartner B. Pontoppidan.)	193
Pastorinde B. K. M. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Fru E. M. Hedstrøm.)	196
Pastor D. Pontoppidan. Efter Maleri af Peter Henriksen. (Tilhører Direktør H. Pontoppidan.)	197
Generalkonsul H. Pontoppidan. Efter Litografi. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.)	209

	Side
Neueburg 6, Hamborg. Efter A. Christensen: »Generalkonsul Hendrik Pontoppidan«	214
»Constantinsborg«. Efter Fotografi. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.)	221
Mindesmærke af Generalkonsul H. Pontoppidan. Efter A. Chri- stensen: »Generalkonsul Hendrik Pontoppidan«	224
Købmand I. S. Pontoppidan. Efter Maleri. (Tilhører Professor- inde B. Lindhard.)	227
Købmandsgaarden i Stengade, Helsingør. Efter Tegning af Fr. Hansen. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.).....	228
Barken »I. S. Pontoppidan«. Efter Akvarel. (Tilhører Apoteket i Helsingør.)	229
Kammerherre, Oberst J. K. P. L. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.).....	234
»Brobyhus«. Efter Fotografi. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.)	243
Købmand E. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Fru A. Diekmann.)	245
Professor, Dr. med. E. J. Pontoppidan. Efter Maleri af Heinrich Dohm. (Tilhører Professorinde J. J. Pontoppidan.).....	254
Forstanderinde, Frøken I. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Pastorinde J. Pontoppidan.)	259
Pastor M. O. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Pastor- inde J. Pontoppidan.)	265
Professor, Dr. med. K. B. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører Forstkandidat E. Pontoppidan.)	272
Mindetavle paa Kommunehospitalets 6. Afdeling. Efter Fotografi.	278
Forfatter, Dr. H. Pontoppidan. Efter Fotografi. (Tilhører samme.) [Johan Rohdes Portrait af Henrik Pontoppidan findes paa det nationalhistoriske Museum paa Frederiksborg Slot].....	280
Trinitatis Kirkes Præstegaard i Fredericia 1857. Efter Fotografi. (Tilhører Kaptain A. E. Pontoppidan.)	281
Tegning af Joakim Skovgaard	294
Prospect af »Sorø Adelige Academie«. 1755. Efter Kobberstik. (Tilhører »Historisk Samfund for Sorø Amt.)	297

X.

Henvisninger og Kilder m. m.

I. Stamtavlen.

A. De ældste Slægtsled.

- 1) Fyenske Samlinger VII; 118 og 135. (R.A.). Naar Direktør H. H. Schou i Ph. T. 7, V; 257 (Kbhvn 1921) sætter ham som død mellem 13. 11. 1637 og Aarsdagen 1638, beror dette paa en Fejltagelse, som det fremgaar af de oven citerede Fyenske Samlinger.
- 2) Ph. T. 7, V; 256 jfr. Wiberg: »Dansk Præstehistorie« II; 322. (Odense 1870.) Kall'ske Saml. 4to 377 II, 125 b. (K.B.) Additamenta. 238 b 4to Snøde. (U.B.)
- 3) Danske Kancelli, indkomne Breve 22. 10. 1638 Jørgen Hansen. (R.A.)
- 4) Ph. T. 7, V; 257.
- 5) sstds. jfr. Wiberg III; 185. (Odense 1871.)
Brandt og Helweg: »Den Danske Psalme Digtning.« 1, Omrids af Forfatterens Levnedsløb; 47; 351. (Kbhvn 1846.)
- 6) Fyenske Samlinger VII; 118, jfr. Ph. T. 7, V; 257.
- 7) Kh. S. IV, 2; 680. (Kbhvn 1891.)
- 8) Wiberg I; 169. (Odense 1870.)
- 9) Uddrag af Fejø Kirkebog 1668—1713, foretaget af C. Brandt. (L.A.S.)
- 10) Kh. S. I, 2; 217 f.
- 11) Wiberg I; 351.
- 12) Ph. T. 7, V; 257. Det er dog, som Spørgsmaalstegnet angiver, usikkert, om han hører hjemme her.
- 13) sstds.
- 14) Giessing: »Danske Jubellærere«. II, 2; 189. (Kbhvn 1783.)
- 15) Fyenske Registre 1660—70, Fol. 61. (R.A.)
- 16) samme Fol. 259 b.
- 17) Wiberg I; 222.
- 18) Kall'ske Saml. 377 4to I; 47
- 19) Blocks Manuskript. Add. Kat. 138 fol. I. (U.B.)
- 20) Ph. T. 8, IV; 317. (Kbhvn 1925.)
- 21) Hans egenhændige Underskrift og Segl, der er særdeles ufuldstændigt, indeholdende et Træ med en Stjerne eller Sol, findes paa det af ham som Vitterlighedsvidne underskrevne Testamente mellem

- Christen Knudsen paa »Brobygaard« og hans Hustru Maren Christensdatter. Indlæg til Fyenske Registre 16. 1. 1697 Nr. 6. Fyens Bispearkiv, Pakken Kaldsbreve, Testimonia publica for Præster og Degne 1572—1709. (L.A.F.)
- 22) Fyens Bispearkiv, Edsbog for Præster 1651—63. (L.A.F.)
- 23) Sallinge Herreds Breve 1690—1732. (L.A.F.)
- 24) Sallinge Herreds ægistlige Skifteprotokol I, 1690—1745, 126—131.
- 25) Sallinge Herreds gejstlige Skifteprotokol I, 1690—1745, 140—144.
- 26) Sallinge Herreds gejstlige Justitsprotokol 1688—1913. Fol. 3—4. (L.A.F.)
- 27) Meddelelser fra Sognepræsten I. A. Rasmussen, Sønder-Broby.
- 28) G. L. Wad: »Fra Fyens Fortid«, III; 16 f. (Kbhvn 1920.)
- 29) Københavns Byfogedregnskaber 1700; 73. 21. 4. 1700 betalte Hr. Jens Mogensens Hosums Arvinger Førlovspenge af den Arv, der var tilfaldet dem efter Borger og Hørkræmmer i København Mogens Jensen.
- 30) Extraordinaire Advertissemens til de københavnske Danske Post-Tidender af 5. Decbr 1749:
 »Da forrige Forpagter ved Asdal udi Harns-herred i Vendsyssel afgangne Simon Eliæsen Lund hans efterladte Enke Salig Pernille Dines Dot Pontoppidan den 29. Mai 1749 paa bemeldte Asdal ved døden er afgangen, hvor da af nærmeste rættes betiente vedbørligen er bleven forfejlet, da det af den Salig Madames efterladte Papirer er befunden, at fornævnte hendes Salig Mands halvbroder Zacharias Lund efter sin i Aaret 1730 bortdøde Halvbroder Salig Simon Lund, ingen arvelod haver bekommet, men har da til-ladt hende at sidde i uskift boe hendes livs Tiid. Altsaa foruden den proclamation, som ved Landstinget og underretterne skeet er, lader Velædle Hr. Jens Brøndlund til Nørre-Elkiær -- -- --«. Jfr. Anna Levin: »Ferslev Slægten fra Skagen«. (Kbhvn 1927) 58.
- 31) Hun nævnes som Enke i Skiftet efter Faderen. Sallinge Herreds gejstlige Skifteprotokol 24. 7. 1709. (L.A.O.)
- 32) Sallinge Herreds gejstlige Skifteprotocol 24. 11. 1711.
- 33) Leth og Wad: »Dimitenter fra Herlufsholm«, I; 68, 69. (Næstved 1875.)
- 34) Wad: »Fra Fyens Fortid«, III; 14. (Kbhvn 1921.)
- 35) Sallinge Herreds gejstlige Skifteprotocol 23. 8. 1712.
- 36) Giessing: »Danske Jubellærere«, II, 2; 189.
- 37) Vestergaard: »Ehlers Kollegiums Historie«; 162. (Kbhvn 1891.)
- 38) Fyenske Registre 1708—16, 1710 30. 6. Nr. 22.
- 39) Sjællandske Registre 1722—24, Fol. 262 b, 1722 Nr. 310.
- 40) Fyenske Registre 1737—42, Fol. 276, 1740 8. 1. Nr. 6, jfr. Wiberg: III; 356. Barfod: »Den falsterske Gejstligheds Historie«, II; 189. (Kbhvn 1854.)
- 41) Wiberg II, 379.
- 42) Fyenske Registre 1753—58, Fol. 458, 1757 4. 2. Nr. 17.
- 43) samme 1759—66, Fol. 345 b, 1762 24. 6. Nr. 84.
- 44) samme Fol., 492 b, 1764 2. 3. Nr. 25.
- 45) Jydske Registre 1773—76, 1773 11. 3. Nr. 8. (R.A.)

- 46) Wiberg III; 333 jfr. Vita Candidatorum 1765—82, 4. (L.A.S.)
- 47) Meddelelse fra Ingeniør Paul Aagaard, Charlottenlund.
- 48) Sjællandske Registre 1764—66, 1764 10. 8. Nr. 398.
- 49) Jydske Registre 1777—80, Fol. 394, 1779 31. 3. Nr. 96.
- 50) Wiberg I; 26; Ehrencron-Müller: »Forfatterlexicon«. (Kbhvn 1929.)
- 51) Hr. Schröder (fra Slaglille): »Sørge Tale over Fruc Pontoppidan, holden i Sorøe Kirke den 31. Martii 1772«. (Sorø 1772.)
- 52) Joh. Wadall: »Liigtale over Fruc Professorinde Pontoppidan«. (Aalborg 1793.)
- 53) Wiberg; I; 494.
- 54) Meddelelser fra Rigsarkivet i Oslo, 1931. (Gennem Arkivar Eivind Jerve.)
- 55) Th. A. Topsøe Jensen: »Det danske Søofficerskorps 1801—1919«; 407. (Kbhvn 1919.)
- 56) »Berlingske Tidende« 1811 Nr. 44.
- 57) Tauber: »Aalborg Kathedralskole«, 106. (Kbhvn 1840.)
- 58) Fuldmagt af 28. 9. 1798. Nr. 4. C. R. VII — 1798. (L.A.N.)
- 59) Meddelelser fra Frøken Mimi Valeur, Oslo.
- 60) »Morgenbladet«, Christiania 28. 4. 1870.
- 61) Ketting Kbg. (Ketting.)
- 62) G. L. Wad: »Fra Fyens Fortid«, III; 383.
- 63) Fyenske Registre 1737—42, Fol. 326, 1740 12. 8. Nr. 79.

B. Damsholtelinien.

- 1) Vilhelm Andersen: »Henrik Pontoppidan«; 70. (Kbhvn 1917.)
- 2) Gads danske Magasin 1924:
Morten Pontoppidan: »Præsten Børge Pontoppidan«; 431. (Kbhvn 1924.)
- 3) Meddelelser fra Sognepræsten Axel Løwe, Damsholte.
- 4) Theodor Hertz: Efterretninger om geistlige Embeder i Kongeriget Danmark«. Sjællands Stifts 3. Afd.; 10. (Odense 1863.)
- 5) »Damsholte Liber daticus«, af 15. 11. 1843.
- 6) Meddelelser fra Fru M. M. Pontoppidan, født Jansen, og Pastor Morten Pontoppidan.
- 7) Meddelelser fra Fru Elisabeth Hedström, født Pontoppidan.
- 8) Meddelelser fra Kommunegartner Børge Pontoppidan; »Tidskrift för Hembygdsvård«. Årgang 9, 3. Hefte, 1928. (Lund 1928.)
- 9) »Til Minde om Caroline Pontoppidan«. (Kbhvn 1916.)
- 10) Meddelelser fra Forfatteren Henrik Pontoppidan.
- 11) »Politiken«, den 22. 9. 1931.
- 12) Meddelelser fra Fru Emilie Svendsen-Tune.
- 13) Meddelelser fra Pastor H. P. Pontoppidan.
- 14) Meddelelser fra Pastor Ove Jensen, Slaglille.
- 15) Meddelelser fra Pastor Morten Pontoppidan og Maleren Johan Rohde.
- 16) Preussisches Staatsarchiv. I. Nr. 1072/31. Kiel 28. 9. 1931, og Uddrag af Slesvig Domkirkes Dødsregistre, Aargang 1896 (Nr. 137) og 1900 (Nr. 14, I.)

- 17) C. W. Hirsch: »Fortegnelse over danske og norske Officerer 1648—1814«, VIII; 186. (K.B.)
- 18) Carl Christensen: »Frederiksværk«, 70 f. f. (Kbhvn 1926.)
- 19) M. Galschiøt: »Helsingør omkring Midten af forrige Aarhundrede«, 156 o. ff. (Kbhvn 1921), og »Illustreret Tidende«, 21. 2. 1875.
- 20) Meddelelser fra Fru M. M. Pontoppidan, født Jansen.

C. Rærlinien.

- 1) Meddelelser fra Overretssagfører Billeskov Jansen.
- 2) »Memoirer og Breve«, VI. Bd. Portraitmalerens Dagbog; 185. (Kbhvn 1907.)
- 3) Meddelelser fra Sognepræsten J. Rasmussen, Rær.
- 4) Theodor Hertz: »Efterretninger om geistlige Embeder i Kongeriget Danmark«, Aalborg Stift, 1. Afd.; 72. (Odense 1861.)
- 5) Meddelelser fra Frøken Magdalene Dahlenborg.
- 6) Trap: »Danmark«, V; 378. (Kbhvn 1924.)
- 7) Meddelelser fra Marinekaptajn F. C. Pontoppidan. Sognepræsten V. Gøtzsche, Rise, Pastor emer. A. H. Steenbuch og Godsejer A. Pontoppidan's Selvbiografi i Ordenskapitlet 1924.
- 8) »Færø Amts Bibliotek«. Jubilæumsskrift 1828—1928; 90. (Thorshavn 1919), suppleret med Meddelelser fra Pastor Morten Pontoppidan.
- 9) Meddelelser fra Marinekaptajn F. C. Pontoppidan.
- 10) Meddelelser fra Marinekaptajn F. C. Pontoppidan. Breve til Professor Schiern. (Ny Kgl. Saml., 4to; 2416.) (K.B.) Meddelelser fra H. A.: G. Nr. 558 af 10. 12. 1930, Konsistorium ved Københavns Universitet, Journal Nr. 74 n./30 af 4. 12. 1930. »Universitetets Aarbog« 1864—71, II; 411. (U.B.)
- 11) C. Nyrop: »Det danske Hedeselskab 1866—1916«, 65 f. f. (Kbhvn 1916.)
- 12) Trap: »Danmark«: VII; 222. A Christensen: Generalkonsul Hendrik Pontoppidan. (Aarhus og Kbhvn 1914.)
- 13) Trap: »Danmark«: IV; 469.
- 14) I. B. C. la Cour: »Danske Gaarde«, I; 451. (Aarhus 1906—08.)
- 15) Trap: »Danmark«: VII; 183 og 184.
- 16) Meddelelser fra Skovrider, Kontorchef C. E. Flensborg.

D. Ørtinglinien.

- 1) Ministerialbog for Ørting Sogn under Aarhus Amts søndre Distrikt. (Ørting Præstegaards Arkiv.)
- 2) »Jydske Efterretninger«, (Aalborg 1795—1800.) (K.B.) og (L.B.N.)
- 3) »Skjoldborg Kirkebog«, 1764—1814. (November 1809.) (L.A.V.)
- 4) Hun fik 20. 2. 1829 Tilladelse til at hense i uskiftet Bø. Danske Cancellis Ekstraktprotokol 1823—30; 427. (R.A.)
- 5) Meddelelser fra Kontorchef A. Schaarup.
- 6) Meddelelser fra Kammerherre, Oberst L. Pontoppidan.
- 7) Theodor Hertz: »Efterretninger om geistlige Embeder i Kongeriget Danmark«, Aarhus Stift, 1. Afd.; 271. (Odense 1864.)

- 8) Meddelelser fra Lærer Hejgaard, Ørting.
- 9) Meddelelser af Sognepræsten I. P. Jensen. Liber daticus, Guldager Sogn.
- 10) Meddelelser fra H. A. 9. 12. 1930.
- 11) Meddelelser fra Kaptajn Thor Pontoppidan og Frøken Marie Rasbech.
- 12) Meddelelser fra Frøken Marie Pontoppidan, Horsens.
- 13) Meddelelser fra Kaptajn Thor Pontoppidan.
- 14) Meddelelser fra Erik Pontoppidan, Hadsund.
- 15) Meddelelser fra Sognepræsten C. Gade, Himmelev, Pastor G. Thygesen, forhen Sognepræst i Aagerup ved Roskilde.
- 16) Meddelelser fra Kaptajn Thor Pontoppidan og Michael Castberg, »Berlingske Tidende«, »Nationaltidende«, »Politiken« 5. 6. 1929.
- 17) Meddelelser fra Kammerherre, Oberst L. Pontoppidan og Kaptajn Thor Pontoppidan.
- 18) Trap: »Danmark«: VI; 616 og 617.
- 19) »Berlingske Tidende« Nr. 323; 22. 11. 1931. [90 Aars Fødselsdagen.]
- 20) Meddelelser fra Oberstløjtnant A. Giersing.
- 21) »Studerterne fra 1905«; 190, 191. (Kbhvn 1930.)
- 22) Udskrift af »Correspondanceprotokol for 19. Infanteriregiment 1864«. 14. 7. (H.A.)

II. Biografierne.

Børge Dinesen Pontoppidan [18].

- Wiberg: »Dansk Præstehistorie« III, 356. (Odense 1871.)
 Ehrencron-Müller: »Forfatterleksikon for Danmark«, VI, 315. (Kbhvn 1928.)
 Bricka: »Biografisk Leksikon« VIII, 37. (Kbhvn 1899.)
 Falsters Nørre Herreds gejstlige Skifteprotokol 1758—1823, Fol. 47 f. og 77 b f. (L.A.S.)
 »Herlowsholms Præsters Embedsbog«. (L.A.S.)
 Indlæg til Fyenske Registre 30. 6. 1710 Nr. 22. (R.A.)
 Indlæg til Sjællandske Registre 31. 10. 1722 Nr. 310. (R.A.)
 Ledreborgske Saml.: 4to 533. (K.B.)
 [Arkivet paa Tranekær paa Langeland indeholder intet om B. D. P.]

Dines Børgesen Pontoppidan [23].

- Wiberg: »Dansk Præstehistorie« II. (Odense 1870.)
 Uddrag af Kirkebøger i Lundum.
 Meddelelser af Sognepræsten Ewaldsen, Lundum.
 Uddrag af Maglebrænde Kirkebog 1751—89, 1762. (L.A.S.)
 Kaldsbrev til residerende Capellan til Rudkjøbing-Skrøbelev. Indlæg til Fyenske Registre 1710 30. 6. Nr. 22.

- Kaldsbrevs-Konfirmation som Sognepræst til Herlufsholm. Sjællandske Registre 1722 31. 10. Nr. 310.
 Kaldsbrev til Nykøbing. Fyenske Registre 1764 2. 3. Nr. 25.
 Kaldsbrev til Lundum og Hansted. Jydske Registre 1773 11. 3. Nr. 8. (R.A.)
 Konfirmation til at være Medtjener og Capellan p. p. til Torkildstrup og Lillebrænde. Fyenske Registre 1757 4. 2. Nr. 17.
 Kaldsbrev til Stubbekjøbing: Fyenske Registre 1762 24. 6. Nr. 84.
 Brev til Hr. Chr. Martfeldt, Secretair i det kgl. Danske Land-Huus-holdnings Selskab. 20. 9. 1779. (K.B.)
 Imm. Barfod: »Stamtavle over Familien Sidenius«. (Kbhvn 1890.)
 Ehrencron-Müller: »De Lærde Pontoppidaner«. Særtryk af »Forfatterleksikon for Danmark«. (Kbhvn 1928.)
 Barfod: »Den falsterske Geistligheds Personalhistorie«. (Nykøbing F. 1851.)
 Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarvog. V og VI (1917 og 1918). (Nykøbing F. 1917, 1918.)

Johan Ludvig Pontoppidan [34].

- Vitæ Candidatorum 1765—82, Pag. 4. (L.A.S.)
 Jens Worm: »Leksikon over danske, norske og islandske lærde Mænd« II, 210 og 211. (Kbhvn 1773.)
 H. Ehrencron-Müller: »De Lærde Pontoppidaner«. Særtryk af »Forfatterleksikon for Danmark«.
 William Norwin: »Sorø Akademi i Attende Aarhundrede«. (Kbhvn 1928.)
 Lolland-Falsters historiske Samfunds Aarvog VI, 1918. (Nykøbing F. 1918.)
 J. P. Stenholm: »Budolfi Kirke i Aalborg«. (Aalborg 1923.)
 Jydske Registre 1779 31. 3. Nr. 96.
 »Jydske Efterretninger« 1779 15. 2. Nr. 13. (K.B.)
 Brandforsikringsprotokol for Aalborg 1782. (L.A.V.)

Christian Pontoppidan [47].

- H. Ehrencron-Müller: »De Lærde Pontoppidaner«. Særtryk af »Forfatterleksikon for Danmark«.
 C. W. Hirsch: »Fortegnelse over danske og norske Officerer 1648—1814«. (K.B.)
 F. T. »Træk af Landkadetakademiets Historie«. (Kbhvn 1886.)
 »Officersskolen i Tidsrummet 1691—1918«. (Kbhvn 1918.)
 Nyerup og Kraft: »Almindeligt Litteraturleksikon«, 467. (Kbhvn 1820.)
 Bricka: »Dansk Biografisk Leksikon«, XIII Bind. (Kbhvn 1899.)
 Giessing: »Danske Jubellærere«, II, 2, 190. (Kbhvn 1783.)
 P. Weilbach »Nyt Dansk Kunstnerleksikon«, II. (Kbhvn 1897.)
 H. B. Melchior: »Herlufsholm«. (Kbhvn 1822.)
 Gerhard Brammer: »Livgarden 1658—1908«. (Kbhvn 1908.)
 Rosenstand-Gøiske: Rescripter, Resolutioner og Collegialbreve, III, 2, 929. (Kbhvn 1803—05.)

Danske Samlinger, III, 285. Uddrag af Landkadetakademiets Straffe-
protokol. (R.A.)

Skrivelse fra det kgl. Generalitets- og Commisariatscollegio Nr. 55
af 14. 3. 1772. (R.A.)

Landkadetakademiets udgaaede Skrivelser 4. 6. 1798. (H.A.)

Landkadetakademiets udgaaede Skrivelser 19. 12. 1799. (H.A.)

Skrivelse fra Coll. af 8. 3. 1800. (H.A.)

Skrivelse til Coll. fra Land Cadet Comp. af 4. 6. 1798. (H.A.)

Skrivelse til Coll. fra Land Cadet Comp. af 18. 6. 1798. (H.A.)

Skrivelse fra Gen. og Comm. Coll. af 5. 1. 1799. (H.A.)

»Attest«, udfærdiget af Land Cadet Compagniet 16. 7. 1774. (H.A.)

Falsters Nørre Herreds gejstlige Skifteprotokol. Fol. 47 f. og 77 b f.
(L.A.S.)

[Udenrigsministeriets Undersøgelser gennem Geandtskaberne i Paris
og Berlin om C. J. P.'s udenlandske Krigstjeneste har ikke givet Op-
lysninger om disse mange Aars Udlændighed. (Udenrigsministeriets
Skrivelser af 18. 12. 1930 og 27. 3. 1931 samt Skrivelser fra Le-
gation de Danemark, Berlin L.-Nr. 1559 af 30. 3. 1931, L.-Nr. 2911
af 26. 6. 1931 og L.-Nr. 3214 af 21. 7. s. A., bilagt med Genpart af
Skrivelse fra den preussiske Ministerpræsident vedrørende de i
Statsarkivet i Hannover foretagne Undersøgelser. (Berlin W. 8.
9. 7. 1931.)]

Børge Pontoppidan [31].

Erslev: »Forfatterleksikon« II, 576 og 577. (Kbhvn 1847.)

Wiberg: »Dansk Præstehistorie« I, 265. (Odense 1870.)

Liber daticus. (Bogø 1813.)

Liber daticus. (Damsholte 1844.)

»Gads Danske Magasin« 1924:

Morten Pontoppidan: »Præsten Børge Pontoppidan«. (Kbhvn 1924.)

Erslev: »Supplement til Alm. Forfatterleksikon« II, 689. (Kbhvn 1864.)

P. Rhode: »Samlinger til de danske Øers Laalands og Falsters Hi-
storie«. II. (Kbhvn 1794.)

»Min Erklæring — Ønske og Villie med Hensyn til mine Efter-
levende.« (Damsholte, Januar 1854.)

Dines Pontoppidan [73].

Bricka: »Dansk Biografisk Leksikon«, 13 B, 210.

Morten Pontoppidan: »Fra Præsten Dines Pontoppidans Liv og
Gerninger«. 2. Hefte, 97. Pr. S. (Kbhvn 1929.)

Dines Pontoppidan: »Kirkelige Taler til Præster og Lægfolk«. (Kbhvn
1849.)

Dines Pontoppidan: »Vejledning til Bedømmelse af Opvækkelsen i
vore Dage«. (Kbhvn 1853.)

Breve fra Dines Pontoppidan til Dr. Kierkegaard. Ny kgl. Saml. 4.º
3174, 3174 II b. (K.B.)

Skriftlige Optegnelser fra Medlemmer af St. Mortens Menighed i
Randers.

Hendrik Pontoppidan [159].

Jul. Schovelin: »Fra den danske Handels Renaissance«. II Krisen i 1857. (Kbhvn 1924) samt Optegnelser efter personligt Samvær med Generalkonsulen og Samtaler med Sønnen Erik Pontoppidan.

A. Christensen: »Generalkonsul Hendrik Pontoppidan«.

A. Pontoppidan: »Slægten Pontoppidan«. Hedeselskabets Tidsskrift Nr. 7. (Viborg 1929.)

Aug. F. Schmidt: »Et Blad af vore Bierhvervs Historie«. (Esbjerg 1921.)

Isaak Pontoppidan [127].

M. Galschiøt: »Helsingør omkring Midten af forrige Aarhundrede«. (Kbhvn 1921.)

Laurids Pedersen: »Helsingør i Sundtoldstiden 1426—1857«. (Kbhvn 1929.)

S—d. »Illustreret Tidende« 21. 2. 1875.

M. Galschiøt: »Sparekassen for Helsingør og Omegn 1829—1929«. (Helsingør 1929.)

Ludvig Pontoppidan [249].

»Dansk Biografisk Haandleksikon« III Bd. S. 126. (Kbhvn 1926.)

L. Pontoppidan: »Marketender- og Kirkesagen i Odense 1898—99«. (Helsingør 1902.)

L. Pontoppidan: »Erindringer fra mit Liv«. (Utrykt, tilhører Forfatteren.)

L. Pontoppidan: Selvbiografi 1930.

Erik Pontoppidan [161].

Meddelelser fra Fru Alice Diekmann og Børskommissær Jul. Schovelin.

Breve fra Erik Pontoppidan til Frøken Krüger, Datter af Hanseatisk Minister Krüger. (Tilhører Fru Alice Diekmann, Hamborg.)

Erik Pontoppidan [75].

»Programma universitatis havniensis«. (Kbhvn 1877.)

Selvbiografi i »Ordenskapitlet«, indsendt ved Udnævnelsen til Ridder af Dannebrog. (1916.)

»Dansk Lægestand«, 10. Udg. (Kbhvn 1915.)

Nekrolog: »Hospitalstid.« Nr. 49, 1919. (C.R.)

— »Ugeskrift for Læger«, 1861. (C. E. Jensen.) (Kbhvn 1919.)

— »Nationaltidende« 21. 11. 1919. (Dr. J.)

Inger Pontoppidan [86].

- »Kvinden og Samfundet« af Anna Brosbøll. (Kbhvn 1905.)
 H. P. Pontoppidan: Tale ved Begravelsen Juni 1905. (Utrykt.)
 Meddelelser fra Pastor Morten Pontoppidan.
 »Frøken Josephine Schneiders Børnehjem 1874—1924«. (Aarsberetning for Aaret 1923.) (Kbhvn 1923.)
 »Illustreret Tidende« Nr. 39. 26. 9. 1920. (Kbhvn 1920.)

Morten Pontoppidan [87].

- Morten Pontoppidan: »Minder og Oplevelser«. (Kbhvn 1922.)

Knud Pontoppidan [104].

- Alle Pontoppidans Lægeafhandlinger og Skrifter. (Se Side 300).
 »6. Afdelings Jammersminde«. (Kbhvn 1897.)
 Amalie Skram: »Professor Hieronimus.« (Kbhvn 1895.)
 — »Paa Sct. Jørgen«. Fortsættelse af »Professor Hieronimus«. (Kbhvn 1895.)
 Viggo Christiansen: Kronik i »Politiken«.
 Nekrolog i Pressen 21. 10. 1916.
 »Københavns Kommunehospital 1863—1913«. Jubilæumsskrift. (Kbhvn 1913.)
 Ugeskrift for Læger 1916, 1921. (Kbhvn 1916, 1921.)

Henrik Pontoppidan [108].

Udgiverens Anmodning om en Selvbiografi fra Henrik Pontoppidans Haand besvaredes af denne med et Ønske om, at undertegnede vilde paatage sig det personalhistoriske Arbejde. Paa mit Forslag indvilligede Pontoppidan imidlertid i under Samtaleform at meddele, hvad han selv fandt værd at mindes, og derefter gennemse mine Optegnelser. Baade Form og Indhold er saaledes godkendt af Henrik Pontoppidan selv.
C. Dumreicher.

Af *Literatur* om *Henrik Pontoppidan* kan særlig nævnes:

- Stenografisk Interview med H. P. »Hver 8. Dag«. (Kbhvn 1905.)
 Vilh. Andersen: »Henrik Pontoppidan«. (Kbhvn 1917.)
 Richardt Gandrup: »H. P.« Kronik i »Politiken« 23. 7. 1927.
 Carl Gad: »Omkring Kulturkrisen«. (Kbhvn 1929.)
 Jørgen Bukdahl: »Dansk national Kunst«. (Kbhvn 1929.)
 Sven Lange: »Meninger om Litteratur«. (Kbhvn 1929.)

XI.

Efternævnte har ydet Bidrag til denne Bogs Udgivelse:

Hofjærgermester A. V. Bech og Frue, født Pontoppidan.
Fru Dommer Becher, født Kampmann.
Baronesse A. M. Bille Brahe.
Baronesse Marie Bille Brahe, født Comtesse Moltke.
Læge O. E. Castberg.
Fru Louise Dalhoff, født Jespersen.
Købmand Hermann Diekmann og Frue, født Pontoppidan.
Ekspeditionssekretær A. Falk-Jensen.
Prokurist V. Harboe og Frue, født Pontoppidan.
E. Hedstrøm og Frue, født Pontoppidan.
Hofjærgermester, Lensbaron H. Berner Schilden Holsten
Overretssagfører H. Billeskov Jansen.
Fru Marie Jersild, født Kampmann.
Frøken Anna Marie Kampmann.
Frøken Else Kampmann.
Direktør Erik Kampmann.
Frøken Ingeborg Kampmann.
Kammerherre, Greve Carl Moltke.
Fru Margrethe Møldrup, født Falk-Jensen.
Hofdame Frøken A. E. Pontoppidan.
Læge Børge Pontoppidan.
Direktør Børge Pontoppidan.
Bankfuldmægtig Børge Pontoppidan.
Ritmester, Kammerjunker Børge Pontoppidan.
Frøken Cathinca Pontoppidan.
Provstinde C. Pontoppidan.
Frøken Clara Pontoppidan.
Landsretssagfører Eiler Pontoppidan.
Professorinde Erik Pontoppidan.
Forstkandidat Erik Pontoppidan.
Cand. jur. Erik Pontoppidan.
Marinekaptajn Frederik Pontoppidan.
Fh. Proprietær Georg Pontoppidan.

Dr. phil. Harald Pontoppidan.
Købmand Hendrik Pontoppidan.
Direktør H. Pontoppidan.
Frøken Ida Pontoppidan.
Frøken Kate Pontoppidan.
Knud Harald Pontoppidan.
Enkepastorinde Louise Pontoppidan.
Kammerherre, Oberst L. Pontoppidan.
Pastor Morten Pontoppidan.
Fru Olga Pontoppidan, født Baronesse Bille Brahe.
Kammerherre, Oberst Oluf Pontoppidan.
Oberstløjtnant, Kammerjunker Svend Pontoppidan.
Kaptajn Thor Pontoppidan.
Kontorchef A. V. Schaarup.
Fru Overlæge Schäffer, født Pontoppidan.
Frøken Ida M. Suhr.
Frøken Mimi Valeur.

Endvidere har Fru Ebba Tønder, født Pontoppidan, ydet et stort Arbejde med Maskinskrivning.

XII.

Personregister.

Kvinderne er anført under deres Døbenavne med Tilføjelse af Mandens Navn.

Der er ikke givet Henvisning til de Forfattere, der blot citeres.

Tal med fede Typer angiver Biografierne i V.

I Registret er ikke medtaget de i IX og XI nævnte Navne.

(A) henviser til Anetavle.

	Side		Side
Aagaard, A. D., g. m. J. P. Suhr (A).		Bagge, Inspektør	170
— B. P.	296	Bang, H. I., Forfatter	262
— D. C. J. P., Maler	53 296	— N. H., Viceskoleledirektør	282
— J., Købmand, Kaptajn	44 53	— T., Professor	35
— J., Sognepræst	85	Barfod, M., g. m. C. Tobiesen	49
— S. M., Gartner	44	Basedow, J. B., Filosof	173
Aakjær, J. J., Digter	267	Bauer, C. & Co., Firma	219
Achthon, Slægten	22	Bayle, J., Direktør	111
Achthonius, A. L., Rektor	17	— P. Y. J., g. m. R. Pontoppidan	111
Adler, D. B., Bankier	214	Bech, A. V., Hofjægermester	142
Adolph, F. T., Handelsmand	248	— C. F., Havneingeniør	144
Agerup, A. M., g. m. J. J. B. Harboe	57	— I. P., Hofjægermester	142
Albek, M. M., g. m. A. Svendsen	68	— K. L., g. m. G. H. Pontoppidan	144
Albrechtsen, A. M., g. m. J. A. Larsen	67	Beck, A., Sognepræst	148
Alexandersdatter, D., g. m. D. H. Langeland	40	— E. M. H., g. m. F. [M.] Pontoppidan	83
Alexandrine, Dronning	142	— F. C., Snedkermester	83
Amsinck, G., Købmand	107	— V., Sognepræst	148
Anna, Hr. Christens	36	Beckman, D., Raadmand, Brygger (A).	
Andersen, I., Justitsraad	104	Beckmann, D., g. m. O. B. Suhr (A).	
— J. Fabrikant	127	Bellman, C. M., Digter	266
— N. Møller, Gaardejer (A).		Bendixsen, E., Herredsfoged	116
Andræ, C. C. G., Finansminister	215	— F. C., Fabrikant, Konsul	97 116
	216 218	— M. E. A., g. m. H. O. I. Pontoppidan	97
Anne, Fru, »Færgegaard«	90	Benzon, C. B. B., Købmand, Konsul	104 245
Apelonie, g. m. Niels Juul	16	— F. E. H. v., g. m. J. G. Madelung	149
Arbjen, H., Maler	179	— J., Ritmester	137
Arboe Rasmussen, N. P., Præst	65	— M. M. K., g. m. E. Pontoppidan	104
Arent, G. V., Sognepræst	165 ff.		
Averdieck, G. F., Købmand	103		
— K., g. m. H. Pontoppidan	103 212		

	Side		Side
Berenberg, J. Gossler & Co., Firma	219	Brück, C. L., Købmand	83
Berend, R. & Co., Firma	111	— F. N., Oberamtsrichter	83
Berg, C. P., Politiker	289	Brølund, M., g. m. K. J. Kolbye	123
— N., g. m. I. P. Kristensen-Randers	298	Brøndlund, A. L., Sognepræst (A)	
Bergh, M., Sognepræst	157 165	— K., By- og Herredsfoged, Kap- tajn (A)	118 121
— L. S. R., Overlæge	255	— M., g. m. I. [K.] Pontoppidan (A)	118
Bernardos, A., Læge	262	— M., g. m. J. J. Laurberg	118
Bernhard, S.	282	Buchwald, F. H. v., til »Retallegaards	105
Berthelsen, M. C., g. m. K. L. Haderup	60	Budtz, J., Landvæsenskommisær	110
Beulewitz, C. E. v., Amtmand	300	Bugge, T., Professor	182
Bielenberg, M. H., g. m. G. J. J. Jaeger	57	Burman-Becker, G., Kontorchef	86
Bierfreund, J. B., g. m. J. K. Walther	85	Busch, S. D., g. m. J. W. Stürup	123
Bierring, V., Rigsdagskasserer	282	Byrting, E., g. m. J. P. A. Stürup	134
Bille Brahe, A. V., Baron, Hovedkasserer	145	Bilow, E. M. v., g. m. B. Pontoppidan	63
— O. M., Baronesse, g. m. A. E. Pontoppidan	145	— F. R. H. v., Godsejer	63
Birch, F. Sneedorff, Forfatter	284	Bøgh, B., g. m. J. H. Glahn	89
Birkedal, S. P. V., Præst	201	Böttger, D. M., g. m. C. J. Pontoppidan	50 187
Bisgaard, A. E., Overlæge	8 278	— H.	50
Blechingberg, A. L., Bogholder	217 219	Callisen, Dr.	86
Blicher, S. S., Sognepræst	283 284	Campo, E. P., g. m. A. H. Wappäus	108
Blichfeldt, P. O., g. m. A. G. Schaarup	132	Carstensdatter, M., g. ¹⁾ m. L. Jørgensen, g. ²⁾ m. L. H. Longelse	36
Bloch, A. M. K., g. m. J. V. Jespersen	72	Carl, Oscar Vilhelm, Prins	140
Bodenhoff, W., Sekretær	7 232	Castberg, M. C., Landmand	148
Boesen, G. F., Sognepræst	283	— O. T. D., Distriktslæge	149
Boissevin, D. A., Bankier	112	Castenschield, H. F., Generalmajor, Kammerherre	146
— J. R. H. A. M. G. A., Godsejer	112	Castonier, E. O. M., Generalmajor	143
Bojesen, F. E., Politiker	289	Charisius, S. E., g. m. C. Friherre Marselis	102
Borchsenius, O. F. C. W., Redaktør	287 289	Christensdatter, M., g. m. C. Knudsen	308
Brammer, C. S. V., g. m. E. H. Rasmussen	70	— S., g. m. L. Jespersen	20 22
— G. P., Biskop	284	Christensen, A., g. m. J. Rasmussen	68
Brandes, E. I. C., Redaktør	289	— A. J., Hotelejer	56
— G. M. C., Kritiker	76	— C., Sognepræst	20
Brasch, C. B. J., g. m. H. J. O. Obel	47 118	— E., g. m. H. M. Pedersen	99
Brinkmann, A. M., g. m. E. S. V. Steen	91	— I. C., Folketingsmand, Konseilspræsident	240 241
— J., Museumsdirektør	247	— M. M., g. m. B. P. Pontoppidan	55
— J. H., Købmand	91	— K. M., g. m. T. C. Lyngborg	100
Broberg, C., Bankier	218	Christian II.	17
Brock, I. K., g. m. H. Broge	116	— III.	17
Brockenhuus, O., Sekretær	295	— VI.	52
Broge, H., Købmand	116	— VII.	175 182
— H. W., Grosserer	116	— IX.	122 237
Brok, J., g. m. I. Skeel	137	— X.	98 242
Brorson, H. A., Biskop	284 298	Christiani, A. C. E., Sognepræst	61 283
Brun, Etatsraad	275	— F. H., Sognepræst	60
Bruun, Slotsforvalter	187	Christiansen, A. M., g. m. J. Andersen	127
— A. C., Landstingsskriver	37	— J. D., g. m. N. de Wolff	108
— C., Præst	266	— V., Professor	272

	Side		Side
Cicignon, U. F., Stiftamtmand	172	Evertsen. B. C., g. m. J. Kraft (A) . . .	46
— F. G., Kammerherre, Kaptajn . . .	173	Ewald, C., Generalkrigskommissær . .	87
Clausdatter, G., g. m. L. Larsen (A)		— J., Digter	178
— P.	37		
Clausen, A. C., g. m. R. Suhr (A) . . .	139	Fabritius, A., Genealog	7 10 162
— H., Lods (A)		Falk, K., g. m. H. Podebusk	137
— H. N., Professor	203	Falkenstjerne, F. F., Højskolefor-	
— J., Provst	36	stander	267
— J. J., Sognepræst	163	Fast, M., g. m. E. O. H. Pontoppi-	
Claussen, S., Redaktionssekretær . . .	289	dan	58
Croix, J. O. la, Maler	179	— W. J., Sognepræst	58
Cöster, F. W., Arkitekt	55	Fensholt, C., Bergskriver (A)	
		— I. S., g. m. K. Brøndlund (A) . . .	118
Dahlenborg, J. C. L., Rektor	90	Ferdinand, Hertug	179
— J. C. L., kgl. Vognmester	91	Ferrari, C., Mekaniker	100
Dalberg, C. A. S., Generalmajor	241	— F. J., Ingeniør	100
Dalgas, E. M., Ingeniør	223	Ferslew'ske Blade	269
Dansholtelinien	41 45	Fester, Købmand	96
Danneskjold-Samsøe, F. Greve, Over-		Find, L. F., Maler	284
hofmester	174	Fischer, M. E. de, g. m. E. Bendix-	
Darjes, J. G., Professor	172	sen	116
David, C. G. N., Nationalbankdirek-		Foerster, G. G. E., Overingeniør . . .	68
tor	218	— R., Regeringsraad	68
Desmenceur, Geheimeraadinde	170	Fog, B. J., Biskop	268
Diekmann, B. A., Købmand	104 106	Fontenay, H. C. C. le Sage de,	
— E., Købmand	106	Direktør, Kammerjunker	13
— H., Købmand	7 104 252	Foss, A. J., g. m. A. C. E. Christiani .	61
Dinesdatter, P., g. ¹) m. J. J. Schals-		Frederik I	15
dorph, g. ²) m. S. E. Lund	308	— II	102
Dinesen, F. L., g. m. J. Wedel til		— VI	189
»Kjærsgaard»	87	— VII	122 216 284
Ditmar, Maler	28 30	— Kronprins (Frederik VI)	170
Dorph, O., Provst	171	— Kronprins (Frederik VIII)	138
Drachmann, H. H. H., Forfatter . . .	289	— den Store	179
Dreyer, A. S. M., g. m. F. R. H. v.		— Carl Ferdinand, Hertug	179
Büllow	63	Frederiksdatter, M., g. m. A. C. Søn-	
Drishaus, F. E., Købmand	103	derborg	40
— H. A., Købmand	103	Friderici, M. E., g. m. C. J. Pontop-	
Dumreicher, C. O., Bibliotekar	8 294 296	pidan	50 187
		Fridericia, M., g. m. D. E. Jacobson .	128
Eckardt, Købmand	226	Fridrich, Kobberstikker	183 184 185
Edestrand, J. C. M., g. m. W. J. Fast	58	Friis, J., Rigsraad	104 137
Ehrhardt, A., Direktør	133	— I., til »Ørbækgaard»	137
Ekeroth, A. E. C., g. m. A. Therkel-		Friis-Thorsen, P., Godsejer	115
sen	63	Frithjof-Pedersen, M. F., g. m. E. A.	
Elling, B. C., g. m. I. L. C. Pontop-		A. Pontoppidan	132
pidan	45 46 176	— P., Fabrikejer	132
— O., Postmester	45 176	Fjeldgaard, O. C., Fuldmægtig	89
Elmenhoff, O., Bogtrykker	282	Freiesleben, T., Oberst, Kammer-	
Engelmann, A. K., g. m. M. Kjer-		herre	145
rumgaard	149	Friederichsen, H., g. m. C. F. Bech .	144
Engelsted, C. F. M. N., Overlæge . . .	253	Frøich, K. J., g. m. H. P. Lange-	
Engelstoft, C. T., Biskop	93	land	35
Erichsen, I., Konferentsraad	183	Frøstrup, J. I., til »Ørritslevgaard» .	104
Eriksen, G.	36	Fuchs, G. M., Maler	179
Estrup, I. B. S., Konseilspræsident .	138	Fædder Charisius, Slægten	103
	243 267 268	— H. F., Greve, til »Marselisborg» . .	102

	Side		Side
Galitzen, N. S., Fyrst, Generalkvar- termester	237	Hansen, se Langeland.	
Galschiøt, M. L., Redaktør	227 289	— A. K., g. m. E. B. M. Hansen . . .	62
Gammeltoft, F., g. m. F. Heiberg . . .	132	— B. A., g. m. S. J. Lindhard . . .	66 69
Garde-Jørgensen, C. G., Oberst	146	— E. B. M., Kaptajn	62
Geismar, O., Sognepræst	65	— E. M., g. m. C. N. Jespersen . . .	71
Giesler, I. S. F. C., g. m. K. Hasebroek	109	— E. M., Kaptajn	256
Gjellerup, K. A., Forfatter	73 291	— G., Sognepræst	37
Gjerløv, B. E., g. m. C. B. Pontoppi- dan	126	— H. J., Etatsraad	105
— J. N., Blikkenslagermester	126	— H. P., Nationalbankdirektør . . .	215
Gjersdahl, L. C., Proprietær	131	— J., Sognepræst	34
Gjøe, B., g. m. H. Trolle	155 178	— J., Sognepræst	295
Glad, N., Magister	20	— J. J., g. m. E. J. Pontoppidan . .	62 256
Glahn, J. H., Forpagter	89	— K., g. m. E. M. Hansen	256
— M. M., g. m. B. Pontoppidan . . .	89 209	— K. M., g. m. P. C. H. Schröder . .	77
Glenstrup, A. A., g. m. M. K. Pon- toppidan	124	— M., g. m. C. L. Thorsen	115
— A. J., Proprietær	124	— M. A., Forvalter	99
Godefroy, A., Købmand	219	— M. M., g. m. H. Pontoppidan . .	76
Goldschmidt, M. A., Forfatter	288	— N., Landstingsskriver	37
Gossler, se Berenberg	219	— O. M., Gaardejer	99
Graae, J. M., g. m. A. J. Christensen	56	— P., Sognepræst	34
Gram, J. P., Dr. phil., Forsikrings- raadsformand	135	— P., Husmand	191 192
— M. D., g. m. B. A. J. Pontoppi- dan	135	Hanssen, H. P., Minister	291
Grandjean, P. B., Arkivar	12	Harboe, J. J. B., Skibsfører	57
Gregersen, P., Degn	39	— L., Biskop	176
Grundtvig, N. F. S., Sognepræst . . .	194	— V., Prokurist	56
204 258 265 268	284	Harrison, C., g. m. L. W. Lauritzen .	111
Grädener, K. G. P., Professor	110	Harsdorff, C. F., Arkitekt	180
— K. P. F., Direktør, Konsul	110	Hartfelt, A. M. V., Toldforvalter . .	135
Grüner, F. V., Højesteretsagfører . .	148	— E. W., g. m. K. H. Pontoppidan .	135
— M. O., g. m. T. H. C. M. Pontop- pidan	148	Hasebroek, K., Professor	109
Gude, H., Generalløjtnant	179 180	— M. I. A., g. m. G. H. Pontoppi- dan	109
Gudme, M. N., Sognepræst	41	Hasselbalch, H. M. F., g. m. I. C. L. Pontoppidan	121
Guldberg, O. Høegh-, Professor	173	— S., Proprietær	121
Gunderup, K. T., Sognepræst	35	Haslund, A., Overlæge	253
Gunnerus, J. E., Biskop	171 172	Haucke, M. C., g. m. J. H. Brink- mann	91
Gyldenstjerne, G., til »Færgegaard» .	90	Hauscholdt, Adjunkt	281 282
Gyldenstjerne, H.	18	Haxthausen, M. F., Baron, Forst- kandidat	147
Götzsche, Forpagter	113	— R. O. C., Baronesse, g. m. B. D. Pontoppidan	147
Haderup, C., g. m. F. C. Pontoppidan	60	Haye, G. de la, Kobberstikker . . .	183
— K. L., Toldkontrolør	60	Hedegaard, A., g. m. I. L. Pontop- pidan	90
Halling, A. M., g. m. D. F. Scheel . .	115	— J., Købmand	90
Haelwègh, Kobberstikker	28 29 30	Hedstrøm, C. E., Købmand	56
Haffner, W. v., Løjtnant	186	— P. O., Købmand	56
Hall, C. C., Konseilspræsident	217 219	Hee, J., Biskop	41
Hamsun, K., Forfatter	73	Hegel, I. D. F., Boghandler	289 290
Hansdatter, A. M., g. m. N. Hansen .	37	Hegermann-Lindencrone, J. F., Ge- neralmajor, Kammerherre	140
— K., g. m. S. Jørgensen (A).		Heiberg, F., Præst	132
— M., g. m. H. P. Langeland	34	— I. A., Provst	231
— P., g. ¹⁾ m. H. Mickelsen, g. ²⁾ m. I. P. Langeland	15 24 34	— V., Grosserer	132
		Hein, A. C. F., Overretssagfører . .	143
		— G., g. m. S. H. Pontoppidan . . .	143

	Side		Side
Heine, A., g. m. F. W. Rauschenberg	107	Jaeger, A. M. G., g. m. S. A. Pontoppidan	57
— S., Bankier	218	— G. J. J., Godsejer	57
Heinen, Stiftamtmand	104	Jansen, A., Biskop	88 117
Helweg, A. A., Overlæge	276	— F. J., Toldforvalter	85
— F., Stiftsprovst	200	— H. B., Herredsfoged	85
Hemmingsen, N., Teolog	157	— M. M., g. m. B. D. Pontoppidan	52 188 193 195
Henckel, G., g. m. O. Trapp	55	— M. M., g. m. E. P. Pontoppidan	64
Hendrigette, C., g. m. C. L. Vogn (A.)		— R., Biskop	52
Hendriksen, Xylograf	289	Janentzky, M., g. m. C. E. Hedstrom	56
Hermelin, S. G., Friherre, Kartograf	183	Jean, Prins	139
Himmelstrup, Etatsraad	104	Jelstrup, I., g. m. C. Quist	91
Hirschprung, Familien	290	Jensdatter, A. M., g. m. I. A. Sidenius	44
Hoffmeyer, H., Stiftsprovst	149	Jensen, C. E. C., g. m. M. J. Sand	132
Holck, C., Rigsraad	22	— J. M., g. m. A. J. Glenstrup	124
Holm, se v. Bülow.		— J. O., Oberst	7 243
Holme, A. G. G., Forpagter	68	— J. V., Forfatter	293
— S., Ingeniør	68	— K. M., g. m. H. Nielsen	76
Holst, S. A., g. m. H. P. Pontoppidan	54	— L. H., g. m. A. C. F. Hein	143
Holstein, J. L., Lensgreve, Statsminister, Kammerherre	158 159	— M., g. m. N. Rasmussen	127
Holten, C., Professor	285	— M., Hørkræmmer	308
— H. C., Provst	61	— S.	36
— H. N., Sognepræst	283	Jersild, P. C. O., Overlæge	7 256
Holten-Nielsen, E., Oberstløjtnant	143	Jespersen, A., g. m. E. Pontoppidan	71
Holtermann, G., g. m. H. C. Valeur	48	— C., Kapellan	20
Hook, M., g. m. O. Knop	99	— C. N., Direktør	71
Horstmann, H., Gartner (A.)		— E. J. J., Sognepræst	71
Hostrup, I. C., Sognepræst	80 258 266	— J., Kapellan	18 19 20
Hosum, J. M., Sognepræst	40 308	— J. V., Stiftsfysikus	72
Houmann, K. T., g. m. F. M. Lauritzen	125	— L., Sognepræst	16 18 19 20 21 22
Hvalsoe, A., Skovrider	115	Joachim, Prins	105
— E. M. G., g. m. A. C. Pontoppidan	115	— I, Kurfyrste	17
Hvidt, E., Bankier	214 215	Johnstrup, J. F., Professor	285
Høg, A., »Færgegaard«	90	Jomini, H., Baron, General	237
— E., »Færgegaard«	90	Juel, F. C. A. N., g. m. O. E. Poulsen	141 147
— M., g. ¹) m. C. Lykke, g. ²) m. E. Timmesen	102	— N., Generaladmiralløjtnant	50
Hökerstrøm, M. E., g. m. A. Westergreen	84	Juel-Rysensteen, N., Lensbaron, Kammerherre	49
Høm, E. J., g. m. H. B. Jansen	85	Juul, M. N., g. m. H. Lauridsen	15 16 34
Ingerslev, H., til »Ørbækgaard«	137	Jørgensdatter, B., g. m. C. M. Schiønning	50
Iversdatter, S., g. ¹) m. Himmelstrup, g. ²) m. Heinen	104	Jørgensen, A. D., g. m. N. F. A. Møller	67
Jackson, Hughling, Neurolog	275	— J., Forfatter	289
Jacobsdatter, M. (?), g. ¹) m. P. Hansen, g. ²) m. H. Mickelsen	34	— L., Sognepræst	36
Jacobsen, Lærer	281	— P., Sognepræst	38
— C. D., g. m. J. N. Gjerløv	126	— S., Skytte (A.)	
— D., Sognepræst	36	Kahr, O. C., Sognepræst	283
— F., Student	282	Kalkar, C. A. H., Sognepræst, Dr.	296
— L., Biskop	37	Kall, I. C., Professor	171
Jacobson, D. E., Professor	128	— I. C., Stiftsprovst	237
— G., g. m. B. Pontoppidan	128	— R., Oberst	235

	Side		Side	
Kampmann, H., Herredsfoged ..	70	298	Lacoppidan, Slægten	22
— N. Ø., Birkedommer	70		Laesz, F., Reder	212
Kattrup, R., Godsejer	105		Lagerlöf, S., Forfatterinde	73
— T. C. E., g. m. H. E. Pontoppi-			Langballe, A., Prokurator	131
dan	105		— C. F. S., g. m. J. V. Pontoppidan	131
Kieler, A. W., Købmand	107		Lange, Sparekassedirektør	177
— J. E. J., Fabrikant	107		— N. K., til »Bøttigersholm«	104
— V. M. C., g. m. J. E. J. Kieler ..	107		Langeland, se Longelse.	
Kierkegaard, P. C., Biskop	296		— Toldinspektør	210
— S., Forfatter	194	203	— C. H.	37
Kingo, T., Biskop	295		— D. H., Sognepræst (A)	15 27
Kjerrumgaard, I. A. A., g. m. C.			37 ff. 153	295
Pontoppidan	149		— H. H., Sognepræst	35 37
— M., Guldsmedemester	149		— H. P., Sognepræst	24 f.
Kjerulf, J. M., g. m. O. T. D. Cast-			— J. H., Rektor	37
berg	149		— J. P., Sognepræst	34
Klingenberg, P. von, Etatsraad	90		— M.(?) H., Student	36
Knop, O., Godsejer	99		Larsdatter, B., g. m. O. Elling	45
— O., Møller	99		Larsen, A., g. m. C. R. Krause	77
Knudsen, C.	308		— A., Gaardejer	131
— E., Ridefoged	16 22	24	— B., g. m. A. Larsen	131
— J., til »Færgegaard«	90		— C., Husmand, se Vogn (A).	
— J. C. L., Forfatter	199		— J. A., Maskinfabrikant	67
— K. E., g. m. E. Steen	91		— K. K., g. m. K. M. Pontoppidan ..	67
Knuth, L. M., g. m. H. Lind	64		— L., Husmand (A).	
Koch, Købmand	210		— N. J., Politiker	289
Kock, B. G., Branddirektør	110		Laub, H. O. C., Biskop	72
Kofoed, A. C. E., g. m. H. Pontoppi-			— J. J., g. m. E. J. J. Jespersen ..	72
dan	76	289	Lauridsdatter, A., g. m. E. Knud-	
— H. P., Kontorchef	76		sen	16 22
Kolbye, K. J., Proprietær	123		— D., g. m. S. M. Aagaard	44
— M. C., g. m. A. B. Pontoppidan ..	123		Lauridsen, H., Sognepræst .. 15 f.	24 34
Kold, K., Højskoleforstander	287		— J., Sognepræst	20
Konow, H., Viceadmiral	98		— J., Bonde	16 ff. 24 296
Kornerup, A. N., Kemiker	285		Laurberg, J. J., Sognepræst	118
Krabbe, A., g. m. H. E. Pontoppidan	23		Lauritzen, C. A., Købmand	124 125
— K., til »Løitved«	35		— F. M., Fuldmægtig	125
— K., g. m. J. Friis	104		— I. W., Købmand	111
— L., til »Almenes«	23		— U. M., g. m. W. Pontoppidan ..	111
Kraft, J., Professor (A)	46	176	Lawaetz, H. O. & Kock, Firma	210
— O. M., g. m. I. L. C. Pontoppi-			Leegaard, C., Etatsraad	156
dan (A)	46	176 309	— J. H., til »Billeshave«	43 156
Krag-Juel-Vind-Arenfeldt, se Vind.			— M. S. J., g. m. B. D. Pontoppidan	
Kralund, H. O., g. m. F. V. Grüner ..	148		(A)	43 156 295
Krause, C. R., Musikdirektør	77		Leegardt, C., g. m. C. v. Schindel ..	300
— R., Politimester	77		Leni, J. N., Sognepræst	34
Krebs, C. D., Sognepræst (A).			Lendrop, C. E., Hørkrammer	86
— D. P., Sognepræst (A).			— M. P. E., Sognepræst	85 86
— M. C. K., g. m. O. Pontoppidan			Leschly, E., g. m. R. O. Pontoppidan	141
(A)	138	233	— M. v., Generallejtant	141
— P. L. v., Major (A)	138		Leth, A. P., Sognepræst	204
Kruse, J. M., g. m. S. Hasselbalch ..	121		Levy, Møntdirektør	215 216
Krüger, C. J., Rektor	291		Lichtwarck, A., Museumsinspektør ..	247
Kynde, E., Stiftsprovst	176	300	Liliencrantz, V. E., Ministerresi-	
Køler, C. V., g. m. E. E. Pontoppi-			dent	23 30
dan	23		Lind, H., Bogtrykker	64
König, A. M., g. m. G. F. Aver-			— O. S., g. m. H. Pontoppidan	64
dieck	103		Linde, C. D., Zahlkasserer (A).	

	Side		Side
Linde, G., Direktør (A).....	138	Marselis, Slægten	102
— M., g. m. P. L. Krebs (A).....	226	— C., Friherre, til »Marselisborg« ..	102
Lindhard, Købmand	84	Marstrand, J., g. m. M. O. Pontop-	66 266
— J., Skolelærer	66	— V. N., Professor	66 266
— J. P. J., Professor	84	Martensen, H. L., Biskop.....	266 280
— M., Stiftsprovst	85	Martfeldt, C., Etatsraad.....	169 295
— M. J. E., g. m. J. Aagaard.....	84 226	Mauritzen, C. M., g. m. S. T. Thor-	94
— S. E., g. ¹) m. H. H. Lindhart,	66	brøgger	68
g. ²) m. I. S. Pontoppidan ..	69	Mayer, M., g. m. R. Foerster.....	116
— T., Amtslandinspektør	84	Mehren, A. C. v., Købmand.....	116
Lindhart, se Lindhard.		— M. E. A. v., g. m. F. C. Bendix-	219
— H. H., Købmand	36	sen	133
Longelse, se Langeland.	36	Merck, H. J. & Co., Firma.....	103
— C. L.....	36	Meyer, M. R., Firma	301
— F. L.....	36	Meyerink, M., g. m. F. E. Drishaus.	78
— H. L.....	36	Meza, C. L. de, Generalløjtnant.	33
— J. L.....	36	— — Mianna — —, g. m. S. B. Pont-	295
— K. L.....	36	oppidan	99
— L.....	36	Mickelsen, se Sandager	34
— L. H., Sognepræst	36	— H., Sognepræst .. 12 15 24 33 f.	104
— L. L., Gaardmand	36	Mikkelsen, B., g. m. O. M. Hansen..	40
— M. L.....	36	— H., Biskop.....	104
— N. L.....	36	— M., Raadmand	270
— P. L.....	47	Mogensdatter, K., g. m. J. M. Ho-	286
Lorck, C., Maler	65	sum	98
Lorenzen, H. C. M., g. m. E. Pontop-	65	Mogensen, M., til »Ørrittslevgaard«..	237
pidan	41	— Marmand, C., »Ørrittslevgaard«..	145
— I. P., Koffardikaptajn.....	41	Mohr, F. C., Mejeriforpagter	146
Lorentzen, M. S., g. m. J. Søren-	40	Molbech, C. K. F., Censor	81
sen (A).	22	Møller, V. A., Grosserer	122
Lottrup, E., g. m. H. H. Møller ..	153	Moltesen, L. J., Dr. phil. og theol. 8	163
— K. H., g. m. N. M. Lørup.....	179	Moltke, H. C. B., Greve, Generalfelt-	164
Lovmand, Forpagter	308	marskal	153
Lucoppidan, Slægten	308	— M. E. M. W. A., Comtesse, g. m.	154
— M. J., g. m. D. H. Langeland.	102	A. V. Baron Bille Brahe.....	203
Lund, J. P., Maler	100	— O., Generalmajor	7 263
— S. E., Forpagter	100	Müller, A. C. L. C., Overlærer	154
— Z.....	136 f.	— K. A., g. m. H. W. Pontoppidan.	134
Lungelse, se Longelse.	233	Münzenberger, F., Arkitekt.....	134
Lykke, C., til »Stadsgaard«.....	100	— F. L. H. W., Grosserer	111
Lyngborg, K. L. E., Dyrlæge.....	100	Møldrup, H., Universitetsforvalter..	41
— T. C., Gaardejer	100	Møller, A. D. H., g. m. M. N.	105
Lytzen, J. A. J. v., Ritmester. 136 f.	91	Gudme	98
Lützen, B. M., g. m. D. P. Krebs	41	— E., Justitsraad	67
(A).		— F. R., g. m. F. C. Pontoppidan..	41
— O. H., Sognepræst (A).		— H. J. E. P.....	
Lønholdt, E. W., g. m. J. C. L. Dah-		— H. H., Sognepræst	
lenborg.....			
Lørup, N. M., Sognepræst			
Madelung, J. E., g. m. M. C. Castberg	149		
— J. G., Sognepræst	15		
Madsen, J., Biskop	215		
Malling, W. T., Købmand	73		
Mann, T., Forfatter	20 22		
Maren, g. m. L. Jespersen... 20 22	24		

	Side		Side
Møller, H. P., til »Urup Mølle«	44	Pedersdatter, Z. C., g. m. H. Horstmann (A).	
— L. M., g. m. O. B. Suhr (A).		Pedersen, se Langeland.	
— N., til »Ørrittslevgaard«	105	— A., g. m. S. T. T. Pontoppidan	99
— N. F. A., Professor	67	— A. M., g. m. P. Frithjof-Pedersen	132
— R. N., Købmand (A).		— H. M., Parcellist	99
Mønsted, P., g. m. A. Hvalsøe	115	— L. O., Forfatter	225 226
Mørk, M. C., g. m. A. Langballe	131	— M., Sognepræst	24
		Petersen, F., g. m. R. Jansen	52
Naur, E., Forfatter	157	— K., g. m. F. C. Beck	83
Neergaard, J. S., g. m. M. Leschly	141	— M. A. S., g. m. A. M. V. Hartfelt	135
Nicolajsen, P., Gaardmand	191 192	— M. D., g. m. C. L. Brück	83
Nielsen, — — —	16	Petræus, K. M., g. m. O. H. Lützen (A).	
Nielsdatter, I., g. m. N. G. Schaarup	43	Philip, A., g. m. B. Pontoppidan	63
— M., g. m. N. Andersen (A).		— O., Direktør	63
Nielsen, C. J., Proprietær	124	Philipson, G., Boghandler	290
— F., Restauratør	124	Philipson, Brødrene	282
— H., Gaardejer	76	Pilo, C. G., Professor	179 180
— P., Skipper (A).		Pind, Familien	283
Nissen, P., g. m. E. F. Ørum	126	Pinel, P., Professor	271
Norager, E., g. m. P. Pontoppidan	24	Podebusk, H., til »Ørbækgaard«	137
Nordfang, C. V. S., Bogtrykker	126	Pontoppidan, A., cand. theol.	48
Norrie, W., Direktør	144	— A.	64
Norwin, W., Professor	7 177	— A.	69
Nyblåus, Oberst	140	— A.	97
Nyeland, L., til »Thomasminde«	111	— A., g. m. F. C. Bendixsen	97 116
Næraae, L. P., Provst	21	— A.	100
Nørlem, E. M. C., g. m. A. C. L. C. Müller	112	— A.	100
Nørregaard, J., Højskoleforstander	267	— A., g. m. H. Diekmann	104
		— A., g. m. J. R. H. A. M. G. A. Boissevin	112
		— A., Godsejer	113 f.
Obel, A. D. K., g. m. I. [K.] Pontoppidan	118	— A.	115
— F. C., Fabrikant	296	— A.	149
— H. J., Sognepræst	296	— A. A., Maskinfabrikant	124
— H. J. O., Sognepræst	47 118	— A. A., Soløjtant	142
— O. F., Sognepræst	47	— A. B., Sognepræst	121 ff.
Oehlenschläger, A. S., Digter	292	— A. C., Provst	31 92 f. 296
Olrik, L. E., g. m. M. H. Rosenørn	298	— A. C.	97
Olsson, A., g. m. S. J. Svensson	57	— A. C.	100
Olufsdatter, K., g. m. H. N. Viingaard	36	— A. C., Forvalter	115
Oscar II.	139	— A. E., Kaptajn (A). 3 7 13 144	187
Ostenfeld, A. S., Professor	82	— A. E., Købmand	108
— S. R., Sognepræst	82	— A. E., Hofdame	142
Oxenbøll, B. C. M., g. m. D. Pontoppidan	61 253 257 298	— A. K., g. m. V. Harboe	56
— M., Byfoged	61 286	— A. L.	48
		— A. M., g. m. H. P. Møller	44
		— A. M.	45
		— A. M.	113
		— A. M.	132
		— A. V. A. F.	126
Paludan, J., Sognepræst	297	— B., Sognepræst. 11 47 87 f. 209	296
Parsberg, V., til »Stadsgaard«	102	— B.	44
Pauli, E., g. m. D. Beckman (A).		— B., g. m. A. Valeur	47 48
Pauli, E., Kaptajn	236	— B., Kommunegartner	56
Pedersdatter, G., g. m. J. Zachariasen	36	— B., Lage	62
		— B., g. m. I. P. J. Lindhard	66

	Side		Side
Pontoppidan, B., Magister.....	94 f.	Pontoppidan, E.....	101
— B., Grosserer.....	128	— E., Lærerinde.....	110
— B. A. J., Fuldmægtig.....	135	— E., Ejendomsægler.....	127
— B. C.....	47	— E., Landmand.....	127
— B. D. [18], Sognepræst (A). 7 27	28	— E., g. m. S. J. Tønder.....	128
32 42 153 295	297	— E. A. A., Translatør.....	131 296
— B. D. [31], Sognepræst. 7 11 45	51	— E. C., g. m. E. Thomsen.....	77
54 f. 167 188 195 296	297	— E. C. M., g. m. K. L. E. Lyngborg	100
— B. D., Ritmester.....	141 146	— E. D. V.....	128
— B. F.....	98	— E. E., den Ældre, Biskop....	23 28
— B. H., g. m. ?.....	100	29 30	
— B. M.....	52	— E. E.....	82
— B. P., Godsejer.....	54 f.	— E. E., Sygeplejerske.....	106
— C., Direktør.....	23	— E. E.....	128
— C., g. m. F. de Vauvert.....	49	— E. J., Professor 7 62 253 281	296 298
— C.....	49	— E. J.....	109
— C.....	60	— E. L., den Yngre, Biskop. 23 30	157
— C., Ingeniør.....	64	— E. M., g. m. P. O. Hedstrøm....	56
— C., Lærerinde.....	86	— E. M., Bogbinder.....	81
— C., Bankassistent.....	101	— E. M.....	109
— C., g. m. K. P. F. Grødener....	110	— E. O., Fuldmægtig, cand. jur....	142
— C., Sygeplejerske.....	111	— E. O. H., Købmand.....	58
— C., Landvæsenselev.....	127	— E. P., Ingeniør.....	64
— C., Købmand.....	149	— E. P., Birkedommer.....	83
— C.....	150	— E. S., Landmand.....	106
— C.....	298	— E. S., Gymnastiklærerinde....	112
— C. A., g. m. J. Schaarup.....	43	— E. S., g. m. F. L. H. W. Münzen-	
— C. A.....	45	berger.....	134
— C. B., Læge.....	123 125 f.	— E. S.....	144
— C. F., Kontreadmiral....	23 30 84	— E. W.....	112
— C. H., cand. theol.....	49	— F.....	50
— C. J., Tegnemester 7 49 178 296	297	— F.....	53
— C. L., Stiftsprovst.....	23 30	— F. C., Apoteker.....	53 59
— C. L.....	43	— F. C., Kaptajn.....	98
— C. M., g. m. M. A. Hansen.....	99	— F. [M.], Købmand.....	82 f.
— C. M., g. m. E. Diekmann.....	106	— F. S.....	70
— C. M.....	115	— F. S. M., g. m. O. F. Obel.....	47
— C. M., g. m. F. Nielsen.....	124	— G., g. m. S. Holme.....	68
— C. Q.....	116	— G.....	127
— C. S.....	43	— G.....	128
— C. S., g. m. F. C. Mohr.....	45	— G. H., Dr. phil., Købmand..	109 296
— C. S., g. m. F. N. Brück.....	83	298	
— C. T.....	94	— G. H., Proprietær.....	144
— C. U. B. M., g. m. F. H. Christiani	60	— G. W.....	109
— D., Sognepræst... 7 61 191 195	253	— H., Forfatter... 8 12 72 ff. 279	299
257 264 283 284 296	297	— H., Købmand, Generalkonsul. 7	31
— D.....	64	87 101 f. 206	244
— D. B., Sognepræst. 7 28 43 156	157	— H., Direktør.....	64
163 295	300	— H., Provst.....	72
— D. C., Bogholder.....	81	— H., Maskiningeniør.....	81
— D. C.....	150	— H., Købmand.....	107
— D. D., g. m. N. J. C. Schønning.	50	— H.....	107
— D. M., Kasserer.....	68	— H., Prokurist.....	113
— E., Købmand, Vicepræsident.. 7	103	— H., Grosserer.....	246
244		— H. & Co., Firma.....	96 ff.
— E.....	63	— H. B., Direktør.....	77
— E., Landsretssagfører.....	64	— H. B.....	91
— E., Forstkandidat.....	71	— H. C.....	67

	Side		Side
Pontoppidan, H. C. E.	67	Pontoppidan, K.	77
— H. D., Vicerektor.	39 42 295	— K.	112
— H. E., Provst.	23	— K. B., Professor.	8 70 198 202 271 281 285 300
— H. E., Godsejer.	104 f.	— K. B.	128
— H. H., Ingeniør.	112	— K. E.	58
— H. L., Stiftsprovst.	30	— K. H., Mejeribestyrelse.	135
— H. M., g. m. E. S. V. Steen.	91	— K. I., Bankassistent.	58
— H. M.	109	— K. M., Journalist.	67
— H. O. L., Grosserer, Kgl. Transla- tør.	96 f.	— K. S.	128
— H. O. V. J.	5 145	— K. V.	144
— H. P.	7 12 78 ff. 194 298	— L., Lærerinde.	109
— H. P., Styrmand.	54	— L.	116
— H. P., g. m. E. P. Pontoppidan.	83	— L. H., Stiftsprovst.	21
— H. S., g. m. C. V. S. Nordfang.	126	— M., Provst.	24
— H. W., Landbrugskandidat.	111	— M., g. m. L. de Vauvert.	48
— I., Forstanderinde.	7 65 257	— M.	57
— I.	45	— M.	65
— J.	61	— M., g. ¹) m. H. Svendsen-Tune, g. ²) m. G. G. E. Foerster.	67
— I., cand. jur., g. ¹) m. S. O. E. Trost, g. ²) m. C. Pontoppidan.	63	— M.	68
— I., Kgl. Translatør.	97	— M., g. m. E. J. J. Jespersen.	71
— I.	101	— M.	96
— J. A.	67	— M.	106
— J. A., g. m. P. Friis-Thorsen.	115	— M.	107
— J. B.	91	— M.	127
— J. B. M.	58	— M.	136
— J. C.	72	— M. A.	78
— J. C., g. m. F. Walther.	85	— M. C., g. m. I. C. L. Dahlen- borg.	90
— J. C., g. m. O. Knop.	99	— M. C.	113
— J. C.	101	— M. D., Student.	42
— J. C. L., Provisor.	120	— M. D., g. m. M. N. Gudme.	38 41
— J. D.	42	— M. D., g. m. J. Wagner.	42
— J. D.	42	— M. E. M.	41 42
— J. D., Hører.	42	— M. J.	125
— J. E.	56	— M. K., g. m. N. Ø. Kampmann.	70 298
— J. E.	57	— M. K., Proprietær.	123
— J. E., g. ¹) m. W. P. Schroder, g. ²) m. R. Krause.	77	— M. L., g. m. H. W. Broge.	116
— J. E., g. m. A. S. Ostfeld.	82	— M. M.	110
— J. H.	64	— M. O., Sognepræst 7 8 12 53 65 f.	72
— J. [K.] (A).	11 47 117 ff. 176 296	170 195 197 200 201 203 205 262 264 280 281 284 286 287 296	301
— J. K., Gartner.	149	— M. S.	43
— J. K. P. L. v., Oberst (A).	7 138 233 296 301	— M. S.	44
— J. L., Proprietær.	89	— M. S.	44
— J. L. A.	58	— M. S., g. m. J. Aagaard.	44
— J. L. C., Stiftsprovst, Professor (A) 7 27 45 ff. 158 171 295 296	300	— M. S., g. m. L. C. Gjersdahl.	131
— J. M., g. m. H. A. Drishaus.	103	— M. S., g. m. J. Aagaard.	53
— J. M., g. m. C. A. Lauritzen.	125	— N. D.	50
— J. S., Købmand.	7 225 258 296	— N. J.	67
— J. S.	128	— N. M. E.	59
— J. S.	149	— O., g. m. F. J. Ferrari.	100
— J. S. A.	135	— O., Købmand.	106
— J. T. C.	136	— O., Proprietær (A) 118 136 f. 233	234
— J. V., Provst.	128 ff.	— O. C. I. K.	5 145
— K., g. m. J. Hee.	41	— O. C. M.	120
		— O. J.	63

	Side		Side
Pontoppidan, O. M.	148	Quist, C., Justitsraad	91
— O. M., g. m. C. M. C. Quist	91	— C., Proprietær	211
— O. M., g. m. W. Kieler	107	— C. M. C., Proprietær	91
— O. M., g. m. A. V. Bech	142	Quitow, D., til »Ørbækgaard«	137
— O. M., g. m. M. C. Castberg	148		
— O. O., Premierløjtnant	145	Ramus, J., Biskop	165
— O. P.	107	Rantzau, E., til »Ørbækgaard«	137
— P., Sognepræst	24	Rasbech, Enkefru	124 125
— P., Student	24	Rasmussen, C., Skuespillerinde, g. m. P. V. Pontoppidan	69
— P., g. m. T. Lindhard	69	— E. H., Købmand	70
— P. A. A.	131	— J., Sognepræst	22
— P. B., stud. jur.	143	— J., Købmand	68
— P. D., g. ¹) m. J. J. Schalsdorff, g. ²) m. S. E. Lund	40	— J., g. m. S. Wrang	124
— P. E. J.	147	— K., g. m. E. Pontoppidan	127
— P. H., Koffardikaptajn	57	— N., g. m. D. M. Pontoppidan	68
— P. V.	67	— N., Gaardejer	127
— P. V., Læge	69	Rauschenberg, C., g. m. B. A. Diek- mann	104 106
— R., Afdelingschef	111	— F. W., Arkitekt	107
— R. A.	70	— L. M., g. m. O. Pontoppidan	107
— R. A. M.	135	Recke, v. d., M. L., Frøken	3
— R. F. K., g. m. D. C. J. P. Aagaard	53	Reesen, A. K., g. m. J. Hede- gaard	90
— R. J.	82	Reitzenstein, F. W. C. v., Kammer- junker	300
— R. J. M.	134	— W. V. C. v., Overhofmester	175
— R. O., Oberst	139	Rejersen, H. E. L. C., g. m. C. F. Pontoppidan	84
— S.	82	Renesse, M. A. V. M. G. de, Com- tesse, g. m. D. A. Boissevin	112
— S., g. m. M. P. E. Lendrop	85	Rentzmann, Grosserer	54
— S. A., Prokurist	57	Richebourg, M., g. m. J. G. Putscher (A)	
— S. B., Forstmand	78	Riese, A. C., g. m. C. D. Krebs (A)	
— S. C., g. m. N. J. Schaarup	132	Riis, R. L., til »Høgholt«	111
— S. E., Soløjtnant	141	Rimestad, C. J. V., Kaptajn	128
— S. H., Oberstløjtnant	142	Rindom, E. J., g. m. J. V. E. Thom- sen	78
— S. L., Hovmester	124 125	Rink, G., Apoteker	291
— S. M. [Broby], Landbrugskonsu- lent	69	Rist, J., Digter	35
— S. T. A., Grosserer, Konsul	125 133	Rohde, J. G., Maler	282 283
— S. T. C.	135	Rosen, E. T., g. m. C. L. F. Pont- oppidan	298
— S. T. T., Landmand	99	Rosencrantz, O. N., til »Ørbæk- gaard«	137
— T. H. C. M., Forlagsboghandler, Kaptajn	147 f.	Rosenkrantz, J., Baron, Overklit- toged	90
— V. E., Ministerresident, se Lilien- crantz		Rosenstand-Goiske, P., Professor	171
— W., Forlagsboghandler	81 f.	Rothe, O. S., Sognepræst	141
— W.	110	Ruben, O., g. m. O. Philip	63
— W. Godsejer	110	Rudelbach, A. G., Dr. phil., Sogne- præst	298
— W. M., g. m. F. J. Jansen	85 298	Rærlinien	47 87
Poulsdatter, A. C., g. m. N. S. Schiet- te (A)		Rørdam, H., Generalmajor	146
Poulsen, C. M., Dr. phil.	113	— K., Overretssagfører	142
— G. M., g. ¹) m. B. D. Pontoppidan, g. ²) m. S. E. Pontoppidan	141 147		
— O. E., Læge	141 147		
Povlsen, A. M. C., g. m. A. G. G. Holme	68		
— H. A., Højskoleforstander	7 205		
— K., Valgmønsterspræst	201		
Putscher, J. C., g. m. C. D. Linde (A)			
— J. G., Kæmner (A)			

	Side		Side
Sack, W., g. m. K. G. P. Grädener.	110	Sidenius, L., Missionær	166
Sand, M. J., Oberst	132	Skeel, C. Greve, til »Ørbækgaard«	137
— T. G., g. m. E. A. A. Pontoppidan	132	— J., Rigsmarsk	137
Sandager, se Mickelsen	33	Skibsted, J., Proprietær	90
Sass, M. W., Grosserer	210	Skovgaard, I., g. m. S. R. Ostenfeld	82
Satterup, L. A. V., g. m. C. J. V.		Skram, A., Forfatterinde	275
Rimestad	128	Skytte, F. N., g. m. H. Clausen (A.)	
Schaarup, A. G., Sognepræst	132	Smith, H. M., g. m. C. B. Benzon	104
— J., Sognepræst	43	Sommer, D. S., g. m. M. Lindhard	84
— N. G., Skipper	43	Sorvad, Købmand, Konsul	125
— N. J., Sognepræst	132	— Konsulinde	124 125
Schalsdorff, D. J., g. m. Lovmann	41	Starinsky, B. E., Læge	150
— J. J., Forvalter	41	Steen, E., Skrådermester	91
Schandorph, S. C. F., Forfatter	289	— E. S. V., Dampskibsfører	91
Scharffenberg, P. U. v., General	138	Steenstrup, Slægten	22 35
Scheby, Slægten	22	— K. J., Geolog	285
Schebye, A., til »Ørrittslevgaard«	105	Stemann, C. L., Geheimeraad	183
— L., Krigsraad	105	Sthyr og Kjær, Firma	133
Scheel, D. F., Proprietær	113 115	Stilling, J. C., g. m. M. Oxenbøll	61
— S. L., g. m. A. Pontoppidan	115	Strøm, E., g. m. M. F. Baron Hax-	
Schibsbye, M., g. m. A. R. Segelcke	71	thausen	147
Schiern, F. E. A., Professor	310	Studsgaard, C. B., Biskop	176
Schimmelmann, A., Grevinde	276	Stuke, B. U., Biskop	137
— W. E. C., Greve, til »Reballe-		Stürup, J. E., g. m. S. T. A. Pontop-	
gaard«	105	pidan	134
Schindel, C. v., Kommandørkaptajn	300	— J. P. A., Apoteker, Generalkonsul	134
Schinkel, Kammerherre	170	— J. S. E., g. m. A. B. Pontoppidan	123
Schiønning, C. M., Sognepræst	50	— J. W., Toldinspektør	123
— N. J. C., Købmand	50	— M. S. M., g. m. F. Münzenberger	134
Schiøtte, N. S., Skipper (A.)		Suhr, C. C., g. m. J. P. Bech	142
Schmidt, A. S. P., g. m. P. Tønder	129	— F. H., g. m. I. K. P. L. Pontop-	
— F. S. H. C., Amtsprovst	150	pidan (A.)	139 243
— D. L., g. m. H. P. Pontoppidan	81	— J. P., Grosserer, Etatsraad (A.)	
— J. L., Justitarius	81	— O. B., Grosserer (A.)	
Schnack, J. G. F., Krigsminister	242	— O. B., Købmand (A.)	
Schneider, J., Forstanderinde	259 262	— R., Købmand (A)	139 243
Schovelin, J. V., Bankkommissær	7 219	Sundbo, I. P., Redaktør	267
	224 247	Svendsen, A., Forstander	68
Schröder & Schüler, Firma	111	Svendsen-Tune, H., Koffardikaptajn	67
Schröder, L. P., Højskoleforstander	267	Svensson, E. E., g. m. P. H. Pontop-	
— P. C. H., Købmand	77	pidan	57
— W. P., Grosserer	77	— S. J., Opsynsmand	57
Schultz, M. A., Boghandler	81	Søderblom, L. O. J., Ærkebiskop	205
Schytte, C., Rektor	20	Søltoft, I. S. C., g. m. A. L. Brønd-	
Schönberg, K., Forlagsboghandler	81	lund (A.)	
Sebbelov, H. O., Sognepræst	154	Sønderborg, A. C., Sognepræst	40
	155 156	Sørensen, D. M., g. m. J. P. Gram	135
Seesten, H. B. N., Bibliotekar	12	— J., Guldsmed (A.)	
Segelcke, A. R., Brænderiejer	71	— K. A., g. m. I. P. Lorenzen	65
— J. E., g. m. K. B. Pontoppidan	71	— M. D., g. m. C. J. Nielsen	124
Seidelin, D., Overformynd, Apo-		— S. K., g. m. R. N. Møller (A.)	
teker	60		
— I., g. m. F. C. Pontoppidan	60	Therkelsen, A., Direktør	63
Sicot, A., g. m. J. Bayle	111	Thomasdatter, S. A., g. m. I. H. Lee-	
Sidelmann, C. U., g. m. D. Seidelin	60	gaard	43 156
Sidenius, B. M., g. m. D. B. Pontop-		Thomsen, E., Dr. med.	77 291
pidan	44 166 300	— J. V. E., Kontorchef	78
— I. A., Provst	44 166 167		

	Side		Side
Thomsen-Groth, E. P., g. m. J. Lindhard	84	Wappäus, A. H., Købmand	108
Thorbjørger, S. T., Toldinspektør	94	— A. M., g. m. H. Pontoppidan	108
— I. A. C., g. m. A. C. Pontoppidan	94	Warnstedt, O. v., g. m. C. E. v. Beulewitz	300
Thornø, M., g. m. C. Fensholt (A)		Wedel-Jarlsberg, I. C. H., Greve, Statholder	49
Thorsen, C. L., Godsejer	115	Wegener, C. C. v., Premierløjtnant	233
Thrap-Meyer, Fruc	47	Weidemann, M. C., g. m. V. N. Marstrand	66
Tietgen, C. F., Finansmand	210 217	Weise, N. C., g. m. A. C. v. Mehren	116
Timmesen, E., til »Engelsholm«	102	Wellerup, M. E., g. m. C. E. Lendrop	86
Tobiesen, C., Sognepræst	49	Westenholtz, R. Grosserer	103 107 212
— C. L., Provst	121		213 215 246
— M. H., g. m. L. de Vauvert	49	Westergaard, L. C. D., Sognepræst	61
Torkelson, H.	18	Westergreen, A., Sabelfabrikør	84
Tostrup, S. C. H. J., g. m. H. O. C. Laub	72	— C. U. E., g. m. E. P. Pontoppidan	84
Trapp, O., Konsul	55	Westermann, E. S., g. m. H. P. Kofoed	76
Trier, E. J., Højskoleforstander	266	Whitte, H. K., Rektor	281
	267 287	Wieth, se Rasmussen	
Trolle, A., til »Hellestrupe«	37	Wilhelm, Kronprins	143
— B., Etatsraad	154 155	Willemoës, C. E., g. m. H. Kampmann	70
— H., Rigsraad	178	Winge, se Hein	
Tutein, P. A., Godsejer	52 297	Winther, M. A., Sysselmand	93
Tuxen, C. F. F. E., Krigsminister	240 242	Wodroff, A. E., g. m. G. Linde (A)	
Tvermoes, A. M., g. m. V. A. Møller	98	Woermann, A., Reder	245 248 249
Tønder, P., Rentier	129	Wognsen, E. M. J., g. m. R. Katstrup	105
— S. J., Opdagelsesbetjent	129	Wolf, C., Professor	171 172
Unge, A. M., g. m. M. Pontoppidan	24	Wolff, I de, g. ¹) m. A. E. Pontoppidan, g. ²) m. C. Ahlers	108
— J., Kronefoged	25	— N. de, Købmand	108
Valeur, A., Marinekaptajn	48	Worm, C., Biskop	154 155
— H. C., Postmester	48	Wrang, K. A. R., g. m. A. A. Pontoppidan	124
Vauvert, F. de, Kaptajn	48	— S., Muremester	124
— F. de, Lodsoldermand	49 296	Wuchter, A., Maler	30
— L. de, Købmand	48 49	Wöldike, J., Professor	46
Vedel, V., Professor	75	Zachariassen, J.	36
Vederkinck, H., Provst	168	Zytphen-Adeler, G. F. de Falsen, Baron, til »Rehallegaard«	105
Viingaard, D. H., g. m. H. H. Lange-land	35	Øckenholt, Familien	281
— H. N., Sognepræst	36	Ørsted, Inspektør	286
Vind-Arenfeldt, J. C. Baron Krag-Juel, Generalmajor, Kammerherre	121	Ørtinglinien	47 117
— I. H. Baron Krag-Juel, Major	233	Ørum, E. F., Toldkontrolør	126
Vogn, C. L., Husmand (A)		— G. C. D., g. m. C. B. Pontoppidan	126
Wagner, J., Apoteker	42		
Walther, F., Toldinspektør	85		
— J. K., Sognepræst	85		

Rettelser.

Side 226 4de Stk. 1ste Linie staar »Købmand Lindhard«, skal være »Lindhart«, og længere nede i samme Stykke »Sophie Lindhard, født Lindhart«, skal være »Sophie Lindhart, født Lindhard«.

Side 233, 9de og 10de Linie f. o. staar »ved Livjægerne«, skal være »ved de grønne Jægere«.

Rettelsesblad

til

Den Yngre Slægt Pontoppidan.

- S. 9: L. 8 f. n.: Efter F. M. 1 tilføjes: », F. M. 2« og efter »Guld«:
», Sølv«.
- S. 11: Vignetten: Sønder-Broby Kirke.
- S. 16: L. 18 f. o.: Efter »Deo« tilføjes: »Jfr. Mester Jacob Madsens
Visitatsbog; 2den og 3die H. 188 og 204. (Odense
1930 og 1931.)«.
- S. 22: L. 16 f. o.: Efter »1613« tilføjes: »Jfr. Mester Jacob Madsens
Visitatsbog; 3die H. 254 og 255. (Odense 1931.)«.
- S. 28: L. 13 f. o.: Efter »Maane« tilføjes: », en Mur«.
- S. 33: L. 2 f. o.: Læs: »Slægtled«.
- S. 37: L. 3 f. n.: »her« rettes til: »Sønder-Broby«.
- S. 39: L. 2 f. n.: Læs: »Omtrent som omstaaende ubehjælpsomme
Rids efter gamle Biskop Jacob Madsen i hans Visi-
tatsbog saa Sønder-Broby Kirke ud i 1589.«
- S. 41: L. 14 f. o.: »med hende« rettes til: »efter hende«.
- S. 42: L. 14 f. n.: »† før ²⁴/11 1711« udgaar og erstattes med: »† Køben-
havn, begr. dér, Trinitatis Kgd. ¹³/11 1711«.
- S. 43: L. 1 f. o.: Læs: »Elers«.
- S. 50: L. 10 f. o.: Læs: »Datter af Snedker Henrik Böttger (Bøtke),
København, og Anna Maria Sünckenberg.«
- S. 52: L. 16 f. n.: Efter »Menighed⁵)« tilføjes: »Jfr. Memoirer og Breve
X Bind; Domprovsten i Roskilde; 208 (Kbhvn. 1909.)«.
- S. 56: L. 10 f. n.: Læs: »Weihenstephan ved Freising«.
- S. 57: L. 7 f. o.: Læs: »Poul«.
- S. 65: L. 6 f. n.: Læs: »1893—1905«.
- S. 66: L. 6 f. n.: »Docent i Gymnastikteori« udgaar.
- S. 66: L. 5 f. n.: Efter »1917« tilføjes: »Professor ved Universitetet i
Gymnastikteori, siden 1930«.
- S. 66: L. 4 f. n.: Efter (R.²) tilføjes: »F. M. 2« (Danmarks-Ekspedi-
tionen til Grønland 1906—08)«.
- S. 67: L. 3 f. o.: Efter »Violinspil.« tilføjes: »Malersvend.«.
- S. 67: L. 8 f. n.: », Docent« udgaar.
- S. 70: L. 11 f. n.: Læs: »1894—1904«.
- S. 71: L. 15 f. n.: Læs: »1920—25«.
- S. 72: L. 16 f. o.: Læs: »Prinsensgade«.
- S. 77: L. 10 og 15 f. o.: Læs: »Richard«.
- S. 77: L. 10 f. o.: Efter »Richard« tilføjes: »Christian«.

- S. 78: L. 1 f. o.: Læs: »Finansministeriet«.
- S. 83: L. 17 f. o.: Efter »1812,« tilføjes: »døbt dér ^{10/1} 1813«.
- S. 83: L. 11 f. n.: Efter »Hanna« tilføjes: »[Hanne]«.
- S. 83: L. 10 f. n.: »København« rettes til: »Frederiksberg«.
- S. 85: L. 11 f. n.: Efter »Byfoged« tilføjes: »i Hobro«.
- S. 85: L. 3 f. n.: Læs: »1822«.
- S. 86: L. 2 f. o.: Efter »1872« tilføjes: »indtil sin Afgang i 1894«.
- S. 86: L. 3 og 4 f. o.: »og Svigersønnen,« udgaar og erstattes med:
», Fru«. (Kontorchefen døde ^{7/3} 1894).
- S. 86: Plan II. Nr. 60 rettes »Paul« til: »Poul«.
- S. 98: L. 13 f. n.: tilføjes efter »Forening«.»: »Generalsekretær for den internationale Meteorolog-Kongres i København 1929«.
- S. 104: L. 1 f. n.: Læs: »Stiftamtmand«.
- S. 105: L. 19 f. o.: Læs: »1885—1900«.
- S. 106: L. 14 f. o.: »Bremen« rettes til: »Hamborg«.
- S. 107: L. 7 f. n.: »Hagnborg« rettes til: »Hamborg«.
- S. 108: L. 4 f. o.: Læs: »Adolph«.
- S. 109: L. 15 og 16 f. n.: Læs: »Hasebroek«.
- S. 109: L. 12 f. n.: Læs: »Margarete«.
- S. 109: L. 9 f. n.: Læs: »Magdalena«.
- S. 109: L. 6 f. n.: Læs: »Jakoba«.
- S. 110: L. 10 f. n.: Læs: »1872—76«.
- S. 111: L. 5 f. n.: Læs: »1899—1904«.
- S. 112: L. 14 og 16 f. o.: Læs: »Boissevain«.
- S. 115: L. 7 f. n.: Læs: »Ele Margrethe Grotum Hvalsøe«.
- S. 115: L. 5 f. n.: »Silkeborg« rettes til: »Oxholm, Øland«.
- S. 115: Plan III. Nr. 177 rettes til: »Margarete«.
— 178 — - »Magdalena«.
— 179 — - »Jakoba«.
— 190 — - »Boissevain«.
— 200 — - »Ele — — Grotum — —«.
- S. 121: L. 8 f. n.: Læs: »1835—1837«.
- S. 125: L. 1 f. n.: »1882« rettes til: »1894«.
- S. 127: L. 12 f. o.: »Vive« rettes til: »der«.
- S. 127: L. 4 f. n.: Efter »Christian« tilføjes: »Brøndlund«.
- S. 131: L. 7 f. n.: Læs: »Gersdahl«.
- S. 138: L. 9 f. o.: »¹²« rettes til: »⁶«.
- S. 141: L. 8 f. o.: Efter »Sportsrideklubben« tilføjes: »og Officerernes Ridesportsforening«.
- S. 141: L. 12 f. n.: Efter »Norge« tilføjes: »og England«.
- S. 141: L. 5 f. n.: Efter »Adolphime« tilføjes: »Elisabeth«.
- S. 142: L. 8 f. o.: »(Hjorth og Otterstrøm)« rettes til: »Gymnasium«.
- S. 142: L. 10 f. o.: »Overrets« rettes til: »Landsrets«.
- S. 142: L. 15 f. o.: »(Hjorth og Otterstrøm)« rettes til: »Gymnasium«.
- S. 142: L. 10 f. n.: Læs: »1900—1905«.
- S. 143: L. 2 f. o.: Læs: »1898—1900«.
- S. 143: L. 10 f. o.: »Detachements« rettes til: »Afsnits«.
- S. 143: L. 12 f. o.: »Bataillons« rettes til: »Divisions«.

- S. 144: L. 6 f. n.: » ~ « udgaar.
 S. 144: Plan IV. Nr. 233: »Gjersdahl« rettes til: »Gersdahl«.
 S. 154: L. 6 f. o.: Læs: »Elers«.
 S. 188: L. 2 f. o.: »[30]« rettes til: »[31]«.
 S. 203: L. 2 f. n.: Læs: »Kierkegaards«.
 S. 212: L. 10 f. n.: Læs: »Westenholz«.
 S. 213: L. 5 f. o.: — —
 S. 217: L. 13 f. n.: — —
 S. 225: L. 11 f. n.: Læs: »Præstesønnen«.
 S. 231: L. 9 i. o.: »hans« rettes til: »sine«.
 S. 236: L. 11 f. n.: Efter »dømme« tilføjes: »««.
 S. 238: L. 14 f. o.: Læs: »Uddannelse«.
 S. 241: L. 17 f. o.: »man« rettes til: »men«.
 S. 242: L. 13 f. n.: Læs: »udfordrende«.
 S. 247: L. 16 f. o.: Læs: »Interesser«.
 S. 249: L. 13 f. o.: »Klang.« rettes til: »Klang,«.
 S. 250: L. 18 f. n.: Læs: »Eksportørers«.
 S. 308: L. 11 f. n.: Læs: »Elers«.

Endelig er Slægtnavnet flere Steder fejlagtig skilt efter: »Pon« —
 det skal skilles efter: »Pont« (jfr. Side 24).

J.H.SCHULTZ & TRYK.
KØBENHAVN.

